

**T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BASEL II KRİTERLERİNİN TÜRKİYE' DEKİ
KOBİ'LER ÜZERİNE ETKİSİ (ADANA İLİ ÖRNEĞİ)**

Zeliha TURPÇU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Kadir TUNA**

İSTANBUL, Ocak 2014

**T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BASEL II KRİTERLERİNİN TÜRKİYE' DEKİ
KOBİ'LER ÜZERİNE ETKİSİ (ADANA İLİ ÖRNEĞİ)**

**Zeliha TURPÇU
(122001372)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Kadir TUNA**

İSTANBUL, Ocak 2014

**OKAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES**

**THE EFFECT OF BASEL II CRITERIA FOR KOBİ IN
TURKEY (THE CASE OF ADANA)**

Zeliha TURPÇU

**THESIS
FOR THE DEGREE OF
MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION**

**ADVISOR
Yrd. Doç. Dr. Kadir TUNA**

İSTANBUL, January 2014

**T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BASEL II KRİTERLERİNİN TÜRKİYE' DEKİ
KOBİ'LER ÜZERİNE ETKİSİ (ADANA İLİ ÖRNEĞİ)**

**Zeliha TURPÇU
(122001372)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih : 29.01.2014

Tezin Savunulduğu Tarih : 29.01.2014

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Kadir TUNA _____

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Targan ÜNAL _____

Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜNCELER _____

İSTANBUL, Ocak 2014

ÖNSÖZ

Günümüzde tüm dünya ülkelerinde yaşanan ekonomik krizler finansal sistemin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu krizlerin sürekli tekrarlanır hale gelmesi, ülkelerin ekonomilerini etkilemesi ve bu etkilenmenin küresel boyutlara taşınması finansal sistem yapısının sağlıklı olmasının ne derece önemli olduğunu göstermiştir. Bankalar finansal sistemin en önemli unsurlarından biridir.

Basel II düzenlemeleri bankacılık sektöründe etkin risk yönetiminin ve piyasalarda disiplinin sağlanmasını amaçlamıştır. Kobiler bankalar tarafından finansmanları sağlanan kuruluşlardır. Basel II düzenlemeleri bankaları ve KOBİ'leri önemli şekilde etkilemektedir. Kobi'ler reel sektörü meydana getiren unsurlardır.

KOBİ'lerin son derece önemli olan bu özellikleri nedeniyle Basel II düzenlemelerinin KOBİ'lere etkisinin incelenerek ortaya çıkarılması sürecin ne derece işlediğini gösterecektir.

Bu tez çalışmasında amaç, birçok yönden Basel II düzenlemelerinin KOBİ'lere etkisini ortaya koymaya çalışmak olacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde, KOBİ'lerin ekonomideki yeri, önemi ve gelişimi incelenmiştir. Devamında banka kredilerinin ve uygulanmakta olan geleneksel kredilendirme sürecinin KOBİ'lere finansman sağlamada ne derecede başarılı oldukları ve bu kredilerin tarihi gelişimi açıklanmıştır.

İkinci bölümünde, Basel I ve Basel II düzenlemeleri incelenmiş, Basel II'nin KOBİ'lere etkileri getirilen kriterlere göre ortaya koyulmuştur.

Son bölümde ise, Basel II'nin Adana Seyhan ilçesinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren 43 adet KOBİ'ye etkilerini inceleyen araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
BÖLÜM 2. GENEL OLARAK DEĞERLENDİRME.....	4
2.1. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER	
KAVRAMI.....	4
2.1.1. KOBİ Kavramı ve Kapsamı.....	4
2.1.2. KOBİ'lerin Yeri ve Önemi.....	9
2.1.2.1. KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri Ve	
Önemi.....	10
2.1.2.2. KOBİ'lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri Ve	
Önemi.....	12
2.1.3. KOBİ'lerin Temel Sorunları.....	15
2.1.3.1. Finansman Sorunları.....	15
2.1.3.2. Yönetim Ve Pazarlama Sorunları.....	18
2.2. KREDİLENDİRME VE KOBİ KREDİLERİ.....	20
2.2.1. Kredi Kavramı.....	21
2.2.2. Kredinin Unsurları.....	23
2.2.3. Kredi Türleri.....	24
2.2.3.1. Teminatları Açısından Krediler.....	25
2.2.3.2. Krediyi Alana Göre Krediler.....	25
2.2.3.3. Vadeleri Açısından Krediler.....	26
2.2.3.4. Kullanım Amacı Açısından Krediler.....	26

2.2.3.5. Nitelikleri Açısından Krediler.....	26
2.2.4. Kredilendirme Süreci.....	27
2.2.4.1. Kredilendirme Politikası.....	28
2.2.4.2. Kredi Talebi.....	29
2.2.4.3. Kredi Analizi.....	30
2.2.4.4. Kredi Fiyatlandırması.....	31
2.2.4.5. Kredilerin İzlenmesi.....	39
2.2.5. KOBİ Kredileri.....	40
BÖLÜM 3. BASEL II DÜZENLEMELERİ VE KOBİ'LER	
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	43
3.1. BASEL SERMAYE UZLAŞISI.....	43
3.1.1. Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS).....	43
3.1.2. Basel I.....	45
3.1.3. Basel II.....	47
3.2. BASEL II'YE GÖRE KREDİLENDİRME SÜRECİ.....	53
3.2.1. Kredi Riski ve Kredi Riski Ölçüm Yöntemleri.....	54
3.2.1.1. Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım ve Standart Yaklaşım.....	55
3.2.1.2. İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım.....	65
3.2.2. Kredi Riski Azaltım Teknikleri.....	73
3.2.2.1. Teminatlandırma.....	73
3.2.2.2. Garanti ve Kredi Türleri.....	76
3.2.3. Risk Odaklı Kredi Fiyatlaması.....	77
3.3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN BASEL II'YE UYUMU VE GEÇİŞ SÜRESİ.....	81
3.4. BASEL II DÜZENLEMELERİNİN ETKİLERİ.....	83
3.4.1. Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri.....	83
3.4.1.1. KOBİ Tanımı Üzerindeki Etkileri.....	84
3.4.1.2. KOBİ'lerin Finansmanı Üzerindeki Etkileri.....	85
3.4.1.3. KOBİ'lerin Derecelendirilmesi ve Kurumsal Yönetim Anlayışı Üzerindeki Etkileri.....	94

3.4.1.4. KOBİ'lerin İstihdam Anlayışı Üzerindeki Etkileri.....	100
BÖLÜM 4. GEREÇ VE YÖNTEM	102
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	102
4.2. Araştırmanın Yeri Ve Kapsamı.....	102
4.3. Araştırmanın Yöntemi.....	105
4.3.1. Verilerin Toplanması.....	105
4.3.2. Evren ve Örneklem.....	105
4.3.3. Verilerin Analiz ve Yorumlanması.....	106
4.4. Bulgular	107
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	155
KAYNAKLAR.....	160
EKLER.....	169

ÖZET

BASEL II KRİTERLERİNİN TÜRKİYE' DEKİ KOBİ'LER ÜZERİNE ETKİSİ (ADANA İLİ ÖRNEĞİ)

Bu çalışmada Basel II düzenlemelerinin KOBİ' ler üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda güncel bir konu olması nedeniyle dünya ülkelerinin dikkatlerini vermiş oldukları Basel II ilk kez gelişmiş ülkelerde uygulanmaya başlanılmış ve daha sonra da diğer ülkelerde uygulamaya geçilmiştir. Basel I, 1988 yılında Basel Komitesi tarafından bankaların sermayelerindeki yeterliliklerinin standartlaştırılması konusunu düzenlemek için oluşturulmuştur. Basel I' in finansal piyasalarda meydana gelen gelişmeler nedeniyle yetersiz kalması nedeniyle yine Basel Komitesi tarafından Basel II düzenlemesi yapılmıştır. Basel I' in yetersizlikleri bu düzenleme ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu düzenlemeler yine bankaların sermaye yetersizliklerinin standart etrafında yapılanmasını içermektedir. 1999 yılında yayınlanan bu standartlar geçerliliğini sürdürmektedir.

Basel II sayesinde, finansman yönetimi iyi yapan, yönetimi iyi olan, istenilen tüm bilgileri şeffaf olarak sunan, derecelendirmede iyi derece alan KOBİ' ler bankalardan düşük maliyetle finansman sağlamaktadırlar.

KOBİ' lere etkisinin ne yönde olduğunun ortaya konulması, KOBİ' lerin sürece uyumları sırasında karşılaştıkları sorunların aşılmasında yararlı olacaktır. Adana ilinde faaliyet gösteren KOBİ' lerin Basel II düzenlemelerinden ne düzeyde etkilendikleri bu araştırmada ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Basel Düzenlemeleri, Basel II, KOBİ, Krediler.

ABSTRACT

THE EFFECT OF BASEL II CRITERIA FOR KOBİ IN TURKEY (THE CASE OF ADANA)

In this study, the Basel II regulations, KOBİ are investigated on. In this context, given the attention of the world's Sayısıries are due to a current topic of Basel II for the first time started to be implemented in developed Sayısıries, and then started to apply in other Sayısıries. Basel I, in 1988, in their capital adequacy of banks by the Basel Committee was established to regulate the issue of standardization. Basel I 'due to insufficient due to the developments in the financial markets still made by the Basel Committee Basel II regulation. Basel I regulation aims to fill in the inadequacies of this. These regulations also include the construction of banks' capital deficiencies around the standard. In 1999, the Geçerliity of these standards has been published.

With Basel II, makes good financial management, good management, which offers all the information requested in a transparent, ranking the Top Rank the KOBİ's banks to provide low-cost financing.

KOBİ to reveal that the direction of impact, KOBİ will be helpful in overcoming the problems they enSayısıer during the adaptation process. Operating in the province of Adana KOBİ affected by the level of the Basel II regulations will be put forward in this study.

Key Words: Basel Regulations, Basel II, KOBİ, loans.

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
BCA	:Basel Capital Accord (Basel Sermaye Uzlaşısı)
BCBS	:Basel Committee on Banking Supervision (Basel Komitesi)
BIS	:Bank for International Settlements (Uluslararası Ödemeler Bankası)
CRM	:Credit Risk Mitigation (Kredi Riski Azaltımı)
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
EAD	:Temerrüde Düşme Durumunda Risk Tutarı (Exposure at Default)
GSMH	:Gayri Safi Millî Hasıla
İDY	:İçsel Derecelendirme Yaklaşımı
KGF	:Kredi Garanti Fonu
KOBİ	:Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	:Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÜSGEM	:Küçük Sanayi Geliştirme Merkez
KÜSGET	:Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı
LGD	:Loss Given Default
OECD	:Organisation for Economic Co-operation and Development
PD	: Probability of Default (Temerrüde Düşme Olasılığı)
QIS	: Quantitative Impact Study (Sayısal Etki Çalışması)
SY	: Standart Yaklaşım
SYR	: Sermaye Yeterlilik Rasyosu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
THK	: Temerrüt Halinde Kayıp
TT	: Temerrüde Düşme Durumunda Risk Tutarı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL LİSTESİ (LIST OF FIGURES)

	<u>SAYFA NO</u>
Şekil 1 Firmaların Hukuki Durumu.....	108
Şekil 2 Firmanın Faaliyet Süresi.....	110
Şekil 3 Firmanın Yönetici/Yöneticileri Durumu	111
Şekil 4 Firmanın Finansman Yetkilisi.....	112
Şekil 5 Firmanın Yöneticisi Öğrenim Durumu.....	113
Şekil 6 Firmada Çalışan Sayısı.....	114
Şekil 7 Firmaların Finansman Sorunu Önem Derecesi.....	115
Şekil 8 Firmaların Yönetim Sorunu Önem Derecesi.....	116
Şekil 9 Firmaların Üretim Sorunu Önem Derecesi.....	117
Şekil 10 Firmaların Araştırma Ve Geliştirme Sorunu Önem Derecesi.....	118
Şekil 11 Firmaların Pazarlama Sorunu Önem Derecesi.....	119
Şekil 12 Firmaların Yıllık Net Satış Hasılatı / Ciro su.....	120
Şekil 13 Firmaların Finansmanında Kredinin Önemi.....	121
Şekil 14 Firmaların İlişkide Olduğu Banka Sayısı.....	122
Şekil 15 Firmaların Kullandıkları Banka Kredi Grupları.....	123
Şekil 16 Firmaların Tüm Bankalardan Kullandıkları Banka Kredi Grupları.....	124
Şekil 17 Firmaların Basel II Düzenlemeleri Bilgi Düzeyleri.....	125
Şekil 18 Firmaların Bağımsız Derecelendirmeleri İle İlgili.....	126

TABLO LİSTESİ (LIST OF TABLE)

	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 1 Faktör Analizi.....	107
Tablo 2 Güvenilirlik Analizi.....	107
Tablo 3 Firmanın Hukuki Durumu Frekans Analizi.....	108
Tablo 4 Firmanın Faaliyet Süresi Frekans Analizi.....	109
Tablo 5 Firma Yöneticileri Frekans Analizi.....	110
Tablo 6 Firma Finansman Yetkilisi Frekans Analizi.....	111
Tablo 7 Firma Yöneticisi Öğrenim Durumu Frekans Analizi.....	112
Tablo 8 Firmada Çalışan Sayısı Frekans Analizi.....	113
Tablo 9 Firmaların Finansman Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi.....	114
Tablo 10 Firmaların Yönetim Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi.....	115
Tablo 11 Firmaların Yönetim Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi.....	116
Tablo 12 Firmaların Araştırma Ve Geliştirme Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi.....	117
Tablo 13 Firmaların Pazarlama Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi.....	118
Tablo 14 Firmaların Yıllık Net Satış Hasılatı/Cirosu Frekans Analizi.....	119
Tablo 15 Firmaların Finansmanında Kredinin Önemi Frekans Analizi.....	120
Tablo 16 Firmaların Kredi İlişkisinde Olduğu Banka Sayısı Frekans Analizi.....	121
Tablo 17 Firmaların Kullandıkları Banka Kredi Grupları Frekans Analizi.....	122
Tablo 18 Firmaların Tüm Bankalardan Kullandıkları Banka Kredi Grupları Frekans Analizi.....	123
Tablo 19 Firmaların Basel II Düzenlemeleri Bilgi Düzeyleri Frekans Analizi.....	124
Tablo 20 Firmaların Bağımsız Derecelendirmeleri İle İlgili Frekans Analizi.....	125
Tablo 21 Firmaların Hukuki Durumu İle Faaliyet Süreleri Karşılaştırması.....	126
Tablo 22 Firmaların Hukuki Durumu İle Faaliyet Süreleri Karşılaştırması.....	127
Tablo 23 Firmaların Hukuki Durumu İle Firma Yönetici Türü Karşılaştırması.....	128
Tablo 24 Firmaların Hukuki Durumu İle Firma Yönetici Türü Karşılaştırması.....	128
Tablo 25 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Finansman Yetkilisi Karşılaştırması.....	129
Tablo 26 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Finansman Yetkilisi Karşılaştırması.....	130

Tablo 27 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Durumu Karşılaştırması.....	131
Tablo 28 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Durumu Karşılaştırması.....	131
Tablo 29 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmalarda Çalışan Sayısı Karşılaştırması.....	132
Tablo 30 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmalarda Çalışan Sayısı karşılaştırması.....	133
Tablo 31 Firmaların Hukuki Durumu İle Finansman Sorunu Önem Karşılaştırması.....	134
Tablo 32 Firmaların Hukuki Durumu İle Finansman Sorunu Önem Karşılaştırması.....	134
Tablo 33 Firmaların Hukuki Durumu İle Yönetim Sorunu Önem Karşılaştırması.....	135
Tablo 34 Firmaların Hukuki Durumu İle Yönetim Sorunu Önem Karşılaştırması.....	136
Tablo 35 Firmaların Hukuki Durumu İle Üretim Sorunu Önem Karşılaştırması.....	137
Tablo 36 Firmaların Hukuki Durumu İle Üretim Sorunu Önem Karşılaştırması.....	137
Tablo 37 Firmaların Hukuki Durumu İle Araştırma Ve Geliştirme Sorunu Önem Karşılaştırması.....	138
Tablo 38 Firmaların Hukuki Durumu İle Araştırma Ve Geliştirme Sorunu Önem Karşılaştırması.....	139
Tablo 39 Firmaların Hukuki Durumu İle Pazarlama Sorunu Önem Karşılaştırması.....	140
Tablo 40 Firmaların Hukuki Durumu İle Pazarlama Sorunu Önem Karşılaştırması.....	140
Tablo 41 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yıllık Net Satış Cirosu Karşılaştırması.....	141
Tablo 42 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yıllık Net Satış Cirosu Karşılaştırması.....	142
Tablo 43 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullanımı Önemi Karşılaştırması.....	143
Tablo 44 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullanımı Önemi Karşılaştırması	143
Tablo 45 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullandığı Banka Sayısı Karşılaştırması.....	144
Tablo 46 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullandığı Banka Sayısı Karşılaştırması.....	145
Tablo 47 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Her Bir Bankadan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması.....	146

Tablo 48 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Her Bir Bankadan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması.....	146
Tablo 49 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Tüm Bankalardan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması.....	148
Tablo 50 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Tüm Bankalardan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması.....	148
Tablo 51 Firmaların Hukuki Durumu İle Firma Yöneticilerinin Basel II Düzenlemeleri Konusunda Bilgi Düzeyleri Karşılaştırması.....	149
Tablo 52 Firmaların Hukuki Durumu İle Firma Yöneticilerinin Basel II Düzenlemeleri Konusunda Bilgi Düzeyleri Karşılaştırması.....	150
Tablo 53 Firmaların Hukuki Durumu İle Basel II Düzenlemelerine Göre Bir Firmanın Bir Bankadaki Kredi Miktarı (Nakdi + Gayri Nakdi) 1 Milyon Euro Geçiyorsa Firma Bağımsız Derecelendirilme Notunu Kullanma Veya Derecelendirilmeden %100 Risk Ağırlığına Tabi Tutulma Gibi İki Seçenekle Karşı Karşıya Kalmalarının Karşılaştırması.....	151
Tablo 54 Firmaların Hukuki Durumu İle Basel II Düzenlemelerine Göre Bir Firmanın Bir Bankadaki Kredi Miktarı (Nakdi+Gayri Nakdi) 1 Milyon Euro Geçiyorsa Firma Bağımsız Derecelendirilme Notunu Kullanma Veya Derecelendirilmeden %100 Risk Ağırlığına Tabi Tutulma Gibi İki Seçenekle Karşı Karşıya Kalmalarının Karşılaştırması.....	152
Tablo 55 Firma Yöneticilerinin Eğitim Durumu İle Firmada Çalışan Sayısı Karşılaştırılması.....	153
Tablo 56 Firma Yöneticilerinin Eğitim Durumu İle Firmada Çalışan Sayısı Karşılaştırılması.....	154

BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ

Gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde önemli bir yere sahip olan KOBİ'ler (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler), Türkiye ekonomisinin gelişmiş ülkeler kategorisinde yer almasını sağlayan en önemli unsurlarından biri olmuştur. Türkiye'nin son yıllarda uluslararası alanda yakalamış olduğu ivme, finansal işlemlerde yaşanan gelişmeler ki özellikle İstanbul Borsası'nın açılması ve ekonominin dünyada yaşanan ekonomik krizlerden pek fazla etkilenmeden kendini kurtarması özellikle KOBİ'lerin yapmış oldukları çalışmalar sayesinde meydana gelmiştir. Uluslararası rekabet koşullarının teknolojinin getirmiş olduğu yeniliklerle devamlı olarak değişmesi ve bilgi hızının anlık seviyelere inmiş olması küreselleşme kavramının anlamını pekiştirmiştir. Bu rekabet ortamında oluşan küresel krizlerde ülkelerde en fazla etkilenen işletmeler KOBİ'ler olmuştur. Bu işletmelerin yapıları gereği küçük olmaları, sermayelerinin az olması ve yöneticilerinin de genellikle geleneksel yöneticiler olması nedeniyle çok farklı şekillerde küresel krizlerin yansımalarından etkilenmektedirler. Reel sektörü oluşturan KOBİ'lerin öz sermayelerinin az ve yetersiz olması bu işletmelerin çoğunlukla finansman sıkıntısı çektiklerini işaret etmektedir. Bankacılık sektöründe genellikle kriz dönemlerinde kredi olanakları daraltılmaktadır. Bu durum KOBİ'lerin finansman kaynaklarının da daralması anlamına gelmektedir. KOBİ'lerin kredi olanakları dış faktörler kadar kendi yapılarından kaynaklanan sorunlar nedeniyle de azalmaktadır. Banka kredilerinin maliyetlerinin yüksek olması da özellikle kredi kullanımını azaltmaktadır.

Dünya ekonomisi üzerinde bu kadar etkili olan Kobilerin Türkiye içinde önemli bir güç olduğu görülmektedir. Görülen önemli gelişmeler ışığında ülkeler arası rekabette değer kazanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, KOBİ kavramı, KOBİ'lerin gelişimi, tarihsel gelişim süreci ve geçmiş dönemde yapılan düzenlemelerin KOBİ'lerin gelişimine etkileri tarihsel süreç göz önünde bulundurularak ele alınacaktır. Devamında kredilerle ilgili genel bilgiler verilecektir. Daha sonra KOBİ'lerin kredilendirilmesi konusu açıklanacaktır. Bankacılık sektöründe kredi kullanma şekillerinin değişmesi, ortak bir standart etrafında çalışılması, risk yönetimi anlayışının yerleşmesi koşulların değişimi

Basel kriterleri sayesinde şekillenmiştir. Ayrıca Basel II öncesi geleneksel kredilendirme süreci ve KOBİ'lerin kredilendirilmesi ile KOBİ kredilerinin Türkiye'deki gelişimine yer verilecektir.

Türkiye de görülen gelişimlerde Kobilerin varlığının çok etkin olduğu görülmektedir. Kobiler tarih boyunca önemli bir yere sahip olmalarından dolayı sürekli bir gelişim göstermiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde Basel II düzenlemesinin bankacılık sistemine getirdiği yenilikler, kredilendirme süreçlerinde yapmış olduğu değişiklikler ve KOBİ' ler üzerinde göstermiş olduğu etkiler hakkında inceleme bilgileri açıklanacaktır. Reel sektörleri oluşturan KOBİ'lerin finansal ihtiyaçları Basel II düzenlemeleri sonucu alınan kararlara göre bankaların ortak standartlara göre hazırlanmış kredi temin etme işlemleri ile sağlanmaktadır. Basel İsviçre' nin bir kenti olup, burada gelişmiş ülkelerin banka yöneticilerinin bankacılık sisteminde standartlar getirmek istemeleri sonucunda komite oluşturmaları ile gündeme gelmiştir. Basel II komitesi dünyada finansal sistemde istikrar sağlama isteği üzerine meydana getirilmiştir. Standartlar bankacılık sektöründe risk yönetimi ve denetimine getirilmiştir. Bu standartlara Basel I düzenlemeleri denilmektedir. 1988 yılında getirilen bu standartların daha sonra banka sektöründe yetersiz kaldığının açıklanması üzerine 2004 yılında tekrar yeni düzenlemeler getirilmiş ve bu standartlara da Basel II düzenlemeleri denilmiştir. Avrupa Birliği kapsamındaki bütün bankalara bu düzenlemelere uymaları konusunda zorunluluk getirilmiştir. AB aday ülkesi olan ve bu bağlamda birçok aşamalardan geçen Türkiye Basel II kriterlerini kabul etmiştir. Basel II sağlıklı bir mali sistemin oluşturulması ve bu sistemin uzun süreli olmasını düzenlemektedir. Bankacılık sektörünün kredilendirme konusunda yapılan düzenlemeleri Türkiye' de uygulamaları sonucunda KOBİ' ler finansal olarak daha rahat kaynak temin etmeye başlamışlardır.

Bu nedenle çalışmanın ikinci bölümünde ilk önce Basel sürecine ve Basel düzenlemelerine yer verilmiştir. Daha sonra ise bu düzenlemelerin KOBİ' leri, bankaları ve ekonomileri nasıl etkilediği açıklanmıştır.

Son bölümde yapılan uygulama ile ise, Basel II düzenlemeleri konusunda Adana ilindeki KOBİ'lerin düşüncelerine yer verilmiştir. Basel II standartlarının uygulanması

sirasında karşılaşılan sorunlar ve KOBİ'ler üzerinde yaratacağı etkilerin araştırılmasına yönelik olarak yapılan çalışmanın sonuçları yorumlanacaktır.

BÖLÜM 2. GENEL OLARAK DEĞERLENDİRME

2.1.KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER

KAVRAMI

Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde; üretim, istihdam yaratma ve yatırım alanlarında gelişmenin sağlanması ve reel ekonomiye destek sağlaması bakımından Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) büyük önem taşıyan işletmelerdir. KOBİ kavramı ülkeden ülkeye değişmekte, hatta devletlerin kurumları arasında farklı algılanmaktadır. Bu algılanma farklılıkları dikkate alınan faktörlere bağlı olmaktadır.

Dünya finansal piyasalarında yaşanan olumsuzluklar sonucu yaşanan krizler nedeniyle yapılan araştırmalar bu krizlerin nedenlerinin genellikle risk yönetimlerinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Risk yönetiminin yetersiz kalması birçok ülkenin ekonomik olarak çökmesine ve borçlanmasına neden olmuştur. Bu durumun önüne geçilebilmesi manasında sistemde değişiklikler yapılması ve belli bir standartlaşmanın getirilmesinin gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda önce Basel I, daha sonra da Basel I' in yetersizliklerini düzenlemek üzere Basel II uygulamaları ortaya konulmuştur.

Yetersizliklerin giderilmesinde ortaya çıkarılabilen uygulamaların gerektiği gibi kullanılması gerekmektedir. Yönetimlerin istenilen ölçüde tam anlamıyla kullanılmamış oluşu krizlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

2.1.1. KOBİ Kavramı ve Kapsamı

Şirketlerin faaliyette buldukları sektör, çalışan sayıları, finans yapıları ve yönetim yapıları KOBİ kavramının tanımlanmasında gerekli olan faktörlerdir.¹ Ayrıca sabit yatırım ve grup ilişkisi faktörleri de bu tanımlamada bulunmalıdır. Şirket sermayesinin en fazla ne kadarlık kısmının büyük ölçekli şirketlere ait olabileceği grup ilişkisi olarak ifade edilmektedir.

---

¹ Yüksel, A., (2005), “*Basel II' nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri*”, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme ve Kurumu, Araştırma Raporları, s. 4-7

Tüm dünyanın gündeminde olan KOBİ'ler küçük ve esnek yapıları ile ekonomiye katkı sağlamaktadırlar. Günümüzde rekabet ve değişiklikler çok yoğun yaşanmakta, değişimlere kolay uyum sağlayabilen ve istihdamın ve üretimin büyük bölümünü sağlayan KOBİ'ler ise bu yapılarıyla ekonomilerde çok önemli yer tutmaktadırlar.²

Değişen dünya ekonomilerinde görülüyor ki Kobilerin ekonomik açıdan etkinliği göz önüne alındığında istihdamın büyük bölümüne sebep olmasından dolayı en üst düzeyde verimin alınabilmesine neden olacaktır.

Ekonomik ve sosyal kalkınmanın sürdürülmesinde, yeni istihdam olanakları sağlaması ile işsizliğin azaltılmasında ve bulunduğu ülke içerisindeki coğrafi dağılımları göz önünde bulundurulduğunda, bölgesel kalkınmada oynadıkları rolleri ile günümüzde KOBİ'ler dünya ekonomisinde önemli bir konumdadır.

GSMH (Gayri Safi Millî Hâsıla) içerisindeki payları ile OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ülkelerinde toplam firma sayısının % 97'sinden fazlasını oluşturmaktadırlar. Ayrıca birçok ülke ekonomisinde bulunmaktadır.³

Ülke ekonomilerinin kalkınmasında önemli bir rol oynayan ve Türkiye ekonomisinin gelişmesi açısından değer kazanan Kobilerin varlığı çok gerekli bir yere sahiptir.

Ekonomik kalkınmışlık düzeyi ne olursa olsun, tüm ülkelerde KOBİ'ler gerek sayısal, gerek istihdam yaratma gücü açısından ekonomik ve toplumsal düzenin bel kemiğini oluşturmaktadır.

Dünya piyasalarının küreselleşmesiyle, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, KOBİ'lerin sosyal ve ekonomik değişimlere uyum gösterme esnekliklerinin ve yeteneklerinin daha fazla farkına varmakta, bunun sonucunda rekabet güçlerini ve teknolojik düzeylerini artırıcı yönde teşvik tedbirleri uygulamalarına ağırlık vermektedirler.⁴

---

² Oktay, E., Güney, A., (2000), "Türkiye'de KOBİ'lerin Finansman Sorunu Ve Çözüm Önerileri," Doğu Akdeniz Üniversitesi 21. yy'da KOBİ'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, (Ocak), s.1-20.

³ Altman, E. I., Sabato, G., (2005), "Effects of the New Basel Capital Accord on Bank Capital Requirements for SMES Netherlands," Journal of Financial Services Research (28:1/2/3), s.15-16

⁴ Çınar Ay, S., (2008), "Türkiye'deki KOBİ'lerin Finansman Sorunları", Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (Ocak) Sayı 1, s.2

Dünyada var olacak ekonomik değişimlerin önemli nedenlerinden biride KOBİ'lerin ne ölçüde ne kadar ekonomiye katkısının bulunduğunun tespitidir. Rekabeti artırırken ülkedeki gelişimi tetiklediği görülmüştür.

Bütün dünya ülkelerinde görülmektedir ki değişimlere ayak uyduran piyasalarda Kobilerin varlığının ülkelerin birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenebilmesi açısından değer kazanmaktadır.

KOBİ'lerin desteklenmesi ülke ekonomilerindeki yerleri ile önemli bir husus haline gelmektedir. KOBİ'lerin sorunlarına yönelik çözümler geliştirilmesi için dünyada ve Türkiye'de yoğun çalışmalar yapılmaktadır. KOBİ tanımının doğru ve eksiksiz yapılması, tüm faktörler dikkate alınarak hangi işletmelerin bu sınıflandırmaya dâhil olacağının belirlenebilmesi bu çalışmalarda öncelikli konudur.

KOBİ'ler için uluslararası örgütler olan Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve Birleşmiş gibi örgütlerde farklı tanımlamalara gidilmektedir. Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında yapılan farklı tanımlamaları ortadan kaldırmak ve tek ortak bir tanım belirlemek amacı ile Avrupa Birliği tarafından çalışmalar yapılmıştır. Avrupa Birliğine uyum sürecinde, Türkiye' de her kurumun dikkate aldığı KOBİ tanımını uyumlaştırma çalışmaları devam etmektedir. KOBİ'lerin tanımlanmasında, Avrupa Birliği'nde dikkate alınan faktörler çalışan sayısı ile yıllık ciroları veya bilançolarıdır. KOBİ tanımı, Avrupa Birliği'nde 1996 yılında yapılmış olup 2003 yılında yapılan düzenlemelerden sonra, 2005 yılından itibaren yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği, Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Yatırım Fonu tarafından üye ve aday ülkelere önerilen olabildiğince geniş alanda KOBİ tanımlarını Avrupa Birliği KOBİ tanımına uyumlaştırmalarıdır.⁵

Uluslararası bütün örgütlerde farklı tanımlamalar olmasına karşı ülkelerdeki Kobilerin varlığı ve ekonomiye katkıları çok büyük oranda görülmektedir .Kobilerin ekonomik açıdan en etkili olduğu alanlarda ise yaygın şekilde istihdam yapıldığı görülmektedir.

---

⁵ EC (European Commission) (2005), *"The New SME Definiton: User Guide and Model Declaration"*, Enterprise and Industry Publications, s.6-7

Türkiye'nin, Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinde Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanarak sunulan ilerleme Raporlarında ve 2003 yılında hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgesinin kısa vadeli tedbirleri arasında Avrupa Birliği'nin KOBİ tanımına uyumun sağlanması hususu vurgulanmaktadır.⁶

Avrupa Birliği uyum yasalarında anlaşıldığı gibi Türkiye'nin bir takım şartlarında iyileştirme yapması söz konusu olacaktır Böylece alınacak tedbirler sonucunda iyi bir yatırım oluşturulabilir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından KOBİ' lere ilişkin tüm uygulamalarda AB'ye uyumlu bir tanımın oluşturulması için gerekli yasal düzenlemenin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. KOBİ tanımının gerekliliği ve ilgili sorumluluğun Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na ait olduğu 16 Nisan 2005 tarih ve 5331 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine ilişkin Kanun ile belirlenmiştir. Bu kanuna istinaden yürütülen "KOBİ Tanımı" uyum çalışmaları çerçevesinde, 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekinde "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik", 18 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik' in amacı, "küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin tanımına, niteliklerine ve sınıflandırılmasına ilişkin esasların belirlenmesi ve bu tanım ve esasların tüm kurum ve kuruluşların uygulamalarında esas alınmasının sağlanmasıdır."⁷

Avrupa Birliği mevzuatında, çalışan sayısı 250'den, cirosu 50 milyon Euro'dan az olan işletmeler orta ölçekli işletmeler, çalışan sayısı 50'den, cirosu 10 milyon Euro'dan az olan işletmeler küçük işletmeler çalışan sayısı 10'dan, cirosu 2 milyon Euro'dan az olan işletmeler ise mikro işletmelerdir. Çalışan sayısı kriteri Türkiye'deki sınıflandırmada AB kriterleri ile uyumlu iken, ciro kriteri bakımından farklıdır. Ayrıca, bağımsızlık kriteri de bulunmaktadır.⁸

---

⁶ DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (Ocak 2007). KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2007-2009), s.21
<http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/3077/2007.pdf>, Erişim Tarihi: 15.08.2013

⁷ Önem, H. B. (2010), KOBİ'lerin Finansal Risk Algı Düzeyine Yönelik Bir Araştırma: Isparta-Burdur İlleri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.2-3

⁸ Sayın, M., Fazlıoğlu M. A., (1997), "Avrupa Birliğinde KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları," Ankara: KOSGEB(Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı). Yayın No. 1997/10, s.22-23

İşletmelerin istenilen kriterler doğrultusunda kendilerini geliştirebildikleri oranda en iyiye ve doğruya ulaşabilecekleri unutulmamalıdır.

Bağımsızlık kriteri; büyük ölçekli bir işletmenin veya ortaklaşa hareket eden birkaç büyük işletmenin bir KOBİ’de veya bir KOBİ’ nin bir başka işletmede sahip olduğu hisselerine getirilen sınırlandırmadır. Bağımsızlık şartı % 25’lik oranda bir üst sınır belirlenmiştir. Bu sınırı aşmayan KOBİ’lerin değerlendirilmesinde, yalnızca yukarıdaki 3 kriter kullanılmaktadır. % 25’in üstündeki işletmelere bağlı ve ortak işletme olarak adlandırılmaktadır. KOBİ’lerin sınıflandırılmasında çalışan sayısı, yıllık net satış hasılatı ve yıllık bilanço büyüklüğü kriterlerinden, çalışan sayısı kriterine uyulması zorunlu iken, işletmenin yıllık net satış hasılatı ve yıllık mali bilanço değeri kriterlerinin her ikisine de uyum zorunluluğu yoktur. Çalışan sayısı kriteri yanında diğer iki kriterden herhangi biri sınıflandırma için kullanılabilir. Yeni tanımla bu seçeneğin sunulmasının nedeni, ticari alanda ve dağıtım alanında faaliyet gösteren işletmelerin yapıları gereği, imalat sektöründeki işletmelere göre satış hasılatlarının daha fazla olmasıdır.⁹

Kobilerin sınıflandırılması ile ilgili olan bütün tanımlamalardan anlaşılıyor ki elde edilen hasılatların yüksek tutulmasıyla beraber yatırım faaliyetlerinin yüksek tutulacağıdır. Dağıtım yapan işletmelerin çalışan sayısı ve diğer faaliyetlerinin yüksek oluşu hasılatların fazlalığına sebep olacaktır.

AB KOBİ tanımına uyum çalışmaları, Türkiye’de yürürlüğe giren 2005/9617 sayılı Yönetmelik’le birlikte, büyük oranda tamamlanmıştır. KOBİ’lere yönetmelikte belirtilen sınırları aşmamak kaydıyla, kendi sektör ve büyüklük önceliklerini Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı Eximbank, TÜİK, DPT, KOSGEB, KGF gibi kuruluşlar belirleyebileceklerdir.¹⁰

Kobilerin büyüklüklerini belirleyecek olan sorunların tanımlanabilmesi önemlidir. Kendi sektör ve büyüklüklerini belirleyen Kobiler için önemli bir gelişme kaydedilmiş olacaktır.

---

⁹ EC (European Commission) (2005a), “*The New SME Definition: User Guide and Model Declaration*”, Enterprise and Industry Publications, s.13-14

¹⁰ DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (Ocak 2007). KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2007-2009), s.20-21 <http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/3077/2007.pdf>, Erişim Tarihi: 15.08.2013

2.1.2. KOBİ'lerin Yeri ve Önemi

KOBİ'lerin ekonomideki yerinin belirlenebilmesi için, öncelikle ekonomideki önemi konusuna değinmek gerekir. KOBİ'lerin ekonominin yanında sosyal kalkınmada katkıları oldukça fazladır.¹¹ Sektör bazında KOBİ'lerin büyüklüklerinin belirlenmesini sağlayan kriterlerin tespiti KOBİ'lerin kredilendirilebilmesi için önemli bir gelişme olacaktır.

Kobiler sosyal açıdan bölgelerdeki istihdam oranını artırırken ülkemizdeki bütün alanlara yayılarak verimin de yükseltilmesini sağlayacaktır. Bu da KOBİ'lerin ülkede ekonomik ve sosyal açıdan iyi derecede katkılarını artıracak KOBİ'ler önem kazanacaktır.

Günümüzde değişen koşullara uyum sağlamadaki üstünlükleri, ülkede geniş bir alana yayıldıkları için bölgesel gelişmişlik farklarını gidermeleri ve bu konuda bir denge oluşturmaları, böylelikle gelir dağılımının da adil olmasına katkı sağlamaları, mülkiyeti geniş bir alana yaymaları ve istihdam yaratıcı ve artırıcı etkileri ile KOBİ'ler tüm ülke ekonomilerinde önemli bir yere sahiptir. Ülke ekonomilerinin geliştirilmesinde KOBİ'lerin desteklenmesi ve pazarda rekabet gücünün artırılması anahtar etkenlerdendir.¹²

Değişen bütün şartlara rağmen KOBİ'lerin geniş bir oranda yayılmış olmasının etkileri birçok alanda görülmektedir. Ekonomik açıdan ülkenin her bölümüne yayılmış olmalarından ötürü istihdam eşit gelir dağılımı bunların en önemlileridir.

Tüm ülke ekonomilerinde önemli bir yere sahip olan KOBİ'ler konusu, Türkiye ve dünya ekonomisi açısından iki başlıkta; KOBİ'lerle ilgili düzenlemelere değinilerek ve KOBİ'lerin tarihsel gelişiminden yola çıkılarak ele alınacaktır.

¹¹ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, (Nisan 2008). KOSGEB 2008-2012 Stratejik Planı, s.3
<http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/KOSGEBSP0812.pdf>, Erişim Tarihi: 15.08.2013

¹² Barut, M., (2009), KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri ve Önemi. MÜSİAD (Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği) Şanlıurfa Toplantısı,
http://www.gencmusiad.org.tr/GM/Icerik.aspx?VERSION=101&TIP=SBH&ALT_TIP=SLF&N=2810&P=3, Erişim Tarihi: 15.08.2013

2.1.2.1. KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

KOBİ'lerin, ülke ekonomileri için vazgeçilmez bir unsur olduğu bilinmektedir. KOBİ'ler, gerek sayıları itibariyle gerekse üretimdeki payları ve milli gelire katkıları ile önemli bir yere sahiptir. Türkiye'de KOBİ'lerin ekonomideki paylarına değinecek olursak, TÜİK tarafından yapılan araştırmaya göre, toplam işletmelere oranı %99, istihdam oranı %81.48, DPT tarafından yapılan araştırmaya göre, yatırımlardaki payı %26.50, üretimdeki payı %38 olup toplam kredilerden aldıkları pay yaklaşık %25, KOSGEB verilerine göre ise ihracattaki payı yaklaşık %16'dır.¹³

Ekonomilerdeki tüm bu artışların belirlenen unsurlarının görüldüğü bu alanlarda ihracattaki artan pay ve bununla görülen üretim fazlalığı önemli birer etken olarak göze çarpmaktadır.

KOBİ'ler pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye ekonomisi içinde oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Bunda KOBİ'lerin hem toplam şirket sayısı, hem istihdam hem de katma değer içerisindeki önemli payları etkili olmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü'nde yayınlanan 2002 yılı verileri itibariyle 250'den daha az sayıda çalışanı olan işletmeler toplam işletmelerin sayı olarak % 99,89'unu oluşturmaktadır.¹⁴

Türkiye de ekonomik açıdan önemli bir yer teşkil etmelerinden dolayı Kobilerin işletmeler ve onların içerisindeki payları çok önemli bir yere sahiptir. İstatistik Enstitüsünün belirlediği oranlarda bu görüşü doğrulamaktadır.

Türkiye'de KOBİ'lerin büyük çoğunluğu aile şirketleri şeklinde faaliyet göstermekte, kurumsal yönetim mekanizmalarının yaratılmaması nedeniyle de KOBİ'lerin ortalama ticari faaliyet süreleri çok kısa seyretmektedir.¹⁵

---

¹³ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, (Nisan 2008). KOSGEB 2008-2012 Stratejik Planı, s. 6
<http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/KOSGEBSP0812.pdf>, 15.08.2013

¹⁴ Yüksel, A., (2005), "Basel II' nin Kobi Kredilerine Muhtemel Etkileri", BDDK Araştırma Raporları, s.7-8

<http://www.bddk.org.tr/>, 10.07.2013

¹⁵ TBB, (2006), "Basel II' nin KOBİ'lere Etkileri", Bankacılar Dergisi, Sayı:58, s.23
<http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/pdf/58.pdf>, 15.08.2013

Aile şirketlerinin bir kısmının da ekonomiye fayda sağlaması için devletin işletim alanlarına verilebileceği belirlenmelidir. Ticaret faaliyetlerinin çok kısa sürmesindeki en büyük sorunun içe kapanık bir ekonomik sistem geliştirmelerinden kaynaklanmalarıdır.

Uluslararası ticaret serbestisi, fiyat kontrollerinin kaldırılması yeni bir ekonomik dönüşümün unsurlarını oluşturulması Türkiye’de 1980’lerde ortaya çıkan serbest piyasa ekonomisi sayesinde olmuştur. Küçük ve orta ölçekli işletmeler için elverişli ortamın olduğu yıllar 1970’li yıllar olmakla beraber, 1980’lerde yeni bir girişimcilik ve ihracat furçasının başladığı yıllar olmuş, toplumun her kesiminde özel teşebbüs özendirilmiştir. KOBİ’ler Türkiye’de reel sektörün %95’ini oluşturmakta olup, büyümenin lokomotifi konumundadır. Diğer taraftan kırılmalı yapıları, gelişmiş ülkelerdeki örneklerinin aksine, bu büyümenin sağlam temellere oturmasını engellemekte, dönem dönem GSMH da büyük iniş çıkışların olmasına neden olmaktadır.¹⁶

İşletmelerin fazlaşmış olması ile ortaya çıkmış olan piyasalarda görülen ortamın tam anlamıyla geliştirilememiş oluşu ekonomik yönden tam bir işleyiş sağlayamamıştır. Özel teşebbüslerin artmasının önemi ekonomideki etkileşimi artıracakları belirlenebilir.

Başka ülkelerdeki benzerleriyle karşılaştırıldığında Türkiye’deki KOBİ’lerin daha düşük olduğu ve ülke milli gelirin katkıının daha düşük seviyelerde kaldığı fark edilmektedir. Avrupa firma ölçekleri esas alındığında Türk sanayi, AB sanayisine göre daha KOBİ ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Özellikle tarım sektörü payının ve tarım sektöründe istihdam edilen kırsal nüfusun AB ortalamasından çok daha yüksek olduğu görülür. Ülkemizde küçük işletmelerin sektörel dağılımına bakıldığında daha çok geleneksel alanlarda olduğu görülür. Teknolojik gelişmelerin araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin oldukça zayıf kaldığı, sanayinin içine sokulamadığı görülmektedir. Hatta son yıllarda elektronik, mikroişlemciler ve genetik alanda yapılan yenilikler Türkiye’de küçük işletme sektörüne yayılmamıştır.¹⁷

---

¹⁶ www.finansbank.com.tr/pdf/finansbanki-taniyin/.../2006/0824.pdf, 15.08.2013

¹⁷ Akdeniz, M.B., “KOBİ’lerin Ekonomik Ve Sosyal Yapı İçindeki Yerleri, Destekleyici Kurumsal Çevreleri Ve Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Yeniden Yapılandırılmaları” <http://www.sbe.dpu.edu.tr/>, 15.08.2013

Ülkelerin ekonomik yapılarının geliştirilebilmesi için fırsatların KOBİ'ler tarafından en iyi şekilde incelenip tam olarak kullanılması önemlidir. Genellikle Avrupa ve Amerika da görülen bu tür fırsatçı işletme yönetim tarzı aslında bir tür girişimciliktir.

2.1.2.2. KOBİ'lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

İşletmeler önemli bir oranda ekonomik sistem içinde KOBİ sınıflandırması içinde yer almaktadırlar. En önemli özellikleri, pazarda esnek davranabilme, küçük çapta siparişleri karşılayabilme, yan sanayi olma özelliği gösterme, fiziki yapıları ve özellikleri nedeniyle ülkelerin hemen hemen tüm bölgelerine yayılabilmeye ve bu bölgelerde yeni istihdam imkânları yaratabilmedir. KOBİ'lerin ekonomi açısından önemi yanında sosyal açıdan da önemi büyüktür.

1980'li yıllarda AB ülkelerinde KOBİ'lere verilen önem artmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra yıkılan sanayinin yeniden yapılandırılması, kısa sürede sermaye birikiminin yapılması esas olmuştur. Avrupa'nın öncelikler listesinde genellikle büyük şirketler yer almıştır. Küçük ve orta ölçekli şirketlere yönelik herhangi bir politika üretilmemiştir. Büyük şirketlerin 1970'li yıllarda petrol krizi ile birlikte yaşanan bunalımdan çok fazla etkilenmesine karşın, küçük ve orta ölçekli işletmelerin daha az etkilenmiş olması, yeni politikalar üretilmesini zorunlu kılmıştır. İlk kez KOBİ politikasının gerekliliği 1970 yılında Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Konseyine sunulan sanayi politikası bildirisinde bahsedilmiştir. KOBİ'lerin Avrupa Topluluğu'ndaki durumunun belirlenmesine yönelik çalışma 1971 yılında Ekonomik ve Sosyal Konsey (ECOSOC) tarafından başlatılmıştır. Bu çalışmanın özelliği KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunlara ışık tutan ilk çalışma olma özelliğini taşımasıdır. KOBİ'ler küçük işletmeler, orta ölçekli işletmeler ve endüstri işletmeleri olmak üzere 3 bölüme 1973 yılında ayrılmıştır. Ekonomiye ve istihdama KOBİ olarak nitelenen küçük ve orta ölçekli işletmelerin yaptığı katkılar dikkati çekmiştir. Üye ülkelerin yöneticileri küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde 1980'li yıllarda yaşanan büyük işsizlik nedeniyle yoğunlaşmışlardır. 1983 yılı Avrupa parlamentosu tarafından KOBİ yılı ilan edilmiştir. KOBİ'lerin ekonomideki artan önemini ortaya koyması açısından önemli bir gelişmedir. 1986 yılı Ocak ayında Komisyon ilk kez bir üyesini – Abel Matutes- yasal olarak doğrudan KOBİ politikası konusunda sorumlu kişi olarak atamıştır. Yine 1986 yılında

Komisyon içinde bağımsız yaklaşık 40 kişiden oluşan Alan Mayhew yöneticiliğinde bir KOBİ Çalışma Kolu oluşturulmuştur.¹⁸

Anlaşılacağı üzere Kobilerin varlığı önemli ölçüde ekonomilerin geliştirilmesinin yanı sıra ülkelerin kendilerini belirli oranlarda yeni politikalar üretmesine ve üretilen politikaların en etkin şekliyle anlaşılmasına neden olmaktadır.

KOBİ'ler konusu 1990'dan sonra yapılan ekonomik düzenlemeler, teşvik politikaları ve mevzuat uygulamalarında ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Avrupa Komisyonu KOBİ'ler için 1996 yılında tek tanım yapılmasını tavsiye etmiştir. Bu öneriye Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Yatırım Fonu tarafından destek verilmiştir. 2003 yılında KOBİ tanımı değişen şartlar ve ekonomik gelişmeler göz önüne alınarak yeniden değiştirilmiş, çalışan sayısı, bilanço değeri ve satış hasılatı kriterleri dikkate alınarak yeni tanım 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Günümüzde KOBİ'lerin işletmelere oranı AB'de % 98 olup, toplam istihdama oranı da % 66'dır.¹⁹

Kobilerin belirli seneler içerisinde geliştirilen işletme oranları göz önüne alındığında hasılatların ve istihdamın belirli düzeyde arttığı görülmüştür. Değiştirilen bir takım şartlar da göz önüne alındığında görülüyor ki en etkili tanım yapılmıştır.

Reel sektörün büyük bir oranın KOBİ olduğu düşünülürse AB ekonomisinin de bir KOBİ ekonomisi olduğu ortadadır. Bu nedenle, KOBİ'ler Avrupa ülkelerinin tamamında, önemli özendirme ve destekleme programlarına konu olmuştur. Avrupa Araştırma Alanı (ERA) çerçeve programlarında da destek ve hibe fonları, her dört yılda bir arttırılarak KOBİ'ler finansal olarak desteklenmektedir.

Çeşitli ülkelerdeki KOBİ'lerle ilgili ekonomik göstergelere de bakarsak, KOBİ'lerin küresel anlamda da oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülecektir. AB ülkelerinde KOBİ'lerin tüm işletmeler içindeki payı % 99'un üstündedir. Toplam katma değer içindeki payı ise Slovakya ve Polonya dışındaki tüm ülkelerde % 50'nin üzerindedir.

---

¹⁸ TMMOB Makine Mühendisleri Odası, (2008), Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (KOBİ'ler), Oda Raporu (2008/467), s.4-5

¹⁹ Lukács, E., (2005), The Economic Role of Smes in World Economy Especially in Europe, (European Integration Studies: 4/1). Muskolc, s.5-6, <http://www.ceeol.com/aspx/getdocument.aspx?logid=5&id=840e0b06dead4204a2f2f230e6c9ce1a>, (20.03.2013)

Ancak Türkiye'deki KOBİ'lerin katma değer içindeki payı AB ülkeleri içinde en düşük olmakla birlikte ortalamanın çok altında kalmaktadır.

Büyük Bunalımın neden olduğu finansal krizlerin etkisini hafifletmek için Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ekonomisinde, 1932 yılında RFC (Finans Yeniden Yapılandırma Şirketi) kurulmuştur. Küçük Savaş Tesisleri Kurumu (SWPC) 1942 yılında işletmelerin finansal gücünü artırmak amacıyla kurulmuştur. "Küçük İşletmeler Yasası" ile 30 Temmuz 1953 tarihinde kurulan SBA'nın görevi küçük işletmelere danışmanlık hizmeti verme, destekleme, yardımcı olma ve küçük işletmelerin çıkarlarının korunması olarak belirlenmiştir.²⁰

Ekonomini canlandırılmasına öncülük etmesi doğrultusunda oluşturulan yasalar çerçevesinde küçük işletmelere verilen önem görülmektedir. Verilecek olan danışmanlık hizmetinin yanında işletmeleri korumak en etkili yöntem olarak görülmüştür.

Küçük işletmelerle ilgili görev ve sorumluluklar ABD'de günümüzde halen SBA'ya aittir. SBA verilerine göre bağımsız girişimlerin yaklaşık % 99'unun çalışan sayısı 500 kişinin altında olup bu işletmelerdeki istihdamın toplam istihdama oranı ise yaklaşık %50'dir.²¹

Küçük işletmelerin kendilerini geliştirmelerini yanında istihdamı arttırmanın yollarını bulmaları gerekmektedir. Görev ve sorumlulukları tam anlamıyla yerine getiren işletmelerde hiçbir sorun yaşanmayacaktır.

"Dünyada KOBİ kriteri olarak ölçüm ve karşılaştırma kolaylığı nedeniyle yaygın olarak çalışan sayısı kullanılsa da uygulamada kullanılan diğer kriterlerden bazıları aşağıdaki gibidir²²:

- İstihdam edilen işgücü sayısı,
- Günlük ciro,
- Satış hasılası,

---

²⁰ Small Business Notes. History of Small Business in the United States.
<http://www.smallbusinessnotes.com/history/ushistory.html>, 20.03.2013

²¹ U.S. Department of State, (2009), The History of Small Business.
http://economics.about.com/od/smallbigbusiness/a/small_business.htm, 20.03.2013

²² Yonar, Ö., KOBİ'lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Hukuk ve Politika Dergisi, s.3-4
<http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=258>, 22.07.2013

- Üretim kapasitesi,
- Toplam sermaye,
- Sektör içindeki pazar payı,
- İhracat - Satış oranı ve
- Sabit varlıkların toplamıdır.”

Bütün elde edilecek kriterlerin düzgün ve etkin kullanılmış olmasını üretime ve Kobilerin varlığına yaptığı katkılar unutulmamalıdır.

2.1.3. KOBİ'lerin Temel Sorunları

Ülkemizde KOBİ'lerin en çok karşılaştığı sorunların başında, pazarlama, planlama ve finansman sorunları gelmektedir. Bu sorunlarla karşılaşılmasında en önemli etkenin KOBİ'lerin bilimsel olmayan çalışma yöntemleri ve eğitim eksikliği olduğu düşünülmektedir. Böylece, KOBİ'ler bu anlamda büyük işletmelere karşın diğer alanlarda oluşan üstünlüklerinden istenilen biçimde yararlanamamaktadırlar.²³

Kobilerin karşılaştığı bütün sorunları aşabilmelerinde önemli olan şey ise gelişim aşamalarında en doğru çözümü bulmaya çalışmaları öğretilmelidir. Kendisini her yönüyle geliştirebilmiş bir Kobi bütün sorunlarla baş edilebilecektir.

2.1.3.1. Finansman Sorunları

“Kredilendirme esnasında KOBİ'ler bazı engellerle karşılaşmaktadırlar. KOBİ'lerin bankacılık sistemine başvurduğu anda karşılaştıkları engellere kısaca maddeler halinde değinirsek²⁴,

- Bürokratik engeller,
- Yatırımın getirisi ile bağdaşmayan kısa vadeler,
- Yüksek faiz oranları,
- Ağır ödeme koşulları

---

²³ Çınar Ay, S., (2008), “Türkiye’deki KOBİ’lerin Finansman Sorunları”, Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (Ocak) Sayı: 1, s.4-5

²⁴ KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), (Ocak 2004), KOBİ Ekonomisi (KOBİ’ler ve Bankacılık), Ankara, Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü, s.5-6, <http://www.kosgeb.gov.tr/Yayinlar/duyuru.aspx?yID=108>, 20.07.2013

- Teminat unsurlarındaki yetersizlikler,
- Kendilerine özel hizmet verecek ve yönlendirme yapabilecek araçların eksikliğidir.”

Kobilerin ülke ekonomisindeki yerlerinin önemi çok büyük olmasına karşın çıkarılan bu engellerin bir takım tedbirler alınarak iyileştirmeye gidilmesi gerekmektedir.

İşletmelerin önemli hedeflerinden biri olan yüksek katma değer yaratmada birincil araç, günümüzde kalite ve verimlilik çalışmalarıdır. KOBİ'leri finansal kaynak yaratma sorunu, kalite ve verimlilik çalışmaları ve teknoloji yatırımlarını artırmaktan kaynaklanmaktadır. Finansal kaynak yaratma sorunu, fonların yüksek sermaye maliyetleri, işletmelerin borç/alacak vade yapısına uymayan kısa vadeler ve talep edilen teminatlardır.

AB ülkelerindekine kıyasla KOBİ'lerin Türkiye'de karşılaştıkları sorunlar çok daha ciddi boyuttadır. Türkiye'deki KOBİ'lerin, ciddi oranda finansmana ulaşma problemleri olduğu AB ilerleme Raporunda belirtilmektedir. Yapılan bir araştırmada Avrupa ülkelerinde Küçük ve Orta Ölçekli işletmeler arasında yapılan araştırmaya (European Business Survey 2002) göre, anketin yapıldığı Avrupa ülkelerindeki KOBİ'lerin ortalama % 24'ü kısa vadede büyümenin önündeki en büyük engel olarak finansman maliyetlerini görürken, Türk KOBİ'lerinin % 51'i finansman maliyetlerinin en büyük engel olduğunu belirtmiştir. Araştırmadaki herhangi bir ülkenin cevapları dikkate alındığında bu konuda en yüksek oranın Türkiye'ye ait olduğu açıklanmıştır.²⁵

Türkiye'de reel sektörün etkinliğinin daha fazla artabilmesi için bankacılık sektörünün de KOBİ finansman ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kolaylıklar sağlayan yatırımlar yapmaları gereklidir. Finansal yönden güçlü KOBİ'ler ülke ekonomisinin global rekabet ortamında daha fazla rekabet edebilmesine olanak sağlayacaktır.

KOBİ'lerin Türkiye'de fon temininde karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri de teminattır. Basel II süreciyle bu sorun daha önemli bir hale gelmiştir. Basel II ile bankacılık sistemi risk odaklı sermaye yönetimine geçmekte ve bu da beraberinde risk

---

²⁵ Aras, G., Müslümov, A., (2002), Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisinde KOBİ'lerin yeri: Ekonomik ve Finansman Sorunları, Ekonomik Krizlerin Etkisi ve Çözüm Önerileri. 21. Yüzyılda KOBİ'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu: Bildiriler. 3-4 Ocak 2002, s.15-16 http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/Bildiri_33.PDF, 09.07.2013

odaklı kredi fiyatlamasını getirmektedir. Risk odaklı kredi fiyatlaması, KOBİ'lerin risk ve teminat durumuna göre kullanacakları kredi miktarını ve kredi maliyetini etkilemektedir. Bu sorunun çözümü için, Basel II süreci de dikkate alınarak KOBİ'lerin kredilerden aldıkları payların artırılmasına yönelik uygulamalar geliştirilmeli bu bağlamda banka kredileri ile ilgili problemlerinin giderilmesi için hâlihazırda faaliyet gösteren Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş. gibi kuruluşlar yaygınlaştırılmalı ve kredi sigorta sistemleri, dış kaynaklı fonlar, BASEL II, KGF ve KOBİ A.Ş. vb. konularda bilgilendirme faaliyetleri yoğunlaştırılmalıdır.²⁶

Kredilendirme de bankaların daha esnek davranması sistemin etkili ve rahat işlemesi açısından önemlidir Bu konuda bilgi sahibi olabilecek sistemlerin varlığı görülmektedir.

KOBİ'lerin yapılarından kaynaklanan finansman sorunları da vardır. Bunlar, yetersiz finansman bilgisi, modern finansman tekniklerini izleyememe, sermaye piyasalarından yararlanamama, oto finansman olanaklarının kısıtlı olması, ortaklık ve birleşme konularına sıcak bakılmaması ve işletme sahibinin kişisel varlıkları ile sorumlu tutulmasıdır.²⁷

Bir işletmedeki en önemli etkenin yapılarının geliştirememeleri olmasından kaynaklanmıştır. Yeterli işletim gücüne sahip olamayan işletmeler bunun tam olarak anlayamamalarından dolayı bir takım zorluklar yaşamaktadırlar.

Finansmana erişim imkanlarının iyileştirilmesinin, girişimciliğin geliştirilmesinin ve desteklenmesinin, rekabet, yenilik, verimlilik ve ekonomik gelişmenin sağlanmasının KOBİ'lerin finansman sorununun çözümü için oldukça önemli olduğu 2007-2009 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı'nda belirtilmiştir.²⁸

KOBİ'lerin sorunların çözümüne yönelik olarak, finansman sisteminin gerektirdiği karmaşık ve kapsamlı finansal dokümantasyon sistemine uyumlu duruma getirilmesi ve gerekli bilgilendirilmenin yapılması gerekmektedir. Risk sermayesi konusunda bilgilendirilmeli ve yaygınlaştırılması için esnek bir ortam sağlanmalıdır. Modern

---

²⁶ TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği), (2007), KOBİ Zirvesine İlişkin Sonuç Bildirgesi, s.22-23 http://www.tobb.org.tr/organizasyon/sanayi/kobi/V_%20kobi_zirvesi_sonuc_bildirgesi.doc, 14.07.2013

²⁷ Müftüoğlu, T., (1991), Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar ve Öneriler, Ankara, Sevinç Yayınevi, s.62-63

²⁸ 2011-2013 KOBİ Stratejisi Eylem Planı, KOSGEB - Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, s, 2-3, Ankara

finansman araçları ve kurumları ile sermaye piyasası ve mali piyasalarda düzenli çalışan bir ortamda desteklenmelidir. Girişim sermayesi yatırım ortaklığı, finansman yatırım ortaklığı, gayrimenkul yatırım ortaklığı gibi finansman araçları yaygınlaştırılmalıdır. KOBİ'lere kamu hizmet birimlerinin iş birliği ile bilgilendirme programları hazırlanmalı, alternatif finansman hizmetleri hakkında bilgilendirilmeleri sağlanmalı, finans kuruluşları, meslek kuruluşları ve finansmana yönelik bilgi sistemi oluşturulmalıdır. Küçük işletmelerin ihtiyaçlarına yönelik krediler bankalar ve finans kuruluşlarınca uyarlanmalıdır. AB politikaları ile KOBİ'lerle ilgili ekonomideki finansal politikaların çerçevesi uyumlaştırılmalıdır. Bu uyumlaştırma KOBİ'lerin sınır ötesi alanda stratejik uyumunu sağlayacaktır.²⁹

Kobilerin sorunlarının çözümünde ele alınacak sistemlerin tam olarak nasıl işletildiğini anlayabilmek önemlidir. Küçük işletmelerin varlığı ülkemizde de önemseneyecek oranda fazladır bu da sermaye sorunu çıkarmaktadır.

Sonuç olarak, verilecek danışmanlık hizmetleri ile KOBİ'lerin sorunlarının çözümü için tüm sorunlarının bütünsel olarak değerlendirilmesi ve geliştirilen strateji ve politikalar doğrultusunda yapılan düzenlemelere uyum sağlamaları için desteklenmeleri gerekmektedir.

2.1.3.2. Yönetim ve Pazarlama Sorunları

İşbölümü KOBİ'lerde, büyük işletmelere göre daha küçük bir örgütsel yapıya sahip olmalarından dolayı kolay uygulanabilir. Bu işletmelerde çalışan insanların hemen hemen hepsinin birbirini tanıması işbölümünde kolaylık sağlamaktadır.

Bundan dolayıdır ki, KOBİ'lerde kimin ne yapacağı, kimden emir alıp kime vereceği açık bir şekilde belirlenmiş durumdadır. Bu da, olumlu bir etken olarak göze çarpmaktadır. Ancak, küçük işletmelerde formel yapılanmaya yeterince önem verilmemektedir. Çünkü yönetici kimin ne yapacağını kendisi saptamaktadır. Bu da yöneticinin olmadığı zamanlarda işlerin aksamasına neden olabilmektedir.³⁰

---

²⁹ DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (Ocak 2007). KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2007-2009), s.37-38
<http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/3077/2007.pdf>, 15.08.2013

³⁰ Akgemci, T., (2001), "KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler" KOSGEB, s.15-16

KOBİ'lerde yönetim sistemlerinin düzenli olmasının yanında, yöneticilerin de çalışanlar hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olmaları sistemin yapısından kaynaklanmaktadır. Küçük işletme olmaları yöneticilere bu imkanı sağlamaktadır. Yöneticilerin hangi işin nerede ve ne zaman yapılacağı konularında bilgi sahibi olmaları KOBİ yönetim sistemlerinde daha kolay olmaktadır.

Modern pazarlama kavramı, her şeyin pazar ile başladığını kabul etmektedir. Bu nedenle, KOBİ'lerin başarılarında pazar üzerinde yoğunlaşmak önem kazanmaktadır. KOBİ'ler hedef pazarlarını tanımlamada ve pazarlama stratejisi belirlemede yetersizdirler. Çünkü pazar araştırması yapmadan kişisel gözlemlerini kullanmaktadır. Ayrıca KOBİ'ler özellikle sosyo-ekonomik koşullardaki değişimler sonucu oluşan tüketici tercihlerindeki hızlı değişiklikleri izlemede ve bunlara ayak uydurmada da yeteri kadar başarılı olamazlar.³¹

Pazar paylarının da oluşan düşüşlerin bütün ekonomik alanlarda olduğu gibi sosyo-ekonomik alanda üretimin düşünde de etkili olduğu görülmektedir.

Piyasa ile rekabet edilebilirliğin sağlanması için gerekli olan teknolojik altyapının oluşturulmasında bilgi kısıdı kadar önemli olan bir diğer husus da işletmelerin küçük yapısından kaynaklanan kısıtlardır. Pazarlama alanında KOBİ'lerin genellikle karşılaştığı kısıtlar ve sorunlar şunlardır³²:

- Büyük işletmelere göre maliyetlerinin yüksekliği ve kalitelerinin düşüklüğü,
- Planlama alanındaki eksiklikleri nedeniyle müşteri kaybı,
- Kaynak yetersizlikleri,
- Yasal, tarifeli ve tarife dışı engeller,
- Uluslararası standartlara uyum yeteneğinin yetersiz olması ve
- Genel ekonomik sorunlardır.

Kobilerin yaşadığı bu tip sorunların aşılabilmesi için devlet ve özel sektörün bir takım tedbirlerle beraber haklarının korunması gereklidir.

---

³¹ Akgemci, T., (2001), "KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler" KOSGEB, s.16-17

³² Diken, A., (2007), KOBİ'lerin Yapısal Sorunları ve Konya Sanayi Bölgesi'ndeki İşletmelerde Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s.3-4

KOSGEB tarafından 2004 yılında yapılan bir araştırmaya göre Türkiye’de işletme sahiplerinin % 70’i işletme yöneticisidir. %70’lik kısmı oluşturan bu işletme sahipleri yönetim ile ilgili sorumlulukları dışarıdan bir uzmana devretmek yerine bu tür sorumlulukların kendilerinde kalması gerektiğini belirtmişlerdir. Eğitim seviyesi daha yüksek olan işletme sahipleri arasında bu görüşün çok da desteklenmediği görülmüştür. Türk KOBİ yöneticileri her ne kadar en önemli sorunlarının finansman olduğunu belirtse de AB raporunda bir o kadar önemli olan ve çözülmesi gereken sorunun yönetim sorunu olduğu belirtilmiştir. Bu konuda Türk KOBİ yöneticilerinin başta kalite ve pazarlama yönetimi olmak üzere kapsamlı bir yönetim anlayışı ve becerisine hakim olmalarının gerekliliğine değinilmiştir.³³

2.2. KREDİLENDİRME VE KOBİ KREDİLERİ

KOBİ’ler ihtiyaç duydukları kaynaklar için farklı finansman yöntemlerinden faydalanmaktadır. Bu kaynaklar öncelikli olarak öz kaynaklar ve satıcı kredileri olurken, öz sermayenin yetersiz olduğu durumlarda diğer finans kuruluşlarına başvurumaktadırlar. KOBİ’ler alternatif finansman kaynaklarından, leasing, factoring, franchising, risk sermayesi ve sermaye piyasası araçlarından- bilgi eksiklikleri ve kendi içedönük yapıları nedeniyle yeterince yararlanamamaktadır. Gelişimleri için önemli olan teknolojik kapasitenin artırılması ve yeni yatırımların yapılabilmesi için gerekli olan kaynak sorunun çözümünde banka kredilerine yönelmektedirler. Ancak bankalar KOBİ’lerin kredilendirilmesi konusunda istekli davranmamaktadırlar. Bunun nedenleri de kredilendirme sürecinde KOBİ’lerin yapısal sorunları nedeniyle risklerinin yüksek olmasıdır. Özellikle kriz dönemlerinde bankalar halihazırdaki güvenilir müşterileri dışındaki KOBİ’lerin kredilendirilmesini durdurmaktadırlar.

KOBİ kredilerinin onaylanmamasının önemli nedenlerinden biri de, kredilendirme sürecinin bir parçası olan analiz sürecinde finansal analiz neticesinde işletmelerin kayıt dışı faaliyetleri sebebiyle özsermaye ve aktif büyüklüklerinin yetersiz olmasıdır. Analiz sürecinde red almayan işletmelerin daha sonra karşılaştıkları sorunlar ise kredinin yapılandırılması aşamasında ortaya çıkmaktadır. Bu aşamada KOBİ’ler vade, limit, faiz oranı ve talep edilen teminatlar konusunda sorunlar yaşamaktadır. Görüldüğü gibi

---

³³ Sevim, N., Gümüştekin, G., Sarıkaya, M., ve Sayılır Ö., (2013), Küçük İşletme Yönetimi, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Eskişehir, s.3

kredilendirme süreci hem bankalar hem de bankanın kredi müşterisi olmak isteyen KOBİ'ler için oldukça önemli bir süreç haline gelmektedir.

Kredilendirme sürecinin detaylı incelenmesinde, bu sürecin bankalara risklerini etkin biçimde yönetme olanağı sağlarken, kredi ilişkisi olan KOBİ'lere de finansal ve yönetsel sorunlarının farkına varma olanağı sağladığı görülmektedir. Bu bölümde bu süreç ve işleyişi daha detaylı olarak ele alınacaktır. Ancak öncesinde kredi kavramı ile ilgili bilgilere yer verilecektir. Bölümün sonunda ise KOBİ kredileri ve KOBİ kredilerinin gelişimine değinilecektir.

2.2.1. Kredi Kavramı

Kredi kelimesinin sözlük anlamı “güven, saygınlık ve itibar” olup, borç ödemede güvenilir olma, ödünç alınan veya verilen para, mal anlamlarını içermektedir.³⁴

Verilen paranın kullanılması amacıyla bankaların müşterilerine vermiş oldukları paranın işletilmesidir.

Latince inanma anlamına gelen “credere” kökünden gelmektedir. Bankacılık açısından tanımı ise 1 Kasım 2005 tarih ve 25983 sayılı 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda şu şekildedir; “Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayri nakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayri nakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır. Birinci fıkrada belirtilenlere ilâve olarak, kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama yöntemiyle sağladığı finansmanlar ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin

---

³⁴ Eken, M. H., (2004), Banka Muhasebesi. İstanbul, Der Yayınları, s.89-90

finansmanı, ortak yatırımlar veya benzer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır”.³⁵

Günümüzde iktisadi ve ticari faaliyetlerin hızla artması ve çeşitlenmesi, rekabeti artıran bir unsur olup rekabet üstünlüğü sağlamak için tüccarların, sanayicilerin, imalatçıların ve üreticilerin yatırım ve işletme masraflarının sürekli artmasına neden olmaktadır. Kuşkusuz bütün bu gereksinimlerin işletme ortaklarınca konulmuş belli bir sermaye ile karşılanabilmesi olanaksızdır. Bu nedenle üretimin aksamaması, durmaması, malların dağıtımının sağlanması, üretim ve imalat birimlerinde ortaya çıkan her türlü masrafların karşılanması için bir kredi sistemine gereksinim vardır.

İşte bu gereksinimi kredi kurumları ile büyük ölçüde bankalar sağlamaktadır. Böylece bankalar tarafından sağlanan bu hizmet, ülkelerin ekonomik ve ticari faaliyetlerinde köşe taşlarından birini oluşturmaktadır.³⁶

Bankaların vermiş oldukları krediyi kullanan işletmelerin bütün iş düzeneğini oluşturmada etkili olduğu görülmektedir. Üretimin aksamadan yürütülebilmiş olmasıyla birlikte artacak ihtiyaçların karşılanabilecek olan tek imkanın kredi sistemi kullanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Krediler birçok bankanın aktifleri içerisinde birincil kar kaynağıdır. Banka, müşterisinin sabit veya değişen oranda faiz ile verilen kredi tutarını (anapara) ödeyeceğini taahhüt eden, bir yazılı senet veya sözleşme ile müşterisine talep edilen fonu ödünç verir. Krediler genellikle kredinin kullanıcısına ya da kullanımına göre sınıflandırılmaktadır. Üç önemli kredi türü ticari krediler, bireysel(müşteri) krediler ve gayrimenkul karşılığı kredilerdir.³⁷

Türlerine göre müşterinin kullanımına verilen kredilerin bankaların alacağı faizler sonucunda parayı işletilebilecek olan bir tür karın fazlaştırılması olayıdır. Banka müşterilerinin ihtiyaçlarına uygun kredi kullanma istekleri sonucu oluşan bir tür para işletim olayıdır.

---

³⁵ Parasız, İ., (2000), Para Banka ve Finansal Piyasalar (7. Baskı), Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları, s.203-204

³⁶ Parasız, İ., (2000), Para Banka ve Finansal Piyasalar (7. Baskı), Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları, s.204-205

³⁷ Hempel, G. H., ve Simoson, D. G., (1999), Bank Management Text And Cases (Fifth Edition), John Wiley Sons, Inc, s.38-39

Günümüzde KOBİ bankacılığına verilen önem oldukça artmıştır. Dolayısıyla bankaların kullandığı ticari krediler içerisinde KOBİ kredilerinin payı da çeşitleri de giderek artmaktadır. KOBİ'lerin ihtiyacına ve kullanım amacına yönelik olarak -nakit destek kredisi, makine donanım kredisi, ticari işyeri kredisi, taşıt kredisi gibi- farklı unsurlara sahip çeşitli krediler KOBİ'lerin kullanımına sunulmaktadır.

2.2.2. Kredinin Unsurları

Her kredi işleminde satıcı veya ödünç veren kimse, karşı tarafın vaadini yerine getirmesi ihtimali derecesine göre farklılık gösterebilecek az veya çok bir risk karşısındadır. Krediden faydalanan kimsenin mali ve ahlaki durumu ile içindeki yeteneği ne derece kuvvetli ise risk ihtimali o oranda az olacaktır. Kredide zaman faktörü genişlediği, yani kredinin vadesinin uzun tutulduğu oranda krediden faydalanan kimseye borcunu daha kolaylıkla ödeme imkânı verilmiş olacağı için riskin azalacağı düşünülebilirse de de kuvvetli teminat alınmadığı takdirde, borçlunun mali ve ahlaki durumu ile içindeki yeteneği ne derece kuvvetli olursa olsun, uzun bir süre içerisindeki ekonomik şartların değişmesi sonunda kredinin ödenmemesi ihtimali artmaktadır. Bu bakımdan, zaman faktörünün uzaması oranında kredi riskinin de artması doğaldır. Kredi, bünyesinde zaman, güven ve risk olmak üzere üç unsur taşır³⁸;

1. **Zaman (Vade):** Kredinin tanımından da anlaşılacağı üzere, devredilen satın alma gücünün belli bir zaman sonunda ödenmesi veya yerine getirilmesi vaadinden söz edilmektedir. Bir diğer deyişle, kredi işleminin var olabilmesi için, krediye konu olan paranın, belli bir zaman sonra ödenmesi gerekmektedir. Kredi konusu, bir işin ya da hizmetin yerine getirilmesi ise burada bir zaman unsuru vardır.
2. **Güven (İtimat):** Nakit, mal, kefalet biçiminde veya herhangi bir şekilde verilen kredi belli bir zaman sonra ödeneceğinden emin olunması kredide güven unsurunu meydana getirir. Yani kredide zaman unsurunun bulunması, güven unsurunun en büyük dayanağı olmaktadır. Bu nedenle güven unsuru kredinin ana ve hakim unsurlarındandır.

---

³⁸ Parasız, İ., (2000), Para Banka ve Finansal Piyasalar (7. Baskı), Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları, s.204-205

3. **Risk (Teminat):** Bankacı için risk, bir durumla ilgili tahmin edilen belirsizliği ifade etmektedir. Kredinin yapısında, borcun, işin ya da hizmetin çeşitli nedenlerle yerine getirilmeme tehlikesi vardır. Borcun ödenmemesi iş ve hizmet yükleniminin yerine getirilmemesi risk unsurunu oluşturur. Kredi işleminde risk unsurunun en aza indirilmesi esastır.

Kredinin karlı bir şekilde kullanılması ve geri dönüşünün sağlanması için tüm kredi işlemlerinde bu üç unsur oldukça önemlidir. Bu unsurların her kredilendirme işleminde aynı anda bulunması gerekir.

Bankacının çalışma sistemi içerisinde müşterilerine verdiği güven kadar onun ve çalıştığı bankanın müşterilerinden alacağı güvenin tam olması gerekmektedir. Bu da zaman güven ve risk faktörlerini iyi kullanmasından anlaşılır.

2.2.3. Kredi Türleri

Krediler bankanın varlıklar portföyün de en büyük yere sahiptir. Kredilerin kendine özgü şartları ve vadeleri, kredinin piyasa değeri ile defter değeri arasında farklılıklara yol açmaktadır.

Kredileri bankalar müşterilerine kullanmasına açmadan önce yapılabilecek en önemli kararın ilk olarak piyasa ve kullanım değerini bir arada iyi bir şekilde anlaşılmiş olmasından kaynaklanmıştır.

Faiz oranlarının hesaplanma yöntemine göre de, çok çeşitli kredi türü vardır. Bazı banka kredilerinde, belirlenmiş faiz oranı önemli ölçüde geçerli kredi efektif faiz oranından farklı olabilmektedir. Birçok farklı çeşitte ve esneklikte kredi türü olsa da, banka kredilerini, kredinin vadesi, teminat türü ve diğer bazı özelliklerine göre sınıflandırmak mümkündür.³⁹

Kredi verilecek olan müşterini ne kadar güvenilecek olmasından bankaların sorumlu olduğu türde krediler büyük risk taşıyacak olan kredilerdir. Çeşitlendirme de etkin rol oynayan türlerin iyi bilinmesi gerekmektedir.

---

³⁹ Hempel, G. H., ve Simoson, D. G., (1999), Bank Management Text And Cases (Fifth Edition), John Wiley Sons, Inc, s.483-484

2.2.3.1. Teminatları Açısından Krediler

1. **Teminatsız krediler:** Kredi müşterisinin imzasına güvenilerek başka bir teminat alınmadan açılan kredilerdir. Açık kredi ve tek imzalı teminat mektubu bu kredilere örnektir.
2. **Teminatl  krediler:** Teminatl  krediler şahsi teminatl  ve maddi teminatl  olmak üzere iki grupta toplanabilir. Şahsi teminatl  kredi, kredi müşterisinin yanı sıra güvenilir ve yine bankanın müşterilerinden olan firmaların imzalarına dayanılarak açılan kredilerdir. Maddi teminatl  kredi, ipotek tesisi ya da menkul kıymetlerin rehin edilmesi karşılığı kullanılan kredilerdir.

2.2.3.2. Krediyi Alana Göre Krediler

Kredi müşterisinin niteliğine göre sınıflandırma yapılmaktadır⁴⁰:

1. **Bireysel krediler:** Kredi kartları, kredili mevduat hesapları, eğitim, otomobil, konut ve benzeri kredileri içeren, kullandırma amacı ağırlıklı olarak gerçek kişilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, tutar olarak düşük, ancak açılan kredi adeti bazında ele alındığında çok fazla sayıda olan kredilerdir.
2. **Özel sektöre açılan krediler:** Bankaların kredi başvurusunda bulunan gerçek veya tüzel kişilere; ticari faaliyetlerin aksamaması, üretim s rekliliğ , elde edilen ürünlerin zaman ve kalite bakımından uygun koşullarda alıcıya ulaştırılmasına ilişkin işletme sermayesi gereksinimi veya yatırımların finansmanına yönelik tahsis ettikleri kredilerdir.
3. **Kamu sektörüne açılan krediler:** H k metler ekonomik kalkınmanın gerektirdiğ  altyapı yatırımlarını yapabilmek, devlet eli ile sermaye birikimini hızlandırmak, ekonomik darboğazları gidermek, savunma giderlerinde geçici artışları karşılamak vb. amaçlarla içi ve dış borçlanmalara giderler; özel sektör kuruluşları gibi banka sisteminden, banka dışındaki kurum ve kişilerden borçlanma yolu ile kaynak sağlamaya çalışır.

Her ne amaçla kullanılması gerekli olursa olsun kredilerin kişilerin veya kurumların en zorlandığı an veya durumlarda bir are olarak görülmesidir.

---

⁴⁰ Altuğ, O., (2000), Banka İşlemleri ve Muhasebesi, İstanbul, Türkmen Kitabevi, s.27-28

2.2.3.3. Vadeleri Açısından Krediler

Vade unsurunu göz önünde bulundurarak sınıflandırma yapacak olursak kısa, orta ve uzun vadeli krediler olmak üzere 3 farklı kredi çeşidi vardır.

1. **Kısa vadeli krediler:** Vadesiz veya 12 aya kadar olan kredilerdir. Genellikle alacak ve stok finansmanı gibi dönen varlıkların finansmanında kullanılmaktadır.
2. **Orta vadeli krediler:** 12 ay – 5 yıl arasında olan kredilerdir. İşletmeler tarafından projeye dayanan ilk yatırım, makine-donanım alımı, yenileme, geliştirme faaliyetleri ile işletme sermayesi sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.
3. **Uzun vadeli krediler:** Vadeleri 5 yıldan fazla olan kredilerdir. Zamannın uzunluğuna bağlı olarak vadeleri açısından krediler içerisinde en riskli gruptur. Bu nedenle kısa vadeli kredilerden farklı olarak kredilendirme esnasında ek teminatlar istenerek ve kredi sözleşmesine ek koruyucu koşullar eklenerek risk azaltıcı tedbirler alınmaktadır.

2.2.3.4. Kullanım Amacı Açısından Krediler

1. **Yatırım kredileri:** Firmaların sabit kıymetlerinin finansmanı, genişletilmesi, yenilenmesi ve modernizasyonu için açılan orta ve uzun vadeli kredilerdir.
2. **İşletme kredileri:** Firmaların üretim faaliyetleri ile kısa, orta ve uzun vadeli net işletme sermayesi gereksinimlerinin finansmanı için kullanılan kredilerdir.

2.2.3.5. Nitelikleri Açısından Krediler

Nitelikleri açısından krediler ikiye ayrılır. Bunlar nakdi krediler ve gayri nakdi kredilerdir.

1. **Nakdi krediler:** Faiz ya da komisyon karşılığında verilen ödünçlere nakdi kredi denir. Borçlu cari hesap türleri, spot, iskonto, iştirak kredileri vb. bu tür kredilerdir.
2. **Gayri nakdi krediler:** Bankaların yurt içinde ya da yurt dışında bulunan gerçek ve tüzel kişiler lehine, bir malın teslimi, bir işin yapılması ya da borcun ödenmesi vb. konularda işi yüklenenin yükümlülüğünü önceden kararlaştıran

koşullara uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için müşteri lehine verdikleri garanti belgeleridir. Teminat mektupları, akreditifler ve prefinansman kredileri gayri nakdi kredilerdir.

2.2.4. Kredilendirme Süreci

Kredilendirme süreci, kredi talebi ile başlayarak kredinin analizi, kredinin yapılandırılması ve kredinin yönetimi aşamalarını mantıksal sıra içinde takip eden bir süreçtir.⁴¹

Kredinin hangi amaçla kullanılacağını anlayabilmek için en önemli olanın süreç içerisinde kredinin talebinden yapılandırılıp kullanımına kadar geçen sürede nasıl işlediğidir.

İş denetim sistemi ile risk yönetimi sisteminin faaliyetlerinin etkinleştirilmesi ve karşılaşılan kredi riskinin değerlendirilmesi, kontrol edilmesi ve yönetilmesi amacıyla, “Kredilendirme Faaliyetleri Sürecini banka bünyesinde oluşturmak ve uygulanmasını sağlamak zorunludur.”⁴²

Kredileri bütün denetimlerini bankalarda olmasının yanı sıra bankaların kredileri müşterilerine kullanmasını sağlamak amacıyla verdiği ve bütünüyle bir risk aldığını unutmaması ve bunu yanı sıra risk sürecini iyi değerlendirmesi gerekir.

Kredilendirme sürecinin yürütülmesinde bir diğer önemli husus da, yetkinin kime ait olduğudur. Bu konu 5411 sayılı bankacılık kanunda ilgili bölümde açıkça belirtilmiştir. “Kredi açma yetkisi yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu; kredi açma, onay verme ve diğer idarî esaslara ilişkin politikaları oluşturmak bunların uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Yönetim kurulu kredi açma yetkisini Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir. Genel müdürlük kendisine devredilen kredi açma yetkisini diğer birimleri, bölge müdürlükleri veya şubeleri aracılığıyla da kullanabilir. Kredi komitesinin oluşumu ile çalışma ve karar alma esasları Kurulca belirlenir”. Kredi

---

⁴¹ Bodur, V., (1997), Kredi Sürecinde Erken Uyarı ve Fiyatlandırma Teknikleri, Ankara, Türkiye Bankalar Birliği, s.29-30

⁴² Aslan, S., (2003), Türk Bankacılık Sektöründe İç Denetim, İstanbul, Avcıol Basım-Yayın, s.99-100

müşterilerinin seçiminde genel kredi politikaları, pazarlama stratejileri ve bankanın hedef müşteri kesimine uygun bir değerlendirme ve seçim yapılır.⁴³

2.2.4.1. Kredilendirme Politikası

Kredi politikası bankanın temel yönetim felsefesi ile kredilere ilişkin prosedürlerin (uygulamaların) birleştirilmesi ve uyumlaştırılması olarak tanımlanabilir. Etkin bir bankacılık faaliyetinin gerçekleştirilebilmesinde kredi riskinin bilinmesi, ölçülmesi ve izlenmesine yönelik politikalar belirlenmesi oldukça önemli bir konudur. Banka kredilerinin kalitesi ve yapısı, o bankanın kredi politikasının yansımasıdır. Kredilendirme politikası bildirgesinde asgari olarak aşağıda belirtilen hususlar yer alır⁴⁴:

- Kredilendirme yetki ve sorumluluğu,
- Kredi açılışının onaylanma sürecine ilişkin usuller,
- Bankaca istenilen ve istenilmeyen kredilendirme türleri ve koşullarının tanımını da ihtiva edecek kredilendirme stratejileri,
- Bankanın hedef kredi piyasasının tanımı ve portföy yapısı,
- Kredi fiyatlandırma politikası ve önemli diğer temel hususlardır.

Kredilendirme süreci bankaların faaliyetlerini önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Kredi politikasını tam ve düzenli olarak oturtmuş olan bankaların sektör üzerindeki etkisi büyük olduğu gözlemlenmektedir.

Müşteriye kullanılabilecek kredi miktarını ifade eden kredi limitlerinin tespit edilmesinde dolaylı kredi ilişkileri de dikkate alınmak suretiyle kredi riski yaratabilecek tüm işlemlere yer verilmelidir. Kredi açılırken kredilendirme sürecinde ya da kredilendirme modelinde yer alan tüm esaslara uyulmalı ve banka personeli bu süreci olumsuz etkileyecek kararlardan kaçınarak söz konusu kredi ile ilgili tüm faktörleri hiç bir etki altında kalmadan, objektif olarak dikkate almalıdır.

---

⁴³ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 1 Kasım 2005 tarihli ve 25983 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete

⁴⁴ Kavcıoğlu, Ş., (2003), Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi Çözüm Yolları ve Takibi, İstanbul, Türkmen Kitabevi, s.8-9

2.2.4.2. Kredi Talebi

Kredi talebi(başvurusu), ihtiyaç halinde firmaların yatırımları ve satıcı kredileri ile ilgili, işçi ve diğer materyal giderlerini finanse etmek için firmalardan gelmektedir.⁴⁵

Firmaların bu materyalleri elde ederek üretimin durmaması yatırımlarının geniş tutulmasına yönelik olarak talep ettikleri kredilerin her türlü etkileriyle beraber alınmasıdır.

Kredi talebi aşaması, firmanın talep ettiği kredinin kullanım amacını, vadesini, tutarını bankaya iletmesinden oluşur. Firma bankaya kredi ihtiyacını iletbileceği gibi, görüşme sırasında banka kredi ihtiyacını saptayıp, bunu şubede değerlendirmek üzere de çalışma yapabilir.

Kredi isteğinin incelenmesinde; kredi talep eden firmadan alınacak belgeler ve müşteri hakkında istihbarat yapılması, konuları üzerinde durulur. Kredilendirmeden sorumlu yönetici bu noktada kredi amacının bankanın kredi politikasına aykırı olduğunu saptarsa, kredi talebini reddedebilir. Analize devam etme kararı alınır, yeni ek bilgiler alınır ve istihbarat yapılır.⁴⁶

Kredi isteğinin alınmasından sonra bankaların bir takım uyguladıkları prosedürleri tam ve düzenli uygulamalarının ardında çıkabilecek olan pürüzlerin ek belgelerle aydınlatılmasının ardından bir sorun yaşanmayacaktır.

Kredi talebi ile başlayan kredi kararı eleme sürecinin bir sonucudur. Bu süreç kredi yöneticisine kabul edilemeyecek bir kredi talebini en kısa sürede elimine etme olanağını verir.⁴⁷

Talebin oluşmasından sonra geçebilecek olan bütün süreçlerin en doğru ve makul kararlar sonucu elde edilebilmesinin yöneticinin tutum ve doğru bilgilendirilmesiyle açığa kavuşacaktır.

---

⁴⁵ Kohn, M., (1991), Money Banking and Financial Markets, The Dryden Press, s.207-208

⁴⁶ Bodur, V., (1997), Kredi Sürecinde Erken Uyarı ve Fiyatlandırma Teknikleri, Ankara, Türkiye Bankalar Birliği, s.30-31

⁴⁷ Seval, B., (1990), Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi, Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı, Yayın No: 59, İstanbul: Avcıol Matbaası, s.119-120

2.2.4.3. Kredi Analizi

Kredi analizi yukarıdan aşağı ve bunun yanında aşağıdan yukarıya bazı temel analizler üzerinde yürütülmektedir. Yukarıdan aşağıya doğru yapılan analizler, makroekonomik görünümle ilgili noktaların ve belirli bir sektöre ilişkin beklentilerin, makroekonomik durum çerçevesinde, daha geniş rekabet ortamında analizini içermektedir. Aşağıdan yukarıya doğru yapılan analizler, fon talep eden şirketin sürekliliği, büyüklüğü, hedef pazardaki rekabet durumu, ürün çeşitliliği, değişen teknoloji ve düzenlemeler karşısında rekabet edebilirliği, bazı özel makroekonomik durumlar karşısındaki duyarlılığı, yönetim kalitesi ve şirket stratejileri ile şirketin finansal stratejileri gibi çeşitli unsurları içermektedir.⁴⁸

Şirketlerin kredi talep ettiklerinde en önemli olarak göze çarpacak olan rekabet düzeylerini etkileyecek kendilerini büyütecek şirketlerinin Pazar payının genişletilmesine fayda sağlayacak bütün şartlarının tam ve düzenli olması gerekmektedir.

Kredi analizi, ödünç alanın krediyi geri ödeme gücü ve isteği gibi birbiriyle yakından ilgisi olan iki ayrı kavram üzerinde durmaktadır. Ödünç alanın geri ödeme isteği ile ilgili analiz genellikle, müşterinin karakterinin ve ödeme kararlılığının gözden geçirilmesidir. Geri ödeme gücünün analizi ise müşterinin ekonomik durumunun araştırılmasıdır.⁴⁹

Analizlerin tam ve düzenli bir şekilde yapılması sonucunda görülmüştür ki kredi talebinde bulunan şirketler veya müşteriler bunu tam olarak geri ödeme imkanlarına ve kararlılıklarını güvenmişlerdir. Bankanın da izlenimi bu yönde olmalıdır.

Bir bankacı firmanın krediye neden ihtiyaç duyduğunu belirleyerek analize başlar. Bankanın cari politika ve beklentileri karşısında firmanın birincil bilgi kaynaklarını kullanarak durumu inceler. Eğer kıdemli bir kredi yöneticisinden olumlu görüş alınırsa, kredi analisti analizle ilgili diğer aşamalara geçer. Bu aşama kısaca kredi değerliliğinin saptanması aşamasıdır. Firmanın belirli dönemler için bilançosu ve kar zarar durumu

---

⁴⁸Fabozzi, F. J., (1998), Bank Loans, Secondary Market and Portfolio Management, Yale University, Fabozzi Associates, s.176-177

⁴⁹ Coauette, J. B., Altman, E. I., Narayanan, P., (1998), Managing Credit Risk The Next Great Challenge, Canada, John Wiley and Sons Inc, s. 35-36

sektör içerisindeki değişkenlik dikkate alınarak incelenir. Aynı zamanda firmanın işkolu içerisindeki faaliyet sonuçları, seviyesi, bütçeleri ve işletme planları da bankaya, firmanın karlılığı hakkında yeni ve farklı bakış açısı kazandıran belgelerdir. Bunun yanında banka, firmanın karlarını nasıl elde ettiği ve firma değerini nasıl yükselttiği bilgisine de ihtiyaç duyar. Bu; firmanın finansal durumunu ortaya koyan gerçek iş süreçleri hakkında bilgileri içerir. Özellikle ortaya çıkan eğilimler, firmanın sektördeki durumu ve düzenleyici kurumların potansiyel etkisi üzerinde endüstri (sektör) analizi yapılır. Firmanın üst yönetimi ve yürütme stratejisi değerlendirilir. Firma yöneticilerinin; firmanın üretim, envanter, fiyatlandırma ve dağıtım fonksiyonları ile ilgili sorumluluk alanları incelenir. Bu incelemeler tamamlanır. Firmayla ilgili bahsedilen araştırmalar, hazırlanan destekleyici tablo ve ilgili dipnotlar, firmanın finansal durumunun bütünlük içerisinde görülmesini sağlar. Hesaplamalar, bankalar tarafından kullanılan gösterim türü ve yönelimlere göre standart bir form oluşacak şekilde düzenlenir. Hesaplamaların tutarlı bir biçimde incelenebilmesi için muhasebe ilkeleri belirlenir. Projenin nakit akımları paralelinde kredinin yapılandırılması değerlendirilir. Kredinin yapılandırılması; uygun kredi çeşidi, vade, teminat, kredi fiyatı ve diğer şartların firma ve banka çıkarlarına uygun olacak şekilde belirlenmesidir. En kötü ve en iyi varsayımlar oluşturulup stres testi yapılır. Kredi ile ilgili, varsayılan şekil şartları, borçla ilgili koşullar, ipotekler, yatırımlar, sözleşmeler, finansal oranlar ve diğer yardımcı teminatları içeren kredi veya menkul değer evrakları hazırlanır.

2.2.4.4. Kredi Fiyatlandırması

Bir bankanın karlılığı, işletme giderleri, fonlama maliyeti ve üstlenilen riske göre faizli enstrümanların ve diğer hizmetlerin fiyatlandırılması ve diğer banka fiyatlandırmaları ile doğrudan bağlantılıdır. Bu çerçevede fiyatlandırma, bankanın rekabet edebilme ve varlığını sürdürebilmesi açısından son derece önemlidir. Bankalarda fiyatlandırmanın temel ilkesi doğal olarak fiyatların kaynak maliyetini yansıtmasıdır. Özel bazı koşullar dışında kaynak maliyetinin altında fiyat verilmemesi esastır. Fiyatlamayı etkileyen faktörler, fonlama maliyeti, işletme giderleri, risk düzeyi ve kar marjıdır.⁵⁰

---

⁵⁰ Babuşcu, Ş., (2004), Bankalarda Aktif Getirisi ve Pasif Maliyeti Hesaplama Yöntemleri ve Fiyatlandırma, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, s.1-2

Bankaların en önemli stratejilerinden biri olacak şekilde planlayıp tam olarak oluşturabilmiş olduğu politikayı araştırmasıyla beraber anlaşılabilmiş bir işleyiş tarzıdır.

Tüm bu faktörler bütünsel olarak göz önünde bulundurularak bir fiyatlandırma yapılmalıdır. Piyasa koşulları ne olursa olsun zararına yatırım yapmanın ekonomik mantığı yoktur. Kavramsal olarak kredi fiyatı, en azından elde edilen toplam gelirleri katlanılan tüm kredi maliyetine ve kredi ile ilgili sermaye maliyetini içeren, kredi dışı marjinal gelire eşitleyen tutarda olmalıdır. Ancak bankanın, kredi pazarının rekabetçi durumu nedeniyle, her zaman katlanılan tüm maliyetleri, aşacak şekilde kredi fiyatlandırması çok zor olmaktadır.⁵¹

Bankaların faktörleri tam ve düzenli analiz etmesinden sonra gelirlerinde oluşacak olan tutar farklarını tam olarak hesaplamaları gerekmektedir ki buda kredilerde oluşacak olan değişimden dolayı zor bir durum olacaktır.

Bu durumda farklı unsurlara sahip kredi çeşitleri ortaya çıkmaktadır. Ancak bu özel durumlar dışında kredi fiyatının belirlenmesinde dikkate alınması gereken belirli ilkeler söz konusudur.

a) Kredi Maliyetleri

Bir kredinin fiyatlandırmasında dikkate alınan birçok faktör vardır. Ancak bunlardan en önemlisi faktör maliyetidir. Banka tarafından müşteriye kullanılacak kredi maliyeti, fonlama maliyetleri ve firmaya verilen hizmet maliyeti olmak üzere iki ana bölüme ayrılabilir. Fon maliyeti aynı zamanda kredi ilişkisindeki en önemli gideri oluşturmaktadır. Kredinin bankaya maliyetini hesaplayabilmek ve doğru fiyatlandırma yapabilmek için maliyeti oluşturan unsurların iyi bilinmesi gerekir. Bu maliyetleri oluşturan unsurlar aşağıdaki bölümde ele alınmıştır Maliyet unsurları konusundan önce, maliyet kavramını ve fiyatlandırmada önemini kısaca açıklamakta fayda vardır.

– Maliyet Kavramı ve Maliyet Unsurları

“Bir mamulün 'maliyeti' hassasiyetle hesaplanabilen tek bir rakam değildir. Maliyet, biraz doğrudan biraz tahmini, biraz değişken ve sabit, biraz gerçek ve teorik maliyet

---

⁵¹ Basy, S. N., Rolfes, H. L. (1995), Strategic Credit Management, United States of America, John Wiley and Sons Inc, s.121-122

elemanlarının bir bileşkesidir. iki ayrı maliyet bulma yöntemi birbirinin aynı değildir ve bir yöntem sürekli şekilde aynı sonucu verecek değildir. Bu yüzden fiyatlandırma için maliyet bulma işlemi, çeşitli maliyet olgularının değişik şekillerde değişik sonuçlar verebilecek biçimde bir araya getirilmesi işlemidir. Fiyat koyucu bunları yalnızca bir bilgi kaynağı ve yol gösterici olarak kullanabilir.

Normal koşullarda, maliyet ya da bazı maliyet unsurları, fiyat belirlenmesinde tabanı oluşturmaktadır. Öte yandan, banka her zaman maliyetlerinin üzerinde fiyat belirlemeyebilir. Bazı durumlarda, maliyet hesaplaması yapılmakla birlikte belirli amaçlar ve yararlar uğruna maliyetlerin altında fiyat saptanabilmektedir.⁵²

Bankaların bir strateji olarak uyguladıkları bu durum karşısında sebep sonuç ilişkisinin tam olarak düzenlenmesi ve araştırılması gerekmektedir.

Kredi maliyetinin hesaplanmasında bilgileri kullanan kişi, bu maliyet unsurlarının anlamlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerinin anlayabilecek kapasitede olmalıdır. Ayrıca rekabetin yoğun olduğu dönemlerde ve ürünlerde maliyetlerin doğru şekilde hesaplanması daha da önemli hale gelmektedir.

Fonlama maliyeti; firmaya kullandırılan krediler, bankanın sağladığı kaynaklarla fonlanır. Bu kaynaklar; mevduat faizleri, döviz tevdiat hesapları, repo yoluyla sağlanan fonların maliyeti, bankalar arası piyasadan borçlanma ve öz kaynak maliyetidir. Kredi olarak kullandırılan fonların maliyetini belirleyen maliyet unsurları öz sermaye ve likidite maliyetleri, kredi riski maliyetleri, birim maliyetleri, ve genel maliyetlerdir.

– **Öz sermaye ve Likidite Maliyetleri**

Öz sermaye maliyeti, bankaların kredileri öz sermayelerinden karşıladıkları zaman ortaya çıkmaktadır. Bankanın imtiyazlı hisse senetleri ve mevduat gibi belirli akdi yükümlülükler gerektiren diğer borçlanma araçlarından farklı olarak belirli bir faiz gideri olmayan bir fon kaynağıdır. Dolayısıyla öz sermaye maliyetinin hesaplanmasında hissedarların beklediği getiri (kazanç) oranının hesaplanması gerekmektedir.⁵³

---

⁵² Tunay, K. B., Uzuner, M. T., Yiğit, A., (1998), Ticari Bankalarda Optimal Kaynak Yönetimi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Beta Yayınları, s.65-66

⁵³ Roussakis, E. N., (1997), Commercial Banking in an Era of Deregulation (Third Edition), United States of America, Praeger Publishers, s.107-108

Sermayeyi kullanırken bankanın tam olarak oran hesaplamasından sonra oluşacak olan faiz ve diğer oranları eksiksiz olarak hesaplaması gerekmektedir.

Maliyet hesabı yapılırken, öz sermayenin maliyeti bankanın hedeflediği kazanç/sermaye oranına göre hesaplanır. Bir kredideki öz sermaye oranı, genelde, bankanın öz sermaye/borç rasyonuna göre belirlenir. Kredinin öz sermaye dışında kalan kısmı ise bankanın diğer fonlama kaynaklarının ağırlıklı bir karışımıdır.

– **Kredi Riski Maliyetleri**

Bankaların çeşitli yatırımları değerlendirmede risk ile beklenen getiri dengesini kurması kredi seçimi ve fiyatlaması konusunu da içermektedir. Kredi riski, öz sermaye ve likidite maliyetinden sonra en önemli maliyet unsurunu oluşturmaktadır. Kredi riski borçlunun kredi sözleşmesinden doğan finansal yükümlülüklerini zamanında yerine getirememesidir. Kredi riski maliyetleri de bu yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmemesinden kaynaklanan maliyetlerdir. Dolayısıyla kredi riski maliyetlerinde verilen her kredi aynı ortalama risk maliyeti oranı ile hesaplanamaz. Çünkü maliyetler her pazar bölümü için müşterilerin homojenliği ya da heterojenliğine göre farklılaşmaktadır. Geçmişteki kredilerin ödenmeme durumunun bilinmesi veya kredi kayıt bürosu aracılığıyla müşteri bilgilerinin sorgulanması ile risk maliyetlerinin hesaplanması kolaylaşmakla birlikte bir pazar bölümünde riskin gelişmesine ilişkin bekleyişlerin kesin olarak hesaplanabilmesi oldukça zor olmaktadır.⁵⁴

Kredilerin kullanılacak müşterilerin geçmiş dönemlerini iyi ve doğru şekilde araştırılmasıyla beraber bankaya vereceği olumlu ve olumsuz yanlarını da düşünerek verilmesi bankaların alacağı risk oranını en aza düşürecektir.

Bir kredi riski maliyetinin öz sermaye maliyetine ek olarak hesaplanması zorunludur. Çünkü bu maliyetler, kredinin belirlenen vadeler içerisinde geri ödenmemesinin karşılığında bankaya getireceği külfetin karşılığını oluşturmakta ve borcun ödenmemesi sonucunda kredi riski likidite riskine dönüşmektedir.

– **Birim Maliyetler**

---

⁵⁴ Berk, N., (1998), Bankacılıkta Pazara Yönelik Kredi Yönetimi, TBB Yayınları, Yayın No.149, s.47-48

Kredinin maliyetleri arasında yer alan bu maliyetler direkt üretim maliyetleri ve satış(pazarlama) maliyetleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

1. **Direkt Üretim Maliyetleri:** Direkt üretim maliyetleri, doğrudan doğruya krediye yüklenebilen maliyetlerden oluşmaktadır Banka içerisinde kredinin verilisinde sorumlu olan personel maliyetleri, bina ve yerleşim maliyetleri, vb. sayılabilir. Bu tür maliyetler kapasite sınırlamalarına bağlı olarak hem sabit hem de değişken olabilmektedir. Genellikle geniş bir kredi portföyü olan kredi kurumlarında direkt üretim maliyetlerinin değişken maliyetlerden oluştuğu görülmektedir.
2. **Satış (Pazarlama) Maliyetleri:** Bu tür maliyetler, kredinin pazarlanması ve tanıtımı ile ilgili reklam masrafları, müşterilerle temas kurmak için yapılan yolculuk, konaklama gibi giderleri kapsamaktadır. Satış ya da pazarlama maliyetlerinin büyük bölümü genellikle müşteri hizmetleri hesaplarında izlenmesi nedeniyle, kredi maliyetlerinin analizi sırasında çoğunlukla gözden kaçırılmaktadır.

– Genel Maliyetler

Direkt üretim maliyetleri ve satış maliyetlerinden farklı olarak doğrudan doğruya krediye yüklenemeyen ve ayrımı yapılamayan maliyetlerden oluşmaktadır. Bu tür maliyetlerin toplam maliyetler içerisindeki oranı ortalama %20-30'dur. Örneğin, personel giderleri, bankanın kullandığı alanların maliyeti, büro, tesis, ve donanım ile bunların bakım giderleri, haberleşme giderleri, reklam ve temsilcilik giderleri, personelin eğitim ve geliştirme giderleri gibi dolaylı maliyetler genel maliyetler içinde yer alır.

b) Kredi Fiyatlandırma Yöntemleri

Kredi fiyatlandırma süreci bankanın müşterilerinin taleplerini değerlendirilmesi sonunda kredinin maliyetini etkileyen bütün faktörleri dikkate alarak, belirli fiyatlandırma kriterleri ve yöntemleri doğrultusunda, kredinin gerçek fiyatının hesaplanmasını kapsamaktadır. Bankalar müşterilerine kullanacakları kredileri fiyatlandırma aşamasında kredi politikalarına bağlı olarak çok farklı yöntemler uygulayabilmektedirler.

– **Maliyet Artı Kar Marjı Fiyatlandırması:**

Kredi fiyatlandırılmasında kullanılan basit bir yöntemdir. Maliyet yapısı iyi biliniyorsa bu yöntemin kullanılması oldukça kolaylaşmaktadır. Kısaca hesaplanan kredi maliyetinin üzerine belirli bir kar marjı ekleyerek fiyat belirlenir. Bu kar marjına risk primi adı da verilmektedir. Bu fiyatlandırma yöntemi mark-up fiyatlandırma olarak da bilinmektedir. Maliyete kar marjının eklenmesi yoluyla yapılan bu fiyatlandırma daha çok tüketici kredileri, kredi kartları, elektronik fon transfer sistemleri, call center, internet ve WAP bankacılığı gibi bankaların doğrudan bireylere yönelik sunduğu bireysel bankacılık hizmetlerinin fiyatlandırılmasında öne çıkmaktadır.⁵⁵

Bireysel bankacılık sisteminin gelişmesiyle beraber bankaların müşterileriyle olan iletişimlerine bir boyut getirilmektedir. Maliyetlerin kesin olarak hesaplanmış olmasıyla beraber bankacılık hizmetlerindeki oluşacak getirilerin hesaplanması önemlidir.

Maliyet artı kar fiyatlama yönteminde bankaların kullandıkları formül şöyledir.

1. Hedef Getiri = Kredi Geliri – Elde Edilen Fonların Maliyeti
2. Formüldeki değerler kredi tutarına bölünür;
$$\text{Hedef Getiri} / \text{Kredi Tutarı} = (\text{Kredi Geliri} / \text{Kredi Tutarı}) - (\text{Elde Edilen Fon Maliyeti} / \text{Kredi Tutarı})$$

Formülde;

$$\text{Hedef Getiri} / \text{Kredi Tutarı} = \text{Kredi karlılık oranı}$$

$$\text{Kredi Geliri} / \text{Kredi Tutarı} = \text{Kredi faiz oranı}$$

$$\text{Elde Edilen Fon Maliyeti} / \text{Kredi Tutarı} = \text{Elde edilen fonların marjinal maliyeti ya da maliyet oranı olarak ifade edilmektedir.}$$

Kredi faiz oranı, bankalarca, reeskont kaynaklı krediler dışındaki kredilere uygulanacak azami faiz oranları ile faiz dışındaki diğer menfaatlerin ve tahsil olunacak masrafların nitelikleri ve azami sınırları serbestçe belirlenebilmektedir. Bankalar bunları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na bildirmek suretiyle değiştirebilmektedirler

---

⁵⁵ Öçal, T., Çolak, Ö. F., (1999), Finansal Sistem ve Bankalar, Nobel Yayın Dağıtım, Yayın No. 131, s.199-201

Kredi faiz oranı hesaplamasını daha detaylı ele alırsak,

Kredi Faiz Oranı = Fonlama Maliyeti + Genel Giderler + Risk Primi + Kar Marjı

Fonlama maliyetinde dikkat edilmesi gereken nokta, fonların ağırlıklı ortalama maliyetinin ya da marjinal maliyetinin kullanılmasına ilişkin tercihtir. Kredilerin fiyatlandırılmasında fonların marjinal maliyetinin kullanılması daha tutarlı bir uygulamadır.

Risk primi; eldeki fonun aktarılacağı alanın riskliliğini ifade etmektedir. Kredi kullananın; ratingi, faaliyet gösterdiği sektör, bulunduğu bölge, kredinin; vadesi, çeşidi ve teminatı gibi faktörler dikkate alınır.⁵⁶

Ele alınacak faktörlerin tam ve net olarak bilinmesi kredi verilecek olan müşterinin veya şirketin ödeme yaparken oluşacak sıkıntıları aşabilmesine neden olacaktır.

– Marjinal Fiyatlandırma

Marjinal maliyet üretim miktarının bir birim artırılması sonucu toplam maliyette meydana gelen oluştuğunu kabul eden bir fiyatlama yöntemidir. Bu yöntemde sabit ve değişken maliyetler bankanın genel hizmet maliyeti olarak kabul edilmektedir. Bu tür fiyatlandırma bankanın daha çok kısa süreli ve aşırı rezerv niteliği taşıyan fonları ile değerlendirilemeyen boş kapasitelerinin değerlendirilmesi için kullanılmaktadır.

– Maliyete Dayalı Olmayan Yöntemler

Maliyet kredi fiyatını etkileyen tek unsur değildir. Bu nedenle maliyeti esas alan yöntemler yanında aşağıdaki yöntemler de kullanılmaktadır.⁵⁷

Maliyetin tek ve güvenilir olarak kullanılması tek bir yöntem olarak ele alınmamalı ve kredinin esas alınacak faktörleri bilinmelidir.

Fiyat kullanım değeri yöntemi: Bazı bankalar fiyatlarını maliyet üzerinden değil, sunmuş oldukları hizmetin(kredinin) müşteri için sağladığı değeri esas alarak

⁵⁶ Babuşcu, Ş., (2004), Bankalarda Aktif Getirisi ve Pasif Maliyeti Hesaplama Yöntemleri ve Fiyatlandırma, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, s.2-3

⁵⁷ Babuşcu, Ş., (2004), Bankalarda Aktif Getirisi ve Pasif Maliyeti Hesaplama Yöntemleri ve Fiyatlandırma, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, s.3-4

belirlemektedir. Bu fiyatlandırma sistemi belirli kalite ve fiyattan satışı beklenen hizmetin hacmini tahmin etmek için yöneticilerin planlamalarına ihtiyaç duymaktadır. Nispi olarak hizmetin kalitesi ve güvenilirliğinin yanı sıra, müşterinin bu hizmet için ödemeye hazır olduğu değer de hesaba katılmaktadır.

Piyasa fiyatı yöntemi: Bankaların büyük kısmı kredi fiyatı belirlerken diğer bankaların fiyat liderliğini takip etmekte ve inisiyatifi ana rakiplerine teslim etmektedirler. İzlenen lider bankanın kredilerini fiyatlamasını sağlıklı maliyet bilgilerine göre isabetli yapması onu takip eden bankanın rekabet edebilirliği ve karlılığı için de çok büyük önem taşımaktadır. Her bankanın katlandığı maliyetler ve risk düzeyinin farklı olması nedeniyle tek başına bu yöntemin kullanılması risklidir. Bankanın maliyetlerini hesaplayarak daha sonra pazar fiyatı dikkate alması daha sağlıklı olmaktadır.

Müşteriye özel fiyat yöntemi: Bankanın geçmişte kredi ilişkisi olan müşterileriyle ve pazarda ciddi yere sahip olan güvenilir müşterilerle olan ilişkileri paralelinde fiyatın belirlenmesidir. Son yıllarda müşteriler giderek artan ölçüde karmaşık hale geldikçe, bankalar kredilerini fiyatlandırırken çok düşük marjlar belirlemekte ve hatta bazen zarar yol açacak fiyatlar tespit edilmektedir.

Pazara giriş fiyatlandırması: Pazardan pay almak için pazar fiyatlara duyarlıysa ve iyi bir pazar tecrübesine sahip bulunuyorsa, banka pazara ilk girdiği zaman yeni hizmetler için fiyatı düşük tutma stratejisi izleyebilir ve böylece rakiplerine karşı bir maliyet avantajı elde eder.

İlk olma avantajını kullanma: Bankaların yeni olanakları ya da buna ilişkin yan hizmetleri sunması hallerinde, rakiplerle karşılaşmadan piyasadan sağlayabileceği kadar kar elde edilmesi anlayışına dayanan olabildiğince yüksek fiyatlandırma yöntemidir. Piyasaya diğer bankaların benzer hizmetleri ile dahil olması sonucunda fiyatlar düşmektedir.

c) Kredi Riskinin Fiyatlamaya Etkisi

Bankalar bir ticari işletme olarak, karlarını maksimum, risklerini de minimum kılmayı amaçlayan finansal kurumlardır. Finansal piyasalarda yüksek riske sahip

hisseler genellikle daha yüksek getiriye de sunarlar. Belirsizlik ortamında bulunan bir firma için temel amaç, ortakların daha çok risk ile daha çok beklenen kar arasındaki seçimini belirlemektir. Bankaların ve diğer firmaların genel olarak riskten kaçındıkları düşünülmektedir Riskten kaçınma bankaların kredi fiyatlandırmalarında özel önem taşımaktadır. Banka tarafından kredi tahsis edildiğinde her zaman, kredi müşterisinin zamanında veya istenilen miktarda ödememe riski vardır. Dolayısıyla bankanın kredi risk düzeyi, portföyündeki kredilerin kalitesiyle doğrudan ilişkilidir.

Kredi riskinin doğru analiz edilip fiyatlamaya tam olarak yansıtılması bankalar açısından kredilerin kalitesini de iyileştirici bir etken olarak ortaya çıkarken maliyeti artırıcı bir etki yarattığı için riski yüksek firmalar açısından olumsuz bir etken olmaktadır.

2.2.4.5. Kredilerin İzlenmesi

Kredinin sorunlu hale gelmesi bir süreç içinde olmaktadır. Kredinin sorunlu hale gelmeden tespit edilmesi ve sorun oluşumunun engellenmesi gerekir. Kredilere bu şekilde yaklaşılması bankanın zaman, tutar, işgücü gibi bazı etkenler açısından daha avantajlı olmasını sağlamaktadır. Ayrıca 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda belirtildiği üzere: "Kredi tahsisinden sonra bankalar, kredileri nedeniyle maruz kalınacak riskleri ölçmek, karşı tarafın malî gücünü düzenli olarak analiz etmek ve izlemek, gerekli bilgi ve belgeleri temin etmek ve bunlara ilişkin esasları belirlemek zorundadır. Kredi müşterileri bu çerçevede konsolide ve konsolide olmayan bazda istenilen bilgi ve belgeleri bankalara vermekle yükümlüdür.

Bankaların kullandırdıkları kredilerin sorunlu hale dönüşmesini engellemeleri için etkin bir kredi risk yönetimine ve sorunun erken tanımlanması için erken uyarı sistemlerine ihtiyaçları vardır. Kredi değerliliğinin belirlenmesi esnasında yapılan analizler ve firmayla ilgili bilgiler finansal anlamda erken uyarı sinyalleri vermektedir. Ticari alacaklardaki ciddi artış, alacaklardaki artış karşısında satışlarda artış olmaması, alacaklarının tahsil edilebilirliği, kredili satış vadelerinin uzaması, alacakların bir veya birkaç firmada yoğunlaşması firmanın 3 yıl sürekli zarar etmesi, borçlarındaki ani artışlar finansman giderlerinin yine banka kredileri ile ödenmesi gibi birçok finansal erken uyarı sinyalleri mevcuttur. Bankalar kredi politikalarına göre bu aşamada

sonradan sorunlu olabilecek krediyi kullandırmama yolunu seçebilir. Kredilerin izlenmesinde, firmanın veya yöneticilerin iş tecrübesi, ticari ahlak, firmanın faaliyet alanı, yönetici veya ortakların değişmesi, planlama ve bütçe eksikliği, şeffaflık derecesi, iştirak ve grup firma etkileri gibi birçok finansal olmayan erken uyarı sinyalleri de dikkate alınmalıdır. Tüm bunlar dikkate alındıktan sonra kredinin kullanılmasına karar verilmesi sonradan ortaya çıkabilecek zararları büyük ölçüde engellemektedir. Ancak kredi izleme süreci kredi onayına kadar olan bir süreç olmadığı için kredi kullanıldıktan sonra da canlı takip süreci devam eder. Bu aşamada ekonomik gelişmeler, mevzuat değişiklikler siyasal gelişmeler, sektördeki değişiklikler firmanın rekabet düzeyindeki ve ödeme gücündeki değişiklikler ve banka ile ilişkileri gibi faktörler göz önünde bulundurulur.

Kredi tüm bu süreç sonunda sorunlu hale dönüşürse idari takip süreci ve daha sonra yasal takip süreci başlar. Kredinin tahsil edilmeye çalışıldığı idari takip sürecinde çözüm sağlanamazsa yasal yollara başvurulmaktadır. Kredilendirme sürecinde son aşama kredinin kapanması aşamasıdır. Bu aşamada kredi problemlili hale gelmeden vadesinde geri ödenerek veya yasal takip sonucu yaptırımlar aracılığıyla kapatılır.

2.2.5. KOBİ Kredileri

Sınırlı sermaye olanakları ile kurulan KOBİ'lerin zamanla faaliyetlerinin artmasıyla nakit sıkıntısı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda sermaye yetersizliği ile karşı karşıya kalan KOBİ'ler dış finansman kaynaklarına başvurumaktadırlar. Kredi kurumları tarafından sağlanan krediler finansman sıkıntısı yaşayan bu işletmeler için en önemli araç haline gelmektedir. Ancak KOBİ'lerin küçük ve riskli yapıları nedeniyle bankaların KOBİ'lere kullandığı krediler sınırlı kalmakta veya KOBİ'lerden yüksek kredi faizleri talep edilmektedir. Özellikle ekonomik sıkıntı yaşanan kriz dönemlerinde bankalar sermaye yapılarını güçlendirmek amacıyla tasarruflarını daha güvenilir kaynaklara aktarmaya eğilimli oldukları için kullanılan KOBİ kredileri toplam krediler içerisinde sınırlı kalmaktadır. Kredilendirme faaliyetlerinin bir taraftan KOBİ kredibilitesi ile diğer taraftan da hükümet politikaları ve mali yapı ile arasında önemli bir bağ vardır. Hükümet politikaları, mevzuat değişiklikleri ve düzenlemeler finansal kurumların yapıları ile borç verme altyapılarını etkilemektedir. Bu politikalar, finansal

kurumların rekabet koşullarını ve pazar payını da etkileyen kredilendirme faaliyetleriyle ilgili yasal, sosyal, düzenleyici ve destekleyici politiklardır.⁵⁸

Kobilerin kredilendirme politikaları içinde sıkıntı çekmeden rahat bir ortam içerisinde kullanması için oluşturulabilecek kredilendirme faaliyetlerin sınırlı sayıda tutulması önlenmelidir.

Dolayısıyla KOBİ kredilerinin payını artırmak için öncelikli olarak atılması gereken adım devletin bu amaca uygun politikalar geliştirmesi olacaktır. Özellikle diğer AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında gerek toplam işletmeler içindeki payı gerekse istihdama olan önemli katkısı ile Türkiye’de KOBİ’lerin kredilerden aldıkları pay halen oldukça düşük bir tablo sergilemektedir. Ancak geçmiş yıllar ile karşılaştırıldığında son yıllarda Türkiye’de KOBİ kredilerine verilen önemde artış gözlenmektedir. Önceleri birkaç bankanın KOBİ’lere yönelik finansman çalışmalar varken günümüzde hemen hemen tüm bankalar KOBİ Bankacılığına yönelmişlerdir.

KOSGEB Veri Tabanındaki KOBİ’lerle yapılan bir anket çalışması sonucunda kredi kullanma durumu incelendiğinde % 33’ünün kredi kullandığı, % 67’sinin kredi kullanmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu durumun başlıca nedenleri ilgili çalışmada KOBİ’lerin uzun vadeli kredi kullanma maliyetinin yüksek olması ve teminat bulma güçlüğü yanında diğer bir önemli etkenin de geleneksel düşünce yapısına sahip KOBİ yöneticilerinin kredi kullanımını “mali acziyet göstergesi”, “işletme itibarını zayıflatıcı unsur” olarak değerlendirmesi olarak belirtilmiştir.⁵⁹

Kobilerin bu gibi düşünce yapılarından kurtulabilmesi için kredi kullanımına yönelik olarak kolaylık getirilmesi gereklidir .Kobilerin uzun vadeli kredi kullanımına rahatlık sağlaması için gerekli bir yapıdır.

---

⁵⁸ Berger, A. N., Udell, G. F., (2005), A More Complete Conceptual Framework for Financing of Small and Medium Enterprises, Policy Research Working Paper, World Bank, United States of America, Publication No: 3795- 2005/12, s. 21-22

⁵⁹ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, (Nisan 2008). KOSGEB 2008-2012 Stratejik Planı, s.44-45
<http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/KOSGEBSP0812.pdf>, 20.03.2013

2008 yılı boyunca yaşanan küresel krizin etkisi dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de yoğun olarak hissedilmiştir Özellikle reel sektör üzerindeki etkileri çok daha fazla olmuştur. Türkiye’de mali sistem ve bankalar üzerindeki etkisi alınan önlemlerle azaltılabilirken, özellikle reel sektör üzerindeki etkisi çok daha fazla olmuştur. Bunun başlıca nedenlerinden biri de bankaların istikrarsız bir ortamda kredi vermekten kaçınmaları olmuştur.

Krizin en şiddetli olduğu geçtiğimiz dönem boyunca KOBİ kredilerinde ciddi oranda azalma olmuştur. Son yıllarda KOBİ’lere verilen önemin artması ile birlikte KOBİ’lerin finansman sıkıntılarının ve krizin etkilerinin azaltılması amacıyla son dönemde yoğun KOBİ destek programları düzenlenmektedir. Bu programların KOBİ’leri büyük oranda rahatlatacağı ve KOBİ’lerin gelişimlerine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu programlardan bazılarına değinecek olursak; Halkbank, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın Yeni Kredi Destek Programı kapsamında “yeni teknoloji kullanımı, yeni iş yerine taşınma, işlerini büyütme, yeni yatırım, ham madde alımı, üretim ve pazarlama, eğitim ve danışmanlık, yurt dışı pazarlara açılım ve geliştirme ihracatın finansmanı ve münferit projelerinin finansmanı amacı esnaf ve sanatkarlar ile” KOBİ’lere kullandırmak üzere 15 ay vadeli 3 ayı geri ödemesiz 100 bin KOBİ Destek Kredisi Aralık 2009’da hizmete sunulmuştur. KOBİ’lere sağlanacak olan bu kredinin işletme başına üst limiti 25.000 TL olup, kredinin ilk 3 ayı ödemesiz, kalanı aylık eşit taksitler halinde 15 ay ödemelidir.

Şahıs işletmelerinde işletme sahibinin kadın girişimci olması halinde, işletme başına kredi üst limiti 30.000 TL olarak belirlenmiştir. Kredi faiz desteğinin %25’i kredi kullanan işletmeler tarafından aylık taksitler halinde, kalan % 75’i ise KOSGEB tarafından karşılanacağı KOSGEB Kredi Yönetimi ve izleme Müdürlüğü tarafından bildirilmiştir. Son dönemde bir diğer gelişme, Garanti Bankası, Avrupa Yatırım Bankası’ndan (AYB), 500’den az çalışanı olan KOBİ’lere sunulacak yatırım ve işletme kredilerinin finansmanında kullanmak üzere, 147,8 milyon dolar tutarında 12 yıl vadeli kredi almasıdır. Garanti’nin, KOBİ’lerin finansmanına yönlendirmek üzere aldığı kredinin uzun vadeli olması nedeniyle KOBİ’lere sağlanan kredilerin vadelerinin de esnek olabileceği duyurulmuştur. Bunların yanında KOSGEB’in KOBİ’lerin ihtiyacına yönelik birçok destek programı mevcuttur.

BÖLÜM 3. BASEL II DÜZENLEMELERİ VE KOBİ'LER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

3.1. BASEL SERMAYE UZLAŞISI

Uluslararası bankacılık günden güne gelişerek ekonomik faaliyetlerin önemli bir alanı haline gelirken devlet yönetimleri artan şekilde bu kurumların faaliyetlerinin, kendi otoriteleri karşısında yasal olarak dikkatli bir şekilde düzenlenmesinin ve denetlenmesinin nasıl sağlanacağı hususunda zor bir sorunla karşı karşıya kalmışlardır.⁶⁰

Karşılaşılan sorunların ne şekilde ve nasıl aşılabildiği bu kurumların da en iyi şekilde gelişmelerinin sağlanabilmesi önemlidir. Yönetimlerin gelişen bu faaliyetleri düzenlemesi etkin olacaktır.

Finansal piyasalarda yaşanan krizler ve uluslararası bankacılığın da yaygınlaşması ile birlikte uluslararası bir kurumun gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu alanda çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar neticesinde dünyada finansal sistem istikrarının korunması için dünyanın en eski finansal kurumu olan Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS-Bank for International Settlements) kurulmuştur. Bu bölümde kurumun kuruluş aşaması ve getirdiği düzenlemelere değinilecektir. Ayrıca söz konusu düzenlemelerin hangi alanlarda ne gibi etkiler yarattığı üzerinde durulup, özellikle Türkiye ekonomisinde olduğu gibi dünya ekonomisinde de önemli bir yere sahip olan KOBİ'ler üzerindeki etkileri detaylı şekilde ele alınacaktır.

3.1.1. Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS)

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı sırasında uluslararası düzenleyici bir kurumun oluşturulması için çalışmalara büyük oranda başlanmıştır. Uluslararası ödemeler

---

⁶⁰ Hughes, J. E., Macdonald, S. B., (2003), International Banking, Text and Cases, Pearson Education Inc., Addison Wesley, s.260-261

bankası (BIS-Bank for International Settlements) 1930 yılında kurulmuştur. BIS I. Dünya Savaşı sonrasında Versay Antlaşması ile Almanya'nın maruz kaldığı savaş tazminatı ödemelerine ilişkin oluşturulan Young Planı (1930) kapsamında kurulmuştur. BIS'in kurumsal bir forum aracılığı ile merkez bankaları arasında işbirliği sağlayacağı da önceden düşünülmüştür. Bankanın adı bu bahsedilen asıl rolünden gelmektedir. 1930 yılı başlarındaki finansal ve ekonomik krizler esnasında tazminat sorunlarının zayıflaması, BIS'in aktivitelerini ve çalışmalarını tamamıyla merkez bankaları arasında bir birlik oluşturma hedefine yöneltmiştir. BIS için İsviçre'nin merkez olarak seçilmesi üye ülkeler olan Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İngiltere ve Amerika'nın karşılıklı ödün vererek anlaşmaları sonucunda karara bağlanmıştır. Bağımsız ve tarafsız bir ülke olarak İsviçre, büyük güçlerin etkisine daha az maruz kalacağı düşünülerek önerilmiştir. İsviçre içerisinde de gerek konumu itibariyle gerekse her yöne rahat ulaşım sağlayan çok iyi demir yolu ağları ve bağlantı noktaları nedeniyle Basel şehri merkez olarak belirlenmiştir.⁶¹

Baselin en ulaşılacak şehir olmasıyla seçilmiş olması diğer Avrupa ülkelerinde de bunun kabullenilmesiyle beraber savaşın getirdiği ekonomik sorunlarının çözümü için düzenlenecek olan kararların alınmasında önemli olmuştur.

Basel komitesi (BCBS) ise 1974 yılı sonunda 10 ülkenin merkez bankaları yöneticilerinden oluşan bir grup tarafından kurulmuş olup, yılda 4 defa düzenli olarak toplanırlar. 4 ana çalışma grubu vardır. Komite üyesi ülkeler Arjantin, Avustralya, Belçika, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, Hong Kong, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Kore, Lüksemburg, Meksika, Hollanda, Rusya, Suudi Arabistan, Singapur, Güney Afrika, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'dir. Komiteye üye ülkeler kendi merkez bankaları yanında bankacılık denetiminde resmi sorumluluğu bulunan kurumlar tarafından temsil edilmektedirler.

Komitenin uluslar üstü bir denetim otoritesi olarak çalışma yetkisi olmaması yanında, çıkardığı kararlar ile hiçbir yasal zorlama veya güç uygulama amacı da söz konusu değildir. Komite resmi olarak kanun ve kurallar aracılığıyla çalışmamaktadır.

---

⁶¹ BIS (Bank for International Settlements), (2005). This is the Biz "The Establishment of the BIS", NEWYORK Cambridge University Press, s.30-34

Tasarı ve teklifler üreterek bunları tartışmaya açmak yoluyla özellikle riskin yönetilmesi, sermaye yeterliliği ve finansal piyasaların stabilizasyonu konularında yol gösterici nitelikte birçok çalışma aracılığıyla finansal alanda iyileşmeler sağlamayı hedeflemektedir.⁶²

Finansal olarak iyileştirme çalışmalarının yapılmış olmasıyla beraber bir çok alanda iyileştirme oluşturmak amacıyla oluşturulmuştur.

Komitenin çalışmalarında başlıca hedeflerinden biri, uluslararası denetimin kapsamı konusunda, hiçbir yabancı banka kuruluşu denetim dışında tutulmadan ve yeterli denetimin yapılması ve bu iki prensibi de gerçekleştirerek ülkeler arası denetim sistemindeki boşlukları doldurmaktır. Komite 1975 yılından bu yana söz konusu hedefe ulaşmak için birçok tasarı yayınlamıştır.⁶³

Ülkeler arası denetimin tam ve geliştirerek oluşturulmuş olması komitenin en önemli hedeflerin ulaşılmasına karar verilmiştir.

Bu tasarıların yer aldığı düzenlemeler bütünü Basel Düzenlemeleri olarak bilinmektedir.

3.1.2.Basel I

1988 yılı Temmuz ayında Basel Komitesi (BCBS) uluslararası alanda faaliyet gösteren bankalar için minimum sermaye miktarını belirlemeyi amaçlayan birtakım öneriler çıkarmıştır.⁶⁴

Önerilerin sermaye miktarının belirlenmesiyle beraber bir çok alanda sermayenin belirlenmesine kararlaştırılmıştır .Basel komitesinin en önemli etkinliklerinden birisi olarak bilinmektedir.

Basel Sermaye Anlaşması (BCA-Basel Capital Accord) olarak bilinen bir sermaye ölçüm sistemi oluşturmuştur. Bu sistem ile 1992 yılı sonunda en az %8 oranında

---

⁶² Bolgün, K. E., Akçay, M. B., (2005), Risk Yönetimi (2. Baskı), Scala Yayıncılık, s.84-85

⁶³ BIS (Bank for International Settlements), (2009), History of the Basel Committee and its Membership, s.1-2

<http://www.bis.org/bcbs/history.pdf?noframes=1>, 20.03.2013

⁶⁴ Ong, M. K., (2004), The Basel Handbook, A Guide for Financial Practitioners, KPMG Risk Books, s.32-33

sermaye standardı getirilerek kredi riski ölçüm sisteminin uygulanması sağlanmıştır. 1988'den beri bu sermaye ölçüm sistemi üye ülkeler yanında aktif uluslararası bankacılık yapan tüm ülkelere de etkinliği artarak tanıtılmıştır.⁶⁵

Sermaye ölçümünü ülkeler arasında tam ve düzenli olarak yapılabilmesi bütün ülkelerin etkinliğinin var oluşundan kaynaklanmaktadır.

Basel I olarak bilinen 1988 Basel Uzlaşısında 4 risk kategorisi belirlenmiştir.⁶⁶

1. OECD üyesi ülke hükümetleri risk ağırlığı % 0,
2. OECD üyesi ülkelerin bankalarına olan borçlarda risk ağırlığı % 20,
3. Mortgage kredilerinde risk ağırlığı % 50 ve
4. OECD üyesi olmayan ülke bankaları için risk ağırlığı % 100'dür.

Risk faktörlerinin bilinmesi onların düzenli bir şekilde anlaşılması önemli bir ölçüt olarak görülmektedir.

OECD Kulüp kuralı (club rule) olarak tanımlanan bu uygulamadan dolayı kredi riski yüksek olsa dahi OECD üyesi olan ülkeler avantajlı, kredi riski göreceli olarak daha düşük olup OECD üyesi olmayan ülkeler dezavantajlı durumda kalmışlardır. Basel I'in temel amacı uluslararası finans sisteminin istikrarını ve güvenilirliğini korumak, bankalarda risk kültürü oluşturmak, yöneticilerin ve banka sahiplerinin bakış açılarını yeni düzenlemelere uyumlu olarak genişletmek ve farklı ülkelerdeki uygulamalarda denge ve eşitlik sağlamak olarak belirlenmiş ve buradan yola çıkarak uluslararası alanda rekabet eşitsizliğini azaltmak da hedeflenmiştir.⁶⁷

Rekabet ortamlarının tam olarak bilinmesiyle beraber uluslararası alanda tam ve istikrarlı olmasını sağlamasıdır. Ülkelerin avantajlı ve dezavantajlı olarak yatırım yapılmış olmasının rekabet ortamlarının geliştirilmesine sebep olacaktır.

---

⁶⁵ BIS (Bank for International Settlements), (2009), History of the Basel Committee and its Membership, s.2-3

<http://www.bis.org/bcbs/history.pdf?noframes=1>, 20.03.2013

⁶⁶ Servigny, A. De., Renault, O., (2004), Measuring and Managing Credit Risk, United States of America, McGraw Hill, s.392-393

⁶⁷ Erol, M., (2007), Basel I ve Basel II Uzlaşısı' nın Bankalar Tarafından İşletmelere Verilen Kredilerde Risk Yönetim Aracı Olarak Kullanılması, Muhasebe ve Finansman Dergisi MÜFAD, Ekim (36), s.156-157

Ancak zamanla, Basel I kapsamında belirlenen standartların uygulamada yetersiz kalması nedeniyle getirilen yoğun eleştiriler sonucu yeni standartların geliştirilmesi için çalışmalar başlamıştır. Basel I Sermaye Uzlaşısına getirilen başlıca eleştiriler ise şunlardır⁶⁸;

- Bankaların beklenen ve beklenmeyen kayıplarını karşılama kapasitesini ifade etme konusunda yetersiz kalmaktadır.
- Tanımlanan risk ölçütleri yeterli değildir.
- Sadece kredi riski tanımlanmıştır. Diğer riskler dikkate alınmamıştır.
- Risk ölçüm yöntemleri yetersiz kalmıştır.
- Varlıkların piyasa değeri yerine defter değerleri dikkate alınmıştır.
- Finansal kurumlar arasında hassas bir risk ayrımı yapılmamıştır.
- Temel kredi risk kriteri olarak OECD üyeliğini esas almaktadır.

Eleştirilerin tam ve uygun olarak yapılmasının en önemli sonucu olarak elde edilecek olan risklerin ölçümünün düzgün olarak yapılması önemlidir.

Zamanla mali piyasaların gelişmesi ile Basel I'e getirilen eleştiriler artmış, bankacılık sektöründe rekabet eşitliğini engellediği ve yetersiz kalmaya başladığı anlaşılmıştır. Söz konusu olumsuzlukların giderilmesi, sektördeki risk algısının artırılması ve mali piyasalarda meydana gelen değişimlerin de dikkate alınabilmesi amacıyla Basel Komitesi tarafından Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel II) için çalışmalar başlatılmıştır.⁶⁹

Yeni Basel sermaye uzlaşısı için başlatılan çalışmaların mali piyasalarda meydana getirecek olan değişimlerin önemli olduğu görülmektedir.

3.1.3.Basel II

Basel I Uzlaşısına yönelik eleştirilerin temel dayanağı risk ölçütlerinin yetersiz kalması olmuştur. Bankanın taşıdığı farklı risk kalemlerine karşı farklı sermaye tutarlarının ayrılması gerekliliğine değinilmiş ve 1999 yılında Basel Komitesi tarafından

---

⁶⁸ Babuşcu, Ş., (2004), Bankalarda Aktif Getirisi ve Pasif Maliyeti Hesaplama Yöntemleri ve Fiyatlandırma, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, s.69-70

⁶⁹ Aydeniz, E. Ş., (2007), Basel II Kriterlerinin KOBİ' lere Etkileri ve KOBİ' lere Sunulabilecek Çözümler, Muhasebe ve Finansman Dergisi MÜFAD, Ekim (36), s.180-181

yayımlanan ve sermaye yeterliliğine ilişkin yeni önerileri içeren ilk istişare metniyle (Consultative Paper - CP-1) Basel II için çalışmalar başlamıştır. Gelen eleştiriler ve öneriler üzerine, bu metni yeni istişare metinleri takip etmiş (CP- 2 ve CP-3) ve Komite tarafından Basel II' ye geçilmesi durumunda ortaya çıkabilecek muhtemel değişimleri tahmin etmek amacıyla birkaç kez sayısal etki çalışmaları (Quantitative Impact Study-QIS) yapılmıştır.⁷⁰

Bankaların taşıdığı risklerin öneminin araştırılıp komitenin ek olarak oluşturan etkilerin bilinmesi gerekir. Faktörlerin tam olarak algılanmış olması eleştirilerin azaltılacağı bir ortam yaratılması gerekir.

1988 düzenlemesinin yerine geçmek üzere, 1999 yılı Haziran ayında sunulan yeni bir sermaye yeterlilik uzlaşısı için önerileri içeren istişare metni ve sayısal etki çalışmaları sonrası söz konusu öneriler geliştirilerek 26 Haziran 2004 tarihinde Yeni Sermaye Uzlaşısı yayınlanmıştır.

Yeni uzlaşının üç temel dayanağı vardır⁷¹:

1. 1988 anlaşması ve sonrasındaki belirlenmiş olan ilkeleri geliştirme ve genişletmeyi amaçlayan asgari sermaye gerekleri,
2. Kurumların sermaye yeterliliğinin ölçümü ve iç denetimi,
3. Şeffaflığın güçlendirilebilmesi için piyasa disiplinin etkin kullanımı, güvenli ve etkin bankacılığın uygulanabilmesidir.

Piyasaların disiplin ortamlarının tam olarak bilinmesinin ardından sermayelerdeki yeterliliğin ölçümü ve denetlenmesi önemli olacaktır.

Yeni uzlaşısı sonrası sermaye yeterlilik rasyosunun hesaplanmasında operasyonel risklerin de hesaplama dahil edildiği görülmektedir. Asgari sermaye oranında herhangi bir değişiklik olmazken riskler daha hassas bir ayrımla ele alınıp risklerin

---

⁷⁰ Yayla, M., Kaya, Y. T., (2005), Basel-II: Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci. BDDK ARD Çalışma Raporları, s.3-4

http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1272calismaraporu_2005_3.pdf, 05.04.2013

⁷¹ BIS (Bank for International Settlements), (2009), History of the Basel Committee and its Membership, s. 4-5

<http://www.bis.org/bcbs/history.pdf?noframes=1>,20.03.2013

ölçümü için yeni yöntemler geliştirilmiştir. Sermaye yeterlilik rasyosunun hesaplanmasında kullanılan risk kavramlarını kısaca tanımlarsak:

- **Kredi riski;** bankaların verdikleri kredilerin hiç ödenmemesi ya da zamanında ödenememesi sonucunda bankanın uğrayacağı zarardır.
- **Piyasa riski;** finansal piyasaların faiz oranları ve döviz kurlarında değişmeler sonucunda bankanın zarar etme veya sermaye kaybetme riskidir.
- **Operasyonel risk;** ise bir bankanın işlemeyen ya da uygun olmayan iç süreçler, insanlar ve sistemler gibi dış etkenler nedeniyle ortaya çıkabilecek zarara uğrama riskidir. Operasyonel riskler; personel riski, teknolojik riskler, organizasyon riski, yasal riskler ve dış risklerden oluşmaktadır.⁷²Risk süreçlerinin tam olarak oluşturulması ve bunların bankalar tarafından bilinmesi ile elde edilecek olan zararın minimum seviyede tutulması önemlidir.

Basel II İlkeleri: 2004 yılında yayınlanan Basel II ilkeleri daha önce yayınlanmış olan Basel I ilkelerine bir dizi yenilik getirmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi Yeni Sermaye Uzlaşısı üç temel yapısal blok etrafında şekillenmiştir. I. Yapısal Blok, Basel I temel ilkelerine yeni hesaplama yöntemleri getiren ancak Basel I asgari sermaye oranı konusunda Basel I Uzlaşısı ile kesişen; II. Yapısal Blok, Basel I temel ilkelerinden çok farklılaşmamış, kesişimi diğer bloklara göre oldukça fazla olan; III. Yapısal Blok ise yeni bir düzenleme olup Basel I ilkeleri ile çok fazla kesişim noktası olmayan bir küme oluşturmaktadır.

Basel II ilkelerini daha iyi kavrayabilmek için Yapısal blokları daha ayrıntılı olarak ele almakta fayda vardır.

a) Birinci Yapısal Blok (Pillar I)

Asgari sermaye gereksinimi olarak belirlenen birinci bölümde, asgari sermaye yeterliliğinin hesaplanması bulunmaktadır. Hesaplama içinde kredi riski hesaplama şekli tamamen değiştirilirken, daha önce sermaye yeterlilik rasyosu hesaplama

---

⁷² ATO (Ankara Ticaret Odası), (2007), BASEL II: KOBİ'lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi, Yorum Basın Yayın Sanayii Ltd. Şti., s.22-23

formülünde de gördüğümüz üzere operasyonel risk yeni bir risk unsuru olarak hesaplamaya dahil edilmiştir.⁷³

Operasyonel riskin tam olarak hesaplamaya katılmış olmasıyla beraber sermayelerin bilinmesi gerekmektedir.

Basel II ile birlikte piyasa riskinin, kredi riskinin ve operasyonel riskin hesaplanmasına yönelik olarak bazı alternatif yöntemlerin kullanılması sağlanmıştır. Kredi riskinin hesaplanması için basit, orta ve gelişmiş düzeyde olmak üzere 4 farklı yaklaşım seçenek olarak sunulmaktadır. Bunlar⁷⁴;

1. Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım (Simplified Standardised Approach-SSA),
2. Standart Yaklaşım (Standardised Approach-SA),
3. Temel içsel Derecelendirme Yaklaşımı (Foundation Internal Ratings Based-IRB),
4. İleri Düzey içsel Derecelendirme Yaklaşımı (Advanced IRB)'dir.

Benzer şekilde, yeni eklenen operasyonel risk hesaplaması da 4 yaklaşımı içermektedir. Operasyonel risk ölçümü⁷⁵;

1. Temel Gösterge Yaklaşımı (Basic Indicator Approach- BIA),
2. Standart Yaklaşım (SA),
3. Alternatif Standart Yaklaşım (ASA),
4. İleri Ölçüm Yaklaşımları (Advanced Measurement Approach-AMA)'dır.

Risk ölçüm sisteminin tam olarak belirlenebilmesiyle oluşan hesaplama sisteminin bilinmesi önem kazanmaktadır.⁷⁶

Piyasa riskinin ölçülmesinde ise 2 tür yaklaşım mevcuttur. Bunlar;

1. Orta ve ileri gelişmişlik düzeyinde Standart Yaklaşım

---

⁷³ Babuşcu, Ş., (2005), Basel II ve Şirketler Üzerindeki Etkileri, ASOMEDYA Dergisi, Ekim (2005/Dosya), s.7-8

⁷⁴ Yayla, M., Kaya, Y. T., (2005), Basel-II: Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci. BDDK ARD Çalışma Raporları, s.6-7

http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1272calismaraporu_2005_3.pdf, 05.04.2013

⁷⁵ Babuşcu, Ş., (2005), Basel II ve Şirketler Üzerindeki Etkileri, ASOMEDYA Dergisi, Ekim (2005/Dosya), s.9

⁷⁶ Babuşcu, Ş., (2005), Basel II ve Şirketler Üzerindeki Etkileri, ASOMEDYA Dergisi, Ekim (2005/Dosya), s.10

2. Riske Maruz Değer Yaklaşımı'dır.

Yeni Basel II düzenlemeleri, “farklı ülkelerde faaliyet gösteren farklı türdeki bankaların, hesaplamalarda çok farklı konumlarda bulunmalarını dikkate alarak, hesaplamaya dahil edilen her risk türünde, farklı şekillerde hesaplama yöntemleri” getirmiştir.⁷⁷

Farklı ülkelerin farklı faaliyetlerinin belirlenmesiyle hesaplanmaların farklı ve değişik sistemleri görülmektedir

b) İkinci Yapısal Blok (Pillar II)

Denetim otoritesinin gözden geçirmesi olarak belirlenen ikinci bölümde, bankanın risk yönetimi yaklaşımının ve uygulamalarının incelenmesi konusu ve inceleme süreci üzerinde durulmuştur. Bu bölümde denetim sürecinin ana hatları, risk yönetim rehberi, denetimde şeffaflık ve bankacılık risklerine ilişkin komitenin sorumlulukları üzerinde durulmuştur. Bunun yanında faiz oranı riskleri düzenlemesi, kredi riski (stres testleri, beklenen değer tanımları, net pozisyon riski, kredilerde yoğunlaşma riski) operasyonel risk, menkul kıymetleştirme, geliştirilmiş sınır ötesi iletişim ve koordinasyon gibi diğer konularda da yol gösterici düzenlemeler ele alınmıştır. Basel Komitesi söz konusu denetim otoritesinin kontrol süreci ile ilgili 4 ana prensip belirlemiştir. Bunlar⁷⁸:

1. Bankalar, risk profillerine ve sermaye oranını korumak için geliştirdikleri stratejilerine uygun, sermaye yeterliliklerini değerlendirebilecekleri bir sürece sahip olmalıdır.
2. Denetim otoritesi bankaların içsel sermaye yeterliliklerinin değerlendirmesi ve stratejilerinin denetlenmesi yanında, düzenleyici sermaye oranına uyumlarının da sağlanmış olup olmadığını gözden geçirip değerlendirme yapabilir.
3. Denetim otoritesi bankalardan asgari düzenleyici sermaye oranının sağlanması yanında asgari oranın üzerinde sermaye bulundurmalarını da talep edebilir.

---

⁷⁷ Babuşcu, Ş., (2005), Basel II ve Şirketler Üzerindeki Etkileri, ASOMEDYA Dergisi, Ekim (2005/Dosya), s.11

⁷⁸ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision), (2005), International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, Bank for International Settlements Press & Communications, November, s.162-170

4. Denetim otoritesi her bankanın kendine özel risk karakteristiğine bağlı olarak belirlenen asgari sermaye yükümlülüğünün altına düşülmesini önlemek amacı ile önceden müdahalede bulunabilir. Ayrıca gerekli sermayenin korunamadığı ya da tutulmadığı dönemlerde acil eylem planı oluşturulup, bu planın uygulanmasını gerekli görebilir.

Bankaların denetim otoritelerini gözden geçirerek oluşturulması gereken bütün tedbirlerin en iyi düzeyde işleyişinin sağlanmış olması gerekir. Böylece en gerekli zamanlarda acil eylem planları ortaya konulmaktadır.

Yukarıdaki ilkeleri dikkate alırsak, Basel I'den farklı olarak her bankanın farklı risk profiline sahip olabileceği ve bu farklı risk profillerine uygun denetimin ve yaptırımın uygulanabileceği üzerinde durulmuştur.

c) Üçüncü Yapısal Blok (Pillar III)

Bu bölümde ana hedef piyasa disiplininin sağlanmasıdır. Bankaların sahip oldukları sermaye ile sermaye yeterliliği ve risk değerlendirme yöntemleri dahil olmak üzere önem arz eden konularda kamuya açıklama yapma gerekliliği ortaya koyulmuştur. Şeffaflığın ve kurumsal yönetimin sağlanmasına katkıda bulunan bu blok, kamuya sunulan bilgiler aracılığıyla bankalar arasında karşılaştırma yapılabilmesi olanağını da sunmaktadır. Ancak yine her şeyden önce birincil amaç birinci ve ikinci bloklardaki hedeflere ulaşılmış olmasıdır. Üçüncü Yapısal Blok bu iki bloğun tamamlayıcısı niteliğinde olup, hedeflere ulaşılma konusunda bankanın yeterliliğinin görülebilmesi için ise belirli konularda bankaların bilgi verme yükümlülüğünü ifade etmektedir. Bu noktada bankalar uygulamanın kapsamı sermaye durumları, riske maruz kalma dereceleri, risk değerlendirme süreçleri ve sermaye yeterlilikleri gibi konularda piyasadaki diğer katılımcılara açıklama yapmaktadırlar. Bu açıklamaların zamanında ve doğru şekilde yapılması da oldukça önemlidir.⁷⁹

Hedefinin doğru bir şekilde düzenlemiş olan bankaların disiplinli çalışmalarının yanında hedeflerine tam ulaşmalarını sağlayabilmesi önem taşımaktadır. Bankaların kamuya açık bir sistem oluşturması onlar için bir avantajdır.

---

⁷⁹ Yayla, M., Kaya, Y. T., (2005), Basel-II: Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci. BDDK ARD Çalışma Raporları: 2005/s.12-13
http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1272calismaraporu_2005_3.pdf, 05.04.2013

Düzenli şekilde yapılan açıklamalar piyasada şeffaflık sağlarken, katılımcılara bankaların sermaye yeterliliklerinin değerlendirilmesi olanağını da sağlamalıdır.

3.2. BASEL II'YE GÖRE KREDİLENDİRME SÜRECİ

Basel I düzenlemelerine göre uygulanmakta olan kredilendirme sürecine Basel II düzenlemeleri ile yenilikler getirilmiştir. Kredinin analizi değerlendirilmesi ve yapılandırılması süreçlerine risk odaklı bir anlayış getiren Basel II, kredi fiyatının belirlenmesini iki unsura endekslemiştir. Birincisi firmanın risk derecesi ikincisi ise kredinin risk derecesidir. Firmanın risk derecesinin etkisi, kredi talep eden firmanın risk derecesinin yüksekliğine bağlı olarak bankanın riskli aktiflere yaptığı yatırımı artıracak, dolayısıyla asgari sermaye oranını koruması için bankanın ayırması gereken sermaye miktarı da artacaktır. Bu da bankanın müşteriye uygulayacağı kredi fiyatını kredi riskini karşılayacak oranda artıracaktır.⁸⁰

Düzenlemelerin bankalar üzerinde oluşturduğu olumlu etkilerin bir sonucu olarak karşımıza çıkan bankaların müşterilerine uygulayacağı sistemin gerekliliği olmuştur. Bu değerlendirmeler ışığında ise görülüyor ki bankaların her koşulu ve risk derecesini iyi hesaplaması gerekir.

Dolayısıyla doğrudan kredi maliyetini etkileyecek olan kredi riski ve kredi riskinin ölçülmesi önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Basel II'yi kredi fiyatlandırması konusunda Basel I'e getirilen yenilik açısından değerlendirirsek, Basel I'e göre daha hassas risk ayırımı ve ölçümü getirmesi nedeniyle daha etkin bir yaklaşımdır. Basel I'de teminat odaklı bir anlayış ile fiyatlama öngörülürken Basel II'de risk odaklı fiyatlama ve teminatlandırma öngörülmüştür. Kredi riskinin ölçülmesi ile başlayan risk odaklı kredi fiyatlama konusunda getirilen düzenlemeler, risk ölçüm yöntemleri ve Basel II düzenlemelerinde KOBİ'lerin kredilendirilmesi esnasında dikkate alınacak kriterler bu bölümde ele alınacaktır.

---

⁸⁰Katırcıoğlu, H., (2006), 10 Soruda Basel-II Kararları ve Reel Sektöre Etkisi, <http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/hakan/002/>, 05.04.2013

3.2.1.Kredi Riski ve Kredi Riski Ölçüm Yöntemleri

Birçok bankanın başlıca faaliyeti kredi verme ve kredi faaliyetlerini artırmaktır. Banka tarafından kredi kullanıldığında, her zaman kredi müşterisinin zamanında veya istenilen miktarda ödememe riski vardır. Bundan dolayı kredi riski bankaların maruz kaldıkları önemli bir risk türüdür. Kredi riski, kredi alanın kredi anlaşmaları ve sözleşme şartlarına uymaması sonucu bankanın karlarının ve sermaye tabanının etkilenmesi riskidir. Kredi riski karşı tarafın, kredi alanın ve kredi verenin performansına bağlı olarak kredi ile ilgili tüm faaliyetlerden kaynaklanabilmektedir. Kredi alanın riski belirlenirken bankalar, kredi alan kişi veya kurumun kredi değerliliği ve itibarı üzerinde incelemeler ve analizler yaparak karar verirler. Kredinin riskliliği bu aşamada belirlenir. Kredi değerliliği ve kredi talep eden firmanın itibarı, yönetimin kalitesi, ticari şartlardaki değişimler, ekonomik gelişmeler -artan enflasyon, döviz kuru değişimleri veya artan rekabet- firmanın mali yapısı gibi iş çevresinde ve sektördeki iç ve dış faktörlere bağlı olarak azalabilir veya artabilir.⁸¹

Kredi talep edildiğinde bir şekilde ödeme yapılacağı kesinken bir anda oluşabilecek olan bir takım aksaklıklar üzerine ödenememesi bankaların uğrayacağı zararın üst düzeyde olmasına neden olacaktır. Ancak kredi talep eden firmanın yeterliliği çevresi ve mali durumu araştırılıp iyi bir analizle bu durum ortadan kalkacaktır.

Sonuçta doğru bir fiyatlandırma yapabilmek için dikkat edilmesi gereken konu tüm risk artırıcı unsurların belirlenip doğru analiz edilmesi ve ölçülmesidir. Bankaların ödeme gücüne düşmesinin başlıca örneklerinin büyük bir çoğunluğu kredi riski yoğunlaşmalarına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu noktada kredi riskinin yönetilebilmesi için ölçülmesi kadar riskin dağıtılması da önemli bir konu olmaktadır. Kredi riskinin ölçülmesinde ihtiyaç duyulan başlıca değişkenler, derecelendirme ya da puanlama(rating) sonuçları, kredilerin yapısı, tutarı, teminatı, limiti, vadesi ve risk azaltıcı diğer unsurlardır. Bankaların maruz kaldıkları kredi riski büyüklüğüne ve çeşitliliğine uygun kredi riski ölçüm yöntemleri ve kredi politikaları olmalıdır. Uygun

---

⁸¹ Seval, B., (1990), Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi, Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı, Yayın No: 59, İstanbul: Avcıol Matbaası, s.121-122

ölçüm yöntemlerinin yanı sıra ölçüm için gerekli olan verinin doğruluğu, güvenilirliği ve ulaşılabilirliği büyük önem arz etmektedir.⁸²

Uygun olacak bütün yöntemlerin araştırılıp tam anlamıyla gözden geçirilerek oluşturulacak olan yöntemlerin belirlenmesi gereklidir. Riskin en aza indirilmesinde etkili olacak bu yöntemin güvenilirliği tartışılmaz.

Kredi riskinin hesaplanması uzun yıllardır kredilendirmede ve bankanın asgari sermaye miktarının belirlenmesinde önemli rol oynamıştır. Basel II ile önceki kredi riski hesaplama yöntemleri daha da geliştirilerek yeni yaklaşımlar getirilmiştir.

3.2.1.1. Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım ve Standart Yaklaşım

Basel II uygulaması ile birlikte bankalar tarafından verilen krediler karşılığında bulundurulması gereken asgari sermaye miktarının hesaplanmasında, değerlendirme yöntemleri arasında ilk kategoride yer alan, “Standart Yaklaşım” ve “Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım” olmak üzere iki yaklaşım mevcuttur. Basitleştirilmiş standart yaklaşımda, standart yaklaşımdan farklı olarak, risk ağırlıklarının belirlenmesinde ihracat kredi kuruluşları (Export Credit Agencies-ECA) tarafından verilen notlar kullanılmaktadır. Sonuçta her iki yöntem risk değerlemesinde tamamen dışarıdan bir kurum tarafından verilen kredi notunu (rating) esas almaktadır.⁸³

Dışarıdan verilen kredi notlarının esas alınmış olması risk yönteminin kredi kuruluşları tarafından önem arz etmesi dikkat çekmektedir.

Bu kredi notuna bağlı olarak belirlenmiş risk ağırlıkları yardımıyla da risk değerlendirilmesi yapılmaktadır. Basel II uzlaşısında standart yaklaşım, 1988 düzenlemesine (Basel I) göre daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Basel I’de bir bankanın müşterilerine kullandığı kredinin risk katsayısı her müşteri için aynıdır. Kredi riski hesaplamasında kullanılan temel yöntem olan Standart Yaklaşım da ise karşı tarafın yetkili kuruluşlardan almış olduğu derecelendirme notu (ratingleri), risk ağırlığının

⁸² TBB (Türkiye Bankalar Birliği), (Ocak 1991), Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık ve Araştırma Grubu, Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi, s.2-3 http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/Large_Risks.doc, 05.07.2013

⁸³ Aras, G., (2007), Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları. Deloitte CEO/CFO Serisi, s.10-11 http://www.deloitte.com/view/tr_TR/tr/hizmetlerimiz/danismanlik/article/c9543b531a2fb110VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm, 20.03.2013

belirlenmesinde esas alınmaktadır. Basel II’de çok sayıda özel duruma ilişkin bölümlere yer verilmiştir. Ancak asıl amaç risk ağırlıklarının müşterinin kredi derecesine (rating) göre belirlenmesidir. Standart yaklaşıma göre, her müşterinin kredibilitesinin ayrıca değerlendirildiği bir mekanizma olan kredi derecelendirmesi, banka dışında örneğin Standart&Poor’s gibi bağımsız bir kredi derecelendirme kuruluşu tarafından yapılmalıdır.

Bağımsız bir kredi derecelendirme kuruluşunda yapılacak olan derecelendirmenin banka müşterisi ve banka için ne arz edeceği önemlidir. Asıl amacın risk değerlendirmesi olacağı bir yapının önem kazanması gerekir.⁸⁴

Standart yaklaşımda alacaklar çeşitli varlık sınıflarına ayrılmış ve her bir varlık sınıfının tabi olduğu risk ağırlıkları ayrı ayrı belirlenmiştir. Basel II’ye göre bankanın varlık kalemleri aşağıda belirtilen şekilde temel bir sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır.⁸⁵

- Hazine ve merkez bankalarına kullandırılan krediler,
- Bankalara kullandırılan krediler,
- Çok taraflı kalkınma bankalarına kullandırılan krediler,
- Merkezi hükümet içinde yer almayan kamu kurum ve kuruluşlarına kullandırılan krediler,
- Menkul kıymet şirketlerine kullandırılan krediler,
- Kurumsal krediler,
- Perakende krediler,
- Konut (ikamet amaçlı gayrimenkul) ipoteği karşılığı krediler,
- Tahsili gecikmiş alacaklar,
- Yüksek risk kategorileri,
- Diğer.

Basel II metninde bu varlık kalemlerinin derecelerine ve özelliklerine bağlı olarak yapılmış olan risk ağırlıklandırmalarına kısaca yer vermekte fayda vardır. Perakende

---

⁸⁴ Aras, G., (2007), Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları. Deloitte CEO/CFO Serisi, s.10-11

http://www.deloitte.com/view/tr_TR/tr/hizmetlerimiz/danismanlik/article/c9543b531a2fb110VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm, 20.03.2013

⁸⁵ Arslan, İ., (2007), Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, s.55-56

krediler ve kurumsal kredilerde kullanılacak olan risk ağırlıkları KOBİ'lerin kredilendirilmesini yakından ilgilendiren bir konu olmaktadır. Bu nedenle KOBİ'lerin kredilendirilmesi açısından da bu bölümde bir değerlendirme yapılacaktır.

a) Hazine ve Merkez Bankalarına Kullanılan Krediler

Yerel para birimi ile bir işlemin gerçekleştirilmesi ve fonlanması durumunda bankalar, hazine ve merkez bankaları ile olan işlemlerinde ulusal denetim otoritesinin onayı sonrasında, risk ağırlıklarından farklı daha düşük bir risk ağırlığı uygulayabilme imkanı verilmiştir. Bu sistemin uygulandığı ülkelerde diğer ülkelerin ulusal denetim otoriteleri de, o ülkede faaliyet gösteren kendi bankaları için yerel para birimi cinsinden yapılan hazine ve merkez bankaları ile olan işlemlerinde aynı risk ağırlığının kullanılmasına izin verebilmektedirler.⁸⁶

Ülkelerin para birimlerini kendilerinde belirli bir işlemin gerçekleştirilmesi açısından değer taşıdığı bu görüşte risk ağırlığının kullanılmasına imkan verilmiş olması önemlidir.

b) Bankalara Kullanılan Krediler

Bankalar için risklerin hesaplanmasında iki seçenek belirlenmiştir. Ulusal denetim otoriteleri yetkileri çerçevesinde ülkelerindeki tüm bankalara tek bir seçenek uygulayabileceklerdir. Derecelendirilmemiş bankalar, hazine ve merkez bankaları için belirlenmiş olan derecenin altında bir risk ağırlığı ile derecelendirilebilecektir. Birinci seçeneğe göre, ilgili ülkedeki tüm bankalar için ülkenin kredi notunun bir derece altında bir risk ağırlığı belirlenebilecektir. Ancak ilgili ülke için kredi notunun BB+/B- veya derecelendirilmemiş ülkeler için risk ağırlığının % 100 olması durumunda diğer bankalar için de aynı risk ağırlığı geçerli olacaktır. İkinci seçenek, derecelendirilmemiş bankalar % 50 risk ağırlığına tabi olurken, diğer bankaların bağımsız bir derecelendirme kuruluşu tarafından belirlenmiş, bankanın kendi kredi notuna bağlı olarak risk ağırlığının belirlenmesine dayanmaktadır. İkinci seçenekte, 3 ay veya daha kısa vadeli

---

⁸⁶ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (June 2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, s.19-20
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 20.03.2013

krediler için uygulanabilecek % 20 risk ağırlığını baz alan daha tercih edilebilir bir ağırlıklandırma da mevcuttur.⁸⁷

Bankaların riskleri hesaplamasında önemli olan kredi notunun derecelendirilerek olan kuruluşun verdiği alan önemlidir.

c) Çok Taraflı Kalkınma Bankalarına Kullanılan Krediler

Basel II uzlaşına göre bu tür krediler, bankalar için öngörülen ikinci seçenek çerçevesinde kısa vade avantajı uygulanmadan ele alınacaktır. Bununla birlikte, Basel Komitesi, hissedar değeri ve kredi notunun yüksekliği, sermaye ve likidite oranının yeterliliği, sıkı finansal politikaların varlığı gibi belirli koşulları yerine getiren çok taraflı kalkınma bankalarının %0 risk ağırlığına tabi tutulmasına izin vermiş ve bu bankaların listesini de yayımlamıştır.⁸⁸

Kredi notunun yüksek tutuluşu bankalar için önemli bir değerlendirme olmakla beraber aynı zamanda bankaların risk ağırlıklarının belirlenmesi ön görülmüştür.

Bu liste Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) ve Uluslararası Finans Kurumundan (IFC) oluşan Dünya Bankası grubu, Asya Kalkınma Bankası (ADB), Afrika Kalkınma Bankası (AfDB), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Inter-Amerikan Kalkınma Bankası (IADB), Avrupa Yatırım Bankası (EIB), Avrupa Yatırım Fonu (EIF) Kuzey Avrupa Yatırım Bankası (NIB), Karayipler Kalkınma Bankası (CDB), İslam Kalkınma Bankası (IDB) ve Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası'ndan (CEDB) oluşmaktadır.⁸⁹

Listede var olacak bankaların isimlerinin bilinmiş olması onların açısından önemli bir değerlendirme olmaktadır.

d) Merkezi Hükümet İçinde Yer Almayan Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Kullanılan Krediler

---

⁸⁷ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (June 2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, s.21-22
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 20.03.2013

⁸⁸ Candan, H., Özün, A., (Ekim 2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II. İnceleme ve Araştırma Dizisi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.140

⁸⁹ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (June 2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, s.21
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 20.03.2013

Merkezi hükümet içinde yer almayan kamu kurum ve kuruluşlarına kullandırılan kredilerde, ulusal uygulamaya göre bankalara kullandırılan kredilerde olduğu gibi Opsiyon 1 veya Opsiyon 2'nin seçilmesine bağlı olarak bir ağırlıklandırma yapılacaktır. Uygulama için Opsiyon 2 seçilmesi durumunda, bankalara kullandırılan krediler konusunda açıklanan kısa vadeli krediler için geçerli olan seçenek uygulanamayacaktır. Ulusal uygulamaya tabi olunan durumlarda, belirli yerel kamu kurum ve kuruluşlarına kullandırılan krediler, hazineye kullandırılan krediler gibi dikkate alınabilir. Bu noktada hangi kurumların bu şekilde değerlendirilecekleri, söz konusu kurumların gelir yaratma olanakları veya merkezi hükümetin bu kurumlara vermiş olduğu güvencenin kapsamı gibi kriterlerle belirlenecektir. Uygulamanın bu şekilde olduğu durumlarda, diğer ulusal denetim otoriteleri de, kendi bankalarının bu kurumlarla olan işlemlerinde risk ağırlıklarını aynı yöntem ile belirlenmelerine izin verebilecektir.⁹⁰

Bankaların ne şekilde kredi verebileceklerini belirleyen hükümetlerin vermiş olduğu güvencenin kapsama alanıdır. Ulusal denetim otoritelerinin aynı yöntemi kullanmalarına olanak verilecektir.

e) Menkul Kıymet Şirketlerine Kullandırılan Krediler

Bu kuruluşlara kullandırılan krediler, bankalarda olduğu gibi, üstlendikleri risklerle öz kaynakları arasında ilişki kuran riske dayalı sermaye düzenlemelerine tabi olmaları kaydıyla bankalara kullandırılan krediler gibi değerlendirilmekte, aksi durumda ise kurumsal kredilere uygulanan esaslara göre risk ağırlıkları belirlenecektir.⁹¹

Bankaların bu kuruluşlara kredi kullandırırken uygulayacağı risk kaynaklarının belirlenmiş olması esas önem çekilecek noktalardan birisidir.

f) Kurumsal Krediler

Ticari nitelik taşıyan şahıslar, adi ortaklıklar, şahıs şirketleri ve sermaye şirketlerine çoğunlukla üretim ve ticaretin finansmanı amacıyla verilen nakit ve gayri nakdi

---

⁹⁰ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (June 2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, s.21-22
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 20.03.2013

⁹¹ Candan, H., Özün, A., (Ekim 2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II. İnceleme ve Araştırma Dizisi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.141

kredilerdir. Bilanço hacmi büyük cirosu yüksek firmalara verilen kredilere kurumsal krediler tanımlaması yapılabilir.⁹²

Kurumsal kredi tanımlaması yapabilmek için bakılacak bir takım unsurlar olduğu bilinmesi gerekir. Cirosunun ne ölçüde ve ne kadar yüksek olması gerektiği bankalarca belirlenecek konulardır.

Basel II uzlaşısına göre kurumsal kredi tanımlaması firmanın yıllık cirosu ve toplam kredi tutarına göre değerlendirilmektedir. Kurumsal kredi kapsamına giren kredilerde firmanın kredi notuna (rating) bağlı olarak aşağıdaki risk ağırlıklılarıyla değerlendirme yapılır. Derecelendirilmemiş kurumlar için standart risk ağırlığı %100 olacaktır. Derecelendirilmemiş kurumlar için en az bulunduğu ülkede, hazine ve merkez bankalarına uygulananın altında bir dereceye karşılık gelen risk ağırlığı uygulanabilecektir.⁹³

Belirlenen bu değerlendirmeye göre ise kurumsal kredilerin firmaların yıllık ciro ve kredi tutarının önemli olduğu anlaşılmaktadır. Risk ağırlığının uygulanabileceği değerlendirmeler bankalar tarafından yapılan bir takım işlemler sonucu belirlenir.

Denetleyici otoriteler derecelendirilmemiş kurumlar için belirlenmiş olan risk ağırlığını artırabilmektedir. Standart yaklaşıma göre kurumsal krediler için risk ağırlıklarının denetleyici otoriteler tarafından artırılabilmesi konusunu daha net bir biçimde açıklarsak, risk ağırlıklarındaki böyle bir artış yalnızca olağanüstü durumlarda yapılmalıdır. Örneğin; eğer denetleyici bir otorite, ekonominin düşüş trendinde olduğu bir dönemde kurumsal kredi risk ağırlığını artırmaya karar verebilir.⁹⁴

Denetleyici otoritelerin kurumlar açısından belirlenmiş olan risk faktörlerinin ağırlığının arttırılabilmesidir. Örneklerle anlaşılacağı üzere bu açık şekilde belirlenmiştir.

---

⁹² Şakar, H., (2002), Risk Yönetimi Açısından Bankalarda Aktif Pasif Yönetimi, Mida Yayınları Eğitim Dizisi, Yayın No. 5, s.56-57

⁹³ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (June 2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, s.23-24
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 20.03.2013

⁹⁴ UAPME (Union Europeenne De L'artisanat et Des Petites et Moyennes Entreprises), (July 2003), Basel II-Position paper on the 3rd Consultative Document, Basel Committee, s.3-4
http://www.ueapme.com/docs/pos_papers/2003/0307_Basel%20II%20CPIII_final.doc, 20.03.2013

Risk ağırlıklarının artırılması konusunda, denetim ve gözden geçirme sürecinde denetleyiciler, bankaların kurumsal kredi portföyünün kalitesini de göz önünde bulundurarak, portföyün %100'ün üstünde bir standart risk ağırlığına sahip olduğunu garanti etmelidir. Ayrıca bir diğer önemli husus da denetleyici otoritelerin risk ağırlığını artırabilmeleri yanında azaltma yetkileri de vardır.⁹⁵

Denetleyici sistemin bankalar üzerinde oluşacak olan risk ağırlık faktörlerini tam anlamıyla anlayabilmesi önem arz etmektedir.

Bu yetkilerin kullanılması durumunda bu uygulamanın bankanın tüm kurumsal kredilerini kapsamaması gerektiği de belirtilmiştir. Firmalar açısından ele alırsak, kurumsal firma sınıflandırmasına dahil olan firmalar kredi maliyetlerini düşürmek için dış derecelendirmeye gereksinim duyacaklardır.

g) Perakende Krediler

Basel II içerisinde yer alan şirket kredileri “kurumsal krediler” ve “perakende krediler” olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Yasal perakende portföye dahil edilebilmeleri için, kredilerin aşağıdaki dört kritere uygun olmaları gereklidir.⁹⁶

Kredilerin uygun oldukları kriterlerin bilinmesi bu işleyişi etkin kılan bir faktör olacaktır.

1. **Borçlu Kriteri:** Maruz olunan risk, bir gerçek kişi veya kişilerden veya bir küçük işletmeden alacakla ilgili olmalıdır.
2. **Ürün Kriteri:** Söz konusu krediler rotatif krediler (kredi kartları ve kredili mevduat hesapları dahil), vadeli bireysel krediler ve bireysel nitelikli finansal kiralama işlemleri (taksitli krediler, otomobil kredileri ve finansal kiralamaları, öğrenci ve eğitim kredileri, ihtiyaç kredileri) ve küçük işletmelere kullanılan krediler ve lehlerine verilen taahhütler biçiminde kullanılmış olmalıdır. Menkul kıymetler ve konut amaçlı gayrimenkul ipoteğiyle teminat altına alınan

---

⁹⁵ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (June 2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, s.26-27
<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, 20.03.2013

⁹⁶ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.29-30
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

krediler kapsamına dahil edildikleri takdirde ipotek karşılığı krediler de özellikle bu kategorinin dışında tutulmuştur.

3. **Çeşitlendirme Kriteri:** Denetim otoritesi, yasal perakende portföyünün, riskleri azaltan ve %75 risk ağırlığı uygulamasını gerektiren derecede çeşitlendirilmiş olduğundan emin olmalıdır. Bunu sağlamanın bir yolu, herhangi bir borçluya kullanılan kredi tutarı toplamının yasal perakende portföy toplamının % 0,2'sini aşamayacağını öngören sayısal bir limit belirlemek olabilecektir.
4. **Kredi Tutarı Kriteri:** Tek bir borçluya kullanılan perakende kredilerin toplam tutarı 1 milyon Euro'dan fazla olamamaktadır.

Perakende portföy kriterleri olarak adlandırdığımız bu dört kriterin de gerçekleşmesi halinde söz konusu kredi, perakende portföyde değerlendirilecek ve bağımsız derecelendirmeye tabi tutulmayacaktır. Basel II ile birlikte krediler, kullanılan kredi tutarı ve firmanın yıllık toplam cirosuna bağlı olarak sınıflandırılmaktadır. Basel II'ye göre kurumsal kredilerden farklı olarak perakende portföy içinde yer alan krediler için, bağımsız uluslararası derecelendirme kuruluşlar tarafından derecelendirme notu verilmeden %75 risk ağırlığı kullanılacaktır. Kredilerin hangi portföyde değerlendirileceğinin belirlenmesinde önemli rol oynayan bir konu da Basel II'nin getirmiş olduğu KOBİ tanımıdır. Basel II KOBİ tanımının ana unsuru "Ciro" olarak belirtilmektedir. Buna göre yıllık cirosu 50 milyon Euro'nun altında olan firmalar KOBİ olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de uzun zaman KOBİ tanımı konusunda karmaşa yaşanmış olmakla birlikte, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan bir düzenleme ile getirilen ortak KOBİ tanımına göre; KOBİ'ler 250 kişiden az çalışanı istihdam eden ve net satış hâsılatı ve/veya mali bilançosu 25 milyon TL'yi aşmayan işletmeler olarak tanımlanmıştır. Avrupa Birliği KOBİ tanımlamasında ise 250'ye kadar çalışanı olan ve cirosu 50 milyon Euro'ya, mali bilançosu 43 milyon Euro'ya kadar olan işletmeler KOBİ tanımı kapsamına alınmıştır.⁹⁷

Ülkemizde ve Avrupa ülkelerin de uygulanan tanımın farklı şekilde oluşu Kobilerin tanımını açısından karmaşa yaratacak bir durumun oluşmasını neden olmuştur. Tanımlamalarda öne çıkan unsurun ciro ve çalışan sayısına göre işletmelerin büyüklüğü ve küçüklüğünün belirlenmesidir.

⁹⁷ Çavuş, M., (2007), Basel-II Kriterleri ve KOBİ'ler. E-Yaklaşım Dergisi, Mayıs (46), <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007059268.htm>, 17.07.2013

KOBİ tanımlaması konusunda AB tanımı ile Basel II tanımının uyumlu olduğu görülmektedir. Basel II KOBİ olma şartlarına göre Türkiye'deki işletmeleri değerlendirirsek, büyük işletme olarak nitelendirilen birçok işletme ciro büyüklükleri nedeniyle KOBİ sınıflandırılmasına dahil olacaktır. Bunun yanında, yıllık cironun firma büyüklüğünü ifade etmede anlamlı olmadığı durumlarda, bankalara yıllık ciro yerine toplam bilanço büyüklüğünü dikkate almaları için denetim otoriteleri tarafından izin verilebilecektir.⁹⁸

Kobi olma şartlarının ülkemizde nasıl ve ne şekilde belirlendiği sınıflandırmalarda önemli olan tanımlamaların bankalar ve AB içinde uyumlu olmasıdır.

Perakende portföy içinde yer alan KOBİ'lerin % 75 risk ağırlığına tabi tutulabilmeleri için bir diğer kısıt ise kredi tutarıdır. Kredi tutarının 1 milyon Euro'dan az olması şartı yalnızca bir bankadaki toplam nakdi ve gayri nakdi kredi tutarı için geçerlidir. Bu durumda KOBİ'ler birden fazla bankadan, her bir bankadaki kredi tutarı 1 milyon Euro'nun altında olacak şekilde kredi kullanabilmekte ve 1 milyon Euro'nun altındaki kredileri % 75 risk ağırlığına tabi olmaktadır. Bu kısıt nedeniyle cirosu 50 milyon Euro'nun altında olan firmalar farklı bankalardaki kredi tutarlarına bağlı olarak hem kurumsal KOBİ hem de perakende KOBİ sınıflandırılmasına girebilmektedirler. Perakende firma kredilerinin derecelendirme kapsamı dışında olması nedeniyle bu krediler, derecesi yüksek olan kurumsal firmaların kredilerine oranla daha avantajlıdır.⁹⁹

h) Konut (İkamet Amaçlı Gayrimenkul) İpoteği Karşılığı Krediler

Bu kapsamdaki krediler, söz konusu gayrimenkulün borçluya ait olması, gayrimenkulde borçlunun ikamet etmesi, edecek olması ya da borçlu tarafından bir başkasına kiraya verilmiş olması ve ipoteğin, güvencesini oluşturduğu kredilerin tamamını karşılaması koşullarına bağlı olarak % 35 risk ağırlığına tabi tutulacaktır. Bu kriterleri taşımayan gayrimenkul ipoteği güvencesindeki krediler, perakende portföye

---

⁹⁸ Yüksel, A., (2005), "Basel II' nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri", Bankacılık Düzenleme ve Denetleme ve Kurumu, Araştırma Raporları, s.16-17

⁹⁹ Uz, R. (2004), Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, Türkiye Bankalar Birliği, Ankara, s.3

özgü gerekli şartları sağlıyorsa perakende kredi kapsamında değerlendirilebilmektedir.¹⁰⁰

Kredilerin ne şekilde belirlenip hangi kapsamda ele alınacağı şartlar doğrultusunda belirlenir.

i) Ticari Gayrimenkul İpoteği Karşılığı Krediler

Pek çok ülke açısından ticari gayrimenkul ipoteği karşılığı kredilerin bankacılık sektörünün son dönem sorunlu aktiflerin en büyük kaynağını teşkil etmesi nedeniyle, Komite ticari gayrimenkul ipoteği karşılığı krediler için Basel II kapsamında uygulanacak risk ağırlığının prensip olarak %100 „den farklı olamayacağını öngörmektedir.¹⁰¹

Komitenin almış olduğu kararlar çerçevesinde uygulanacak olan kredilerin pek çok ülkede bankacılık sektöründe bir sorun haline geldiği görülür.

j) Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Herhangi bir kredinin (ikamet amaçlı gayrimenkul ipotek kredileri hariç) tahsili 90 günden fazla gecikmiş bulunan teminatsız kısmının özel karşılıklar düşüldükten sonra kalan net tutarı için uygulanacak risk ağırlıklarını ifade etmektedir.¹⁰²

Kredilerin çeşitliliklerine göre herhangi bir kredinin tahsil edilememiş oluşundan itibaren geçen süre zarfında uygulanacak olan risk ağırlığının belirlenmesidir.

k) Yüksek Risk Kategorileri

Yüksek risk kategorileri en az % 150 risk ağırlığına tabi olacaktır. Bu kategorileri¹⁰³;

---

¹⁰⁰ Candan, H., Özün, A., (Ekim 2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II. İnceleme ve Araştırma Dizisi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.144-145

¹⁰¹ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.30-31
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

¹⁰² BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.31-32
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

¹⁰³ Candan, H., Özün, A., (Ekim 2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II. İnceleme ve Araştırma Dizisi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.147-148

- Tasfiye olunacak alacaklar hesaplarında izlenen (özel karşılıklar düşülmüş) net tutarlar,
- Kredi notu B'-den düşük seviyelerde belirlenmiş ülkelerden, merkezi hükümet içinde yer almayan kamu kurum ve kuruluşlarından, menkul kıymet şirketlerinden ve bankalardan alacaklar,
- Kredi notu BB-.,den daha kötü olan kurumsal alacaklar ve kredi notu BB+ ile BB- arasında olan ve % 350 oranında risk ağırlığına tâbi tutulacak menkul kıymetleştirme dilimleri oluşturmaktadır.
- Yüksek risk değeri taşıyan kurumlar için alınacak veya yapılacak tedbirlerin tam olarak uygulanabilmesidir.

1) Diğer Aktifler

Diğer aktiflerin tamamı için uygulanacak standart risk ağırlığı ise, %100 olacaktır. Bununla birlikte, ulusal inisiyatife bağlı olarak, kurumun kasalarında muhafaza edilen külçe altınlar ya da (karşılığı olan) külçe altın sertifikaları da nakit olarak kabul edilebilir ve böylece, %0 risk ağırlığına tâbi tutulabilir. Ayrıca tahsil sürecindeki nakit kalemler de %20 risk ağırlığına tâbi tutulabilecektir.¹⁰⁴

Kurum için uygulanacak olan bütün olanakların oluşturulup riskin ağırlığının belirli oranda tutulmasıdır.

3.2.1.2. İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım

Basel II Düzenlemesinde, “belirli asgari koşullara uymak ve kamuyu bilgilendirme yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle içsel derecelendirme yaklaşımını kullanmak için denetim otoritesinin onayını alan bankalar, belirli bir krediye ilişkin sermaye gereksinimini, risk bileşenleri için yapmış oldukları içsel tahminlere dayanarak belirleyebilecektir” şeklinde bankaların kredi risklerini ölçmelerinde ikinci bir yaklaşım benimseyebilecekleri öngörülmüştür. Risk bileşenleri; temerrüde düşme olasılığı (TO), temerrüt halinde kayıp yüzdesi (THK), temerrüde düşme durumunda risk tutarı (TT) ve efektif vade (V) olmak üzere dört değişkenden oluşmaktadır. Bazı durumlarda,

¹⁰⁴ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.32-33
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

bankaların bir veya birden fazla risk bileşeni için içsel tahminleri yerine gerekli görüldüğü takdirde denetim otoritesinin öngördüğü değerleri kullanmalarına olanak tanınmıştır.¹⁰⁵

Bankaların kredi risklerini ölçmelerinde kullanılacak olan değerlerin tam olarak uygulanması sonucu oluşan değerlendirmelerdir.

Basel Komitesi'nin, bankaların faaliyet ve risklerini yönetmek için kullandıkları yol ve yöntemleri değiştirmelerini zorunlu tutmak gibi bir amacı bulunmamakla birlikte her bankanın asgari sermaye gereksinimini belirlemek amacıyla her bir risk türü için uygun bir yaklaşımın olması gerekliliği üzerinde de durulmaktadır.

Basel II yaklaşımı kapsamında içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım, temel içsel derecelendirme yaklaşımı ve gelişmiş içsel derecelendirme yaklaşımı olarak ikiye ayrılmaktadır. Temel yaklaşımda, denetim otoriteleri diğer bilgileri sağlarken banka her bir borçlunun ödememe olasılığını tespit etmektedir. Gelişmiş yaklaşımda bankaya diğer bilgileri ve girdileri de sağlama izni verilmektedir. Ancak bankanın gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımı uygulayabilmesi için gelişmiş bir sermaye tahsis yapısına sahip olması gerekmektedir. İçsel derecelendirme yaklaşımında, bankalar, maruz kalınan bankacılık risklerini, farklı temel risk özelliklerine göre 5 ayrı geniş varlık kategorisine ayıracaklardır.

Bu varlık kategorileri¹⁰⁶;

- Kurumsal krediler,
- Hazine ve merkez bankası kredileri,
- Banka kredileri,
- Perakende krediler ve
- Sermaye yatırımlarıdır.

---

¹⁰⁵ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.67-68

<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

¹⁰⁶ Ong, M. K., (2004), The Basel Handbook, A Guide for Financial Practitioners, KPMG Risk Books, s.40-41

Temel olan risk faktörlerinin tam olarak bilinmesi üzerine oluşacak olan sistemde var olmasıdır. Kredilere ilişkin bu sınıflandırma, genel olarak, günümüz bankacılık uygulamalarındaki sınıflandırmalara paralellik arz etmektedir. İçsel derecelendirme yaklaşımında kurumsal krediler genel olarak, şirketlerin, ortaklıkların veya işletmelerin yükümlülüğü olarak tanımlanmaktadır. Kurumsal varlık kategorisinde, ihtisas kredilerine ilişkin beş alt sınıf belirlenmiştir. İhtisas kredisinin beş alt sınıfı; proje finansmanı, duran varlık finansmanı, emtia finansmanı, gelir getiren gayrimenkul ve yüksek volatiliteli ticari gayrimenkuldür. Bu kredilerin, hukuki şekil ve içerik olarak bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Kredilerin hukuki şekil ve içerik bakımından gerekli olarak sahip olduğu bir takım özelliklerin tam olarak bilinmesi kurumlar açısından bir farklılık yaratacaktır. Kredilerin içerik ve şekillerinin tam olarak bilinmesinin amaçlandığı bir sistemdir. Bunlar¹⁰⁷;

- Tipik olarak kredi, fiziksel varlıkların finanse edilmesine ve/veya işletilmesine yönelik olarak bir işletmeye (genellikle bir özel amaçlı kuruluşa) kullanırılmıştır;
- Borçlu kuruluşun sahip olduğu başka önemli varlıkları veya faaliyetleri yoktur veya çok azdır ve dolayısıyla, finanse edilen varlık(lar)dan elde ettiği gelir dışında, kredi borcunu geri ödeme olanağı çok azdır ya da yoktur;
- Kredinin koşulları, krediyi kullandıranı, söz konusu varlık/varlıklar ve onların yarattığı gelir üzerinde önemli bir kontrol olanağı sağlar;
- Yukarıda sayılan faktörlerin bir sonucu olarak, kredi borcunun geri ödenmesini sağlayacak birincil kaynak, büyük bir ticari işletmenin bağımsız kapasitesinden ziyade, ilgili varlıkların yarattığı gelirden ibarettir.
- Bu gelirin ne şekilde ve nasıl arttırılacağı ise ticari işletmenin finans kaynaklarını geliştirebilmesi sonucu oluşacaktır.
- İşletmelerin bağımsız kapasitesinin ve gelirinin ne konuda bir etki yarattığının iyi bir şekilde bilinmesidir.

---

¹⁰⁷ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.68-69
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

İçsel derecelendirme yaklaşımına göre hazine ve merkez bankalarına kullanılan krediler ve bankalara kullanılan krediler, standart yaklaşımda tanımlanmış olan özellikleri kapsayan kredilerdir. Ancak İDY varlık sınıflandırmasında banka kredileri çok taraflı kalkınma bankalarından olan alacaklar ve menkul kıymet şirketlerine kullanılan kredileri de içermektedir. Perakende Krediler için ilgili düzenlemede bir kredinin perakende portföye dahil edilebilmesi gereken koşullar belirlenmiştir ve bu kredinin perakende kredi sınıflandırması içerisinde dikkate alınması için bu koşulların tümünün karşılanması gerekmektedir. Basel II düzenlemesinde belirlenen bu koşullar¹⁰⁸:

Borçlunun Niteliğine veya Kredi Tutarına İlişkin Hususlar:

- Rotatif krediler (örneğin, kredi kartları, kredili mevduat hesapları ve finansal enstrümanlarla teminat altına alınan perakende krediler) veya bireysel krediler ve finansal kiralama işlemleri (örneğin, tüketici kredileri, otomobil kredileri ve otomobillere yönelik finansal kiralamalar, öğrenci kredileri, eğitim kredileri, ihtiyaç kredileri ve benzer nitelikteki diğer krediler) gibi bireysel krediler genel olarak tutarlarına bakılmaksızın perakende portföyüne dahil edilecektir. Denetim otoriteleri perakende ve kurumsal kredileri farklılaştırmak için kredi eşikleri tespit edebileceklerdir.
- İkamet amaçlı gayrimenkul ipotek kredileri gayrimenkulün maliki- mukimi bir bireye kullanıldıkları sürece, tutar dikkate alınmaksızın perakende portföye dahil edilirler.
- Küçük işletmelere kullanılan ve perakende krediler gibi yönetilen krediler, bankacılık grubunun işletmeden olan (duruma göre, konsolid bazda hesaplanacaktır) toplam alacak tutarının 1 milyon Euro'nun altında kalması koşuluyla, perakende krediler portföyüne dahil edilebilecektir. Gerçek kişiler aracılığıyla kullanılan veya gerçek kişiler tarafından garanti edilmiş küçük işletme kredileri de aynı eşlik değerine tâbi olacaktır.

---

¹⁰⁸ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.70-74
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel- II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

Kredi Sayısına İlişkin Hususlar:

- Kredi, banka tarafından benzer özelliklere sahip kredilerden oluşan geniş bir alacak havuzunun bir parçası olarak ve havuz bazında yönetilmelidir. Denetim otoriteleri, perakende risk havuzu içerisinde bulunacak asgari kredi sayısını belirleme yoluna gidebilirler.
- Tutarı 1 milyon Euro'nun altında olan küçük işletme kredileri, bankanın bu kredileri içsel risk yönetim sistemlerinde zaman içinde tutarlı bir şekilde ve diğer perakende kredileriyle aynı tarzda yönetmesi şartıyla, perakende krediler portföyüne dahil edilebilecektir.

Ayrıca Basel metninde kurumsal KOBİ sınıfına giren -cirosu 50 milyon Euro'nun altında ve kredi tutarı 1 milyon Euro'dan fazla olan- KOBİ'ler için işletme büyüklüğünün ayarlanmasına yönelik olarak düzenleme öngörülmüştür. Bu düzenleme işletmenin cirosuna bağlı olarak İDY yöntemini kullanan bankaların, risk ağırlıklı varlıklar ve asgari sermaye yükümlülüğü hesaplamalarında kullanılan formülün, değişkenlerinden biri olan korelasyon katsayısında yapılan bir düzeltme işlemidir. Bu işlem kurumsal portföy içerisinde yer alan büyük işletmelere karşı KOBİ'leri destekleyen bir uygulama olmaktadır. Hesaplama, korelasyon katsayısı toplam satışların artması ile artmakta ve bu da bankanın asgari sermaye gereksinimini artırmaktadır. Dolayısıyla KOBİ'ler için korelasyon katsayısını azaltıcı bir etki yaratan bu düzeltme işlemi sayesinde KOBİ'ler avantajlı hale geleceklerdir. Bir diğer önemli husus da; bu hesaplamada toplam satışların firmanın büyüklüğünü göstermede anlamsız olduğu durumlarda denetim otoritesi tarafından bankalara firmanın toplam aktif büyüklüklerini kullanma imkanı sağlayabilmesidir.¹⁰⁹

Kobilerin işletme büyüklüklerinin tam olarak ayarlanabilmesi için yapılan bu düzenlemenin en etkili şekilde uygulamaya geçirilebilmesi amaçlanmaktadır.

Firmaların her yönden rahat bir işletim sistemi haline getirilecek olan bu değerlendirmeler sonucunda rahatlaması ön görülür.

---

¹⁰⁹ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.83-84
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

Bu durumda bankalar hesaplamada, toplam satışların toplam aktiflerden büyük olduğu durumlarda toplam aktif büyüklüğünü dikkate alarak sermaye gereksinimlerini azaltacaklar ve dolayısıyla KOBİ'lere yansıyan kredi maliyetleri düşecektir. Sermaye yatırımları; ilgili Basel II düzenlemesine göre, konsolidasyona tabi tutulmayan veya sermayeden indirilmeyen finansal bir kuruluşun veya ticari bir işletmenin varlıkları ile gelirleri üzerindeki doğrudan ve dolaylı -itfası söz konusu olmayan ve ihraççının varlıklarının veya gelirlerinin bakiyesi üzerinde talep hakkı sağlayan- ortaklık paylarını kapsamaktadır.¹¹⁰

Kredi maliyetlerinin ne oranda Kobilerin gelişim aşamalarında gerekli olacak olan talebin sağlanması gerekliliğini ortaya koyacaktır.

a) İçsel Derecelendirme Yaklaşımında Risk Bileşenleri

İçsel derecelendirme yaklaşımında kredi riskinin belirlenmesinde kullanılan modelin uygulanabilmesi için temel girdileri oluşturan risk bileşenleri şunlardır¹¹¹;

– Temerrüt Halinde Kayıp (LGD- Loss Given Default):

Sermaye gereksiniminin hesaplanmasında THK oldukça önemli bir etkiye sahiptir. THK (LGD) ve sermaye miktarı (K) arasında doğrusal bir ilişki vardır. Böylece başlangıçta THK oranı ne olursa olsun, THK oranındaki bir artış hemen hemen aynı oranda doğrudan sermaye gereksinimini artırmaktadır. İçsel derecelendirme yaklaşımında THK seviyesi önceden tanımlanmıştır. Örneğin bankalara, hükümet ve merkez bankalarına kullandırılan krediler ile kurumsal krediler için THK oranı % 45 olacaktır. Bunun yanında ikinci derecede olan riskli krediler için oran % 75 ve temerrüt tanımına giren krediler için % 100 olacaktır. Ayrıca bazı teminat türleri; finansal ve ticari teminatlar ile ikamet amaçlı gayrimenkul ipotekleri gibi teminatlar THK oranını düşürmek için kullanılabilir. Gelişmiş içsel derecelendirme yaklaşımında bankalar kendi içsel THK tahminlerini kullanacaktır.

---

¹¹⁰ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.74
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

¹¹¹ Servigny, A. De., Renault, O., (2004), Measuring and Managing Credit Risk, United States of America, McGraw Hill, s.402-403

Temerrüd halinde kayıp hesaplamasının tam ve düzenli bir anlayışla faiz oranlarının belirlenmiş olmasının bankalar ve işletim sistemi açısından önemi görülmektedir.¹¹²

– **Temerrüde Düşme Olasılığı (PD – Probability of Default):**

Temerrüde düşme olasılığı (TO) borçlunun özelliklerine göre belirlenecek olup banka tarafından borçluya kullanılmış kredilerin geri ödenmeme olasılığının ne olduğunu göstermektedir. Çoğu banka, derecelendirmesini borçlunun temerrüde düşme ihtimaline göre belirlemektedir. Bu durumda her bir borçlu özelliklerine göre bir risk grubuna dahil edildikten sonra, her bir sınıf için “temerrüt olasılığı” belirlenir.

Borçlunun almış olduğu krediyi ne yönde ve ne şekilde ödeyeceği onun finansal özelliklerine göre bankalar tarafından belirlenmesi temerrüd faizlerinin de bu şekilde oluşmasını sağlar.

Hazine ve merkez bankası kredileri için TO, kredinin dahil edilmiş olduğu içsel borçlu derecesine ilişkin bir yıllık TO’ya eşit olacaktır. Kurumsal krediler portföyü, perakende krediler ve bankalara kullanılan kredilerinin TO’su, kredinin dahil edilmiş olduğu içsel borçlu derecesine ilişkin bir yıllık TO ile %0,03’ten büyük olanıdır.¹¹³

Temerrüde düşme olasılığı açısından incelenecek olan faiz sisteminin merkez bankaları ve perakende kredilerin kullanım derecelerinin belirlenmesidir. Kredi faizlerinin oluşumu bu şekilde belirlenebilir.

Belirlenmiş her perakende kredi havuzu için, bankaların, TO ve THK tahmini yapmaları beklenmektedir. Ayrıca THK oranından farklı olarak, temerrüde düşme olasılığı ve sermaye gereksinimi arasındaki ilişki konkav bir yapıya sahiptir. Sonuç olarak, temerrüde düşme olasılığı yüksek seviyelerde iken THK oranındaki bir artışın

---

¹¹² Korkmaz, T. K., (2004), Bankalarda Kredi Riski Ölçümünde Alternatif Yöntemler, Active Dergisi, Temmuz-Ağustos, s.16,
<http://www.makalem.com>, 15.07.2013

¹¹³ Korkmaz, T. K., (2004), Bankalarda Kredi Riski Ölçümünde Alternatif Yöntemler, Active Dergisi, Temmuz-Ağustos, s.16,
<http://www.makalem.com>, 15.07.2013

sermaye gereksinimi üzerindeki etkisi, PD oranındaki bir artışın sermaye gereksinimi üzerindeki etkisine göre daha fazladır.¹¹⁴

– **Vade (V)**

İçsel derecelendirme yaklaşımında sermaye gereksiniminin hesaplanması için gerekli formül bir enstrümanın temerrüde düşme olasılığı seviyesine bağlı olarak her bir enstrüman için belirlenen efektif vadeye göre ayarlanmaktadır. İçsel derecelendirme yaklaşımı oluşturulurken kurumsal krediler için efektif vadenin 2,5 yıl olacağı varsayılmıştır. Vade bir yıl ile efektif kalan vadesinden büyük olanı olarak tanımlanır. Her halükârda vadenin, 5 yıldan fazla olmaması gerektiği belirtilmiştir.¹¹⁵

Vadenin ne şekilde ve nasıl hesaplanacağı sermaye gereksinimini nasıl düzenleyeceği konusunda ayarlanmasıdır.

Ayrıca vade ile ilgili, JCR Eurasia Rating Agency tarafından yapılan bir çalışmada 5 Basel tarafından önerilen efektif vade formülasyonunun işlevsiz olduğu, gerçek vadeyi yansıtmadığına değinilmiştir. Temerrüde Düşme Durumunda Risk Tutarı (EAD) İçsel derecelendirme yaklaşımı ile elde edilen risk ağırlığı, riske göre ağırlıklandırılmış varlıklara dönüştürülmeli ve maruz kalınan risk tutarına eklenmelidir. Bu, karşı tarafın temerrüde düşmesi durumunda ve bu durumla karşı karşıya kalındığında, bankanın maruz kalacağı öngörülen risk derecesi olarak görülebilir. Bu durum, birçok bankanın içsel kredilendirme sisteminde temerrüde düşme durumunda tahmini risk tutarı (EAD) olarak ifade edilir. Borçluya tahsis edilen toplam kullanılabilir kredi limitinden, borçlunun temerrüt anında kullandığı toplam kredi riskini ifade etmektedir.¹¹⁶

İfade edilen kredi risklerinin ve temerrüde düşme olasılığının bankalar için öngörülen vadenin ve risk tutarının hesaplanabilmesidir.

---

¹¹⁴ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007b). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.87-101
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

¹¹⁵ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.97
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, Erişim Tarihi: 15.07.2013

¹¹⁶ BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (January 2001), The Internal Ratings-Based Approach, Bank for International Settlements, Consultative Document, 22
www.bis.org/publ/bcbsca05.pdf, 20.03.2013

Tahmin edilen ortalama riskin üstünde bir risk tutarını ifade etmektedir. EAD hesaplaması temel yaklaşım ve gelişmiş yaklaşımda farklıdır. Temel yaklaşımda EAD değeri düzenleyici kurumlar tarafından sağlanırken, gelişmiş yaklaşımda bankalar kendi hesaplama yöntemleri aracılığıyla belirleme serbestisine sahiptir.

3.2.2. Kredi Riski Azaltım Teknikleri

Bankalar, kredi risklerini yönetebilmek için kredi riskinin ölçülmesi, kredilerin seçimi, sınırlandırılması ve çeşitlendirilmesi gibi yöntemler yanında Basel II uzlaşısı ile sınırları belirlenen bazı risk azaltıcı yöntemleri de kullanabilecektir. Basel II’de “Kredi Riski Azaltım (Credit Risk Mitigation-CRM) Teknikleri” terimi kredi riskini azaltıcı – garantiler, kredi türevleri ve teminatlar gibi – araçları ifade etmektedir. Özellikle teminatlar bankaların risk azaltım teknikleri (CRM) kapsamında kullandıkları önemli unsurlardır.¹¹⁷

Verilecek olan teminatların bankaların risklerinin ne yönde azaltılabileceği konusunda etkin bir teknik olarak görülmektedir.

Sermaye yeterliliği oranının hesaplanmasında paydaya ilave edilecek kredi riski tutarı, krediyle birlikte kabul edilebilir teminatlar dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Sermaye hesaplamalarında, risk azaltıcı unsur olarak değerlendirmeye alınabilecek kıymetler bu bölümde ele alınacaktır. Kredilendirme sürecinde; Basel II’de kabul edilen ve değerlendirmeye alınabilecek unsurlar kullanıldığı takdirde, kredi riski nedeniyle bankalar tarafından ayrılması gereken sermaye miktarı azalmakta ve bu durum kredi kullanıcılarının kredi maliyetlerine de olumlu şekilde yansıtılmaktadır.¹¹⁸

3.2.2.1. Teminatlandırma

Basel II’de, teminatların değerlendirilmesinde üç farklı yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler bankaların kullandıkları risk ölçüm tekniklerine göre değişmektedir. Bunlar, basit yöntem, kapsamlı yöntem ve temerrüt halinde kayıpların bankalarca hesaplandığı yöntemleridir.

---

¹¹⁷ Murphy, D., (2008), Understanding Risk, The Theory and Practice of Financial Risk Management, United States of America: Chapman & Hall CRC Financial Mathematics Series, s.295-296

¹¹⁸ Candan, H., Özün, A., (Ekim 2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II. İnceleme ve Araştırma Dizisi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.151

1. Basit Yöntem

Basit yöntemde, maruz kalınan riskler teminatlı ve teminatsız olarak iki kısma ayrılmakta, riskin teminatsız kısmı için borçlunun risk ağırlığı dikkate alınırken, teminatlı kısmı için teminatın risk ağırlığı göz önünde bulundurulmaktadır. Buradaki en önemli ilke, teminatın risk ağırlığının hesaplamada kullanılabilmesi için borçlunun risk ağırlığından daha düşük olması gerektiğidir. Basel II'ye göre kredi riskinin azaltılması amacıyla basit yöntem kullanan bankalar, aşağıda belirtilen finansal araçları teminat olarak dikkate alabileceklerdir.¹¹⁹

Bankaların teminat risk ağırlığını ne yönde ve nasıl hesaplamaları gerekliliğinin belirlenmesinde bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

- Nakit,
- Kredi değerlendirme şirketleri tarafından kabul edilen borçlanma senetleri,
  - Devlet ya da kamu nitelikli alacaklar için belirlenen risk ağırlığına tabi kamu kuruluşları tarafından çıkarılmış “BB-” ve üstü dereceye sahip menkul kıymetler,
  - Bankalar, menkul kıymet şirketleri ya da şirketler tarafından çıkarılmış “BBB” ve üstü dereceye sahip menkul kıymetler,
  - Kısa vadeli borçlanma enstrümanları içinde en azından “A-3/P-3”⁴ dereceye sahip olanlar.
- Bilinen bir derecelendirme kuruluşu tarafından derecelendirilmemiş borçlanma senetleri,
  - Banka tarafından ihraç edilen,
  - Tanınmış bir borsaya kote olan,
  - Birincil borç niteliğinde olan,
  - İhraççı banka tarafından ihraç edilen kıymetlerin hepsinin öncelik sırası aynı ve en azından “BBB-” veya “A-3/P-3” risk derecesine sahip olanlar,

---

¹¹⁹ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.45-46
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

- Kıymeti elinde bulunduran bankada söz konusu kıymetin “BBB-” veya “A-3/P-3”den daha düşük risk derecesine sahip olmasına yönelik bir tavsiye bilgisi olmayanlar,
- Kıymetin piyasa likiditesine yönelik düzenleyici otorite tarafından yeterince güven verilmiş olanlar.
- Belirli bir ana endekse kote hisse senetleri,
- Altın,
- Transfer edilebilir menkul kıymetlere yapılan kolektif yatırımlara verilen garantiler ile yatırım fonları,
  - Birim fiyatı günlük olarak açıkça kote edilenler.

2. Kapsamlı Yöntem

Kapsamlı yöntemde, karşı taraf (borçlu) riskleri ve karşılığında alınan teminatların değerinde zaman içinde değişimler olacağı varsayımıyla, karşı tarafın riski uygun kesintiler aracılığıyla artırılmakta, teminat tutarları ise azaltılmaktadır. Artırılan risk ile azaltılmış teminat tutarı arasındaki fark, karşı tarafın risk ağırlığı ile çarpılmaktadır. Bu yöntemde, risk ile teminatın farklı döviz cinslerinden olması halinde, döviz cinslerindeki volatiliteleri de yansıtabilmek amacıyla farklı bir kesinti oranı uygulanmaktadır. Kapsamlı yaklaşımda, basit yaklaşımda kabul edilen teminatlara ek olarak aşağıdaki teminat türleri de geçerli olmaktadır.¹²⁰

- Temel bir ana endekse kote olmayan, ancak tanınmış bir piyasada işlem gören hisse senetleri,
- Yukarıda bir önceki maddede bahsedilen hisse senetlerine yatırım yapan kolektif yatırımlar ile yatırım fonları.
- Basitleştirilmiş standart yaklaşım ile kredi risklerini ölçen bankaların, teminatlar için sadece basit yöntem kullanmalarına izin verilmektedir.
- Kullanılacak olan bu yöntemin bankalar açısından hesaplamalarda oluşacak olan yöntemleri anlatmaktadır.

3. Temerrüt Halinde Kayıp Yöntemi

¹²⁰ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.47
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

Bu yöntem içsel derecelendirme yöntemi kullanan bankalardan tarafından çoğunlukla kullanılabilir. Bu yöntemde istenen teminatlar konusunda Basel Düzenlemelerinde herhangi bir kısıt getirilmemiştir. Diğer yöntemlerde kullanılan teminat türlerinin tümü kullanılabilir.¹²¹

Teminat türünde değerlendirilmesinde kullanılan bu yöntemin değerlendirilmesi bankalar açısından önemi görülmektedir.

Bankalar bu yöntemde, geçmiş veri setlerini de dikkate alarak temerrüde düşen kredileri için kayıp oranlarını (THK) tahmin edecek ve söz konusu kayıp oranlarını sermaye yükümlülüklerini hesaplarken kullanacakları formülasyonlara dahil ederek kredi risklerini azaltabileceklerdir. Teminatın risk azaltıcı etkisinin ulusal denetim otoritesine ispat edilmesi halinde, her türlü teminat kredi riskinin hesabında dikkate alınabilecektir. Örneğin, standart metotta gerçek müşteri çek senedi risk azaltıcı unsur olarak kabul edilmezken, İDY yönteminde bu teminat türü sermaye gereksiniminde ve dolayısıyla kredi fiyatlamasında olumlu bir etkiye sahip olabilecektir.¹²²

Kredilerde kullanılacak olan risk azaltım yöntemlerinin sağlamış olduğu etkinin tam ve düzenli olarak işleyişinin belirlenebilmesidir.

Sonuç olarak gelişmiş risk ölçüm yöntemlerinin uygulandığı bankalarda, risk azaltım tekniklerinde kullanılabilen araçlar artırılabilir.

3.2.2.2.Garanti ve Kredi türevleri

Garanti başka bir kurum veya kişi tarafından sağlanır. Örneğin başka bir banka kredi işlemi için garanti verebilir. Bu noktada önemli olan risk unsuru, garantör kurumun kalitesi olmaktadır. Nitekim garantör kurumun kalitesine bağlı olarak, verilen garanti kredinin temerrüde düşme olasılığını (TO) etkileyecektir.¹²³

---

¹²¹ Çelik, F., Kızıllı, İ., (2008), Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı, Doğu Üniversitesi Dergisi, 9 (1) Ocak 2008, s.28

¹²² TBB (Türkiye Bankalar Birliği), Basel II ve KOBİ'ler Çalışma Grubu (2006), Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, Bankacılar Dergisi (58), s.13

¹²³ Heffernan, S. A., (2005), Modern Banking (Second Edition), John Wiley & Sons Ltd., s.200

durulurken, Basel II ile üst düzey yönetimin mevcut risk duyarlılığının artırılması ve risk yönetimi ile düzenleyici sermaye arasındaki ilişkinin risk yapısına uygun şekilde kurulması kadar ölçülen risk oranına göre bir fiyatlama yapılması gereğine değinilmiştir. Basel II'ye uyum sağlayan ve riske duyarlı sistemlere sahip gelişmiş risk ölçüm tekniklerini kullanan bankaların, riskin sürekli ölçülmesi ve izlenmesini sağlayan sistemler sayesinde erken uyarı sinyallerinden faydalanacağı ve rekabet ortamında öne çıkacağı öngörülmektedir.¹²⁶

Rekabet ortamında oluşacak olan faydaların düzenlenmesinde ve izlenmesinde etkili olacak olan sistemlerin tam olarak öne çıkmasının sağlanmasıdır.

Bunun yanında yeni uzlaşma ile gerek bankaların gerekse denetçi otoritelerin uygulama noktasında ciddi maliyetlerle karşılaşmaları beklenmektedir. Bu maliyetlerin uygulamanın gerektirdiği bilgi teknolojilerine ilişkin donanım ve yazılım alımları, ilgili personelin istihdamı ve eğitilmesi gibi alanlarında yoğunlaşacağı düşünülmektedir.¹²⁷

Personelin ne yönde ve ne kadar iyi eğitilebildiğinin anlaşılmasından sonra görülüyor ki bankaların rekabet ortamında en iyiyi istedikleri ortaya çıkmaktadır.

Basel II ile farklılaşan kredi riski ölçüm tekniklerine dayanan risk odaklı fiyatlama bankanın geleneksel kredi fiyatlandırmalarından oldukça farklıdır. Basel II öncesinde, bankalar işletmelerin yönetim kalitesini dikkate almadan kullanacakları krediler karşılığında çeşitli varlıklarını teminat olarak kabul edip, teminat odaklı bir anlayış ile fiyatlandırma yapmaktaydılar. Basel Düzenlemeleri ile fiyatlandırmada da risk odaklı anlayışa geçilmesi öngörülmüştür. Basel II'nin ana hedefi olan bankaların üstlendikleri riskler için ayıracakları sermaye miktarını, risk düzeyine göre belirlemeleri ilkesine göre, risk düzeyleri ve ayrılacak sermaye miktarı; firmanın cirosuna (KOBİ olup olmaması), derecelendirilip derecelendirilmemesine ve kullanılacak kredi miktarına bağlı olarak belirlenmektedir. Kullanılan krediye ve firmanın finansal ve niteliksel özelliklerinin değerlendirilmesi sonucu firmaya kullanılacak kredinin taşıyacağı riski

---

¹²⁶ Chorafas, D. N., (2007), Economic Capital Allocation with Basel II, Cost Benefit and Implementation Procedures, Elsevier Butterworth Heinemann, s.33-34

¹²⁷ Yayla, M., Kaya, Y. T., (2005), Basel-II: Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci. BDDK ARD Çalışma Raporları: 2005/s.18-19
http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1272calismaraporu_2005_3.pdf, 05.04.2013

gösteren rating notlarına göre sermaye ayrılması nedeniyle bankanın sermaye maliyeti doğrudan kredi fiyatını etkilemektedir.¹²⁸

Bankaların kredileri nasıl ve ne şekilde müşterilerine kullanacakları belirlenen risk tekniklerine göre oluşturulacaktır .Bu oluşturulan teknikle beraber sermaye maliyetleri belirlenecektir.

Basel II'ye göre kredilerin fiyatlandırılması konusuna geçmeden önce fiyatlandırmayı etkileyen unsurlara değinmekte fayda vardır. Basel II düzenlemeleri ile doğrudan kredi maliyetini ve fiyatını etkileyen iki unsur öne çıkmaktadır.

Kredi kullananın riskliliği: Bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından verilen derecelere göre belirlenen, kullanılacak kredide karşı tarafın riskliliğini gösteren ve faaliyet riski olarak da tanımlanan kredi kullananın riskliliği iki açıdan değerlendirilmektedir. Bunlardan birincisi firmanın finansal verilerinin değerlendirilmesidir. Değerlendirmeye alınan veriler¹²⁹;

- Bilanço
- Gelir Tablosu
- Nakit Akım Tablosu
- Diğer Finansal Tablolar

Firmanın finansal verilerinin değerlendirme aşamalarının tam olarak bilinmemesi kredi kullanımının riskliliği açısından önemlidir.

Faaliyet riskini ölçen diğer hususlar ise firmanın niteliksel faktörleridir. Bunlar;

- Yönetici ve ortakların geçmişi
- Yönetim ve organizasyon yapısı
- Ürün ve hizmet gelişimi
- İthalat ve ihracat durumu o iş kontrol yapısı

---

¹²⁸ Uyar, S., Aygören, H., (2006), Basel II İlkelerinin KOBİ'lere Olası Etkileri: Finansman Maliyet Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme. Mali Çözüm İSMMMO Yayın Organı, Ağustos – Eylül – Ekim (77), s.61-62

¹²⁹ Erol, M., (2007), Basel I ve Basel II Uzlaşısı' nın Bankalar Tarafından İşletmelere Verilen Kredilerde Risk Yönetim Aracı Olarak Kullanılması, Muhasebe ve Finansman Dergisi MÜFAD, Ekim (36), s.156-158

- Pazar payı gibi faktörlerdir.

Kredi işleminin riskliliği: Kredinin türü, para birimi, vadesi ve teminat yapısı gibi unsurlar değerlendirilir. Kredi işleminin riskliliğinde ise;

- İşletmenin türü
- Kredinin vadesi
- Kredi için verilen teminat türü
- Firmanın finansal yapısı
- Para birimi
- Firmanın geçmiş yükümlülüklerini yerine getirmedeki sadakati dikkate alınır.

Geleneksel kredi fiyatlaması yöntemi ve Basel II ile getirilen standartlarla yapılan kredi fiyatlaması formüllerine değinirsek¹³⁰;

Kredilerin işleminde var olan bütün risklerin tam olarak hangi unsurların etkilediği belirlenmelidir.

Geleneksel Kredi Fiyatlaması: Fonlama Maliyeti + Müşteri Risk Primi + Kar Payı

Basel II Kredi Fiyatlaması: Fonlama Maliyeti + Beklenen Kayıp Oranı(LGD) + İlave Sermayenin Maliyeti + Kar Payı

Basel II ile müşteri risk priminin hesaplanması sürecinde subjektif yöntemden firmaların değerlendirilmesinde tüm bankalarda aynı riskliliğin belirlenebilmesini sağlayan bir sisteme geçilmiştir. İçsel veya dışsal olarak yapılacak derecelendirmeye göre belirlenecek rating notuna bağlı bir değerlendirme sistemi getirilmiştir.¹³¹

Bütün bankaların aynı şekilde risk oranlarının belirlenebilmiş olmasının yanı sıra oluşturulacak olan sistemin işleyişinin değerlendirilmesi yapılacaktır.

Özellikle BBB notunun altındaki dereceye sahip firmalar kredi fiyatı yönünden Basel II sonrası oldukça dezavantajlı konuma düşeceklerdir. Çünkü artan riskin kredi fiyatı

---

¹³⁰ TBB (Türkiye Bankalar Birliği), Basel II ve KOBİ'ler Çalışma Grubu (2006), Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, Bankacılar Dergisi (58), s.42-43

¹³¹ Hançerli, M., Gökgönül, E., (Haziran 2005), Basel II Uygulamalarının KOBİ'lere Etkileri, Konya: Şekerbank, s.22-23, <http://www.sekerbank.com.tr>, 15.07.2013

üzerinde yarattığı artış etkisi, risk yönetim sistemlerinin gelişmişliği arttıkça daha fazla olmaktadır.

Basel II ile birlikte hız kazanacak olan risk yönetimi alanındaki gelişmelerle, bankaların işlemleri ve firmalar dolayısıyla maruz kaldıkları riskleri daha iyi ölçecekleri, bu ölçüm sonuçlarını kredilendirme ve karar alma süreçlerinde daha fazla dikkate alacakları ve işlemlerin fiyatlandırılmasında maruz kalınan riskleri daha etkin bir şekilde kullanacakları düşünülmektedir.¹³²

Firmaların maruz kaldıkları risklerin ortadan kaldırılabilmesi amacıyla oluşturulacak olan risk yönetiminin geliştirilmesidir .Böylece maruz kalınan riskler en aza indirilmesidir.

Bankaların risk yönetimi fonksiyonlarının gelişmesi sonucu risk priminin öneminin artması ve risk odaklı fiyatlandırmaları nedeniyle yeni uygulamanın kredi imkânlarından faydalanmak ve/veya kredi maliyetlerini düşürmek isteyen firmalar üzerindeki etkileri artacaktır.

3.3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN BASEL II' YE UYUMU VE GEÇİŞ SÜRESİ

Türkiye’de Basel Komitesi tarafından 2004 yılında yayımlanan Basel II Kriterleri’ni ilk önce 2008 yılı başından itibaren uygulamaya karar vermiş, ancak BDDK, bankacılık sektörünün henüz hazır olmaması nedeniyle Basel II Kriterleri'nin uygulanmasını 01.01.2009 tarihine ertelemiştir. 01.01.2009 tarihinde geçişine yönelik BDDK tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda, önemli mesafelerin kaydedildiği, ancak son dönemde uluslararası finansal piyasalarda yaşanan sebepleri ve etkileri derin ve belirsiz gelişmeler nedeniyle özellikle sekürütizasyon ve likidite riski açılarından Basel II uzlaşısında eksikliklerin olduğu belirtilmiş ve söz konusu eksikliklerin giderilmesi amacıyla ilgili dokümanlarda değişiklik çalışmalarının uluslararası düzeyde devam etmesi nedeni yanında, uygulama sonuçları bu süreçte oldukça önemli olan Türk Ticaret Kanunu tasarısının henüz yasalaşmaması nedeniyle finans ve reel sektör temsilcilerinin

---

¹³² Yüksel, A., (2005), “*Basel II' nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri*”, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme ve Kurumu, Araştırma Raporları, s. 33-34

Basel II'nin uygulanma zamanlamasına ilişkin görüşlerinin dikkate alınması sonucu uygulamanın ileri bir tarihe ertelendiği duyurulmuştur.¹³³

TÜRK TİCARET kanununun tam olarak yasalaşamaması yönünden temsilcilerin basel uygulamalarının erteletilmesinin oluşturduğu sonuçların incelenmesi gerekir.

Uluslararası gelişmelere paralel olarak, Basel II sermaye yeterliliği düzenlemesinin ön gördüğü altyapının tamamlanmasından ve uygun ortamın sağlanmasından sonra, Türkiye'de uygulamanın başlamasının finansal sektörün faaliyetlerini ve rekabetini olumlu yönde etkileyecektir. Bu yönde düzenlemeler yapılarak önemli adımlar da atılmaktadır. Basel II Yönlendirme Komitesi oluşturulmuştur. Komite Basel II'nin Türk bankacılık sistemine olası etkilerinin saptanması amacıyla bankaların büyük çoğunluğunun katılımıyla yapılan Sayısal Etki Çalışmasının sonuçları ışığında sektörün Basel II'ye sürecindeki altyapı hazırlık faaliyetlerini planlamaktadır. Bunun yanında "Türkiye Bankalar Birliği" bünyesinde çeşitli komite ve çalışma gruplarının oluşturulması yoluyla da çalışmalar sürdürülmektedir.¹³⁴

Uluslararası yönde çalışmaların hız kazanmış olmasından dolayı Türkiye'nin de bu yönde olan çalışmalarını artmış olduğu gözlemlenirken birçok komite ve grupların oluşturulmuş olduğu belirlenmiştir.

Basel Bankacılık Denetim Komitesi, bankacılık gözetimi ve denetimi alanında uluslararası platformda faaliyet gösteren en saygın ve etkin organizasyon niteliğindedir. Bu husus dikkate alınarak, BDDK tarafından Komiteye üyelik için girişimlerde bulunmuş, Komite'nin 25 Mayıs 2009 tarihli davet mektubu ile BDDK Basel Bankacılık Denetim Komitesi üyeliğine kabul edilmiştir.¹³⁵

---

¹³³ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (Haziran 2008). Basel - II Uygulamasının Ertelenmesine İlişkin Basın Açıklaması. Sayı: 2008/s.15-16
<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx>, 29.07.2013

¹³⁴ Özince, E., (2005), Basel II: KOBİ'lerin Yeni Kredi ve Finansman Kriterleri Toplantısı-Ersin Özince'nin Konuşması, Ankara, s.13-14

www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/tbb.doc. 13.10.2013

¹³⁵ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2009c). Kurumumuz, Basel Bankacılık Denetim Komitesine Üye Olmuştur. Sayı: 2009/s.5-6
<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx>, 29.07.2013

Bankacılık yönetim üyeliğine olan bu kabul edilişin Türkiye açısından önemi bilinmekle beraber saygın ve etkin bir kurum içerisinde yer alması Türk Bankacılık sistemine ayrı bir önem kazandırmıştır.

Basel II'ye geçiş sürecinde bankacılık sektörü ile ilgili çalışmalar yanında diğer finansal birimlerin de Basel II'ye hazırlanması gerekmektedir. Basel II uygulamaları, Türkiye açısından daha sağlam ve daha etkin bir bankacılık sistemi için bir fırsat olarak görülmelidir. Basel II'ye geçilmemesinin küresel finans sistemine uyumlu olunmaması nedeniyle ilave birtakım maliyetlere neden olabileceği değerlendirilmeye alınmalı ve hazırlık süreci bir an önce tamamlanıp uygulamaya geçilmelidir.

3.4. BASEL II DÜZENLEMELERİNİN ETKİLERİ

Basel II düzenlemeleri her ne kadar yalnızca bankalara yönelik bir düzenleme ve denetleme aracı olarak görülse de, bankalarda uygulamanın başlaması, tüm finansal sistem yanında dolaylı olarak ekonomiyi ve özellikle reel sektörü etkileyecektir. Çalışmanın bu bölümünde, önceki bölümde değinilen Basel II Düzenlemeleri' nin bankalara ve ekonomiye etkilerine çalışma kapsamında yer verilip, çalışmanın birinci bölümünde üzerinde durulan, ülke ekonomilerinde önemli bir paya sahip olan ve reel sektörün büyük bir bölümünü oluşturan KOBİ'ler üzerindeki etkileri detaylı şekilde ele alınacaktır.¹³⁶

3.4.1. Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri

Basel, tasarı ve teklifler üreterek bunları tartışmaya açmak yoluyla özellikle riskin yönetilmesi, sermaye yeterliliği ve finansal piyasaların stabilizasyonu konularında yol gösterici nitelikte birçok çalışma aracılığıyla finansal alanda iyileşmeler sağlamayı hedefleyen düzenlemeler bütünüdür. Riskin yönetilmesi, sermaye yeterliliğinin ve piyasa disiplinin sağlanabilmesi için getirilen bu düzenlemeler bütünü bankalarda uygulanmaya başlaması ve değişen koşullar nedeniyle bankalarla kredi ilişkisi olan KOBİ'lerin -diğer kesimlerin- Basel II'ye uyum sorunu ortaya çıkmaktadır. KOBİ'ler

---

¹³⁶ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (Haziran 2008). Basel - II Uygulamasının Ertelenmesine İlişkin Basın Açıklaması. Sayı: 2008/s.15-16
<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx>, 29.07.2013

söz konusu şartları yerine getirebilme kabiliyetlerine göre olumlu veya olumsuz yönde etkilenmektedirler. Bu etkiler, kredi kullanıcılarının (KOBİ'lerin) risk değerlemesine getirilen standartlar açısından değerlendirilerek; KOBİ tanımı, KOBİ'lerin finansmanı, derecelendirilmesi ve kurumsal yönetim anlayışı ve istihdam anlayışı üzerindeki etkileri olmak üzere dört ana başlık altında ele alınacaktır.¹³⁷

3.4.1.1. KOBİ Tanımı Üzerindeki Etkileri

KOBİ tanımları ülkeler arasında olduğu gibi kurumlar arasında da değişebilmektedir. Avrupa Birliği'nde "KOBİ tanımı" 1996 yılında yapılmış olup 6 Mayıs 2003 tarihinde yapılan düzenlemelerden sonra, 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. KOBİ Tanımı uyum çalışmaları çerçevesinde, Türkiye'de yeni KOBİ tanımı 19 Kasım 2005'te Resmi Gazetede yayımlanmış ve 18 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Basel II Düzenlemelerinde ise çalışan sayısı dikkate alınmamış, yıllık ciro kriterine göre KOBİ'ler ve büyük işletmeler ayrımı yapılmıştır. KOBİ sınıflandırmasına girmeyen büyük işletmeler kurumsal firma olarak adlandırılmaktadır. Basel II'ye göre, yıllık cirosu 50 milyon Euro'yu geçmeyen firmalar KOBİ olarak nitelendirilmektedir. Kullandırılan kredi miktarı dikkate alındığında ise; KOBİ'lerin bir bankadan kullandığı toplam nakdi ve gayri nakdi kredi miktarının 1 milyon Euro'nun üstünde veya altında olması durumuna göre Perakende KOBİ-Kurumsal KOBİ ayrımı yapılmaktadır. Kredi riskinin ölçülebilmesi için geliştirilmiş standart yaklaşıma göre bir bankadaki kredi miktarı 1 milyon Euro'yu geçmeyen firmalar perakende portföy içerisinde değerlendirilmektedir. Yıllık cirosu 50 milyon Euro'nun altında iken kullanılan kredi miktarı 1 milyon Euro'nun üstünde olan firmalar ise kurumsal portföyde değerlendirilmektedir.¹³⁸

Kobi tanımının tam olarak yapılabilmesinin önemini belirleyen standartların bilinmesinden kaynaklanmaktadır. Kobilerin cirolarına göre büyüklüklerinin anlaşılması önemlidir.

---

¹³⁷ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (Haziran 2008). Basel - II Uygulamasının Ertelenmesine İlişkin Basın Açıklaması. Sayı: 2008/s.15-16
<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx>, 29.07.2013

¹³⁸ Yılmaz B. H., (2007), Basel II ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi 3(1), s.9-10
<http://www.paradoks.org>, 03.07.2013

Sonuç olarak bir firma kullandığı kredi miktarına göre farklı bankalarda farklı portföyler içerisinde değerlendirmeye alınabilecektir. Derecelendirilmemiş veya % 75'in üstünde bir risk ağırlığına tabi tutulacak dereceye sahip KOBİ'ler Basel II ile birlikte, risklerini ve dolayısıyla maliyetlerini düşürmek için değişen tanım nedeniyle her bir bankadaki toplam riskleri 1 milyon Euro'nun altında kalacak şekilde birden çok bankayla çalışmayı tercih edeceklerdir. AB KOBİ tanımında belirlenmiş olan yıllık ciro kriteri ile Basel II KOBİ tanımı yıllık ciro kriteri uyumludur. Türkiye'de yıllık cirosu 25 milyon TL'yi geçmeyen firmalar KOBİ olarak sınıflandırılmakta ve toplam işletmelerin % 99,4'ünü oluşturmaktadır. Bu durumda Basel II düzenlemesinde belirlenmiş ciro tutarına göre Türkiye'deki KOBİ'lerin toplam işletmeler içindeki payında da ciddi artış olacaktır. Çünkü bu tanımlamaya göre neredeyse Türkiye'deki tüm işletmeler KOBİ olarak dikkate alınacaktır.

Türkiye'de faaliyet gösteren şirketlerin sektör profillerine ilişkin en kapsamlı veriler, TCMB tarafından yayımlanan sektör bilançolarında yer almaktadır. TCMB tarafından son olarak 2009 yılında yayımlanan "Sektör Bilançoları" çalışmasında 7352 firmanın 13 ana sektör ve 26 alt sektör itibarıyla 2006–2008 yıllarına ilişkin toplulaştırılmış mali tablo bilgilerine yer verilmiştir. Çalışmada net satış kriterinde; 2008 yılında net satışları 10 milyon Euro'nun altında olan firmalar küçük ölçekte, 10 milyon Euro ile 50 milyon Euro arasında olanlar orta ölçekte, 50 milyon Euro'nun üzerinde olanlar ise büyük ölçekte yer almaktadır. Net satış kriterine göre ölçek aralıklarının TL değerinin hesaplanmasında 2008 yılı Euro alış kuru ortalaması (1.8958 TL) kullanılmıştır.¹³⁹

Faaliyet gösteren şirketlerin sektör profillerindeki kapsamlı veriler araştırılarak oluşturulan bilançolar yer alması kurumların satış kriterlerinin hesaplanmasında da etkilidir.

3.4.1.2. KOBİ'lerin Finansmanı Üzerindeki Etkileri

KOBİ'lerin finansman kaynakları kapsamında değerlendirilebilecek olan başlıca kaynakları; banka kredileri, finansal kiralama, faktoring, sermaye piyasalarından sağlanan kaynaklar, ticari borçlar, ortak ve iştiraklere borçlar ve öz kaynaklardır. Piyasa

---

¹³⁹ TCMB (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası), (2009), Merkez Bankası 2006-2008 Reel Sektör Bilançoları, s.8-9
<http://www2.tcmb.gov.tr/sector/2009/index.htm>, 29.07.2013

borçları ve öz kaynakları dışında en çok başvurdukları kaynak banka kredileridir. Basel II ile birlikte değişen kredilendirme ve fiyatlandırma anlayışı, KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu kredi kaynağına ulaşımını ve bankalarla olan müşteri ilişkilerini yeniden şekillendirecektir.

Basel II, kredi talebinde bulunan işletmelerin kademeli olarak daha hassas incelenmesini ve risk değerlemesine müşteri riski ve piyasa riskinin de dahil edilmesini öngördüğünden, bankalar mevcut ve potansiyel müşterilerinden daha detaylı ve daha önce talep etmedikleri nitelik ve nicelikte bilgi talep etmek durumunda kalacaktır. Basel II standartları beraberinde, risk odaklı sermaye yönetimini ve risk odaklı kredi fiyatlamasını getirmektedir. Basel II ile birlikte kredinin subjektif yöntemlerle iyi veya kötü kredi olarak belirlenmesi sürecinden, çeşitli unsurlar dikkate alınarak kredinin risk durumuna göre fiyatlandırılması sürecine geçilecektir.¹⁴⁰

Bankaların müşterilerini kredi kullandırmadan önce belirli niteliklere göre inceleyecek olması kredi risk faktörünün tam anlamıyla belirlenmesinin bir sonucudur.

Bu durum KOBİ'lerin finansmanı önemli ölçüde etkileyecektir. Basel II'nin KOBİ'lerin finansmanı üzerindeki etkileri kredi miktarı, kredi maliyeti, teminatlandırma ve vade olmak üzere dört başlık altında ele alınacaktır.

1. Kredi Miktarı

Basel II Düzenlemeleri' ne göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi + gayri nakdi) 1 milyon Euro'yu geçiyorsa işletmenin kurumsal olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu durum firmaları derecelendirilme gereği veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya bırakmaktadır. Her iki durumda da firmanın kredi maliyetinin göreceli olarak artması nedeniyle, birçok KOBİ'nin bir bankadaki kredi hacmini 1 milyon Euro'yu geçmeyecek şekilde bankalar arasında dağıtmasına neden olabilir. Bu nedenle bir ya da iki banka ile çalışan KOBİ'lerin daha fazla banka ile çalışması ve bu işletmelerin operasyonel maliyetlerinin artması gibi kredi tutarı kriterine bağlı sonuçlar ortaya çıkacaktır. Basel II uygulamasına

---

¹⁴⁰ Arslan, İ., (2007), Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, s.64

geçilmesi ile riski yüksek olan KOBİ'lerin kredi maliyetleri artacaktır. Bu noktada KOBİ'lerin uygulamaya geçildikten sonra bankalar dışında diğer finansman kaynaklarına yönelmeleri gerekecektir. KOBİ'lerin alternatif finansman yöntemleri arasında factoring, forfaiting, vadeli işlemler borsası, leasing, satıcı finansmanı, devlet teşvikleri ve yeni kurulan KOBİ Borsası gibi aktif yöntemler olabilecektir.¹⁴¹

İşletmenin kurumsal olarak değerlendirilmiş olmasının yanında Kobilerin alacakları kredi miktarının tam olarak benimsenmesi gerekmektedir.

Sonuçta farklı finansman kaynağı tercihindeki artış nedeniyle KOBİ kredilerinde miktar ve oran bakımından düşüş yaşanabilecektir.

2. Teminatlandırma

Teminat, kredilerin ve diğer alacakların geri ödenmemesi riskine karşılık bankaların kullandırdıkları kredilerinin tamamen veya kısmen güvence altına alınmasını sağlayan her türlü varlık, garanti ve kefaletler ile sözleşmeden doğan alacakları tanımlamaktadır. Bankalar tarafından kabul edilen teminatlar ilgili yasal düzenlemelerle belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Günümüzde bankalar tarafından kullanılan bu teminatlar Basel II ile birlikte farklılaşmıştır. Basel I sisteminde kredilendirme teminat odaklı yapılmaktayken, Basel II'ye göre kredi, risk odaklı bir anlayışla fiyatlanmakta ve kullanılmaktadır. Kredi kullandırma sürecinde risk azaltım unsurları olarak uzlaşıda belirlenmiş olan teminatlar alınmaya devam edilecektir. Ancak Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde finansal enstrümanların fazla gelişmemesi nedeniyle istenilen teminatların yapısı KOBİ'ler için zorlayıcı bir unsur olacaktır. Basel II kapsamında belirlenen risk azaltım teknikleri; basit ve kapsamlı yöntemler ile temerrüt halinde kayıp oranlarının bankalar tarafından hesaplanmasına dayalı yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu yöntemler çerçevesinde kabul edilmesi öngörülen teminatlar aşağıda belirtilmiştir¹⁴²

Teminatların hangi yönde ve ne şekilde sorgulanabileceği konusunda yöntemlerim geliştirilmiş olmasından dolayı risk sürecinin tam ve düzenli işleyişinin sağlanması ön görülmektedir.

---

¹⁴¹ Çelik, F., Kızıllı, İ., (2008), Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı, Doğu Üniversitesi Dergisi, 9 (1) Ocak 2008, s.29-30

¹⁴² TBB (Türkiye Bankalar Birliği). (Eylül 2005). Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri (3. Baskı). TBB Basel II Yönlendirme Komitesi (238), s.12-13

Basit ve kapsamlı yöntemde kabul edilen teminatlar arasında gerçek müşteri çek ve senetleri ile ortak ve grup şirketi kefaletleri teminat kapsamına alınmamıştır. Temerrüt halinde kayıp yönteminde bankalar gerekli çalışmaları yapmaları durumunda kabul edilen teminatlar konusunda kısıtlanmamaktadır. Bu durumda temerrüt halinde kayıp yöntemini kullanan bankalar, diğer yöntemlerde kabul edilmeyen müşteri çek ve senetleri ile ortak ve grup şirketi kefaletleri gibi teminatları risk azaltıcı unsur kapsamına alabileceklerdir. Ancak Basel II'ye geçiş sürecinde öncelikli olarak standart yaklaşımın benimseneceğini düşünürsek, bankaların gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımı uygulayınca kadar geçen sürede kredi risklerini azaltmak isteyen KOBİ'lerin teminat yapılarını Basel II'ye uyumlaştırmaları beklenmektedir. Sonuçta Basel II teminat yapısına uyum sağlayan ve bankalara sunacakları teminatların kalitesini iyileştiren KOBİ'ler daha düşük kredi fiyatı avantajından faydalanabileceklerdir. 1991 yılında kurulan Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş. (KGF) de KOBİ'ler için alternatif finansman seçeneklerinden biri haline gelmiştir. KGF Türkiye'nin bütün bölgelerindeki KOBİ'lerin kendisiyle anlaşma yapmış bankalardan kullandığı her türlü nakdi ve gayri nakdi krediye verdiği garanti/kefaletlerle belirli oranda teminat sağlamaktadır. Böylece KOBİ'lerin banka kredileri kullanırken yaşayacakları teminat problemi KGF garanti/kefaleti ile giderilmekte, bu sayede KOBİ'lerin de banka kredileri kullanma imkanı artmaktadır. Basel II ile birlikte gerçek ve tüzel kişi kefaleti için söz konusu kurumun A- veya üzeri bir derecelendirme notuna sahip olması gerektiği öngörülmüştür.¹⁴³

Kobilerin kendilerini her yönden en iyi şekilde araştırarak anlamaları için öngörülen bir takım şartların oluşturulması gerekmektedir. Görülmektedir ki derece notunun yüksek tutulmuş olması Kobiler için bir avantaj olacaktır.

Ancak KOBİ'lerin kredilendirilmesinde KOBİ'lere teminat sağlayan KGF henüz derecelendirilmemiştir. Bu noktada risk azaltıcı bir unsur olarak dikkate alınamayacaktır.

3. Vade

---

¹⁴³ TBB (Türkiye Bankalar Birliği), Basel II ve KOBİ'ler Çalışma Grubu (2006), Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, Bankacılar Dergisi (58), s.34-35

Basel II’de kredilendirme sürecinde, kredi işleminin riskliliği değerlendirilirken kredinin türü, para birimi ve teminat yapısı yanında dikkate alınan bir diğer unsur kredinin vadesidir. Kredinin vadesi konusunda Basel II’de kullanılan kredi risk azaltım araçları ile kredinin vadesinin uyumsuzluğu konusuna değinilmiştir. Bu konuda KRA tekniklerinden olan basit yöntem, kapsamlı yöntem ve temerrüt halinde kayıp yöntemleri için ayrı uygulama öngörülmüştür. Teminatın kalan vadesinin ilgili kredinin kalan vadesinden daha kısa olması, vade uyumsuzluğu olarak tanımlanmıştır. Uzlaşya göre basit yöntemde vade uyumsuzluğu olması halinde teminatın risk azaltıcı etkisi olmamaktadır. Diğer yöntemlerde ise, vade uyumsuzluğu varsa ve KRA’nın orijinal vadesi bir yıldan az ise, KRA, sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında dikkate alınmazken, vadenin bir yıla eşit veya bir yıldan fazla olduğu durumlarda vade uyumsuzluğu bulunuyorsa sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında, KRA kısmi olarak dikkate alınacaktır.¹⁴⁴

Kredilerin ne şekilde kullanılacağı tam olarak belirlenebilmesinin yanında kredi vade farkı tam olarak belirlenmelidir.

Vade uyumsuzluğu durumunda yukarıdaki formül kullanılarak yapılan ayarlama ile teminat tutarı azalmaktadır. Bu da kredinin riskini, dolayısıyla kredi maliyetini artırmaktadır. Bu noktada, KOBİ’lerin maliyetlerini düşürmek için kredi vadeleri ile uyumlu vadeye sahip teminat göstermeleri oldukça önemlidir. Teminatlarının tamamen geçersiz olmasını önlemeleri için ise orijinal vadeleri bir yıldan daha kısa olan riskler için yapılan finansal koruma işlemlerinin vadesinin uyumlulaştırılması gerekmektedir.

Bir diğer konu, Basel Komitesi tarafından içsel derecelendirme yaklaşımında farklı portföyler için farklı hesaplama teknikleri belirlenmiş olmakla birlikte, kurumsal portföyde yer alan bir firmalar için risk ağırlığının hesaplanmasında vade ve yıllık ciro etken olarak dikkate alınmaktadır. Kurumsal portföyde yer alan işletmeler için yüksek

---

¹⁴⁴ BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, s.45-46
<http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, 15.07.2013

yıllık ciro ve uzun vade risk ağırlığını artırıcı bir etken olarak öngörölmüş ve formölasyon buna göre oluşturmuştur.¹⁴⁵

Risk ağırlık faktörlerinin hesaplanmasında kullanılacak olan etkenlerin oluşu işletmeler için önem kazanmıştır.

Dolayısıyla içsel derecelendirme yaklaşımında kredinin vadesi uzadıkça artan risk ağırlığı ayrılacak sermaye tutarını artıracaktır.¹⁴⁶

Artacak olan sermaye tutarının kredinin vadesinin uzamasına neden olması derecelendirme çalışmalarında belirlenmiştir.

Uzun vadeli kredilendirme nedeniyle artan sermaye maliyetlerinin uzun vadeli kredi kullanmak isteyen KOBİ'lere yansıtılacağını düşünürsek, uzun vadeli kredi imkanları noktasında da KOBİ'ler zorlu koşullarla karşılaşacaktır.

4. Kredi Maliyeti

Basel II uygulamasının başlaması ile firmaların riskliliği ve kullanılacak kredinin risk seviyesi doğrudan kredi maliyetini etkileyecektir. Bankanın kredi verdiği firmanın riskinin artması kendisinin maruz kaldığı riski artırmaktadır. Böyle bir durumda banka, maruz kaldığı toplam kredi riski arttıkça daha fazla sermaye buldurmak durumunda kalacaktır. Başka alanlara aktarılarak değerlendirilebilecek olan fazla sermaye nedeniyle artan sermaye maliyetinden kaynaklanan kaybını da kredi fiyatına yansıtarak kaybını telafi edecektir. Sonuçta kredilendirmeden kaynaklanan firma riski ve kredi riski Basel II'de maliyetin temel faktörü olarak kredi kararında belirleyici olacaktır.

Basel II uygulamasında yalnızca finansal verilerin değil aynı zamanda firmanın niteliksel faktörlerinin de değerlendirilmesi, firmaların derecelendirme notunun belirlenmesinde mali yapıları kadar yönetim anlayışlarının da etkisi olacağı açıktır. Tüm bu faktörler dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucunda verilen derecelendirme notu, bankalarda ayrılacak olan sermayenin hesaplanmasında kullanılan risk

---

¹⁴⁵ Yüksel, A., (2005), "*Basel II' nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri*", Bankacılık Düzenleme ve Denetleme ve Kurumu, Araştırma Raporları, s.19-20

¹⁴⁶ Yılmaz B. H., (2007), Basel II ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi 3(1), s.11-12
<http://www.paradoks.org>, 03.07.2013

ağırlıklarının belirlenmesinde dikkate alınmaktadır. Derecelendirme notu yükseldikçe/iyileştikçe risk ağırlıkları ve dolayısıyla ayrılacak sermaye tutarı ve kredi maliyetleri düşmektedir. Bu durumda daha düşük risk ağırlığına sahip KOBİ'ler, bankalardan düşük maliyetli kredi kullanma olanağına sahip olurken, yüksek riskli KOBİ'lerin yüksek kredi maliyetleri nedeniyle banka kredileri yoluyla finansman sağlamaları zorlaşacaktır.

Türkiye'deki KOBİ'ler açısından durumu değerlendirdiğimizde, derecelendirilmemiş KOBİ'lerin risk ağırlığı %100 olarak kabul edileceğinden, derecelendirilmesi halinde derecelendirme notu (BB-)’nin altında olan KOBİ'ler için risk ağırlığı %100’den fazla olacağı için güçlü yapıya sahip olmayan KOBİ'lerin derecelendirilmiş veya derecelendirilmemiş olması da maliyetleri etkileyecektir. Ayrıca KOBİ tanımına bağlı olarak “perakende-kurumsal” ayrımı maliyetler açısından da çok önem kazanmakta olup bir bankadaki toplam kredisi (nakdi ve gayri nakdi) 1 milyon Euro’nun altında kalan KOBİ'ler “perakende portföy” içinde tanımlanmakta ve “Perakende KOBİ” için risk ağırlıkları otomatik olarak %75’e düşmektedir. Bu durumdaki KOBİ'ler %25 daha az maliyetle karşılaşacaklardır.¹⁴⁷

Kobilerin tanımına bağlı olarak risk ağırlığının fazla olması onların maliyetlerinin belirleyecek önemli bir unsur olacaktır.

Kredi ihtiyacı 1 milyon Euro’nun üstünde olan KOBİ'ler kredilerini 1 milyon Euro’ya eşit veya altında olacak şekilde birden çok bankadan kredi kullanarak risk ağırlıklarını ve maliyetlerini düşürebilmektedirler. Ancak, kredinin farklı bankalara yayılması sonucu ortaya çıkacak işlem maliyetlerinin perakende portföye dahil edilme sonucu azalan maliyet tutarını aşmamasına dikkat edilmelidir. Kredi maliyetlerini sadece firmanın riskliliği ve perakende ve kurumsal KOBİ olmaları değil aynı zamanda kredi işleminin riskliliği de etkilemektedir. Basel II ile kredinin miktarı, vadesi ve özellikle risk azaltıcı unsur olarak verecekleri teminat türleri kredinin riskliliğini ve dolayısıyla bankalara ve firmalara olan maliyetlerini artırmakta veya azaltmaktadır.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Turgut, A., (2007), Bankalar ve KOBİ' ler için Dönüm Noktası, Basel II Standartları, Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (13), Karaman, s.39-40

¹⁴⁸ Yılmaz B. H., (2007), Basel II ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi 3(1), s.11-12
<http://www.paradoks.org>, 03.07.2013

Kredi miktarını azaltıcı veya arttırıcı olacak unsurların bilinmesi kredi türlerini arttırmaktadır. Artan ihtiyaçlarla beraber oluşacak olan risk fazlalığı göz önüne serilecektir.

Kredi işleminin riskliliğinin değerlendirilmesinde firmanın geçmiş yükümlülüklerini yerine getirmedeki sadakati dikkate alınmaktadır. Kredinin vadesi arttıkça maliyeti de artmaktadır. Kredinin miktarını dikkate aldığımız zaman, KOBİ'lerin bir bankadan 1 milyon Euro'nun üstünde kredi kullanmaları durumunda kurumsal portföyde değerlendirileceğinden önceki bölümlerde ayrıntılı şekilde bahsedilmişti. Bu durumun kredi maliyetlerine etkisi; firma derecelendirilmemişse veya (BBB+)'in altında ise kredi maliyetleri artmakta, firmanın derecelendirme notu (A-)'e eşit veya üstünde ise azalmaktadır.

Basel II uygulamasına geçişte öncelikli olarak standart yaklaşımın daha sonra içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımın bankalar tarafından kullanılacağı öngörülmektedir. içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımda bankalar gelişmişlik düzeylerine göre kendi bünyelerindeki veri setlerini kullanarak kredi riskliliğini hesaplayabileceklerdir. İDY standart yaklaşıma göre kredi riski ölçüm yöntemine göre daha az ekonomik sermaye ayrılmasını sağlayabilir. Derecelendirme notu yüksek olan KOBİ'ler bankalar tarafından standart yaklaşım yerine içsel derecelendirme yaklaşımı ile değerlendirilerek kredilendirildiğinde daha uygun faiz oranlarıyla karşılaşabileceklerdir. Derecelendirme notu yüksek olan KOBİ'ler yurtiçindeki standart yaklaşımı kullanan bankalardan kredi kullandıklarında, içsel derecelendirme yaklaşımındaki hassas risk hesaplamaları sonucu belirlenen maliyetlere oranla kredi maliyetleri yüksek olacağı için yurtdışındaki pazarlarda rekabet şansları azalacaktır.¹⁴⁹

Yurt içindeki bankaların kredi kullanımında Kobilere sunduğu imkanların fazlalığı onların yurtdışındaki rekabet şanslarını üst düzeye çıkarmaktadır.

Bu faktörler nedeniyle artan kredi faizleri KOBİ'lerin finansman giderlerini artırıp, dönem net karları üzerinde de azaltıcı etki yaratacaktır. Basel II'de, içsel derecelendirme yaklaşımını benimseyen bankaların kullanabileceği "KOBİ'ler için

---

¹⁴⁹ Yılmaz B. H., (2007), Basel II ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi 3(1), s.16-17
<http://www.paradoks.org>, 03.07.2013

işletme büyüklüğü ayarlaması” düzenlemesi KOBİ’lerin diğer kurumsal firmalara göre avantajlı olmasını sağlayacaktır. Sadece toplam satışları 50 milyon Euro’nun altında bir işletmeye kullandırılan, tutarı 1 milyon Euro’dan fazla olan krediler (kurumsal KOBİ alacakları) için geçerli olacak ve ayarlama her bir münferit alacak için ayrıca uygulanacak olan işletme büyüklüğü ayarlaması; “risk ağırlıklı varlıklar ve asgari sermaye yükümlülüğü hesaplamalarında kullanılan formülün bağımsız değişkenlerinden biri olan korelasyon katsayısında yapılan bir düzeltme” işlemidir. Buna göre;

$$R^*=R- [0,04 \times (1 - (S-5)/45)$$

R: Kurumsal krediler için hesaplanacak korelasyon katsayısı,

R*: Düzeltilmiş korelasyon katsayısı,

S: Yıllık satışlar toplamı (Ciro).

Formül incelendiği zaman Basel II’de işletme büyüklüğünün göstergesi olarak kabul edilen yıllık satış tutarına (S) bağlı olarak korelasyon katsayısı düzeltme işlemi, KOBİ’lere kullandırılan krediler için hesaplanacak asgari sermaye yükümlülüğü ve risk ağırlıklı aktifler tutarının benzer özelliklere sahip kurumsal krediler için hesaplanan tutara göre daha düşük olmasını ve KOBİ’lerin maliyet avantajı elde etmesini sağlayacaktır.¹⁵⁰

KOBİ’lerin kullanmış oldukları kredilerin hesaplanmasında önemli olan KOBİ’ lere maliyet avantajlarının sağlanmasıdır.

Sonuçta, Basel II ile birlikte kredi kullanan KOBİ’lerin riskliliğinin değerlendirilmesinde belli kurallar ve standartlar kullanılacaktır. Firmaların Basel II sürecinde finansman maliyetlerini düşürebilmeleri için bu standartlara uyumu ve faaliyetleri ile ilgili kayıtlarını gerek teminat koşulları gerekse kullanacakları kredinin maliyeti açısından gerçekçi tutmaları gerekmektedir. Söz konusu değişim bir alt yapı maliyetini de beraberinde getirdiğinden krediye ihtiyaç duyulduğunda zaman ve maliyet kaybı yaratacak bir değişim yerine, Basel II kriterlerinin KOBİ’ler üzerine getirmiş

---

¹⁵⁰ Caruana, J., (2003), Consequences of Basel II for SMES, Basel Committee on Banking Supervision, BIS Review 32/2003, 10 July 2003, Brussels, s.2-3

olduğu düzenleme ticari faaliyetlerinin tam ve düzenli olarak değişen koşullar içerisinde seffaf bir şekilde kayıt altına alınmasını sağlar duruma getirmiş olması kuralıdır.¹⁵¹

Ticari faaliyetlerin tam ve düzenli olarak değişen koşullar içerisinde kayıt altına alınmasının önem arz ettiği bir dönem olmaktadır

Ancak söz konusu sorunlarını şimdiden Basel II kriterleri çerçevesinde çözebilen KOBİ'ler bu süreçte büyük işletmeler gibi ucuz kredi, düşük maliyetli üretim ve hem ulusal hem de uluslararası alanda rekabet üstünlüğüne sahip olacaklardır.

3.4.1.3. KOBİ'lerin Derecelendirilmesi ve Kurumsal Yönetim Anlayışı Üzerindeki Etkileri

Derecelendirme, belirli bir borçlunun kredi değerliliğinin belirlenmesini, başka bir ifade ile borçlunun krediyi geri ödeme olasılığının değerlendirilmesini ifade etmektedir. Değerlendirme sonucunda verilen derecelendirme notları borçlunun taşıdığı riskin matematiksel bir ifadesi olmaktadır. Yapılan değerlendirmelerde belirli kategoriler kullanılmakta olup, bu kategoriler harf, sayı, simge veya bunların karışımından oluşan ve kullanıcılar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve yorumlanabilir sembollerle gösterilmektedir.¹⁵²

Derecelendirme ile belli başlı olarak yapılan borcun ne şekilde ve nasıl ödenebileceği konusunda etkin olarak yapılacak değerlendirmelerdir.

Basel II uygulamasının başlaması ile firmaların ve kullanılacak kredinin risk seviyesi ve bu noktada firmalara bağımsız dış denetim kuruluşları veya bankalar tarafından verilen derecelendirme notunun önemi kredi kullanan tüm firmalar için artmıştır.¹⁵³

Derecelendirme notunun yüksek olması kullanılacak olan kredinin risk seviyesini düşürmesinin yanı sıra firmaların oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır.

---

¹⁵¹ Arslan, İ., (2007), Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, s.65-66

¹⁵² Anderson, R., (2007), The Credit Scoring Toolkit, Theory and Practice for Retail Credit Risk Management and Decision Automation, United States of America, Oxford University Press Inc., s.5-6

¹⁵³ Arslan, İ., (2007), Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, s.64-65

Bir firmanın derecelendirme sürecinde, firmanın finansal verilerinden yönetsel niteliklerine, geçmiş performanslarından gelecekteki projelerine kadar pek çok faktör bir arada değerlendirilmektedir. Derecelendirme notları ortak bir dilin oluşmasını sağlamakta ve fiyat farklılıklarını azaltmaktadır. Firmanın mali yapısı ile ilgili analizler genellikle finansal oranlarının analizini içermektedir. Bir firmanın borç oranı veya finansal kaldıraç oranı ve bunların yanında likidite ve karlılık oranı firma değerlendirilmesinde önemini koruyan göstergeler olmaya devam etmektedir. Niteliksel faktörlerde ise yönetim kalitesi ve faaliyette bulunduğu sektör içindeki durumu/payı önemli göstergelerdir.¹⁵⁴

Firmaların derecelendirme süreci içerisinde verileri tam olarak nasıl oluşturduğu önemli bir kaynak olacaktır. Sektör içinde oluşan faktörlerin gösterilmesinde bir payı olacaktır.

Derecelendirmede önemli bir gösterge de firmanın sermaye yapısıdır. Derecelendirilme konusu ve süreci, güçlü sermaye yapısına sahip büyük firmalar için çok yabancı bir konu olmayıp, KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun gündemine ise Basel II süreci ile girmektedir. Güçlü sermaye yapısına sahip firmaların temerrüt olasılığı da düşük olacaktır. Bu nedenle firmaların sermaye seviyesi yükseldikçe genellikle derecelendirme notu da iyileşmektedir. Eğer bir firma AA seviyesinde belirli bir dış derecelendirme notu almayı hedefliyorsa, belirli oranda sermayeyi bünyesinde tutmak durumundadır. Hatta ekonomik sermaye tanımı, bazı kaynaklarda verilen/verilecek kredi notu için gerekli sermaye tutarı olarak tanımlanmaktadır.¹⁵⁵

Firmaların gerek duydukları dış derecelendirme notunu tam almalarındaki en büyük etkenin sermayelerinin belirli oranda büyütebilmeleri olacaktır Bu da oluşturulacak kaynaklar çerçevesinde olacaktır.

Basel II uygulamasında da bankaların asgari sermaye tutarı firmanın derecelendirme/kredi notuna göre belirlenmektedir. Dolayısıyla derecelendirme notu hem firmanın hem de bankanın sermaye gereğinin belirlenmesinde önemli bir araç

---

¹⁵⁴ EC (European Commission). (2005), "How to Deal with the New Rating Culture", s.27-28
http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=2078, 20.03.2013

¹⁵⁵ Sundmacher, M., Ellis, C., (2008), Economic Capital, Loan Pricing and „Ratings Arbitrage“. 13th Finsia-Melbourne Centre for Financial Studies Banking and Finance Conference: Risks, Governance And Regulation in a Transforming Financial World, s.5

olmaktadır. Basel II ile kredi verilen firmanın derecelendirme notu düştükçe banka daha çok risk alacak, karşılık olarak bu risk oranında daha çok sermaye tutacak ve dolayısıyla tutulan sermayeyi getiriden mahrum bırakmış olacaktır. Bunun sonuncu olarak yüksek risk nedeniyle ayrılan ve kullanılmayan kaynakların maliyeti derecelendirme notu düşük olan firmalara kullanılan kredilere yansıtılacaktır. Basel II sürecinde firmaların/KOBİ'lerin maliyetlerini düşürebilmeleri için iyi bir derecelendirme notuna sahip olmaları ve iyi bir derecelendirme notu için ise kurumsallaşmaya yönelik olarak faaliyetlerini düzenlemeleri gerekmektedir. Ekonominin büyük bir bölümünü oluşturan KOBİ'lerin kurumsal yönetim anlayışıyla yönetilmesi, piyasa ekonomisinde sürdürülebilir bir büyümeyi sağlayabilmek için de en önemli şartlardan birisidir. Kurumsal yönetim (corporate governance), “en geniş anlamda modern yaşamda insanların bir amaca ulaşmak için oluşturduğu herhangi bir kurumun yönetiminin düzenlenmesidir. Daha dar anlamda ise, bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin çalışmasına ve böylece ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösterirken uzun dönemde ortaklarına ekonomik değer yaratmasına imkan tanıyan her türlü kanun, yönetmelik, kod ve uygulamaları” ifade etmektedir. Kurumsal yönetimin evrensel anlamda kabul edilen ve geçerliliği olan dört ana ilkesi vardır. Bu ilkeler adillik, hesap verebilirlik, şeffaflık ve sorumluluktur. Bu ilkeler çerçevesinde kurumsal yönetim, firmaların en yüksek performansı göstermesini, en karlı, en başarılı ve en rekabetçi olmasını hedeflemektedir.¹⁵⁶

Kurumsal yönetimin bütün ilkelerini tam anlamıyla başarabilmiş olan kurumların en etkili ve güvenilir olarak yatırımlarını sürdürebildikleri gözlemlenebilir.

1. **Şeffaflık (Transparency):** Şirketin finansal performansı, kurumsal yönetimi, hissedarlık yapısı hakkında yeterli, doğru ve kıyaslanabilir bilginin zamanlı bir şekilde açıklanmasıdır.
2. **Hesap Verebilirlik (Accountability):** Yönetime ilişkin kural ve sorumlulukların açık bir şekilde tanımlanması, şirket yönetimi ve hissedar menfaatlerinin paralelliğinin yönetim kurulu tarafından gözetilmesidir.
3. **Sorumluluk (Responsibility):** Şirket faaliyeti ve davranışlarının ilgili mevzuata, toplumsal ve etik değerlere uygunluğunun sağlanmasıdır.

---

¹⁵⁶ TÜSİAD, (2002) Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu, Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, s.35-36

4. **Adillik (Fairness):** Azınlık ve yabancı hissedarlar dahil olmak üzere hissedar haklarının korunması ve tedarikçilerle yapılan sözleşmelerin uygulanabilirliğinin sağlanmasıdır.

Derecelendirme gereğinin giderek artması maliyetlerini düşürmek isteyen KOBİ'lerin kurumsallaşma eğilimlerini de artıracaktır. Yukarıdaki ilkelerden yola çıkarsak, Basel II sonrası kurumsallaşma çalışmalarında bulunan KOBİ'lerin finansal raporlama süreci önemli ölçüde değişecektir. Bu noktada kurumsal yönetimin KOBİ'lerde benimsenmesi ile finansal raporlama sürecinin şeffaflığı, bağımsız denetim, iç kontrol sistemi, iç denetim ve risk yönetimi KOBİ'ler için daha da önemli hale gelecektir.¹⁵⁷

Kobilerin kurumsallaşması onların daha da gelişerek oluşturacağı çalışmaların gelişmesine sebep olacağı görülmüştür.

KOBİ'ler genellikle işletme sahibi ile yöneticinin aynı olduğu aile şirketlerinden oluşmaktadır. Sonuçta birçok KOBİ sahibi/ortağı yönetimi kaybetme, karı paylaşma ve hesap verme zorunluluğu gibi nedenlerle kurumsallaşmaya sıcak bakmamaktadırlar. Ayrıca KOBİ'lerin küçük yapıları nedeniyle birçoğunun düzenli ve uluslararası standartlara uygun raporlama için yeterli altyapıları ve nitelikli insan kaynağı mevcut değildir. Basel II ile birlikte iyi bir derecelendirme için gerekli olan kurumsal yönetim, KOBİ'lerin altyapılarında, uygulama ve sistemleri ile istihdam yapısında da farklılıklara yol açacaktır. Başlangıçta her ne kadar kurumsallaşmanın getirdiği maliyetler KOBİ'ler için ek bir külfet gibi görünse de kurumsal yapıya sahip olmanın uzun dönemde sağladığı getiriler ile uluslararası alanda rekabet gücüne sahip KOBİ'lerin ekonomi içindeki oranı artacaktır. Basel II uygulaması ile uluslararası standartlarda güvenilir mali tablolar üreten, yönetim kalitesi yüksek ve sermaye yapıları sağlam olan KOBİ'ler bankalardan daha kolay ve daha avantajlı kredi alabileceklerdir.

Ayrıca bankalar risklerini sürekli izleme, denetleme ve kontrol noktasında kredi kullanan KOBİ'lerin derecelendirme notunun yenilenmesini talep edebileceklerdir. İşsel

---

¹⁵⁷ Uyar, S., Aygören, H., (2006), Basel II İlkelerinin KOBİ'lere Olası Etkileri: Finansman Maliyet Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme. Mali Çözüm İSMMMO Yayın Organı, Ağustos – Eylül – Ekim (77), s.63-64

derecelendirme yaklaşımını benimseyen bankalar zaman zaman –genellikle yılda bir – firmalardan derecelendirme notlarının güncellenmesi için gerekli olan bilgi ve belgeleri isteyerek yeniden değerlendirme yapacaklardır. Bu noktada kurumsal yönetim anlayışının firmada/KOBİ’de sürekli kılınması oldukça önem arz eden bir konu olmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarda görüldüğü gibi kurumsal yönetimin temel ilkeleri arasında yer alan kavramlar, Basel II ilkeleri çerçevesinde öngörülen düzenlemelerle uyum sağlamaktadır. KOBİ’lerin kurumsal yönetim uygulamalarını hayata geçirmesi Basel II’ye hazırlık ve Basel II’nin etkilerini olumlu yöne çevirmek için atılabilecek ilk ve en önemli adımdır. Kurumsal yönetim anlayışının KOBİ’lerde benimsenmesi ve şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesinin sağlanması ile Türkiye’de de önemli bir sorun olan kayıt dışı ekonomi sorunu belirli oranda çözümlenebilecektir. Kayıt dışı işlemleri azalan işletmelerin risk primleri ve dolayısıyla kredi maliyetleri azalacaktır. Kayıt dışılığın önlenmesinde KOBİ bilançolarında dikkate alınacak başlıca kalemler; aktif kalemleri arasında ticari alacaklar ve stoklar, pasiflerinde ise mali borçlar, ticari borçlar, ödenmiş sermaye ve dönem net karı/zararıdır.¹⁵⁸

Kobilerin yönetim anlayışını benimsemiş ve işletmelerinde kullanmış olmalarının ekonomik açıdan iyi bir getirim olacağı görülmektedir. Risk primlerinin azalmasıyla beraber artan kredi maliyetlerinin önemli olduğu bilinmektedir.

Özellikle konunun başında bahsedildiği gibi öz sermaye yapısı güçlü firmalar Basel II uygulamasına geçişle kredi maliyetleri yönünden büyük avantaj elde edeceklerdir. Bu nedenle ilerleyen dönemde sermaye yapılarını güçlendirmek amacıyla karların ortaklara dağıtılması yerine işletmede bırakılması KOBİ’lerin lehine olacaktır. Genellikle aile şirketi niteliğindeki KOBİ’lerin kurumsal yönetim ilkeleriyle yönetilmesi yanında esas faaliyet konularında çalışmaları da önerilmektedir. Kurumsallaşan ve alanında uzmanlaşan şirketlerin ömrü ortakların ömrü ile sınırlı olmayacağından gelişme, büyüme ve rekabetçi ortamda ayakta kalma şansları daha fazla olacaktır. Başarılı olmanın temelinde bir işi çok iyi bilmek yatmaktadır. Ancak konusunda uzmanlaşan işletmeler neyin, nasıl ve hangi teknoloji ile yapılacağını bilebilmektedir. KOBİ’ler esas

---

¹⁵⁸ TBB (Türkiye Bankalar Birliği), Basel II ve KOBİ’ler Çalışma Grubu (2006), Basel II’nin KOBİ’lere Etkileri, Bankacılar Dergisi (58), s.27-28

faaliyet alanlarının dışındaki alanlarda faaliyet göstermeye başladıklarında verimli ve etkin yönetimden uzaklaşarak çeşitli yönetim sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu yüzden KOBİ'lerin en iyi bildikleri iş olan esas faaliyet alanlarında çalışarak daha verimli ve başarılı olmaları işletmenin niteliksel ve niceliksel faktörlerini etkileyen önemli bir unsur olduğu için Basel II sürecinde de öne çıkan hususlar arasında yer almaktadır.¹⁵⁹

Önemli olan unsurun en iyi yapılacak olan işin dikkatli ve faktörlerin incelenmesiyle yapılacağı konusudur. Kobilerin bunları göz önüne alarak çalışmalarını etkili olacaktır.

Tüm bu etkenler dikkate alındığında Basel II'nin esasını oluşturan riskin yönetilmesi hususu bankalar kadar diğer kredi kullanıcılarını da ilgilendirmelidir. Basel II sürecinde kurumsal yönetim ve risk yönetimi anlayışının KOBİ'lere kazandırılması, bu işletmelerin farklı finansal enstrümanlar konusunda bilgi sahibi olma ve risk yönetim aracı olarak bu kaynaklardan yararlanma oranını artıracaktır.

Standart yaklaşım kullanan bankalardan 1 milyon Euro'nun üstünde kredi kullanmak isteyen KOBİ'ler (Kurumsal KOBİ) için derecelendirme maliyetlerini etkileyen önemli bir unsur olurken, derecelendirme notu aranmaksızın % 75 risk ağırlığına tabi tutulmaları nedeniyle 1 milyon Euro'ya eşit veya altında kredi kullanacak KOBİ'ler (Perakende KOBİ) için o kadar önemli olmamaktadır. Ancak zamanla bankaların standart yaklaşımdan içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşıma geçerek risklerini daha iyi ölçecekleri öngörülmektedir. içsel derecelendirme yaklaşımında yukarıdaki risk ağırlıkları yerine firmanın derecelendirme notuna göre temerrüt olasılıkları hesaplanmaktadır. Temerrüt olasılıklarından yola çıkılarak banka beklenen kayıp oranını hesaplamakta ve çıkan sonuca göre de asgari sermaye miktarı belirlenmektedir. Banka veya bağımsız bir derecelendirme kuruluşu tarafından belirlenen kredilendirme notu düşük olan firmaların, temerrüt olasılığı yüksek olacağı için bankanın beklenen kayıp oranı yükselecektir. Beklenen kayıp oranının artışı bankanın ayırması gereken sermaye miktarını artıracak ve bu da doğrudan firmaya sağlanan kredinin fiyatını olumsuz yönde etkileyecektir.

---

¹⁵⁹ ATO (Ankara Ticaret Odası), (2007), BASEL II: KOBİ'lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi, Yorum Basın Yayın Sanayii Ltd. Şti., s.53-54

3.4.1.4. KOBİ'lerin istihdam Anlayışı Üzerindeki Etkileri

KOBİ'lerin finansal zorluklarla karşılaşmasındaki temel sebeplerden biri, işletme yöneticilerinden kaynaklanan sorunlardır. İşletme sahibinin işletme yöneticisi olarak tüm işleri üstlenmiş ve teknik kökenli yöneticiler olması sorunların daha büyük boyutlara ulaşmasına neden olmaktadır. İşletme sahipleri yönetim ile ilgili sorumlulukları dışarıdan bir uzmana devretme konusuna sıcak bakmamakta ve bu tür sorumlulukların kendilerinde kalması gerektiğini düşünmektedirler. Eğitim seviyesi daha yüksek olan işletme sahipleri arasında bu görüşün çok da desteklenmediği görülmüştür.¹⁶⁰

İşletme sahiplerinin finansal sorunların üstesinden gelebilecek sorunlarla karşılaştığında başvuracağı kaynakları ve sorumluluklarını bilememesi önemli bir sorun olmaktadır.

Bir diğer üzerinde durulan konu da bilgiye ulaşma gücü ve kalifiye çalışan eksikliği nedeniyle KOBİ'lerin değişen düzenlemelere uyumunun yetersiz ve yavaş olmasıdır.

Büyük işletmelerde genel olarak ayrı bir finansman veya malî işler bölümü mevcut olup bu bölümlerde istihdam edilen uzmanlar, alternatif finansman imkânlarını ve kredi şartlarını değerlendirerek işletme için en uygun finansal kararların alınmasını sağlamaktadır. KOBİ'lerde ise genellikle finansman alanında ayrı bir bölüme rastlanmazken finansman ile ilgili konular da profesyonel olmayan işletme sahipleri tarafından yürütülmektedir. Finansman ile ilgili konuların takibi için "Malî işler, idari işler ve Muhasebe Bölümü" bulunsa da bu bölümlerde de finansal işlere bir "yan iş" gözüyle bakılır. Bu bölümde istihdam edilen personel de finansal konularda uzman olmaktan ziyade; işletmenin tüm idarî, malî ve muhasebe işlerinden sorumlu kişi konumundadır.¹⁶¹

Kobilerin konusunda uzmanlaşmış bir ekip kurduğunda oluşacak olan mali işlerdeki artışın önemli olacağı ve istihdam sağlayacağı görülmektedir. Böyle bir durumda

¹⁶⁰ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, (Nisan 2008). KOSGEB 2008-2012 Stratejik Planı, <http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/KOSGEBSP0812.pdf>, 15.08.2013

¹⁶¹ Ekinci, M. B., (2003), Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Kurumsal Gelişimi ve Finansal Sorunları, İstanbul, ASKON, s.46-47

KOBİ'lerin etkin bir finans yönetimi için gerekli olan finansal kararların verilmesinde finansal analiz gibi yöntemlerin kullanılarak karar alınması, alternatif finansman kaynaklarının araştırılması ve işletmenin uygulanabilir finansal düzenlemeler yapması zorlaşmaktadır. Ancak Basel II'ye uyum sürecinde KOBİ'lerin mali yapıları ile yönetsel yapılarındaki düzenlemelerin bir gereği olarak alanında uzman kişilerin KOBİ'lerde istihdam edilmesi önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nitelikte personelin istihdam edilemeyişinin sebebi olarak işletmeye maliyetinin yüksek oluşu dile getirilmektedir. Basel II uygulamasının bir sonucu olarak bankalardan kredi kullanmak isteyen KOBİ'lerin personel maliyetleri ile kredi maliyetleri arasında bir seçim yapması söz konusu olacaktır. Çünkü kredilendirme için iyi bir derecelendirme notunun gereği olan kurumsal yönetimin önemli bir parçası da nitelikli insan kaynağıdır. Bu noktada bankalar tarafından talep edilen bilgi, belge ve verilerin sağlanmasında önemli bir araç olan uluslararası kabul görmüş mali tabloların üretilmesi ve uluslararası rekabet imkânının oluşmasına hizmet edebilmek için düzgün bir bilgi akışını sağlamak amacıyla raporlama ve veri tabanı yönetimi konusunda teknolojik alt yapının sağlanması ve bu yapıya uygun yeterli ve sağlıklı bilgiyi sunabilecek uzman kişilerin istihdam edilmesi gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.¹⁶²

Konusunda uzmanlaşmış olan personelin gerekliliğinin ortaya çıkmasının ardında sağlıklı bilgiye ulaşmak için de gerekli ön hazırlığın yapılabilmesi kurumun kredi derecelendirmesi açısından önemlidir.

---

¹⁶² Arslan, İ., (2007), Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, s.66-67

BÖLÜM 4. GEREÇ VE YÖNTEM

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Basel II düzenlemeleri bankalar yanında bankalardan kaynak sağlayan firmaları da yakından ilgilendirmektedir. Basel II düzenlemelerinin bankalara olduğu kadar firmalara özellikle küçük yapıları nedeniyle KOBİ'lere etkileri önemli ölçüde olmaktadır. Bu doğrultuda yapılacak çalışma banka KOBİ ilişkilerini farklılaştıran Basel II' nin KOBİ' lere etkilerinin belirlenmesi, KOBİ'lerin avantajlı koşullarda kredi kullanabilmeleri için düzenlemeler hakkında hangi seviyede bir bilgiye sahip olduklarının ortaya konulması ve Basel II' yi bir avantaj haline dönüştürebilmeleri için çözüm önerileri sunulması amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

4.2. ARAŞTIRMANIN YERİ VE KAPSAMI (ADANA SEYHAN İLÇESİ TİCARET FİRMALARI)

ADANA SEYHAN İLÇESİ TARİHİ:

Adana İli 'nin Merkez İlçesi iken, 1986 yılında ayrı bir ilçe olan Seyhan' ın eski çağlardan beri askeri ve ticari yollar üzerinde bulunuşundan ötürü tarihin çeşitli dönemlerinde istilâlara maruz kalmıştır. MÖ. XV. yüzyılda kentin bulunduğu Kilikya bölgesi Hititlerin egemenliği altına girerek Hitit Federasyonu'ndan Kızwatna Krallığına bağımlı olmuştur. Kızwatna Krallığının bir şehri olan Adana'nın ismi Boğazköy'de ele geçen tabletlerde “Uru Adania” yani Adana Bölgesi olarak geçmiştir. Bununla beraber çevrede Hitit dönemine ve Kral Asitavandas zamanına ait pek fazla bir bilgi bulunmamaktadır.

Kilikya Bölgesinin Akdeniz'e açılan koyları, zengin gümüş madenleri, ormanları ve bereketli toprakları Asurluların dikkatini buraya çekmiştir. Asurlular bir süre bölgeyi egemenlikleri altına almışlarsa da sonunda Kilikyalılar onlara karşı ayaklanmışlardır. MÖ. VI. yüzyılın ortalarında Kilikya Bölgesi ile birlikte bu yöre de Perslerin eline geçmiş ancak, MÖ.333 yılında Büyük İskender'in Pers İmparatoru Darius'u Adana'nın

doğusundaki Dört Yol-Payas Ovası'nda yenmesinden sonra Makedonyalıların egemenliğine geçmiştir. Büyük İskender İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra bölge Seleukosların payına düşmüştür. Akdeniz korsanlarının, Roma deniz ticaretine ağır darbeler vurmasından ötürü, Roma buraya güçlü bir ordu göndermiştir. Romalılar ilk savaşta başarılı olamamışlar, Pompeus'un emrine bütün eyalet kuvvetleri verilmiş ve bunlara 500 savaş gemisi de katılmıştır. Romalılar korsanların kalelerini ele geçirmiş ve böylece Kilikya bölgesi Roma İmparatorluğu'nun topraklarına katılmıştır. İmparator Hadrianus MS.120–135 yıllarında Adana'ya önem vermiş ve burasını önemli bir ticaret merkezi haline getirmiştir. MS.395'de Roma'nın ikiye ayrılmasından sonra yöre, Doğu Roma'nın yönetimine girmiş, İmparator Iustinianus (527–565) zamanında şehir imar edilmiş, köprüler, kemerler ve su yolları, hamamlar yapılmıştır.

MS. VII. yüzyılın ortalarında Arap akınlarının Anadolu'ya yönelmesinden sonra, Emevi halifesi Abdülmelik (685–705) şehri ele geçirmiş ve İslâm kültürünün kökleşmesinde etkili olmuştur. MS. XII. yüzyılda şehir Haçlılar tarafından istilâ edilmiş, zaman zaman Bizans ile Kilikya' daki Ermeni Prenslığı arasında el değiştirmiştir. MS. XIII. yüzyılda Memlûklular Ermeni Prenslığını ortadan kaldırmış, Horasan'dan gelen oğuzların Yüreğir boyundan Ramazanoğulları buraya yerleşmiştir. Ramazanoğulları Beyliği Osmanlı İmparatorluğu ile Mısır'ın Kölemen sultanları arasında sıkışıp kalmıştır.

Adana bölgesi Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında (1517) Osmanlı topraklarına katılmışsa da, Ramazanoğlu Mahmut Bey'in Yavuz Sultan Selim ile Mısır Seferine katılması ve Adana şehrinin anahtarını Ona vermesinden ötürü eyaletin yönetimi bir süre daha Ramazanoğulları'nın elinde kalmıştır. Ramazanoğulları babadan oğula geçen valilik sistemi ile Adana ve Çukurova bölgesini Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı kalarak idare etmiştir.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı İmparatorluğuna karşı isyan eden Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa yöreyi ele geçirmiş, Kütahya Antlaşması (1833) ile Mısır'a bağlanmış, ardından yapılan Londra Antlaşması (1840) ile tekrar Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Çeşitli uygarlıkların kent merkezi olma konumu yüzyıllar boyunca devam ettirmiştir. İlçe 1918–1920 tarihi arasında Fransız işgalinde

kalmış ve 05.01.1922 de işgalden kurtarılmıştır. Denizden yüksekliği 23 metre olup, 94 mahallesi bulunmaktadır. Yüzölçümü 30.000 hektardır.¹⁶³

KONUM

Seyhan İlçesi Adana İlinin Merkez İlçesidir. Denizden 40 Km. içeride kurulan Adana İli, Seyhan Nehrinin iki yakasına yayılmış olmakla birlikte batı yakada Seyhan ve Çukurova, doğu yakada ise Yüreğir ve Sarıçam İlçeleri yer almaktadır. Yüreğir ve Seyhan İlçelerini M.Ö. 6.yy' da yapılmış 317 m Uzunluğunda 21 gözlü tarihi Taşköprü ile birbirine bağlamıştır.

ULAŞIM:

KARAYOLU İLE ULAŞIM:

D-400 Karayolu: Doğu ile batıyı birbirine bağlayan (Gaziantep-Şanlıurfa-Konya-Antalya) bir anlamda eski İpek Yolu'nun görevini üstlenmiş ve bölgenin ticari gelişimi açısından önem arz etmektedir.

TEM Otoyolu: İlçe sınırlarımızda mevcut 4 bağlantı noktasından günlük ortalama 15.000 taşıt trafiği ile Akdeniz, İç Anadolu ve Güneydoğu'yu birbirine bağlayan önemli geçiş noktasıdır. Ayrıca kent içi trafik açısından da önem arz etmektedir, özellikle D-400 karayolunun yoğunluğu TEM otoyolu sayesinde azalmış ve şehir içi trafiği rahatlamıştır.

DEMİRYOLU İLE ULAŞIM (Adana Garı):

Aylık ortalama 350.000 yolcu kapasitesine ulaşan demir yolu taşımacılığı bölgeyi İç Anadolu, Marmara ve doğuya bağlayan önemli ulaşım yoludur. Ayrıca yük taşımacılığı da ticari hayat açısından önem arz etmektedir.

HAVAYOLU İLE ULAŞIM (Adana Şakir Paşa Havalimanı):

Yurt içi ve yurt dışı olmak üzere günlük ortalama 60 sefer (30 kalkış-30 iniş) yapılmaktadır. Bölgenin ticari gelişimine büyük katkı sağlamaktadır.¹⁶⁴

¹⁶³ <http://www.seyhan.bel.tr/seyhan-tarihi.asp>(08.10.2013)

¹⁶⁴ <http://www.seyhan.bel.tr/genel-bilgi.asp>(08.10.2013)

Çalışma kapsamında Adana ili Seyhan ilçesinde bulunan kobi firmalarından ticaret sektöründe faaliyet gösterenler değerlendirilmiştir. Adana Seyhan ilçesinde faaliyet gösteren firmalar arasından tesadüfi (random) örnekleme tekniğiyle belirlenen 43 adet firmayı kapsayan bir anket uygulanmıştır.

4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

4.3.1. Verilerin Toplanması

Çalışmada Adana Seyhan ilçesinde ticaret sektöründe faaliyet gösteren 43 adet firmaya, firmaları ile ilgili genel bilgiler, Basel II düzenlemeleri ve düzenlemelerin firmalarına etkileri hakkındaki görüşlerini almaya yönelik toplam 15 soru yöneltilmiştir. Anketler yüz yüze görüşme tekniğiyle araştırmacı tarafından yapılmıştır.

4.3.2. Evren ve Örneklem

Adana Seyhan ilçesinde ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar çalışmanın hedef kitesini oluşturmaktadır. Söz konusu ana kitleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde;

$$n = N t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 p q$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

p : İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q : İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t : Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır

formülü kullanılarak bu evren için % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 43$ olarak hesaplanmıştır. Bu çerçevede anket soruları tesadüfi olarak belirlenen 43 firmaya uygulanmıştır. Sonuç olarak araştırma

bulgularının % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5 örnekleme hatası ile genellebileceği söylenebilir.

4.3.3.Verilerin Analiz Ve Yorumlanması

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 19.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yanı sıra niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ise Pearson Ki-Kare testi kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, gruplar arası karşılaştırmalarında Bağımsız örnekler (Independent samples) t testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey testi kullanılmıştır. Genel güvenilirlik için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Sonuçlar % 95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde çift yönlü olarak değerlendirilmiştir.

4.4.BULGULAR

Yapılan anketin kantitatif olarak doğrulanması için faktör analizi yapılmıştır. 1 nci faktörün ölçtüğümüz olguyu (Basel II kriterlerinin Türkiye’deki KOBİ’ler Üzerine Etkisi (Adana İli Örneği) araştırmasında % 23,62; 2 nci faktörün % 17,39; 3 ncü faktörün % 14,14 oranında ölçtüğü görülmektedir. % 65,94 oranındaki bir bilgi yeterlidir. (Tablo: 1)

Tablo: 1 Faktör Analizi

Toplam Varyans Açıklaması						
Bileşen	İlk Özdeğer			Squared Yüklemeler çıkarımı Toplamları		
	Toplam	Varyans%	Kümülatif%	Toplam	Varyans%	Kümülatif%
1	2,363	23,628	23,628	2,363	23,628	23,628
2	1,740	17,396	41,025	1,740	17,396	41,025
3	1,414	14,143	55,168	1,414	14,143	55,168
4	1,078	10,780	65,948	1,078	10,780	65,948
5	,868	8,677	74,624			
6	,798	7,978	82,602			
7	,695	6,950	89,552			
8	,656	6,560	96,111			
9	,362	3,620	99,731			
10	,027	,269	100,000			

Ekstraksiyon Yöntemi: Temel Bileşen ve analizi

Reliability Statistics tablosundan faktörün güvenilirliğinin $\alpha = 0,455$ normal bir değer olduğu görülmektedir. Bununla birlikte alfa katsayısı yalnız başına yeterli değildir. Sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için faktördeki her bir sorunun bu katsayıya katkısının incelenmesi gerekir. (Tablo: 2)

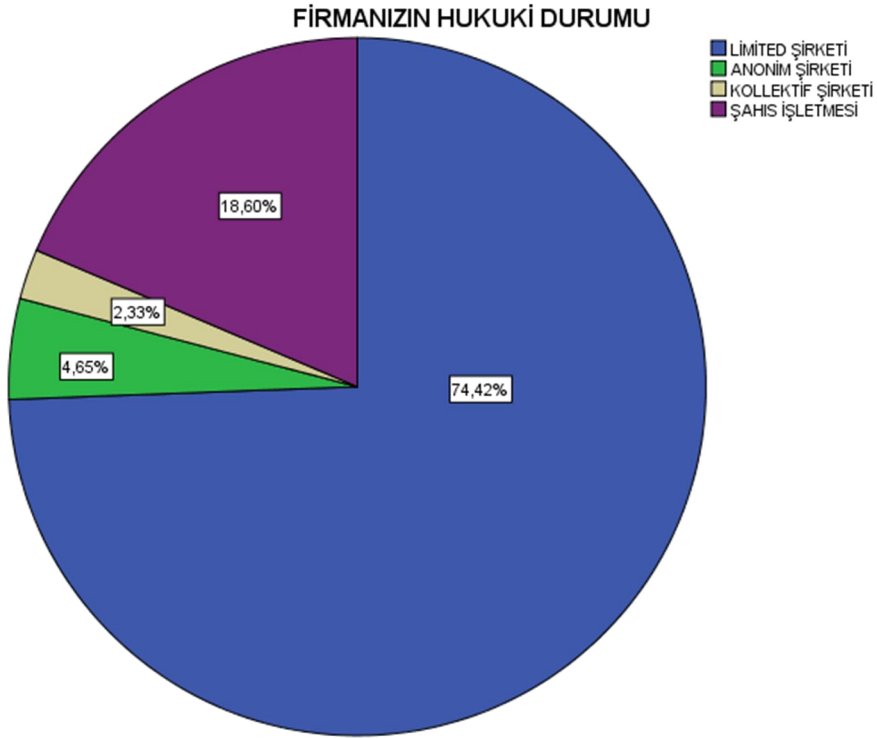
Tablo: 2 Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik İstatistikleri	
Cronbach's Alpha	Öğeler N
,455	21

Firmaların hukuki durumlarının frekansları, Limited Şirket grubu (% 74,4) (n=32), Anonim Şirket grubu (% 4,7) (n=2), Kollektif Şirket grubu (% 2,3) (n=1), şahıs işletmesi grubu (% 18,6) (n=8) olarak bulunmuştur. Limited şirket grubundan işletmelerin bu araştırmada daha yoğun oldukları anlaşılmıştır. (Tablo: 3)

Tablo: 3 Firmanın Hukuki Durumu Frekans Analizi

FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	LİMİTED ŞİRKETİ	32	74,4	74,4	74,4
	ANONİM ŞİRKETİ	2	4,7	4,7	79,1
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	1	2,3	2,3	81,4
	ŞAHİS İŞLETMESİ	8	18,6	18,6	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

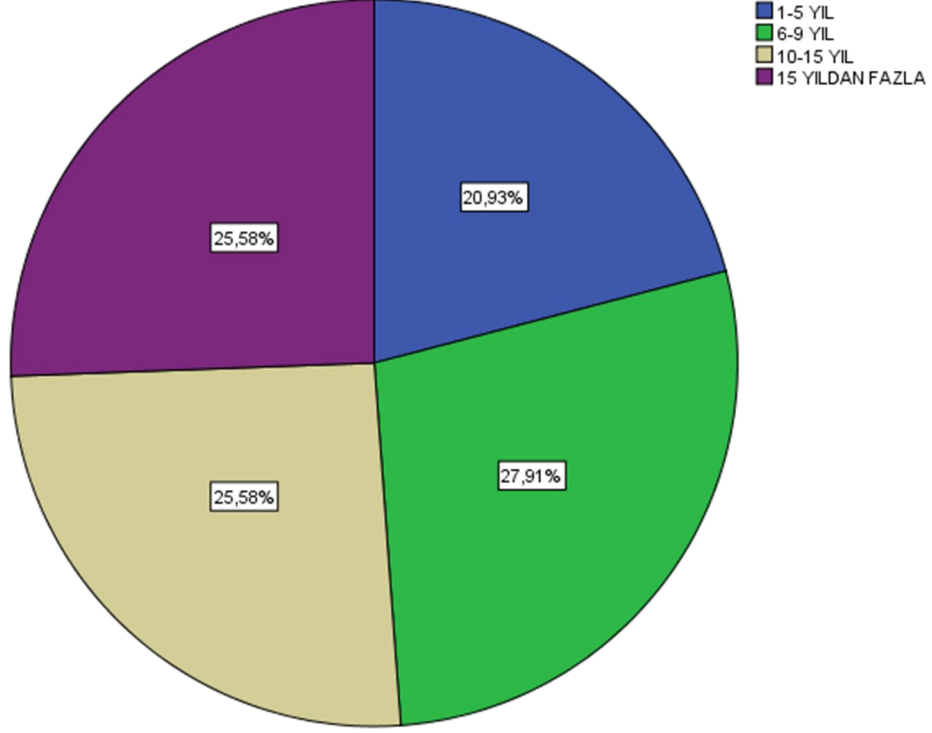
Şekil 1 Firmaların Hukuki Durumu

Firmaların faaliyet sürelerinin frekansları, 1-5 yıl arası faaliyet süresi bulunan işletmeler (% 20,9) (n=9), 6-9 yıl arası faaliyet süresi bulunan işletmeler (% 27,9) (n=12), 10-15 yıl arası faaliyet süresi bulunan işletmeler (% 25,6) (n=11), 15 yıldan fazla faaliyet süresi bulunan işletmeler (% 25,6) (n=11) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin 6-9 yıl arası faaliyet süresi bulunanların daha fazla olduğu, ancak diğer işletmelerinde kuruluşlarının eski olduğu anlaşılmıştır. (Tablo: 4)

Tablo: 4 Firmanın Faaliyet Süresi Frekans Analizi

Firma Faaliyet Süresi Gruplandırma Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1-5 YIL	9	20,9	20,9	20,9
	6-9 YIL	12	27,9	27,9	48,8
	10-15 YIL	11	25,6	25,6	74,4
	15 YILDAN FAZLA	11	25,6	25,6	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

FİRMANIZIN FAALİYET SÜRESİ AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?

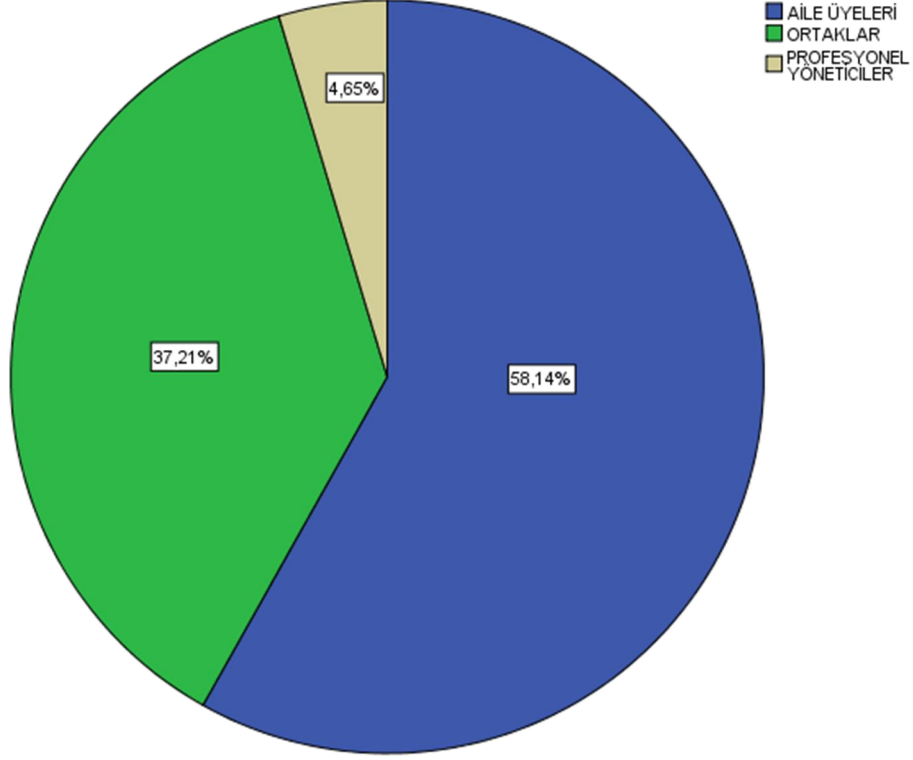
Şekil: 2 Firmanın Faaliyet Süresi

Araştırmaya katılan firmaların yönetici grupları frekansları, aile üyeleri tarafından yönetilen işletmeler (% 58,) (n=25), ortaklar tarafından yönetilen işletmeler (% 37,2) (n=16), profesyonel yöneticiler tarafından yönetilen işletmeler (% 4,7) (n=2) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin aile üyeleri tarafından yönetilenlerin oranının yüksek olduğu anlaşılmıştır. (Tablo: 5)

Tablo: 5 Firma Yöneticileri Frekans Analizi

Firma Yöneticisi/Yöneticileri Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	AİLE ÜYELERİ	25	58,1	58,1	58,1
	ORTAKLAR	16	37,2	37,2	95,3
	PROFESYONEL YÖNETİCİLER	2	4,7	4,7	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

FİRMA YÖNETİCİNİZ/YÖNETİCİLERİNİZ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

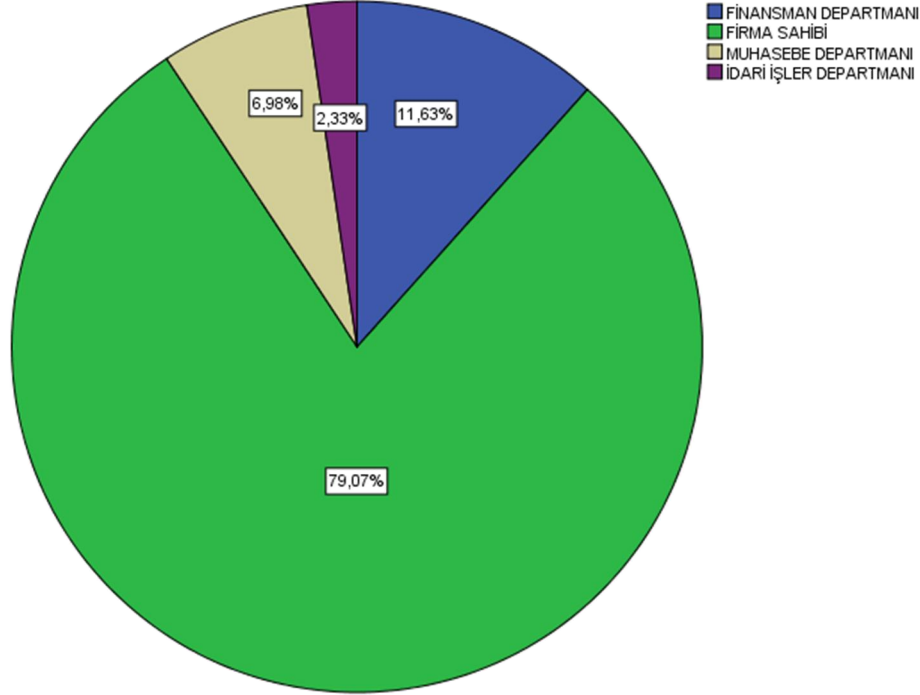
Şekil: 3 Firma Yöneticileri

Araştırmaya katılan firmaların finansman yetkilileri frekansları, finansman yetkilisi olarak finansman departmanı bulunan işletmeler (% 11,6) (n=5), finansman yetkilisi firma sahibi olan işletmeler (% 79,1) (n=34), finansman yetkilisi olarak muhasebe departmanı bulunan işletmeler (% 7) (n=3) ve finansman yetkilisi olarak idari işler departmanı bulunan işletmeler (% 2,3) (n=1) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin finansman yetkililerinin büyük oranda firma sahipleri oldukları anlaşılmıştır. (Tablo: 6)

Tablo: 6 Firma Finansman Yetkilisi Frekans Analizi

Firma Finansman Yetkilisi Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	FİNANSMAN DEPARTMANI	5	11,6	11,6	11,6
	FİRMA SAHİBİ	34	79,1	79,1	90,7
	MUHASEBE DEPARTMANI	3	7,0	7,0	97,7
	İDARI İŞLER DEPARTMANI	1	2,3	2,3	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

FİRMANIZIN FİNANSMAN YETKİLİSİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?

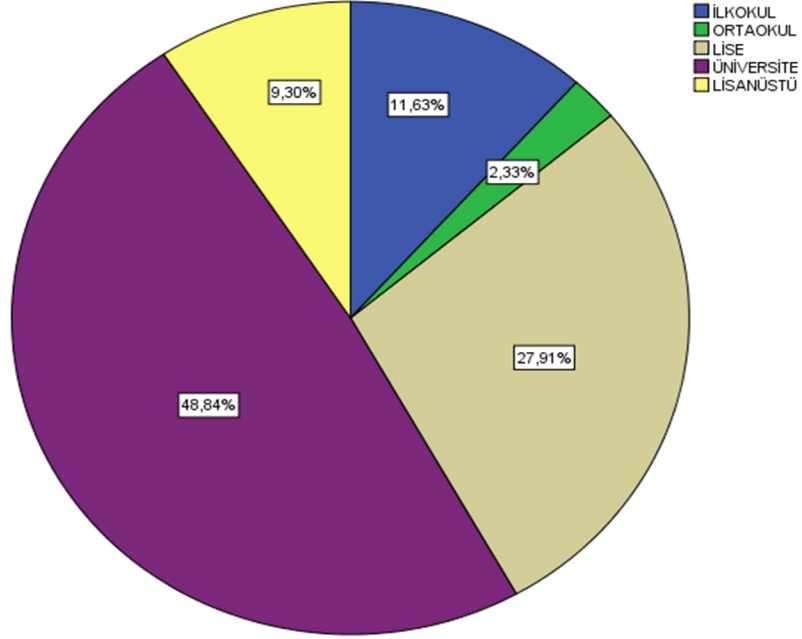
Şekil 4 Firmanın Finansman Yetkilisi

Araştırmaya katılan firmaların yöneticilerinin öğrenim durumu frekansları, yöneticisi ilkokul mezunu olan işletmeler (% 11,6) (n=5), yöneticisi ortaokul mezunu olan işletmeler (% 2,3) (n=1), yöneticisi lise mezunu olan işletmeler (% 27,9) (n=12), yöneticisi üniversite mezunu olan işletmeler (% 48,8) (n=21) ve yöneticisi lisanüstü eğitim yapmış olan işletmeler (% 9,3) (n=4) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin yöneticilerinin çoğunlukla üniversite mezunu oldukları anlaşılmıştır. (Tablo: 7)

Tablo: 7 Firma Yöneticisi Öğrenim Durumu Frekans Analizi

Firma Yöneticisi Öğrenim Durum Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	İLKOKUL	5	11,6	11,6	11,6
	ORTAOKUL	1	2,3	2,3	14,0
	LİSE	12	27,9	27,9	41,9
	ÜNİVERSİTE	21	48,8	48,8	90,7
	LİSANÜSTÜ	4	9,3	9,3	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

FİRMA YÖNETİCİNİNİN ÖĞRENİM DURUMUNU İŞARETLEYİNİZ

Şekil: 5 Firmanın Yöneticisi Öğrenim Durumu

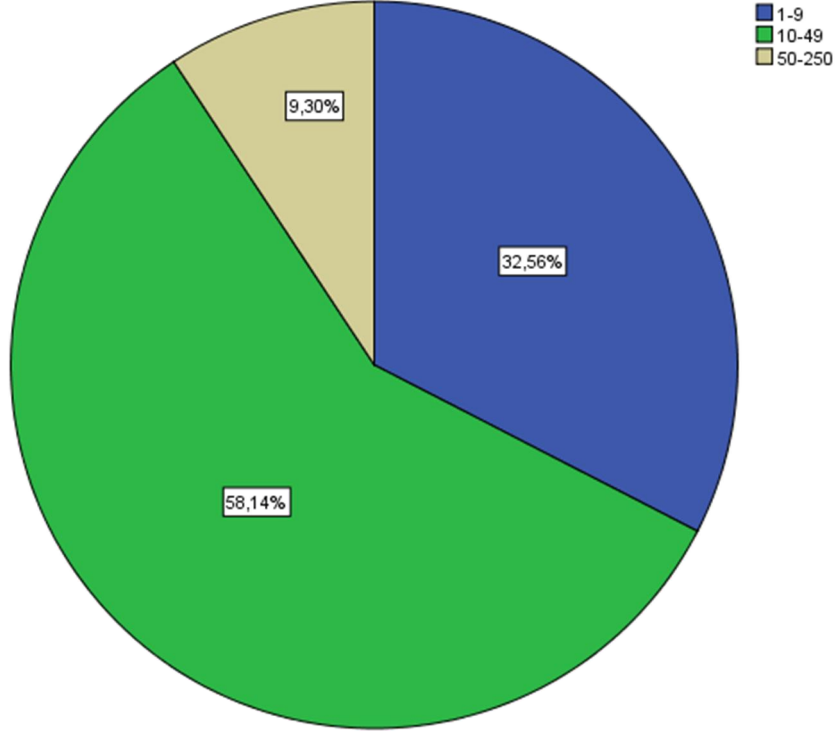
Araştırmaya katılan firmalardaki çalışan sayısı frekansları, 1-9 arası çalışanı olan işletmeler (% 32,6) (n=14), 10-49 arası çalışanı olan işletmeler (% 58,1) (n=25), 50-250 arası çalışanı olan işletmeler (% 9,3) (n=4) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin çoğunlukla 10 ile 49 çalışanlı işletmeler oldukları anlaşılmıştır. (Tablo: 8)

Tablo: 8 Firmada Çalışan Sayısı Frekans Analizi

Firma Toplam Çalışan Sayısı Gruplandırma Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1-9	14	32,6	32,6	32,6
	10-49	25	58,1	58,1	90,7
	50-250	4	9,3	9,3	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

FİRMANIZDAKİ TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİDİR?

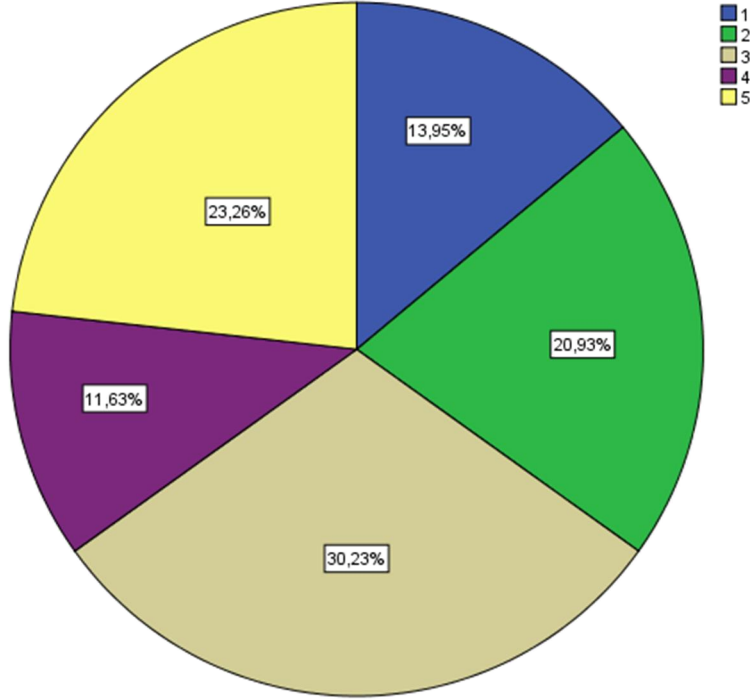
Şekil 6 Firmada Çalışan Sayısı

Araştırmaya katılan firmalar finansman sorunu önem derecesi frekansları, finansman sorununu 1 (en az önemli) olarak belirten işletmeler (% 14) (n=6), 2 (az önemli) olarak belirten işletmeler (% 20,9) (n=9), 3 (ne az ne çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 30,2) (n=13), 4 (çok önemli) (% 11,6) (n=5) ve 5 (en çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 23,3) (n=10) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin finansman sorununu orta derece sorun olarak gördükleri anlaşılmıştır. (Tablo: 9)

Tablo: 9 Firmaların Finansman Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi

Firmanın Finansman Sorununun Önem Derecelendirme Tablosu (1 En Az Önemli, 2 En Çok Önemli)					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1	6	14,0	14,0	14,0
	2	9	20,9	20,9	34,9
	3	13	30,2	30,2	65,1
	4	5	11,6	11,6	76,7
	5	10	23,3	23,3	100,0
	Toplam		43	100,0	100,0

FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) FİNANSMAN

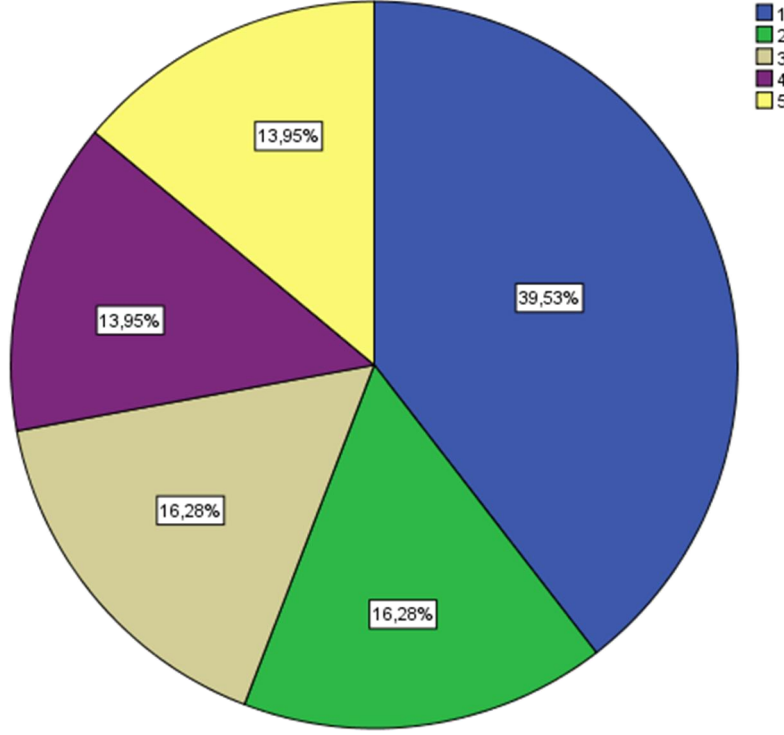
Şekil: 7 Firmaların Finansman Sorunu Önem Derecesi

Araştırmaya katılan firmalar yönetim sorunu önem derecesi frekansları, yönetim sorununu 1 (en az önemli) olarak belirten işletmeler (% 39,5) (n=17), 2 (az önemli) olarak belirten işletmeler (% 16,3) (n=7), 3 (ne az ne çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 16,3) (n=7), 4 (çok önemli) (% 14) (n=6) ve 5 (en çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 14) (n=6) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin yönetim sorununu en az önemli sorun olarak gördükleri anlaşılmıştır. (Tablo: 10)

Tablo: 10 Firmaların Yönetim Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi

Firmanın Yönetim Sorununun Önem Derecelendirme Tablosu (1 En Az Önemli, 2 En Çok Önemli)					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1	17	39,5	39,5	39,5
	2	7	16,3	16,3	55,8
	3	7	16,3	16,3	72,1
	4	6	14,0	14,0	86,0
	5	6	14,0	14,0	100,0
	Toplam		43	100,0	100,0

FİRMANIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECEĞİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) YÖNETİM

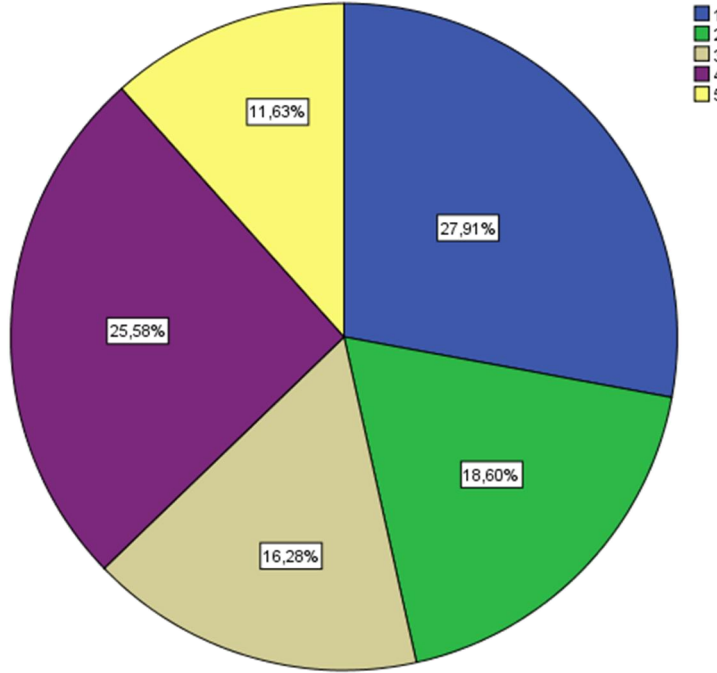
Şekil 8 Firmaların Yönetim Sorunu Önem Derecesi

Araştırmaya katılan firmalar üretim sorunu önem derecesi frekansları, üretim sorununu 1 (en az önemli) olarak belirten işletmeler (% 27,9) (n=12), 2 (az önemli) olarak belirten işletmeler (% 18,6) (n=8), 3 (ne az ne çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 16,3) (n=7), 4 (çok önemli) (% 25,6) (n=11) ve 5 (en çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 11,6) (n=5) olarak bulunmuştur. Ankete katılan 12 firmanın en az önemli sorun, 11 firmanın ise çok önemli sorun olarak gördükleri anlaşılmıştır. (Tablo: 11)

Tablo: 11 Firmaların Yönetim Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi

Firmanın Üretim Sorununun Önem Derecelendirme Tablosu (1 En Az Önemli, 2 En Çok Önemli)					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1	12	27,9	27,9	27,9
	2	8	18,6	18,6	46,5
	3	7	16,3	16,3	62,8
	4	11	25,6	25,6	88,4
	5	5	11,6	11,6	100,0
	Toplam		43	100,0	100,0

FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECEĞİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) ÜRETİM

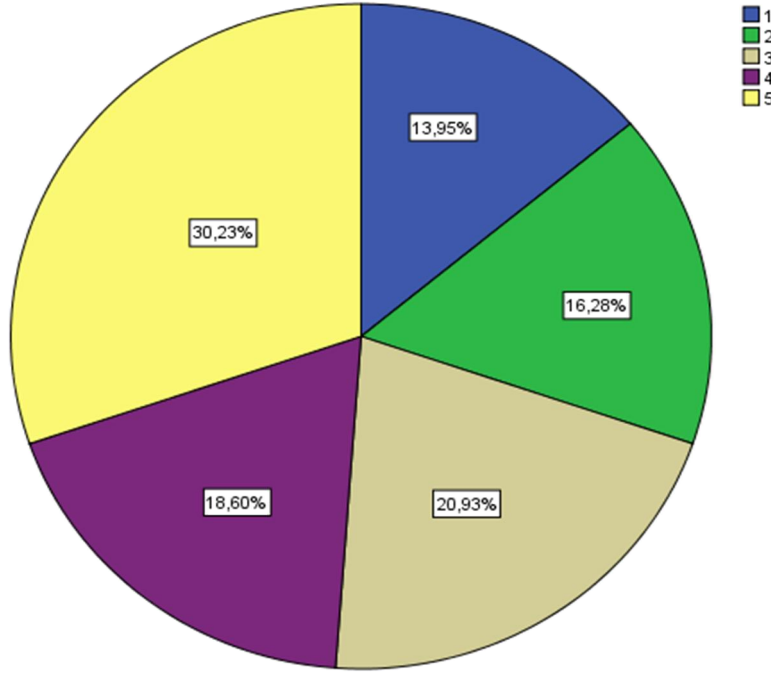
Şekil 9 Firmaların Üretim Sorunu Önem Derecesi

Araştırmaya katılan firmalar araştırma ve geliştirme sorunu önem derecesi frekansları, araştırma ve geliştirme sorununu 1 (en az önemli) olarak belirten işletmeler (% 14) (n=6), 2 (az önemli) olarak belirten işletmeler (% 16,3) (n=7), 3 (ne az ne çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 20,9) (n=9), 4 (çok önemli) (% 18,6) (n=8) ve 5 (en çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 30,2) (n=13) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin araştırma ve geliştirme sorununu en çok önemli sorun olarak gördükleri anlaşılmıştır. (Tablo: 12)

Tablo: 12 Firmaların Araştırma ve Geliştirme Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi

Firmanın Araştırma ve Geliştirme Sorununun Önem Derecelendirme Tablosu (1 En Az Önemli, 2 En Çok Önemli)					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1	6	14,0	14,0	14,0
	2	7	16,3	16,3	30,2
	3	9	20,9	20,9	51,2
	4	8	18,6	18,6	69,8
	5	13	30,2	30,2	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME

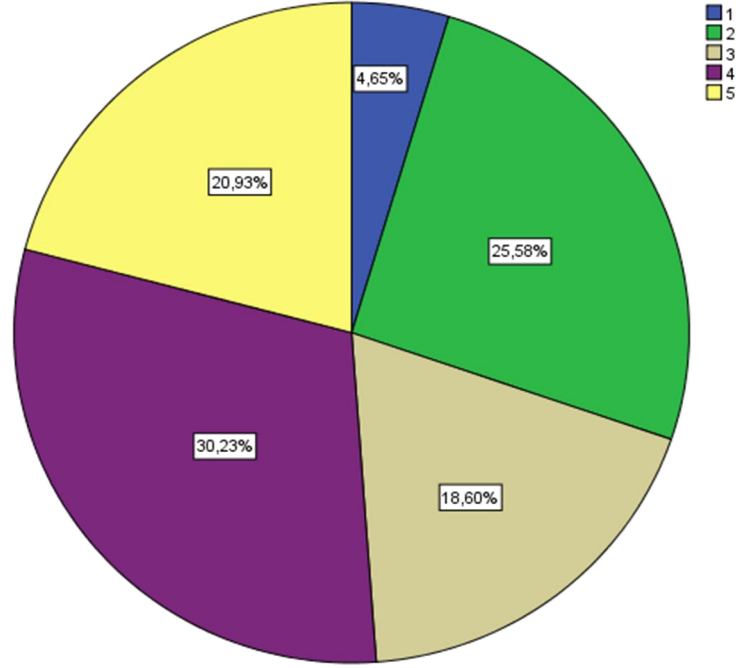
Şekil 10 Firmaların Araştırma ve Geliştirme Sorunu Önem Derecesi

Araştırmaya katılan firmalar pazarlama sorunu önem derecesi frekansları, pazarlama sorununu 1 (en az önemli) olarak belirten işletmeler (% 4,7) (n=2), 2 (az önemli) olarak belirten işletmeler (% 25,6) (n=11), 3 (ne az ne çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 18,6) (n=8), 4 (çok önemli) (% 30,2) (n=13) ve 5 (en çok önemli) olarak belirten işletmeler (% 20,9) (n=9) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin pazarlama sorununu çok önemli sorun olarak gördükleri anlaşılmıştır. (Tablo: 13)

Tablo: 13 Firmaların Pazarlama Sorunu Önem Derecesi Frekans Analizi

Firmanın Pazarlama Sorununun Önem Derecelendirme Tablosu (1 En Az Önemli, 2 En Çok Önemli)					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1	2	4,7	4,7	4,7
	2	11	25,6	25,6	30,2
	3	8	18,6	18,6	48,8
	4	13	30,2	30,2	79,1
	5	9	20,9	20,9	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	100,0

FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) PAZARLAMA

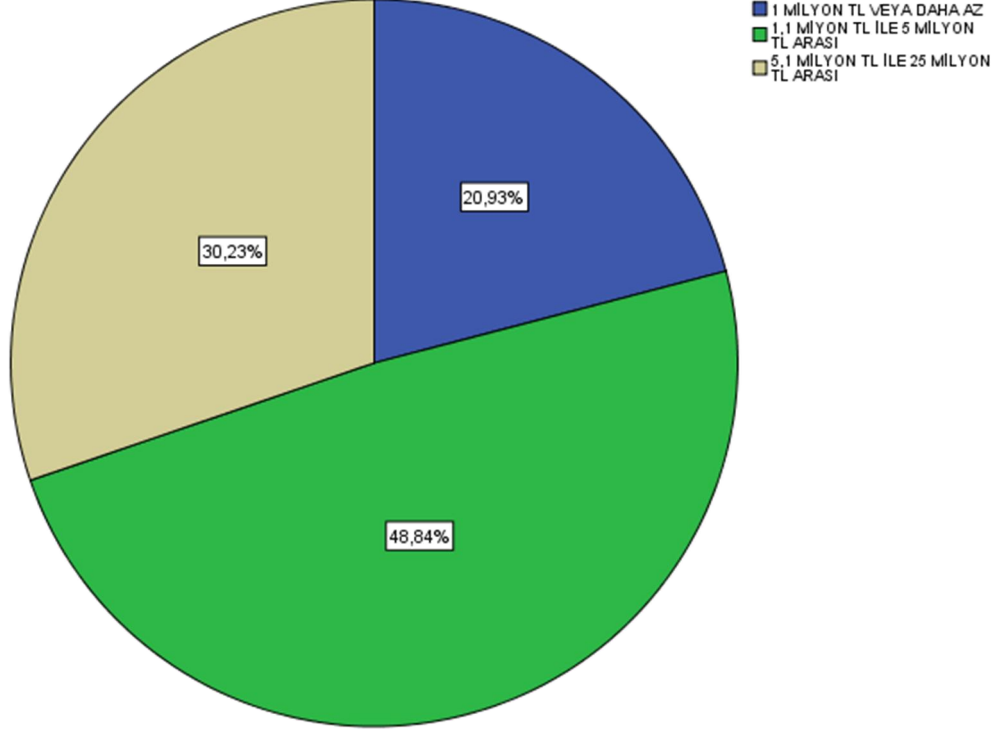
Şekil 11 Firmaların Pazarlama Sorunu Önem Derecesi

Araştırmaya katılan firmaların yıllık net satış hasılatı/cirosu frekansları, 1 milyon TL veya daha az cirosu olan firmaların oranı (% 20,9) (n=9), 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası cirosu olan firmaların oranı (% 48,8) (n=21), 5,1 milyon TL ile 25 milyon TL arası cirosu olan firmaların oranı (% 30,2) (n=13) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin cirolarının genel olarak 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası olduğu anlaşılmıştır. (Tablo: 14)

Tablo: 14 Firmaların Yıllık Net Satış Hasılatı/Cirosu Frekans Analizi

Firma Yıllık Net Satış Hasılatı/Cirosu Gruplandırma Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1 MİLYON TL VEYA DAHA AZ	9	20,9	20,9	20,9
	1,1 MİLYON TL İLE 5 MİLYON TL ARASI	21	48,8	48,8	69,8
	5,1 MİLYON TL İLE 25 MİLYON TL ARASI	13	30,2	30,2	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

FİRMANIZIN YILLIK NET SATIŞ HASILATI/CIROSU AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?

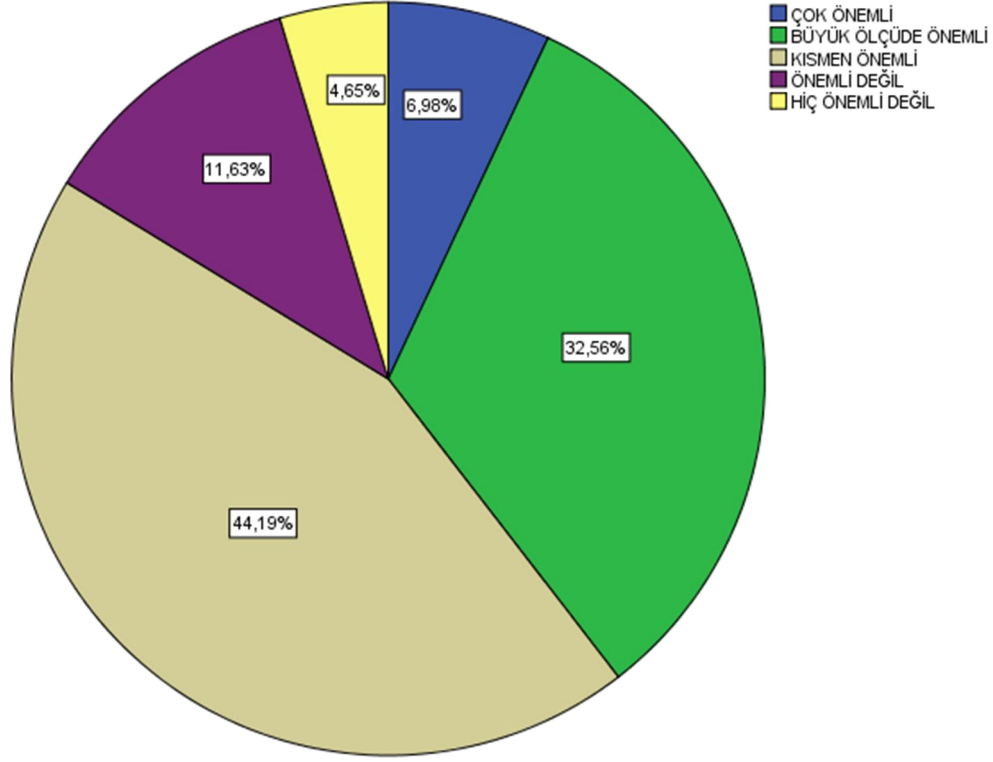
Şekil 12 Firmaların Yıllık Net Satış Hasılatı/Cirosu

Firmaların finansman sağlamalarında kredinin ne derece önem taşıdığına dair yapılan frekans analizinde; çok önemli olduğunu belirtenlerin oranı (%7) (n=3), büyük ölçüde önemlidir şeklinde belirtenlerin oranı (%32,6) (n=14), kısmen önemli (% 44,2) (n=19), önemli değil (%11,6) (n=5) ve hiç önemli değil olarak belirtenlerin oranı ise (% 4,7) (n=2) olarak bulunmuştur. (Tablo: 15)

Tablo: 15 Firmaların Finansmanında Kredinin Önemi Frekans Analizi

Finansman Sağlamada Kredi Kullanımı Önemi Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	ÇOK ÖNEMLİ	3	7,0	7,0	7,0
	BÜYÜK ÖLÇÜDE ÖNEMLİ	14	32,6	32,6	39,5
	KISMEN ÖNEMLİ	19	44,2	44,2	83,7
	ÖNEMLİ DEĞİL	5	11,6	11,6	95,3
	HİÇ ÖNEMLİ DEĞİL	2	4,7	4,7	100,0
Toplam		43	100,0	100,0	

FİNANSMAN SAĞLAMANIZDA KREDİ KULLANIMI NE KADAR ÖNEMLİDİR?

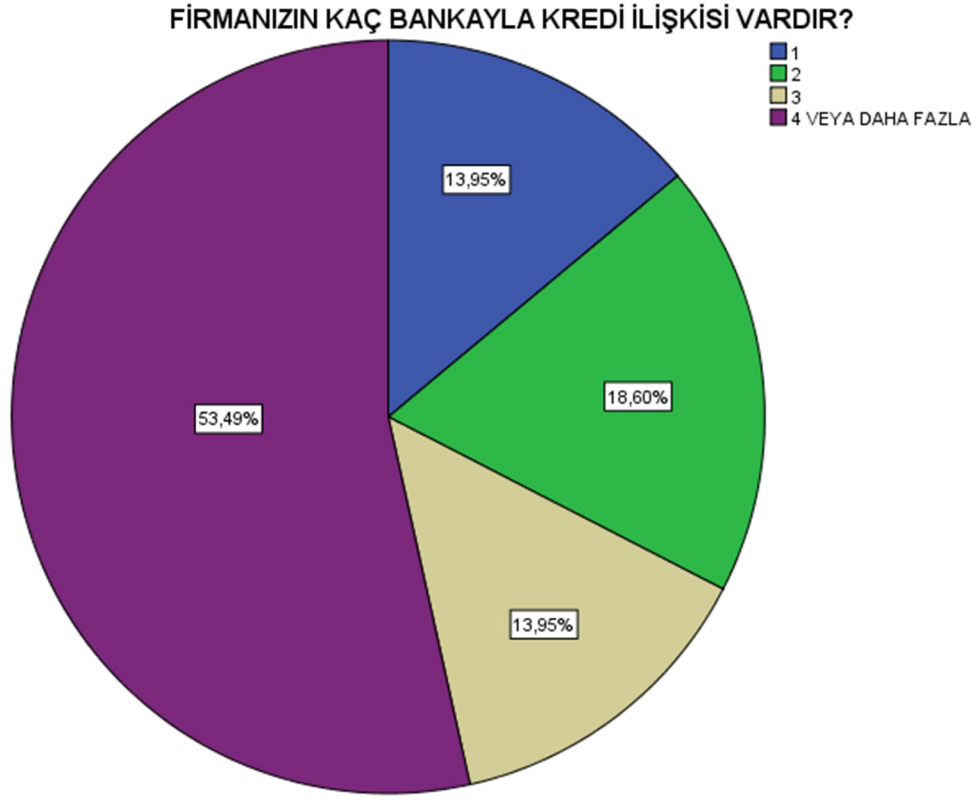
Şekil 13 Firmaların Finansmanında Kredinin Önemi

Araştırmaya katılan firmaların kredi ilişkisinde olduğu banka sayısı frekansları, 1 banka ile kredi ilişkisinde olan firma oranı (% 14) (n=6), 2 banka ile kredi ilişkisinde olan firma oranı (% 18,6) (n=8), 3 banka ile kredi ilişkisinde olan firma oranı (% 14) (n=6), 4 veya daha fazla banka ile kredi ilişkisinde olan firma oranı (% 53,5) (n=23) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin 4 den fazla banka ile kredi ilişkisinde olduğu anlaşılmıştır. (Tablo: 16)

Tablo: 16 Firmaların Kredi İlişkisinde Olduğu Banka Sayısı Frekans Analizi

Firmanın Kredi İlişkisi Yaşadığı Banka Sayısı Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1	6	14,0	14,0	14,0
	2	8	18,6	18,6	32,6
	3	6	14,0	14,0	46,5
	4 VEYA DAHA FAZLA	23	53,5	53,5	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

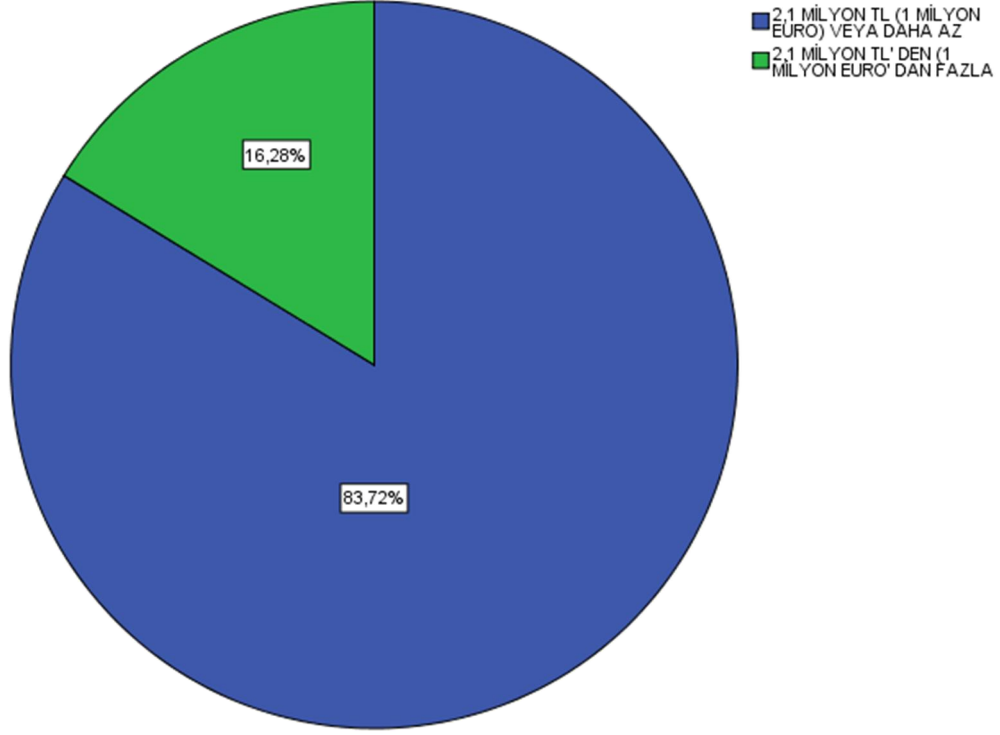
Şekil 14 Firmaların İlişkide Olduğu Banka Sayısı

Araştırmaya katılan firmaların kullandıkları banka kredi grupları frekansları, 2,1 milyon TL (1 Milyon Euro) veya daha az (% 83,7) (n=36), 2,1 milyon TL' den (1 Milyon Euro'dan fazla) (% 16,3) (n=7) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin genellikle kredi kullandıkları her bir bankadan 2,1 milyon TL (1 Milyon Euro) veya daha az kredi kullandıkları anlaşılmıştır. (Tablo: 17)

Tablo: 17 Firmaların Kullandıkları Banka Kredi Grupları Frekans Analizi

Her Bir Bankadan Kullanılan Kredi Miktarı Gruplandırma Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	2,1 MİLYON TL (1 MİLYON EURO) VEYA DAHA AZ	36	83,7	83,7	83,7
	2,1 MİLYON TL' DEN (1 MİLYON EURO' DAN FAZLA	7	16,3	16,3	100,0
Toplam		43	100,0	100,0	

HER BİR BANKADAN KULLANDIĞINIZ KREDİ MİKTARI AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?

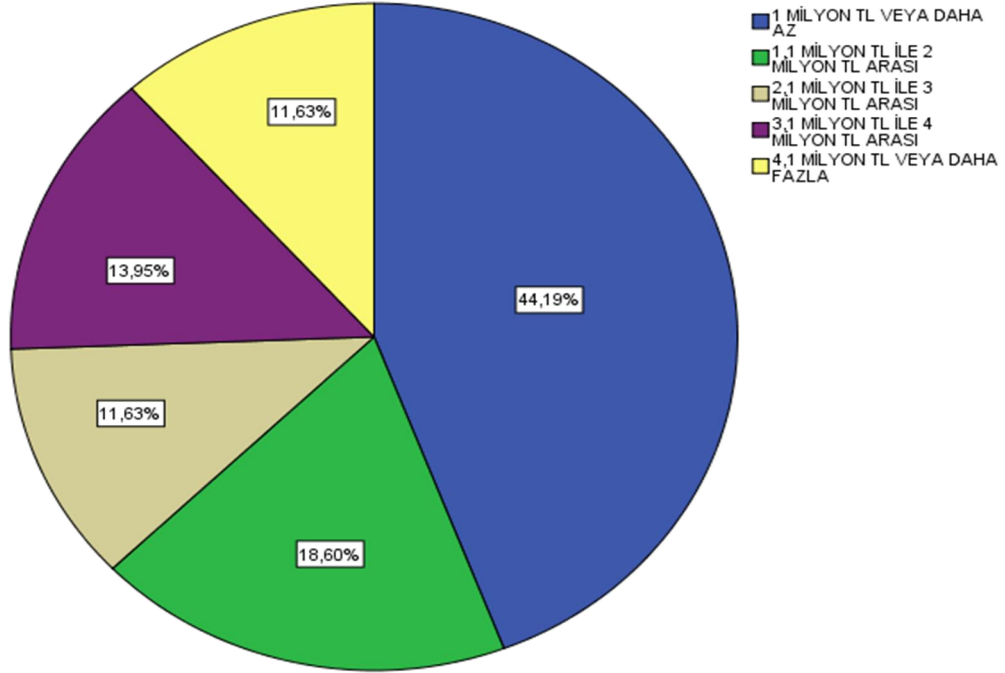
Şekil 15 Firmaların Kullandıkları Banka Kredi Grupları

Araştırmaya katılan firmaların tüm bankalardan kullandıkları banka kredi grupları frekansları, 1 milyon TL veya daha az (%44,2) (n=19), 1,1 milyon TL ile 2 milyon TL arası (% 18,6) (n=8), 2,1 milyon TL ile 3 milyon TL arası (% 11,6) (n=5), 3,1 milyon TL ile 4 milyon TL arası (% 14) (n=6), 4,1 milyon TL veya daha fazla (% 11,6) (n=5) olarak bulunmuştur. Ankete katılan işletmelerin genellikle kredi kullandıkları tüm bankalardan 1 milyon TL veya daha az kredi kullandıkları anlaşılmıştır. (Tablo: 18)

Tablo: 18 Firmaların Tüm Bankalardan Kullandıkları Banka Kredi Grupları Frekans Analizi

Tüm Bankalardan Kullanılan Kredi Miktarı Gruplandırma Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1 MİLYON TL VEYA DAHA AZ	19	44,2	44,2	44,2
	1,1 MİLYON TL İLE 2 MİLYON TL ARASI	8	18,6	18,6	62,8
	2,1 MİLYON TL İLE 3 MİLYON TL ARASI	5	11,6	11,6	74,4
	3,1 MİLYON TL İLE 4 MİLYON TL ARASI	6	14,0	14,0	88,4
	4,1 MİLYON TL VEYA DAHA FAZLA	5	11,6	11,6	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	100,0

TÜM BANKALARDAN KULLANDIĞINIZ KREDİ MİKTARI AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?

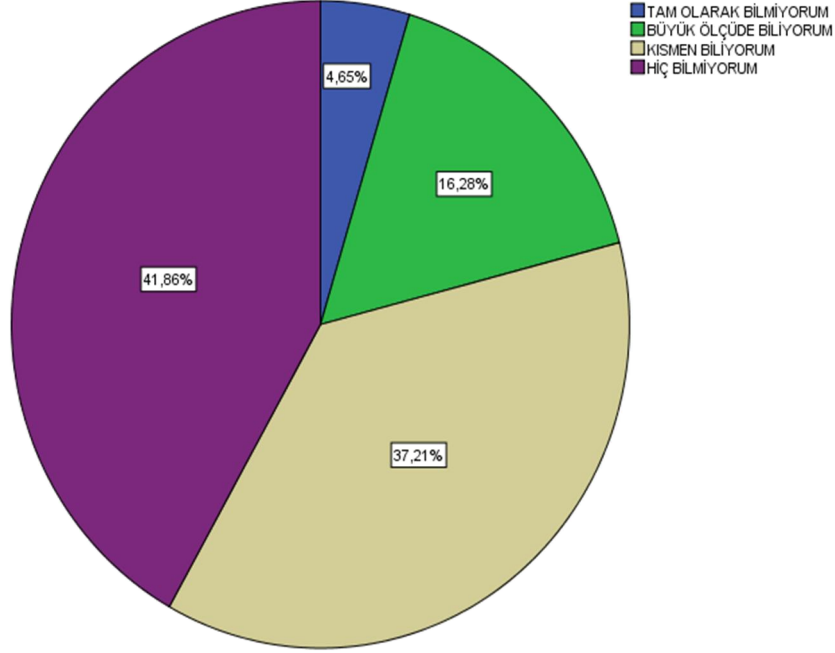
Şekil 16 Firmaların Tüm Bankalardan Kullandıkları Banka Kredi Grupları

Basel II düzenlemeleri konusunda araştırmaya katılan firmaların frekans analizlerinde; tam olarak bilmeyenler (% 4,7) (n=2), büyük ölçüde bilenler (% 16,3) (n=7), kısmen bilenler (%37,2) (n=16), hiç bilmeyenler ise (% 41,9) (n=18) olarak bulunmuş olup, KOBİ'lerin bu konuda bilgi eksikliği yaşadığı tesbit edilmiştir. (Tablo: 19)

Tablo: 19 Firmaların Basel II Düzenlemeleri Bilgi Düzeyleri Frekans Analizi

Basel II Düzenlemeleri Bilgi Oranı Tablosu					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	TAM OLARAK BİLMİYORUM	2	4,7	4,7	4,7
	BÜYÜK ÖLÇÜDE BİLİYORUM	7	16,3	16,3	20,9
	KISMEN BİLİYORUM	16	37,2	37,2	58,1
	HİÇ BİLMİYORUM	18	41,9	41,9	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

BASEL II DÜZENLEMELERİ KONUSUNDA HANGİ ORANDA BİLGİ SAHİBİSİNİZ?

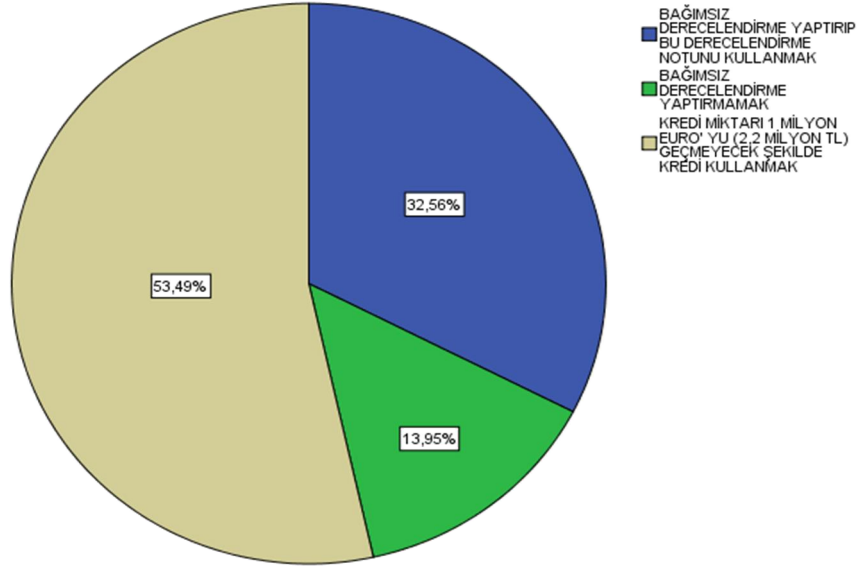
Şekil 17 Firmaların Basel II Düzenlemeleri Bilgi Düzeyleri

“Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya kalması” halinde firmaları bağımsız derecelendirme yaptırıp bu derecelendirme notunu kullanma düşüncesinde olanlarının oranı (% 32,6) (n=14), bağımsız derecelendirme yaptırmamayı seçenlerin oranı (% 14) (n=6) ve kredi miktarı 1 milyon Euro’yu (2,2 milyon TL) geçmeyecek şekilde kredi kullanmayı seçenlerin oranı (%53,5) (n=23) olarak bulunmuştur. (Tablo: 20)

Tablo: 20 Firmaların Bağımsız Derecelendirmeleri İle İlgili Frekans Analizi

"Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya"					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	BAĞIMSIZ DERECELENDİRME YAPTIRIP BU DERECELENDİRME NOTUNU KULLANMAK	14	32,6	32,6	32,6
	BAĞIMSIZ DERECELENDİRME YAPTIRMAMAK	6	14,0	14,0	46,5
	KREDİ MİKTARI 1 MİLYON EURO' YU (2,2 MİLYON TL) GEÇMEYECEK ŞEKİLDE KREDİ KULLANMAK	23	53,5	53,5	100,0
	Toplam	43	100,0	100,0	

"Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya

Şekil 18 Firmaların Bağımsız Derecelendirmeleri ile ilgili Firmaların hukuki durumları ile faaliyet sürelerinin karşılaştırılması sonucunda; Limited Şirketlerin faaliyet süreleri 1-5 yıl arası olanların (% 77,8) (n=7), 6-9 yıl arası olanların (% 75) (n=9), 10-15 yıl arası olanların (% 45,5) (n=5) ve 15 yıldan fazla olanların (% 100) (n=11), Anonim Şirketlerin faaliyet süreleri 1-5 yıl arası olanların (% 0) (n=0), 6-9 yıl arası olanların (% 16,7) (n=2), 10-15 yıl arası olanların (% 0) (n=0) ve 15 yıldan fazla olanların (% 0) (n=0), Kollektif Şirketlerin faaliyet süreleri 1-5 yıl arası olanların (% 0) (n=0), 6-9 yıl arası olanların (% 0) (n=0), 10-15 yıl arası olanların (% 9,1) (n=1) ve 15 yıldan fazla olanların (% 0) (n=0), Şahıs İşletmelerinin faaliyet süreleri 1-5 yıl arası olanların (% 22,2) (n=2), 6-9 yıl arası olanların (% 8,3) (n=1), 10-15 yıl arası olanların (% 45,5) (n=5) ve 15 yıldan fazla olanların (% 0) (n=0) olduğu anlaşılmıştır. Limited şirketler ile Şahıs işletmelerinin faaliyet süresi 10-15 yıl arasında olanların araştırmada daha fazla olduğu görülmüştür. (Tablo: 21)

Tablo: 21 Firmaların Hukuki Durumu İle Faaliyet Süreleri Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Faaliyet Süresi Karşılaştırma Tabloları							
			FİRMANIZIN FAALİYET SÜRESİ AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?				Toplam
			1-5 YIL	6-9 YIL	10-15 YIL	15 YILDAN FAZLA	
FİRMANIZIN	LİMİTED	Sayısı	7	9	5	11	32

HUKUKİ DURUMU	ŞİRKETİ		77,8%	75,0%	45,5%	100,0%	74,4%
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı		0	2	0	0
			,0%	16,7%	,0%	,0%	4,7%
KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı		0	0	1	0	1
			,0%	,0%	9,1%	,0%	2,3%
ŞAHİS İŞLETMESİ	Sayısı		2	1	5	0	8
			22,2%	8,3%	45,5%	,0%	18,6%
Toplam	Sayısı		9	12	11	11	43
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların faaliyet süreleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1= Firmaların hukuki durumları ile firmaların faaliyet süreleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p < 0,05$ ($0,044 < 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların faaliyet süreleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. (Tablo: 22)

Tablo: 22 Firmaların Hukuki Durumu İle Faaliyet Süreleri Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	17,350 ^a	9	,044
Olabilirlik Oranı	18,198	9	,033
Doğrusal Linear	,297	1	,586
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 12 hücreleri (75,0%) az 5 sayısını beklenen. Asgari beklenen sayısı, 21'dir.

Firmaların hukuki durumları ile firmaların yöneticilerinin türleri karşılaştırılması sonucunda; Limited Şirketlerin yöneticilerinin aile üyeleri olanların (% 64) (n=16), yöneticileri ortakları olanların (% 87,5) (n=14), profesyonel yönetici olanların (% 100) (n=2), Anonim Şirketlerin yöneticilerinin aile üyeleri olanların (% 4) (n=1), yöneticileri ortakları olanların (% 6,3) (n=1), profesyonel yönetici olanların (% 0) (n=0), Kollektif Şirketlerin yöneticilerinin aile üyeleri olanların (% 0) (n=0), yöneticileri ortakları olanların (% 6,3) (n=1), profesyonel yönetici olanların (% 0) (n=0), Şahıs İşletmelerinin yöneticilerinin aile üyeleri olanların (% 32) (n=8), yöneticileri ortakları olanların (% 0)

(n=0), profesyonel yönetici olanların (% 0) (n=0) olduğu anlaşılmıştır. Limited şirketler' in aile üyeleri ve profesyonel yöneticiler tarafından yönetildiği, Şahıs işletmelerinin ise aile üyeleri tarafından yönetildiği araştırmada daha fazla olduğu görülmüştür. (Tablo: 23)

Tablo: 23 Firmaların Hukuki Durumu İle Firma Yönetici Türü Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Yöneticisi/Yöneticileri Karşılaştırma Tablosu							
		FİRMA YÖNETİCİNİZ/YÖNETİCİLERİNİZ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?			Toplam		
		AİLE ÜYELERİ	ORTAKLAR	PROFESYONEL YÖNETİCİLER			
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	16	14	2	32	
			64,0%	87,5%	100,0%	74,4%	
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	1	1	0	2	
			4,0%	6,3%	,0%	4,7%	
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	0	1	0	1	
			,0%	6,3%	,0%	2,3%	
	ŞAHIS İŞLETMESİ	Sayısı	8	0	0	8	
			32,0%	,0%	,0%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	25	16	2	43
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların yöneticilerinin türleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile firmaların yöneticilerinin türleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($200 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların yöneticilerinin türleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 24)

Tablo: 24 Firmaların Hukuki Durumu İle Firma Yönetici Türü Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	8,560 ^a	6	,200
Olabilirlik Oranı	11,833	6	,066
Doğrusal Linear	4,803	1	,028
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 10 hücreleri (83,3%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 05.

Firmaların hukuki durumları ile firmaların finansman yetkilisi karşılaştırılması sonucunda; Limited Şirketlerin finansman yetkilisi finansman departmanı olanların (% 80) (n=4), finansman yetkilisi firma sahibi olanların (% 73,5) (n=25), finansman yetkilisi muhasebe departmanı olanların (% 66,7) (n=2), finansman yetkilisi idari işler departmanı olanların (% 100) (n=1), Anonim Şirketlerin finansman yetkilisi finansman departmanı olanların (% 0) (n=0), finansman yetkilisi firma sahibi olanların (% 2,9) (n=1), finansman yetkilisi muhasebe departmanı olanların (% 33,3) (n=1), finansman yetkilisi idari işler departmanı olanların (% 0) (n=0), Kollektif Şirketlerin finansman yetkilisi finansman departmanı olanların (% 20) (n=1), finansman yetkilisi firma sahibi olanların (% 0) (n=0), finansman yetkilisi muhasebe departmanı olanların (% 0) (n=0), finansman yetkilisi idari işler departmanı olanların (% 0) (n=0), Şahıs İşletmelerinin finansman yetkilisi finansman departmanı olanların (% 0) (n=0), finansman yetkilisi firma sahibi olanların (% 23,5) (n=8), finansman yetkilisi muhasebe departmanı olanların (% 0) (n=0), finansman yetkilisi idari işler departmanı olanların (% 0) (n=0), olduğu anlaşılmıştır. Limited şirketlerin finansman yetkilisinin; finansman departmanı, firma sahibi ve muhasebe departmanları olduğu, Anonim şirketlerin finansman yetkilisinin; muhasebe departmanı olduğu, Kollektif şirketlerin finansman departmanı olduğu ve şahıs işletmelerinde ise firma sahibinin finansman yetkilisi olduğu görülmüştür. (Tablo: 25)

Tablo: 25 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Finansman Yetkilisi Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Finansman Yetkilisi Karşılaştırma Tablosu							
			FİRMANIZIN FİNANSMAN YETKİLİSİ AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİDİR?				Toplam
			FİNANSMAN DEPARTMANI	FİRMA SAHİBİ	MUHASEBE DEPARTMANI	İDARİ İŞLER DEPARTMANI	
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	4	25	2	1	32
			80,0%	73,5%	66,7%	100,0%	74,4%
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	0	1	1	0	2
			,0%	2,9%	33,3%	,0%	4,7%
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	1	0	0	0	1
			20,0%	,0%	,0%	,0%	2,3%
ŞAHIS İŞLETMESİ	Sayısı	0	8	0	0	8	
		,0%	23,5%	,0%	,0%	18,6%	
Toplam		Sayısı	5	34	3	1	43

		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
--	--	--------	--------	--------	--------	--------

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların finansman yetkilileri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile firmaların finansman yetkilileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($0,74 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların finansman yetkilileri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 26)

Tablo: 26 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Finansman Yetkilisi Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	15,653 ^a	9	,074
Olabilirlik Oranı	11,212	9	,261
Doğrusal Linear	,059	1	,809
N of Geçerli Durumlar	43		
a. 14 hücreleri (87,5%) Sayısı az 5 beklenen. Aşgari beklenen Sayısı, 02'dir.			

Firmaların hukuki durumu ile firmaların yöneticilerinin eğitim durumu karşılaştırmasında; Limited şirket yöneticilerinin ilkökul (% 60) (n=3), ortaokul (% 100) (n=1), lise (% 75) (n=9), üniversite (% 81) (n=17), lisanüstü (%50) (n=2), Anonim şirket yöneticilerinin ilkökul (% 0) (n=0), ortaokul (% 0) (n=0), lise (% 0) (n=0), üniversite (% 4,8) (n=1), lisanüstü (% 25) (n=1), Kollektif şirket yöneticilerinin ilkökul (% 0) (n=0), ortaokul (% 0) (n=0), lise (% 0) (n=0), üniversite (% 4,8) (n=1), lisanüstü (% 0) (n=0), Şahıs şirketi yöneticilerinin ilkökul (% 40) (n=2), ortaokul (% 0) (n=0), lise (% 25) (n=3), üniversite (% 9,5) (n=2), lisanüstü (% 25) (n=1) olarak bulunmuştur. Limited şirketlerin yöneticilerinin üniversite mezunu, Anonim şirketlerin yöneticilerinin lisanüstü mezunu, Kollektif şirketlerin yöneticilerinin üniversite mezunu, şahıs işletmelerinin yöneticilerinin ise ilkökul mezunu olduğu görülmüştür. (Tablo: 27)

Tablo: 27 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Durumu Karşılaştırması

			FİRMA YÖNETİCİNİN ÖĞRENİM DURUMUNU İŞARETLEYİNİZ					Toplam
			İLKOK UL	ORTAOKU L	LİSE	ÜNİVERSİT E	LİSANÜST Ü	
FİRMANIZI N HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	3	1	9	17	2	32
			60,0%	100,0%	75,0%	81,0%	50,0%	74,4%
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	0	1	1	2
			,0%	,0%	,0%	4,8%	25,0%	4,7%
	KOLLEKTİ F ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	0	1	0	1
			,0%	,0%	,0%	4,8%	,0%	2,3%
ŞAHİS İŞLETMESİ	Sayısı	2	0	3	2	1	8	
		40,0%	,0%	25,0%	9,5%	25,0%	18,6%	
Toplam		Sayısı	5	1	12	21	4	43
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların yöneticilerinin tahsilleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1= Firmaların hukuki durumları ile firmaların yöneticilerinin tahsilleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($719 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların yöneticilerinin tahsilleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 28)

Tablo: 28 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yöneticilerinin Eğitim Durumu Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	8,814 ^a	12	,719
Olabilirlik Oranı	8,300	12	,761
Doğrusal Linear	,629	1	,428
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 18 hücreleri (90,0%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 02'dir

Firmaların hukuki durumu ile firmalarda çalışan sayısı karşılaştırmasında; Limited şirketlerde 1-9 arası çalışan sayısı oranı (% 50) (n=7), 10-49 arası çalışan sayısı oranı (% 92) (n=23), 50-250 arası çalışan sayısı oranı (% 50) (n=2), Anonim şirketlerde 1-9 arası çalışan sayısı oranı (% 0) (n=0), 10-49 arası çalışan sayısı oranı (% 4) (n=1), 50-250 arası çalışan sayısı oranı (% 25) (n=1), Kollektif şirketlerde 1-9 arası çalışan sayısı oranı (% 0) (n=0), 10-49 arası çalışan sayısı oranı (% 0) (n=0), 50-250 arası çalışan sayısı oranı (% 25) (n=1), Şahıs şirketlerinde 1-9 arası çalışan sayısı oranı (% 50) (n=7), 10-49 arası çalışan sayısı oranı (% 4) (n=1), 50-250 arası çalışan sayısı oranı (% 0) (n=1), olarak bulunmuştur. Limited şirketlerde 10 ile 49 çalışan oranının yüksek olduğu, Anonim şirketlerde ve Kollektif şirketlerde 50 ile 250 çalışan oranının yüksek olduğu, şahıs işletmelerinde ise 1 ile 9 çalışan oranının yüksek olduğu görülmüştür. (Tablo: 29)

Tablo: 29 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmalarda Çalışan Sayısı Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Firma Toplam Çalışan Sayısı Karşılaştırma Tablosu							
			FİRMANIZDAKİ TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI			Toplam	
			AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN				
			HANGİSİDİR?				
			1-9	10-49	50-250		
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	7	23	2	32	
			50,0%	92,0%	50,0%	74,4%	
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	0	1	1	2	
			,0%	4,0%	25,0%	4,7%	
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	1	1	
			,0%	,0%	25,0%	2,3%	
	ŞAHIS İŞLETMESİ	Sayısı	7	1	0	8	
			50,0%	4,0%	,0%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	14	25	4	43
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmalarda çalışan sayısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile firmalarda çalışan sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p < 0,05$ ($000 < 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmalarda çalışan sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır. (Tablo: 30)

Tablo: 30 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmalarda Çalışan Sayısı Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	27,493^a	6	,000
Olabilirlik Oranı	21,176	6	,002
Doğrusal Linear	5,917	1	,015
N of Geçerli Durumlar	43		
a. 10 hücreleri (83,3%) Sayısı az 5 beklenen. En az beklenen Sayısı, 09.			

Firmaların hukuki durumu ile finansman sorunu önem karşılaştırmasında; Limited şirketlerde 1 (en az önemli) (% 83,3) (n=5), 2 (az önemli) (% 88,9) (n=8), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 84,6) (n=11), 4 (çok önemli) (% 60) (n=3), 5 (en çok önemli) (% 50) (n=5), Anonim şirketlerde 1 (en az önemli) (% 0) (n=0), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 7,7) (n=1), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 10) (n=1), Kollektif şirketlerde 1 (en az önemli) (% 0) (n=0), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 7,7) (n=1), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0), Şahıs şirketlerinde 1 (en az önemli) (% 16,7) (n=1), 2 (az önemli) (% 11,1) (n=1), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 40) (n=2), 5 (en çok önemli) (% 40) (n=4) olarak bulunmuştur. Finansman sorununun Limited şirketlerdeki önem derecesinin (az önemli), Anonim şirketlerdeki önem derecesinin (en çok önemli), Kollektif şirketlerde önem derecesinin (ne en az ne de en çok önemli) ve şahıs işletmelerinde önem derecesinin (en çok önemli) olduğu görülmüştür. (Tablo: 31)

Tablo: 31 Firmaların Hukuki Durumu İle Finansman Sorunu Önem Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Firmanın Finansman Sorununun Önem Derecelendirmesi Karşılaştırma Tablosu									
		FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) FİNANSMAN					Toplam		
		1	2	3	4	5			
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	5	8	11	3	5	32	
			83,3%	88,9%	84,6%	60,0%	50,0%	74,4%	
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	1	0	1	2	
			,0%	,0%	7,7%	,0%	10,0%	4,7%	
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	1	0	0	1	
			,0%	,0%	7,7%	,0%	,0%	2,3%	
	ŞAHİS İŞLETMESİ	Sayısı	1	1	0	2	4	8	
			16,7%	11,1%	,0%	40,0%	40,0%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	6	9	13	5	10	43
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile finansman sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile finansman sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($450 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile finansman sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 32)

Tablo: 32 Firmaların Hukuki Durumu İle Finansman Sorunu Önem Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	11,944 ^a	12	,450
Olabilirlik Oranı	14,395	12	,276
Doğrusal Linear	3,766	1	,052
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 17 hücreleri (85,0%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 12'dir.

Firmaların hukuki durumu ile yönetim sorunu önem karşılaştırmasında; Limited şirketlerde 1 (en az önemli) (% 88,2) (n=15), 2 (az önemli) (% 85,7) (n=6), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 71,4) (n=5), 4 (çok önemli) (% 16,7) (n=1), 5 (en çok önemli) (% 83,3) (n=5), Anonim şirketlerde 1 (en az önemli) (% 5,9) (n=1), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 16,7) (n=1), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0), Kollektif şirketlerde 1 (en az önemli) (% 0) (n=0), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 16,7) (n=1), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0), Şahıs şirketlerinde 1 (en az önemli) (% 5,9) (n=1), 2 (az önemli) (% 14,3) (n=1), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 28,6) (n=2), 4 (çok önemli) (% 50) (n=3), 5 (en çok önemli) (% 16,7) (n=1) olarak bulunmuştur. Yönetim sorununun Limited şirketlerdeki önem derecesinin (en az önemli), Anonim şirketlerdeki önem derecesinin (çok önemli), Kollektif şirketlerde önem derecesinin (çok önemli) ve şahıs işletmelerinde önem derecesinin (ne az ne de çok önemli) olduğu görülmüştür. (Tablo: 33)

Tablo: 33 Firmaların Hukuki Durumu İle Yönetim Sorunu Önem Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Firmanın Yönetim Sorununun Önem Derecelendirmesi Karşılaştırma Tablosu									
		FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) YÖNETİM					Toplam		
		1	2	3	4	5			
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	15	6	5	1	5	32	
			88,2%	85,7%	71,4%	16,7%	83,3%	74,4%	
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	1	0	0	1	0	2	
			5,9%	,0%	,0%	16,7%	,0%	4,7%	
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	0	1	0	1	
			,0%	,0%	,0%	16,7%	,0%	2,3%	
	ŞAHİS İŞLETMESİ	Sayısı	1	1	2	3	1	8	
			5,9%	14,3%	28,6%	50,0%	16,7%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	17	7	7	6	6	43
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile yönetim sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile yönetim sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p>0,05$ ($134>0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile yönetim sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 34)

Tablo: 34 Firmaların Hukuki Durumu İle Yönetim Sorunu Önem Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	17,446 ^a	12	,134
Olabilirlik Oranı	16,091	12	,187
Doğrusal Linear	3,661	1	,056
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 17 hücreleri (85,0%) Sayısı az 5 beklenen. Aşgari beklenen Sayısı, 14'tür.

Firmaların hukuki durumu ile üretim sorunu önem karşılaştırmasında; Limited şirketlerde 1 (en az önemli) (% 66,7) (n=8), 2 (az önemli) (% 50) (n=4), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 100) (n=7), 4 (çok önemli) (% 81,8) (n=9), 5 (en çok önemli) (% 80) (n=4), Anonim şirketlerde 1 (en az önemli) (% 0) (n=0), 2 (az önemli) (% 25) (n=2), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0), Kollektif şirketlerde 1 (en az önemli) (% 0) (n=0), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 20) (n=1), Şahıs şirketlerinde 1 (en az önemli) (% 33,3) (n=4), 2 (az önemli) (% 25) (n=2), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 18,2) (n=2), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0) olarak bulunmuştur.

Üretim sorununun Limited şirketlerdeki önem derecesinin (ne en az ne de en çok önemli), Anonim şirketlerdeki önem derecesinin (az önemli), Kollektif şirketlerde önem derecesinin (en çok önemli) ve şahıs işletmelerinde önem derecesinin (en az önemli) olduğu görülmüştür. (Tablo: 35)

Tablo: 35 Firmaların Hukuki Durumu İle Üretim Sorunu Önem Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Firmanın Üretim Sorununun Önem Derecelendirmesi Karşılaştırma Tablosu								
			FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) ÜRETİM					Toplam
			1	2	3	4	5	
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	8	4	7	9	4	32
			66,7%	50,0%	100,0%	81,8%	80,0%	74,4%
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	0	2	0	0	0	2
			,0%	25,0%	,0%	,0%	,0%	4,7%
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	0	0	1	1
			,0%	,0%	,0%	,0%	20,0%	2,3%
ŞAHİS İŞLETMESİ	Sayısı	4	2	0	2	0	8	
		33,3%	25,0%	,0%	18,2%	,0%	18,6%	
Toplam		Sayısı	12	8	7	11	5	43
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmalarda üretim sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile firmalarda üretim sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p < 0,05$ ($042 < 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile üretim sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. (Tablo: 36)

Tablo: 36 Firmaların Hukuki Durumu İle Üretim Sorunu Önem Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	21,614 ^a	12	,042
Olabilirlik Oranı	18,265	12	,108
Doğrusal Linear	1,838	1	,175
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 16 hücreleri (80,0%) Sayısı az 5 beklenen. Aşgari beklenen Sayısı, 12'dir.

Firmaların hukuki durumu ile araştırma ve geliştirme sorunu önem karşılaştırmasında; Limited şirketlerde 1 (en az önemli) (% 50) (n=3), 2 (az önemli) (% 100) (n=7), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 55,6) (n=5), 4 (çok önemli) (% 75) (n=6), 5 (en çok önemli) (% 84,6) (n=11), Anonim şirketlerde 1 (en az önemli) (% 16,7) (n=1), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 12,5) (n=1), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0), Kollektif şirketlerde 1 (en az önemli) (% 16,7) (n=1), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0), Şahıs şirketlerinde 1 (en az önemli) (% 16,7) (n=1), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 44,4) (n=4), 4 (çok önemli) (% 12,5) (n=1), 5 (en çok önemli) (% 15,4) (n=2) olarak bulunmuştur. Araştırma ve geliştirme sorununun Limited şirketlerdeki önem derecesinin (az önemli), Anonim şirketlerdeki önem derecesinin (en az önemli), Kollektif şirketlerde önem derecesinin (en az önemli) ve şahıs işletmelerinde önem derecesinin (ne en az ne de en çok önemli) olduğu görülmüştür. (Tablo: 37)

Tablo: 37 Firmaların Hukuki Durumu İle Araştırma ve Geliştirme Sorunu Önem Karşılaştırması

			FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERESESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME					Toplam	
			1	2	3	4	5		
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	3	7	5	6	11	32	
			50,0%	100,0%	55,6%	75,0%	84,6%	74,4%	
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	1	0	0	1	0	2	
			16,7%	,0%	,0%	12,5%	,0%	4,7%	
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	1	0	0	0	0	1	
			16,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,3%	
	ŞAHIS İŞLETMESİ	Sayısı	1	0	4	1	2	8	
			16,7%	,0%	44,4%	12,5%	15,4%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	6	7	9	8	13	43
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmalarda araştırma ve geliştirme sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1= Firmaların hukuki durumları ile firmalarda araştırma ve geliştirme sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($153 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile araştırma ve geliştirme sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 38)

Tablo: 38 Firmaların Hukuki Durumu İle Araştırma ve Geliştirme Sorunu Önem Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	16,923 ^a	12	,153
Olabilirlik Oranı	15,405	12	,220
Doğrusal Linear	,273	1	,602
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 16 hücreleri (80,0%) Sayısı az 5 beklenen. Aşgari beklenen Sayısı, 14'tür.

Firmaların hukuki durumu ile pazarlama sorunu önem karşılaştırmasında; Limited şirketlerde 1 (en az önemli) (% 50) (n=1), 2 (az önemli) (% 54,5) (n=6), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 62,5) (n=5), 4 (çok önemli) (% 100) (n=13), 5 (en çok önemli) (% 77,8) (n=7), Anonim şirketlerde 1 (en az önemli) (% 0) (n=0), 2 (az önemli) (% 0) (n=0), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 12,5) (n=1), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 11,1) (n=1), Kollektif şirketlerde 1 (en az önemli) (% 0) (n=0), 2 (az önemli) (% 9,1) (n=1), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 0) (n=0), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 0) (n=0), Şahıs şirketlerinde 1 (en az önemli) (% 50) (n=1), 2 (az önemli) (% 36,4) (n=4), 3 (ne en az ne de en çok önemli) (% 25) (n=2), 4 (çok önemli) (% 0) (n=0), 5 (en çok önemli) (% 11,1) (n=1) olarak bulunmuştur.

Pazarlama sorununun Limited şirketlerdeki önem derecesinin (çok önemli), Anonim şirketlerdeki önem derecesinin (ne en az ne de en çok önemli), Kollektif şirketlerde önem derecesinin (az önemli) ve şahıs işletmelerinde önem derecesinin (en az önemli) olduğu görülmüştür. (Tablo: 39)

Tablo: 39 Firmaların Hukuki Durumu İle Pazarlama Sorunu Önem Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Firmanın Pazarlama Sorununun Önem Derecelendirmesi Karşılaştırma Tablosu								
		FİRMANIZIN KARŞIKARŞIYA KALDIĞI SORUNLARI ÖNEM DERECESİNE GÖRE NUMARALANDIRINIZ (1 EN AZ ÖNEMLİ,5 EN ÇOK ÖNEMLİ) PAZARLAMA					Toplam	
		1	2	3	4	5		
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LIMITED	Sayısı	1	6	5	13	7	32
			50,0%	54,5%	62,5%	100,0%	77,8%	74,4%
	ANONİM	Sayısı	0	0	1	0	1	2
			,0%	,0%	12,5%	,0%	11,1%	4,7%
	KOLLEKTİF	Sayısı	0	1	0	0	0	1
			,0%	9,1%	,0%	,0%	,0%	2,3%
	ŞAHİS	Sayısı	1	4	2	0	1	8
			50,0%	36,4%	25,0%	,0%	11,1%	18,6%
	Toplam	Sayısı	2	11	8	13	9	43
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmalarda pazarlama sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1= Firmaların hukuki durumları ile firmalarda pazarlama sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($312 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile pazarlama sorununun önem derecesinin belirlenmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 40)

Tablo: 40 Firmaların Hukuki Durumu İle Pazarlama Sorunu Önem Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	13,829 ^a	12	,312
Olabilirlik Oranı	15,966	12	,193
Doğrusal Linear	5,692	1	,017
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 16 hücreleri (80,0%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 05.

Firmaların hukuki durumu ile firmaların yıllık net satış ciroları karşılaştırmasında; Limited şirketlerde, 1 milyon TL veya daha az (% 55,6) (n=5), 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası (% 76,2) (n=16), 5,1 milyon TL ile 25 milyon TL arası (% 84,6) (n=11), Anonim şirketlerde, 1 milyon TL veya daha az (% 0) (n=0), 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası (% 4,8) (n=1), 5,1 milyon TL ile 25 milyon TL arası (% 7,7) (n=1), Kollektif şirketlerde 1 milyon TL veya daha az (% 0) (n=0), 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası (% 4,8) (n=1), 5,1 milyon TL ile 25 milyon TL arası (% 0) (n=0), şahıs işletmelerinde 1 milyon TL veya daha az (% 44,4) (n=4), 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası (% 14,3) (n=3), 5,1 milyon TL ile 25 milyon TL arası (% 7,7) (n=1) olarak bulunmuştur. Firmaların yıllık net satış ciroları Limited ve Anonim şirketlerde yıllık 5,1 milyon TL ile 25 milyon TL, Kollektif şirketlerde yıllık 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası ve şahıs işletmelerinde ise yıllık 1 milyon TL veya daha az olduğu görülmüştür. (Tablo: 41)

Tablo: 41 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yıllık Net Satış Cirosu Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Firma Yıllık Net Satış Hasılatı/Cirosu Gruplandırma Karşılaştırma Tablosu							
			FİRMANIZIN YILLIK NET SATIŞ HASILATI/ÇİROSU AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?			Toplam	
			1 MİLYON TL VEYA DAHA AZ	1,1 MİLYON TL İLE 5 MİLYON TL ARASI	5,1 MİLYON TL İLE 25 MİLYON TL ARASI		
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED	Sayısı	5	16	11	32	
			55,6%	76,2%	84,6%	74,4%	
	ANONİM	Sayısı	0	1	1	2	
			,0%	4,8%	7,7%	4,7%	
	KOLLEKTİF	Sayısı	0	1	0	1	
			,0%	4,8%	,0%	2,3%	
	ŞAHIS	Sayısı	4	3	1	8	
			44,4%	14,3%	7,7%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	9	21	13	43
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların yıllık net satış cirosu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1= Firmaların hukuki durumları ile firmaların yıllık net satış cirosu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($358 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların yıllık net satış cirosu arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 42)

Tablo: 42 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Yıllık Net Satış Cirosu Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	6,619 ^a	6	,358
Olabilirlik Oranı	6,757	6	,344
Doğrusal Linear	3,654	1	,056
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 9 hücreleri (75,0%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 21'dir.

Firmaların hukuki durumu ile firmaların kredi kullanımı önemi karşılaştırmasında; Limited şirketlerde, çok önemli (% 100) (n=3), büyük ölçüde önemli (% 64,3) (n=9), kısmen önemli (% 78,9) (n=15), önemli değil (% 80) (n=4), hiç önemli değil (% 50) (n=1), Anonim şirketlerde, çok önemli (% 0) (n=0), büyük ölçüde önemli (% 0) (n=0), kısmen önemli (% 5,3) (n=1), önemli değil (% 20) (n=1), hiç önemli değil (% 0) (n=0), Kollektif şirketlerde çok önemli (% 0) (n=0), büyük ölçüde önemli (% 7,1) (n=0), kısmen önemli (% 0) (n=0), önemli değil (% 0) (n=0), hiç önemli değil (% 0) (n=0), şahıs işletmelerinde çok önemli (% 0) (n=0), büyük ölçüde önemli (% 28,6) (n=4), kısmen önemli (% 15,8) (n=3), önemli değil (% 0) (n=0), hiç önemli değil (% 50) (n=1), olarak bulunmuştur. Banka kredisi kullanımının Limited şirketler için çok önemli, Anonim şirketler için kısmen önemli, Kollektif şirketlerde için büyük ölçüde önemli ve şahıs işletmeleri için kredi kullanımının öneminin ise hiç önemli olmadığı görülmüştür. (Tablo: 43)

Tablo: 43 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullanımı Önemi Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Finansman Sağlamada Kredi Kullanımının Önemi Karşılaştırma Tablosu									
		FİNANSMAN SAĞLAMANIZDA KREDİ KULLANIMI NE KADAR ÖNEMLİDİR?					Toplam		
		ÇOK ÖNEMLİ	BÜYÜK ÖLÇÜDE ÖNEMLİ	KISMEN ÖNEMLİ	ÖNEMLİ DEĞİL	HIÇ ÖNEMLİ DEĞİL			
								Sayısı	Oran (%)
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED	Sayısı	3	9	15	4	1	32	
		Oran (%)	100,0%	64,3%	78,9%	80,0%	50,0%	74,4%	
	ANONİM	Sayısı	0	0	1	1	0	2	
		Oran (%)	,0%	,0%	5,3%	20,0%	,0%	4,7%	
	KOLLEKTİF	Sayısı	0	1	0	0	0	1	
		Oran (%)	,0%	7,1%	,0%	,0%	,0%	2,3%	
	ŞAHİS	Sayısı	0	4	3	0	1	8	
		Oran (%)	,0%	28,6%	15,8%	,0%	50,0%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	3	14	19	5	2	43
			Oran (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların kredi kullanımı önemi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1= Firmaların hukuki durumları ile firmaların kredi kullanımı önemi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($654 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların kredi kullanımı önemi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 44)

Tablo: 44 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullanımı Önemi Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	9,570 ^a	12	,654
Olabilirlik Oranı	10,527	12	,570
Doğrusal Linear	,001	1	,982
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 18 hücreleri (90,0%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 05.

Firmaların hukuki durumları ile kredi kullandıkları banka sayısının karşılaştırmasında; Limited şirketlerde, 1 banka (% 66,7) (n=4), 2 banka (% 62,5) (n=5), 3 banka (% 66,7) (n=4), 4 veya daha fazla banka (% 82,6) (n=19), Anonim şirketlerde, 1 banka (% 0) (n=0), 2 banka (% 12,5) (n=1), 3 banka (% 0) (n=0), 4 veya daha fazla banka (% 4,3) (n=1), Kollektif şirketlerde 1 banka (% 0) (n=0), 2 banka (% 0) (n=0), 3 banka (% 0) (n=0), 4 veya daha fazla banka (% 4,3) (n=1), şahıs işletmelerinde 1 banka (% 33,3) (n=2), 2 banka (% 25) (n=2), 3 banka (% 33,3) (n=2), 4 veya daha fazla banka (% 8,7) (n=2) olarak bulunmuştur. Firmaların kredi kullandıkları banka sayısının Limited şirketlerde 4 veya daha fazla banka, Anonim şirketlerde 2 banka, Kollektif şirketlerde 4 veya daha fazla banka ve şahıs işletmelerinde ise 1 ila 3 banka olduğu görülmüştür. (Tablo: 45)

Tablo: 45 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullandığı Banka Sayısı Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Firmanın Kredi İlişkisi Yaşadığı Banka Sayısı Karşılaştırma Tablosu								
		FİRMANIZIN KAÇ BANKAYLA KREDİ İLİŞKİSİ VARDIR?				Toplam		
		1	2	3	4 VEYA DAHA FAZLA			
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	4	5	4	19	32	
			66,7%	62,5%	66,7%	82,6%	74,4%	
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	0	1	0	1	2	
			,0%	12,5%	,0%	4,3%	4,7%	
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	0	1	1	
			,0%	,0%	,0%	4,3%	2,3%	
	ŞAHIS İŞLETMESİ	Sayısı	2	2	2	2	8	
			33,3%	25,0%	33,3%	8,7%	18,6%	
	Toplam		Sayısı	6	8	6	23	43
				100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların kredi kullandığı banka sayısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1= Firmaların hukuki durumları ile firmaların kredi kullandığı banka sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($766 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların kredi kullandığı banka sayısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 46)

Tablo: 46 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Kredi Kullandığı Banka Sayısı Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	5,738 ^a	9	,766
Olabilirlik Oranı	6,361	9	,703
Doğrusal Linear	1,833	1	,176
N of Geçerli Durumlar	43		
a. 14 cells (87,5%) have expected Sayısı less than 5. The minimum expected Sayısı is ,14.			

Firmaların hukuki durumları ile firmaların her bir bankadan kullandığı kredi miktarı karşılaştırmasında; Limited şirketlerde, 2,1 milyon TL (1 milyon Euro) veya daha az (% 75) (n=27), 2,1 milyon TL' den (1 milyon Euro)' dan fazla (% 71,4) (n=5), Anonim şirketlerde, 2,1 milyon TL (1 milyon Euro) veya daha az (% 2,8) (n=1), 2,1 milyon TL' den (1 milyon Euro)' dan fazla (% 14,3) (n=1), Kollektif şirketlerde 2,1 milyon TL (1 milyon Euro) veya daha az (% 2,8) (n=1), 2,1 milyon TL' den (1 milyon Euro)' dan fazla (% 0) (n=0), şahıs işletmelerinde 2,1 milyon TL (1 milyon Euro) veya daha az (% 19,4) (n=7), 2,1 milyon TL' den (1 milyon Euro)' dan fazla (% 14,3) (n=1) olarak bulunmuştur. Firmaların kullandıkları kredi miktarının Limited, Kollektif ve şahıs şirketlerinde 2,1 milyon TL (1 milyon Euro) veya daha az, Anonim şirketlerde ise 2,1 milyon TL' den (1 milyon Euro)' dan fazla olduğu görülmüştür. (Tablo: 47)

Tablo: 47 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Her Bir Bankadan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Her Bir Bankadan Kullanılan Kredi Miktarı Gruplandırması Karşılaştırma Tablosu					
			HER BİR BANKADAN KULLANDIĞINIZ KREDİ MİKTARI AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?		Toplam
			2,1 MİLYON TL (1 MİLYON EURO) VEYA DAHA AZ	2,1 MİLYON TL' DEN (1 MİLYON EURO' DAN FAZLA	
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	27	5	32
			75,0%	71,4%	74,4%
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	1	1	2
			2,8%	14,3%	4,7%
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	1	0	1
			2,8%	,0%	2,3%
ŞAHİS İŞLETMESİ	Sayısı	7	1	8	
		19,4%	14,3%	18,6%	
Toplam		Sayısı	36	7	43
			100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların her bir bankadan kullandığı kredi miktarı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile firmaların her bir bankadan kullandığı kredi miktarı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($581 > 0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların her bir bankadan kullandığı kredi miktarı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 48)

Tablo: 48 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Her Bir Bankadan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	1,957 ^a	3	,581
Olabilirlik Oranı	1,669	3	,644
Doğrusal Linear	,037	1	,847
N of Geçerli Durumlar	43		
a. 5 hücre (62,5%) Sayısı az 5 beklenen. Aşgari beklenen Sayısı, 16'dır.			

Firmaların hukuki durumları ile firmaların tüm bankalardan kullandığı kredi miktarı karşılaştırılmasında; Limited şirketlerde, 1 milyon TL veya daha az (% 63,2) (n=12), 1,1 milyon TL ile 2 milyon TL arası (% 87,5) (n=7), 2,1 milyon TL ile 3 milyon TL arası (% 80) (n=4), 3,1 milyon TL ile 4 milyon TL arası (% 100) (n=6), 4,1 milyon TL veya daha az (% 60) (n=3), Anonim şirketlerde, 1 milyon TL veya daha az (% 0) (n=0), 1,1 milyon TL ile 2 milyon TL arası (% 0) (n=0), 2,1 milyon TL ile 3 milyon TL arası (% 20) (n=4), 3,1 milyon TL ile 4 milyon TL arası (% 0) (n=0), 4,1 milyon TL veya daha az (% 20) (n=1), Kollektif şirketlerde 1 milyon TL veya daha az (% 0) (n=0), 1,1 milyon TL ile 2 milyon TL arası (% 12,5) (n=1), 2,1 milyon TL ile 3 milyon TL arası (% 0) (n=0), 3,1 milyon TL ile 4 milyon TL arası (% 0) (n=0), 4,1 milyon TL veya daha az (% 0) (n=0), şahıs işletmelerinde 1 milyon TL veya daha az (% 36,8) (n=7), 1,1 milyon TL ile 2 milyon TL arası (% 0) (n=0), 2,1 milyon TL ile 3 milyon TL arası (% 0) (n=0), 3,1 milyon TL ile 4 milyon TL arası (% 0) (n=0), 4,1 milyon TL veya daha az (% 20) (n=1) olarak bulunmuştur. Firmaların kullandıkları kredi miktarının Limited şirketlerde 3,1 milyon TL ile 4 milyon TL arası, Anonim şirketlerde 2,1 milyon TL ile 3 milyon TL arası ve 4,1 milyon TL veya daha az, Kollektif şirketlerde 1,1 milyon TL ile 2 milyon TL arası ve şahıs şirketlerinde ise 1 milyon TL veya daha az olduğu görülmüştür. (Tablo: 49)

Tablo: 49 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Tüm Bankalardan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile Tüm Bankalardan Kullanılan Kredi Miktarı Gruplandırması Karşılaştırma Tablosu								
			TÜM BANKALARDAN KULLANDIĞINIZ KREDİ MİKTARI AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİNE GİRMEKTEDİR?					Toplam
			1	1,1	2,1	3,1	4,1	
			MİLYON TL VEYA DAHA AZ	MİLYON TL İLE 2 MİLYON TL ARASI	MİLYON TL İLE 3 MİLYON TL ARASI	MİLYON TL İLE 4 MİLYON TL ARASI	MİLYON TL VEYA DAHA FAZLA	
FİRMANIZIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTED ŞİRKETİ	Sayısı	12	7	4	6	3	32
			63,2%	87,5%	80,0%	100,0%	60,0%	74,4%
	ANONİM ŞİRKETİ	Sayısı	0	0	1	0	1	2
			,0%	,0%	20,0%	,0%	20,0%	4,7%
	KOLLEKTİF ŞİRKETİ	Sayısı	0	1	0	0	0	1
			,0%	12,5%	,0%	,0%	,0%	2,3%
ŞAHİS İŞLETMESİ	Sayısı	7	0	0	0	1	8	
		36,8%	,0%	,0%	,0%	20,0%	18,6%	
Toplam		Sayısı	19	8	5	6	5	43
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firmaların hukuki durumları ile firmaların tüm bankalardan kullandığı kredi miktarı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile firmaların tüm bankalardan kullandığı kredi miktarı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p > 0,05$ ($086 > 0.05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile firmaların tüm bankalardan kullandığı kredi miktarı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 50)

Tablo: 50 Firmaların Hukuki Durumu İle Firmaların Tüm Bankalardan Kullandığı Kredi Miktarı Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	19,108 ^a	12	,086
Olabilirlik Oranı	20,069	12	,066
Doğrusal Linear	2,139	1	,144
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 18 hücreleri (90,0%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 12'dir.

Firmaların hukuki durumları ile firma yöneticilerinin Basel II düzenlemeleri konusunda bilgi düzeyleri karşılaştırmasında; Limited şirketlerde, tam olarak bilmeyenlerin oranı (% 100) (n=2), büyük ölçüde bilenlerin oranı (% 71,4) (n=5), kısmen bilenlerin oranı (% 75) (n=12), hiç bilmeyenlerin oranı (% 72,2) (n=13), Anonim şirketlerde tam olarak bilmeyenlerin oranı (% 0) (n=0), büyük ölçüde bilenlerin oranı (% 14,3) (n=1), kısmen bilenlerin oranı (% 6,3) (n=1), hiç bilmeyenlerin oranı (% 0) (n=0), Kollektif şirketlerde tam olarak bilmeyenlerin oranı (% 0) (n=0), büyük ölçüde bilenlerin oranı (% 0) (n=0), kısmen bilenlerin oranı (% 0) (n=0), hiç bilmeyenlerin oranı (% 5,6) (n=1), şahıs işletmelerinde tam olarak bilmeyenlerin oranı (% 0) (n=0), büyük ölçüde bilenlerin oranı (% 14,3) (n=1), kısmen bilenlerin oranı (% 18,8) (n=3), hiç bilmeyenlerin oranı (% 22,2) (n=4) olarak bulunmuştur.

Basel II düzenlemeleri konusunu, Limited şirket yöneticilerinin tam olarak bilmedikleri, Anonim şirket yöneticilerinin büyük ölçüde bildikleri, Kollektif şirket yöneticilerinin ve şahıs şirketleri yöneticilerinin hiç bilmedikleri anlaşılmıştır. (Tablo: 51)

Tablo: 51 Firmaların Hukuki Durumu İle Firma Yöneticilerinin Basel II Düzenlemeleri Konusunda Bilgi Düzeyleri Karşılaştırması

			BASEL II DÜZENLEMELERİ KONUSUNDA HANGİ ORANDA BİLGİ SAHİBİSİNİZ?				Toplam
			TAM OLARAK BİLMİYORUM	BÜYÜK ÖLÇÜDE BİLİYORUM	KISMEN BİLİYORUM	HİÇ BİLMİYORUM	
FİRMANIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTE	Sayısı	2	5	12	13	32
			100,0%	71,4%	75,0%	72,2%	74,4%
	ANONİ	Sayısı	0	1	1	0	2
			,0%	14,3%	6,3%	,0%	4,7%
	KOLLE	Sayısı	0	0	0	1	1
			,0%	,0%	,0%	5,6%	2,3%
	ŞAHİS	Sayısı	0	1	3	4	8
			,0%	14,3%	18,8%	22,2%	18,6%
	Toplam	Sayısı	2	7	16	18	43
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

26,1) (n=6) olarak bulunmuştur. Basel II düzenlemelerine firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi + gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya kalması durumunda Limited ve Anonim şirketlerin bağımsız derecelendirme yaptırıp bu derecelendirme notunu kullandıkları, Kollektif şirketlerin kredi miktarı 1 milyon euro'yu (2,2 milyon TL) geçmeyecek şekilde kredi kullandıkları ve şahıs şirketlerinin de bağımsız derecelendirme yaptırmadıkları anlaşılmıştır. (Tablo: 53)

Tablo: 53 Firmaların Hukuki Durumu İle Basel II Düzenlemelerine Göre Bir Firmanın Bir Bankadaki Kredi Miktarı (Nakdi+Gayri Nakdi) 1 milyon Euro Geçiyorsa Firma Bağımsız Derecelendirilme Notunu Kullanma Veya Derecelendirilmeden %100 Risk Ağırlığına Tabi Tutulma Gibi İki Seçenekle Karşı Karşıya Kalmalarının Karşılaştırması

Firma Hukuki Durumu ile "Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya kalınması karşılaştırma Tabloları						
			"Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya			Toplam
			BAĞIMSIZ DERECELENDİRME YAPTIRIP BU DERECELENDİRME NOTUNU KULLANMAK	BAĞIMSIZ DERECELENDİRME YAPTIRMAMAK	KREDİ MİKTARI 1 MİLYON EURO'YU (2,2 MİLYON TL) GEÇMEYECEK ŞEKİLDE KREDİ KULLANMAK	
FİRMANIN HUKUKİ DURUMU	LİMİTE	Sayısı	13	4	15	32
			92,9%	66,7%	65,2%	74,4%
	ANONİ	Sayısı	1	0	1	2
			7,1%	,0%	4,3%	4,7%
	KOLLE	Sayısı	0	0	1	1
			,0%	,0%	4,3%	2,3%
	ŞAHİS	Sayısı	0	2	6	8
			,0%	33,3%	26,1%	18,6%
Toplam	Sayısı	14	6	23	43	
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

H0= Firmaların hukuki durumları ile Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız

derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya kalmaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firmaların hukuki durumları ile Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya kalmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p>0,05$ ($392>0,05$) olduğundan firmaların hukuki durumları ile Basel II düzenlemelerine göre bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi+gayri nakdi) 1 milyon Euro geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya kalmaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (Tablo: 54)

Tablo: 54 Firmaların Hukuki Durumu İle Basel II Düzenlemelerine Göre Bir Firmanın Bir Bankadaki Kredi Miktarı (Nakdi+Gayri Nakdi) 1 milyon Euro Geçiyorsa Firma Bağımsız Derecelendirilme Notunu Kullanma Veya Derecelendirilmeden %100 Risk Ağırlığına Tabi Tutulma Gibi İki Seçenekle Karşı Karşıya Kalmalarının Karşılaştırması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	6,286 ^a	6	,392
Olabilirlik Oranı	9,279	6	,158
Doğrusal Linear	4,001	1	,045
N of Geçerli Durumlar	43		
a. 10 hücreleri (83,3%) Sayısı az 5 beklenen. Aşgari beklenen Sayısı, 14'tür.			

Firma yöneticilerinin eğitim durumları ile firmada çalışan sayısı gruplarının karşılaştırılmasında; ilkökul mezunu yöneticilerin firmalarında 1 ile 9 çalışan arası (% 28,6) (n=4), 10 ile 49 çalışan arası (% 4) (n=1)ve 50 ile 250 çalışan arası (% 0) (n=0), ortaokul mezunu yöneticilerin firmalarında 1 ile 9 çalışan arası (% 0) (n=0), 10 ile 49 çalışan arası (% 0) (n=0)ve 50 ile 250 çalışan arası (% 25) (n=1), lise mezunu yöneticilerin firmalarında 1 ile 9 çalışan arası (% 21,4) (n=3), 10 ile 49 çalışan arası (% 32) (n=8)ve 50 ile 250 çalışan arası (% 25) (n=1), üniversite mezunu yöneticilerin firmalarında 1 ile 9 çalışan arası (% 42,9) (n=6), 10 ile 49 çalışan arası (% 56) (n=14) ve 50 ile 250 çalışan arası (% 25) (n=1), lisansüstü mezunu yöneticilerin firmalarında 1 ile 9 çalışan arası (% 7,1) (n=1), 10 ile 49 çalışan arası (% 8) (n=2)ve 50 ile 250 çalışan

arası (% 25) (n=1)olarak bulunmuştur. İlkokul mezunu yöneticilerin firmalarında 1 ile 9 arası işçi çalıştırdıkları, ortaokul ve lisansüstü mezunu yöneticilerin firmalarında 50 ile 250 arası işçi çalıştırdıkları, lise mezunu ve üniversite mezunu yöneticilerin firmalarında 10 ile 49 arası işçi çalıştırdıkları anlaşılmıştır. (Tablo: 55)

Tablo: 55 Firma Yöneticilerinin Eğitim Durumu İle Firmada Çalışan Sayısı Karşılaştırılması

Firma Yöneticisi Öğrenim Durumu ile Toplam Çalışan Sayısı Karşılaştırma Tablosu						
		FİRMANIZDAKİ TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI AŞAĞIDAKİ GRUPLANDIRMALARDAN HANGİSİDİR?			Toplam	
		1-9	10-49	50-250		
FİRMA YÖNETİCİNİN ÖĞRENİM DURUMUNU İSABETLİYİNİZ	İLKOKUL	Sayısı	4	1	0	5
			28,6%	4,0%	,0%	11,6%
	ORTAOKUL	Sayısı	0	0	1	1
			,0%	,0%	25,0%	2,3%
	LİSE	Sayısı	3	8	1	12
			21,4%	32,0%	25,0%	27,9%
	ÜNİVERSİTE	Sayısı	6	14	1	21
			42,9%	56,0%	25,0%	48,8%
	LİSANÜSTÜ	Sayısı	1	2	1	4
			7,1%	8,0%	25,0%	9,3%
	Toplam	Sayısı	14	25	4	43
			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

H0= Firma yöneticilerinin eğitim durumları ile firmada çalışan sayısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1=Firma yöneticilerinin eğitim durumları ile firmada çalışan sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

$p < 0,05$ ($0,27 < 0,05$) olduğundan firma yöneticilerinin eğitim durumları ile firmada çalışan sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır. (Tablo: 56)

Tablo: 56 Firma Yöneticilerinin Eğitim Durumu İle Firmada Çalışan Sayısı Karşılaştırılması

Ki-Kare Testleri			
	Değer	df	Asymp. Sig. (2 taraflı)
Pearson ki-kare	17,301 ^a	8	,027
Olabilirlik Oranı	11,963	8	,153
Doğrusal Linear	2,032	1	,154
N of Geçerli Durumlar	43		

a. 10 hücreleri (83,3%) Sayısı az 5 beklenen. Asgari beklenen Sayısı, 14'tür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu tez çalışması sırasında Adana / Seyhan İlçesin de faaliyet gösteren firmaların sorunları ve Basel II konusunda detaylı görüşmeler yapılarak, işletmelerin yöneticilerinden ve finansman sorumlularından konu hakkındaki düşünceleri ve görüşleri alınmıştır. Tezimin değerlendirme kısmında, önceki kısımda ortaya koyulan Basel II' nin Adana / Seyhan İlçesin de faaliyet gösteren KOBİ'lere etkileri, alınan bu düşünce ve görüşler çerçevesinde ele alınarak incelenmiştir.

Ankete katılan firmaların % 58'i aile işletmesi olarak kurulmuş ve aile üyeleri tarafından yönetim sürdürülmektedir. % 37,2' si ise firma ortakları tarafından yönetilirken, çok düşük bir oran olan % 4,7' lik kısmı profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmektedir. Firmaların % 79,1'i finansman yöneticisi de firma sahibidir. Firma yöneticilerinin eğitim seviyeleri, % 41,8'i lise ve altı, % 58,2'si üniversite ve üstü düzeydedir. Bu veriler ışığında aile işletmesi niteliği taşıyan işletmelerin yöneticilerinin yönetimin uzman ve profesyonel kişilere devredilmesi konusunda çekimser oldukları ve yetki devrine sıcak bakmadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca yönetim sorununun en az önemli sorun olarak görülmesinin nedeninin firmaların yönetiminin firma sahiplerinde olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Firmaların toplam çalışan sayıları dikkate alındığında Türkiye ve AB KOBİ tanımına göre, % 32,6'sı küçük işletme ve % 58,1'i orta büyüklükte işletme olup KOBİ niteliğindedir. % 9,3'ü ise büyük işletme niteliğindedir.

Ancak Basel II düzenlemelerine göre KOBİ sınıflandırmasında çalışan sayıları dikkate alınmamakta, yalnız ciro kriterine göre sınıflandırma yapılmaktadır. Ciro miktarı 50 Milyon Euro ve altında olan firmalar çalışan sayılarına bakılmaksızın KOBİ olarak değerlendirilmiştir. Ankete katılan firmaları Türkiye'deki ve Basel II'deki KOBİ tanımında yer alan ciro kriterine göre sınıflandırsak; Türkiye'deki tanıma göre % 16'sı mikro işletme, % 20,9' u küçük işletme, % 48,8'i orta büyüklükteki işletme, % 30,2' si ise büyük işletme olup KOBİ sınıflandırması dışında, Basel II tanımına göre tüm firmalar, ciro miktarları 50 Milyon Euro' nun altında olduğu için KOBİ sınıflandırmasındadır. Bu nedenle anket kapsamındaki tüm firmalar Basel II düzenlemeleri açısından ele alındığı için değerlendirme dışında tutulmamıştır.

Ankete katılan KOBİ'lerin en önemli sorunları sırayla ar-ge, pazarlama, finansman ve yönetim olup, görüşmeler esnasında firmalar nitelikli ve yetişmiş insan kaynağı bulmada çok büyük sıkıntı yaşadıklarını, yaşanan krizler nedeniyle piyasa dalgalanmalarının firmalarını çok olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Diğer firmalar da küresel kriz dönemini sorunlarının kaynağı olarak göstermişlerdir. KOBİ'ler en önemli sorunlarının finansman olduğunu belirtirken, KOBİ'lerin çoğunluğu özsermaye ile finansman dışındaki kaynaklardan faydalanmadıklarını, finansman ihtiyacı durumunda banka kredilerine başvurmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Firmaların finansman sağlamalarında kredinin ne derece önem taşıdığına bakıldığında; %39,6'sı kredilerin yabancı kaynakla finansman sağlanmasında büyük ölçüde ve çok önemli olduğunu belirtmiş, %44,2'si kısmen önemli olduğunu, %16,3'ü ise hiç önemli olmadığını belirtmişlerdir. KOBİ'ler gayri nakdi krediden çok finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile nakit kredi kullanmaktadırlar. Ankete katılan KOBİ'lerin büyük bir çoğunluğunun bankalar nezdinde 2-4 milyon civarında kredi riski bulunmaktadır. Gayri nakdi kredi yani teminat mektubu ise sadece mal alımına yönelik veya bayilik teminatı olarak kullanılmaktadır.

KOBİ'lerin kredi ilişkisi bulunan banka sayıları açısından ele alındığında; %53,5'nin 4 veya daha fazla banka ile kredi ilişkisinde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Firmaların tüm bankalardan kullandıkları banka kredi gruplarına bakıldığında, %44,2'sinin 1 Milyon Euro'yu geçmeyecek şekilde kredi kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu durumda Basel II düzenlemelerine göre, ankete katılan KOBİ'lerin % 44,2'si perakende KOBİ kapsamında, % 11,6'lık kısmı ise kurumsal KOBİ kapsamındadır. Basel II uygulamasında risk odaklı fiyatlama esasına göre perakende KOBİ olarak sınıflandırılan KOBİ'ler % 75 gibi düşük bir risk ağırlığı ile değerlendirmeye alınmıştır. Kurumsal KOBİ'lerden ise derecelendirme notu talep edilmiş veya derecelendirilmemiş firmalar % 100 risk ağırlığı ile değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan KOBİ'lerin toplam kullandıkları kredi miktarlarını göz önünde bulundurulduğunda % 83,7'nin toplamda kullandığı kredi miktarı 1 Milyon Euro'nun altındadır. KOBİ'lerin % 32,6'sı derecelendirme yaptıracaklarını belirtmişlerdir. % 14'ü ise derecelendirme yaptırmamayı tercih etmiştir.

KOBİ'lerin düşük miktarlı kredi kullanmaları ve çok sayıda banka ile çalışarak her bir bankadaki kredi miktarını 1 Milyon Euro'nun altında tutmaları KOBİ'lere Basel II düzenlemelerine göre, maliyet avantajı sağlamaktadır.

KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri konusunda % 4,7' si tam olarak, % 16,3'ü büyük ölçüde, % 37,2'si kısmen bilgi sahibi iken, % 41,9' u hiç bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Firma yetkililerinin büyük çoğunluğunun düzenlemeler konusunda bilgi sahibi olmadıkları, yüzeysel olarak gazete, banka ve oda yayınları aracılığıyla duyum sahibi oldukları anlaşılmıştır. Basel II' nin olumlu etkilerinin artırılması yalnız bankaların değil, bankalar ve KOBİ'lerin koordineli olarak bu sürece uyum sağlamaları ile doğru orantılıdır.

Basel II düzenlemelerinden KOBİ'leri en olumsuz etkileyecek olan düzenlemenin teminatlandırma ile ilgili düzenleme olduğu ortaya çıkmıştır. Uluslararası standartlarda güvenilir mali tablolar üreten firmaların bankalardan daha kolay ve daha avantajlı kredi alabilmeleri ve bankalar ve derecelendirme kuruluşları tarafından istenilen tüm bilgi ve belgeleri zamanında, yeterli, güvenilir ve sağlıklı bir şekilde oluşturup söz konusu kuruluşlara ulaştırmaları gerekliliği en olumlu etkileyecek unsurlar olarak ortaya çıkmıştır. Firmaların büyük çoğunluğu kurumsallaşmaya ve finansal raporlamaya yönelik çalışmalarının hali hazırda olduğunu ve bu durumun firmalarını olumsuz etkilemeyeceğini belirtmişlerdir. Bunun yanında, Basel II kayıt dışı faaliyette bulunan firmaların kredi imkanlarını azalttığı için -kurumsallaşmanın da bir gereği olarak- firmalar şeffaflık yönünde atılacak adımların firmalarını olumlu etkileyeceğini düşünmektedirler. Sonuçta Basel II kayıt dışı faaliyetin önlenmesinde önemli bir araç olacaktır.

Basel II düzenlemelerinin etkilerine karşı firmalar, en çok özsermaye yapısını güçlendirerek önlem almayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Teminatın kredi maliyetlerine etkisini göz önünde bulundurduklarında ise, genellikle Basel II düzenlemelerinde kabul edilmeyen müşteri çek senedi ve ortak kefaleti gibi teminatları kullandıklarını ve ikincil önlem olarak teminat araçlarını değiştireceklerini belirtmişlerdir. Basel uygulamasına geçilmeden firmanın bu teminat yapısını oluşturması firmaya büyük avantaj sağlayacaktır.

Firmaların Basel II sonrası derecelendirilme tercihleri ile faaliyet süreleri, ciroları, toplam kullandıkları kredi miktarı ve bilgi sahibi olma düzeyi arasında anlamlı değişim olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle KOBİ'lerin Basel II konusunda bilgi sahibi olma düzeyi ve kullandıkları kredi miktarı arttıkça derecelendirilme tercihlerinin de arttığı gözlemlenmiştir.

Araştırmaya göre, Basel II düzenlemelerinin firmaların finansal raporlama anlayışı üzerindeki etkileri, firmaların faaliyet süresine göre anlamlı değişim göstermektedir. Faaliyet süresi 6-9 yıldan fazla olan firmalarda bu etkilerin olumluya yaklaştığı görülmektedir. Firmaların ciro ve toplam kredi miktarları arttıkça, Basel II'nin etkilerine bakışları da olumluya yaklaşmaktadır. Toplam kullanılan kredi miktarı arttıkça risk odaklı fiyatlamanın kurumsallaşmanın etkilerine bakışları da olumluya yaklaşmaktadır. Bu noktadan hareketle kurumsallaşmanın teşvik edilmesi bu süreçte ve her alanda firmalara avantaj sağlayacaktır.

Tüm ekonomilerde reel sektörün büyük kısmını oluşturan KOBİ'lerin desteklenmesi ve sorunlarının tespiti ortaya çıkabilecek sorunların önlenmesinde önemli bir araçtır. Özellikle son birkaç yılda KOBİ'lere verilen önem ve destekler oldukça artmıştır. Ancak KOBİ'lerin bu desteklerden ve hizmetlerden faydalanma oranları oldukça düşük kalmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri KOBİ'lerin bu düzenlemeleri takip etmemeleri ve dışa açılma konusunda çekimser davranmalarıdır. Bankaların kredi fiyatlama süreçlerini teminat odaklı sistemden risk odaklı sisteme taşıyan Basel II de getirilen düzenlemelerle KOBİ'leri ciddi ölçüde etkileyecek bir uygulamadır. KOBİ'lerin bu süreç hakkında bilgi sahibi olup uygulamaya geçilmeden uyum sürecinin başlatılması, gelecek dönemde finansman sorunlarının azaltılması için gereklidir. Ayrıca uyum sürecinin gerektirdiği düzenlemeler KOBİ'lere kurumsal bir kimlik kazandıracaktır. Kurumsal yapıya sahip KOBİ'lerin kredi maliyetleri de Basel II sonrasında diğer firmalara nazaran önemli ölçüde azalacaktır.

Sonuç olarak Basel II düzenlemelerin KOBİ'ler üzerinde olumlu etki yaratması KOBİ'lerin bu düzenlemelere uyum derecesine bağlı olmaktadır. Her ne kadar günümüzdeki uygulamalara kıyasla getirdiği ağır şartlar nedeniyle Basel II dezavantaj gibi görünse de bu düzenlemelere uyum sağlanması hem bankalara hem de bankalarla ilişkili diğer birimlere riskin yönetilmesinin bir sonucu olarak önemli katkılarda

bulunacaktır. Risk odaklı yönetim felsefesinin kurumlara kazandırılması gelecek dönem risk faktörlerinin ortadan kaldırılmasında etkili olacaktır.

Bunun yanında Basel II düzenlemelerinin kurumsallaşmayı teşvik etmesi ve firmaların mali ve yönetim yapısındaki değişimlerin bir gereği olarak nitelikli insan kaynağına olan ihtiyacı artırması kayıt dışı faaliyet ve istihdamı azaltacaktır. Kurumsal yapıya kavuşan firmaların uluslararası alanda rekabet etmesi de kolaylaşacaktır. Tüm bunların sağlanması için tüm birimlerin uyum içerisinde hareket etmesi ve gerekli noktalarda kamu kurumları tarafından da destek verilmesi önemli bir husus olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akdeniz, M.B., “KOBİ’lerin Ekonomik Ve Sosyal Yapı İçindeki Yerleri, Destekleyici Kurumsal Çevreleri Ve Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Yeniden Yapılandırılmaları”
- Akgemci, T., (2001), “KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler” KOSGEB, (Haziran). 15
- Altman, E. I., Sabato, G., (2005), “Effects of the New Basel Capital Accord on Bank Capital Requirements for SMES Netherlands,” Journal of Financial Services Research (28:1/2/3), 15
- Altuğ, O., (2000), Banka İşlemleri ve Muhasebesi, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 27-28
- Anderson, R., (2007), The Credit Scoring Toolkit, Theory and Practice for Retail Credit Risk Management and Decision Automation, United States of America, Oxford University Press Inc., 5
- Aras, G., Müslümov, A., (2002), Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisinde KOBİ’lerin yeri: Ekonomik ve Finansman Sorunları, Ekonomik Krizlerin Etkisi ve Çözüm Önerileri. 21. Yüzyılda KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu: Bildiriler. 3-4 Ocak 2002, 15-16 http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/Bildiri_33.PDF, Erişim Tarihi: 09.07.2013
- Aras, G., (2007), Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları. Deloitte CEO/CFO Serisi, 10 http://www.deloitte.com/view/tr_TR/tr/hizmetlerimiz/danismanlik/article/c9543b531a2fb110VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm, Erişim Tarihi: 05.04.2009.
- Arslan, İ., (2007), Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, 55
- Aslan, S., (2003), Türk Bankacılık Sektöründe İç Denetim, İstanbul, Avcıol Basım-Yayın, 99
- ATO (Ankara Ticaret Odası), (2007), BASEL II: KOBİ’lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi, Yorum Basın Yayın Sanayii Ltd. Şti., 53

- Aydeniz, E. Ş., (2007), Basel II Kriterlerinin KOBİ' lere Etkileri ve KOBİ' lere Sunulabilecek Çözüm Önerileri, Muhasebe ve Finansman Dergisi MÜFAD, Ekim (36), 180
- Babuşcu, Ş., (2004), Bankalarda Aktif Getirisi ve Pasif Maliyeti Hesaplama Yöntemleri ve Fiyatlandırma, İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, 1
- Babuşcu, Ş., (2005), Basel II ve Şirketler Üzerindeki Etkileri, ASOMEDYA Dergisi, Ekim (2005/Dosya)
- Bankacılık Kanunu (5411), 1 Kasım 2005 tarihli ve 25983 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete
- Barut, M., (2009), KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri ve Önemi. MÜSİAD (Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği) Şanlıurfa Toplantısı, http://www.gencmusiad.org.tr/GM/Icerik.aspx?VERSION=101&TIP=SBH&ALT_TIP=SLF&N=2810&P=3, Erişim Tarihi: 15.08.2013
- Basy, S. N., Rolfes, H. L. (1995), Strategic Credit Management, United States of America, John Wiley and Sons Inc, 121-122
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (January 2001), The Internal Ratings-Based Approach, Bank for International Settlements, Consultative Document, 22, www.bis.org/publ/bcbsca05.pdf, Erişim Tarihi: 15.12.2008.
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision), (2005), International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, Bank for International Settlements Press & Communications, November, 162-170
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision). (June 2006). International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, 26 <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>, Erişim Tarihi: 15.07.2013
- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2007). Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon). Uluslararası Ödemeler Bankası, Haziran 2007, 29-30, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/3370Basel-IIKapsamli.pdf>, Erişim Tarihi: 15.07.2013

- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (Haziran 2008). Basel - II Uygulamasının Ertelenmesine İlişkin Basın Açıklaması. Sayı: 2008/15. <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx>, Erişim Tarihi: 29.07.2013
- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (2009). Kurumumuz, Basel Bankacılık Denetim Komitesine Üye Olmuştur. Sayı: 2009/11-5 Haziran, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx>, Erişim Tarihi: 29.07.2013
- Berger, A. N., Udell, G. F., (2005), A More Complete Conceptual Framework for Financing of Small and Medium Enterprises, Policy Research Working Paper, World Bank, United States of America, Publication No: 3795- 2005/12, 21
- Berk, N., (1998), Bankacılıkta Pazara Yönelik Kredi Yönetimi, TBB Yayınları, Yayın No.149, 47
- BIS (Bank for International Settlements), (2005). This is the Biz "The Establishment of the BIS", NEWYORK Cambridge University Press, 30-34
- BIS (Bank for International Settlements), (2009), History of the Basel Committee and its Membership, 1-2 <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf?noframes=1>, Erişim Tarihi: 05.04.2013
- Bodur, V., (1997), Kredi Sürecinde Erken Uyarı ve Fiyatlandırma Teknikleri, Ankara, Türkiye Bankalar Birliği, 29
- Bolgün, K. E., Akçay, M. B., (2005), Risk Yönetimi (2. Baskı), Scala Yayıncılık, 84
- Candan, H., Özün, A., (Ekim 2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II. İnceleme ve Araştırma Dizisi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 151
- Caruana, J., (2003), Consequences of Basel II for SMES, Basel Committee on Banking Supervision, BIS Review 32/2003, 10 July 2003, Brussels, 2
- Chorafas, D. N., (2007), Economic Capital Allocation with Basel II, Cost Benefit and Implementation Procedures, Elsevier Butterworth Heinemann, 33-34
- Coauette, J. B., Altman, E. I., Narayanan, P., (1998), Managing Credit Risk The Next Great Challenge, Canada, John Wiley and Sons Inc, 35

- Çavuş, M., (2007), Basel-II Kriterleri ve KOBİ'ler. E-Yaklaşım Dergisi, Mayıs (46), <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007059268.htm>, Erişim Tarihi: 17.07.2013
- Çelik, F., Kızıl, İ., (2008), Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı, Doğu Üniversitesi Dergisi, 9 (1) Ocak 2008, 29
- Çınar Ay, S., (2008), “Türkiye’deki KOBİ’lerin Finansman Sorunları”, Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (Ocak) Sayı 1.2
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (Ocak 2007). KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2007-2009), 21, <http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/3077/2007.pdf>, Erişim Tarihi: 15.08.2013
- Diken, A., (2007), KOBİ’lerin Yapısal Sorunları ve Konya Sanayi Bölgesi’ndeki İşletmelerde Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- EC (European Commission) (2005), “The New SME Definiton: User Guide and Model Declaration”, Enterprise and Industry Publications, 6
- EC (European Comission). (2005), “How to Deal with the New Rating Culture”, 27-28, http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=2078. Erişim Tarihi: 03.08.2013
- Eken, M. H., (2004), Banka Muhasebesi. İstanbul, Der Yayınları, 89
- Ekinci, M. B., (2003), Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Kurumsal Gelişimi ve Finansal Sorunları, İstanbul, ASKON, 46-47
- Erol, M., (2007), Basel I ve Basel II Uzlaşısı’ nın Bankalar Tarafından İşletmelere Verilen Kredilerde Risk Yönetim Aracı Olarak Kullanılması, Muhasebe ve Finansman Dergisi MÜFAD, Ekim (36), 156-158
- Fabozzi, F. J., (1998), Bank Loans, Secondary Market and Portfolio Management, Yale University, Fabozzi Associates, 175
- Hançerli, M., Gökgönül, E., (Haziran 2005), Basel II Uygulamalarının KOBİ'lere Etkileri, Konya: Şekerbank, <http://www.sekerbank.com.tr>, Erişim Tarihi: 15.07.2013
- Heffernan, S. A., (2005), Modern Banking (Second Edition), John Wiley& Sons Ltd., 200

- Hempel, G. H., ve Simoson, D. G., (1999), Bank Management Text And Durumlar (Fifth Edition), John Wiley Sons, Inc, 38
- Hughes, J. E., Macdonald, S. B., (2003), International Banking, Text and Durumlar, Pearson Education Inc., Addison Wesley, 260-261
- Johnson, H. J. (1996), The Bank Valuation Handbook, A Market Based Approach To Valuing A Bank, A Bankline Publication, United States of America, Irwin Publishing, 52
- Katırcıoğlu, H., (2006), 10 Soruda Basel-II Kararları ve Reel Sektöre Etkisi, <http://www.muhasebettr.com/yazarlarimiz/hakan/002/>, Erişim Tarihi: 05.04.2013
- Kavcıoğlu, ř., (2003), Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi Çözüm Yolları ve Takibi, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 8
- KOBİ Stratejisi Eylem Planı (2011-2013), KOSGEB - Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Ankara
- Kohn, M., (1991), Money Banking and Financial Markets, The Dryden Press, 207
- Korkmaz, T. K., (2004), Bankalarda Kredi Riski Ölçümünde Alternatif Yöntemler, Active Dergisi, Temmuz-Ağustos, 16, <http://www.makalem.com>, Erişim Tarihi: 15.07.2013
- KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı), (Ocak 2004), KOBİ Ekonomisi (KOBİ'ler ve Bankacılık), Ankara, Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü, 5, <http://www.kosgeb.gov.tr/Yayinlar/duyuru.aspx?yID=108>, Erişim Tarihi: 20.07.2013
- Lukács, E., (2005), The Economic Role of Smes in World Economy Especially in Europe, (European Integration Studies: 4/1). Muskolc, 5-6 <http://www.ceeol.com/asp/getdocument.aspx?logid=5&id=840e0b06dead4204a2f2f230e6c9ce1a>, Erişim Tarihi: 06.07.2013
- Murphy, D., (2008), Understanding Risk, The Theory and Practice of Financial Risk Management, United States of America: Chapman &Hall CRC Financial Mathematics Series, 295-296
- Müftüoğlu, T., (1991), Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar ve Öneriler, Ankara, Sevinç Yayınevi, 62

- Oktay, E., Güney, A., (2000), “Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Sorunu Ve Çözüm Önerileri,” Doğu Akdeniz Üniversitesi 21. yy’da KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, (Ocak), 1-20.
- Ong, M. K., (2004), The Basel Handbook, A Guide for Financial Practitioners, KPMG Risk Books, 32
- Öçal, T., Çolak, Ö. F., (1999), Finansal Sistem ve Bankalar, Nobel Yayın Dağıtım, Yayın No. 131, 199-201
- Önem, H. B. (2010), KOBİ’lerin Finansal Risk Algı Düzeyine Yönelik Bir Araştırma: Isparta-Burdur İlleri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, s.2-3
- Özince, E., (2005), Basel II: KOBİ’lerin Yeni Kredi ve Finansman Kriterleri Toplantısı-Ersin Özince’nin Konuşması, Ankara: 28 Haziran 2005, www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/tbb.doc. Erişim Tarihi: 13.10.2008,
- Parasız, İ., (2000), Para Banka ve Finansal Piyasalar (7. Baskı), Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları, 204
- Roussakis, E. N., (1997), Commercial Banking in an Era of Deregulation (Third Edition), United States of America, Praeger Publishers, 107
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, (Nisan 2008). KOSGEB 2008-2012 Stratejik Planı, 3 <http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/KOSGEBSP0812.pdf>, Erişim Tarihi: 15.08.2013
- Sayın, M., Fazlıoğlu M. A., (1997), “Avrupa Birliğinde KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları,” Ankara: KOSGEB(Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı). Yayın No. 1997/10
- Small Business Notes. History of Small Business in the United States. <http://www.smallbusinessnotes.com/history/ushistory.html>, Erişim Tarihi: 22.08.2013
- Servigny, A. De., Renault, O., (2004), Measuring and Managing Credit Risk, United States of America, McGraw Hill, 402-403
- Seval, B., (1990), Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi, Muhasebe Enstitüsü Eğitim ve Araştırma Vakfı, Yayın No: 59, İstanbul: Avcıol Matbaası, 119

- Sevim, N., Gümüştekin, G., Sarıkaya, M., ve Sayılır Ö., (2013), Küçük İşletme Yönetimi, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayını, Eskişehir, s.3
- Sundmacher, M., Ellis, C., (2008), Economic Capital, Loan Pricing and Ratings Arbitrage, 13th Finsia-Melbourne Centre for Financial Studies Banking and Finance Conference: Risks, Governance And Regulation in a Transforming Financial World, 5
- Şakar, H., (2002), Risk Yönetimi Açısından Bankalarda Aktif Pasif Yönetimi, Mida Yayınları Eğitim Dizisi, Yayın No. 5, 56
- TBB, (2006), “Basel II’ nin KOBİ’lere Etkileri”, Bankacılar Dergisi, Sayı:58, 23 <http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/pdf/58.pdf>, Erişim Tarihi: 15.08.2013
- TBB (Türkiye Bankalar Birliği), Basel II ve KOBİ’ler Çalışma Grubu (2006), Basel II’nin KOBİ’lere Etkileri, Bankacılar Dergisi (58), 11
- TBB (Türkiye Bankalar Birliği). (Eylül 2005). Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ’lere Etkileri (3. Baskı). TBB Basel II Yönlendirme Komitesi (238), 12
- TBB (Türkiye Bankalar Birliği). (1999). Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin İlkeler. http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/risk_yonetim.doc, Erişim Tarihi: 15.07.2013
- TBB (Türkiye Bankalar Birliği), (Ocak 1991), Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık ve Araştırma Grubu, Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi, 2 http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/Large_Risks.doc, Erişim Tarihi: 05.07.2013
- TCMB (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası), (2009), Merkez Bankası 2006-2008 Reel Sektör Bilançoları, <http://www2.tcmb.gov.tr/sector/2009/index.htm>, Erişim Tarihi: 29.07.2013
- TMMOB Makine Mühendisleri Odası, (2008), Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (KOBİ’ler), Oda Raporu (2008/467), 4-5
- TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği), (2007), KOBİ Zirvesine İlişkin Sonuç Bildirgesi, http://www.tobb.org.tr/organizasyon/sanayi/kobi/V_%20kobi_zirvesi_sonuc_bildirgesi.doc Erişim Tarihi: 14.07.2013

- Tunay, K. B., Uzuner, M. T., Yiğit, A., (1998), Ticari Bankalarda Optimal Kaynak Yönetimi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Beta Yayınları, 65
- Turgut, A., (2007), Bankalar ve KOBİ' ler için Dönüm Noktası, Basel II Standartları, Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (13), Karaman, 39-40
- TÜSİAD, (2002) Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu, Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, 35
- UAPME (Union Europeenne De L'artisanat et Des Petites et Moyennes Entreprises), (July 2003), Basel II-Position paper on the 3rd Consultative Document, Basel Committee,3,http://www.ueapme.com/docs/pos_papers/2003/0307_Basel%20II%20CPIII_final.doc, Erişim Tarihi: 03.07.2013
- U.S. Department of State, (2009), The History of Small Business. http://economics.about.com/od/smallbigbusiness/a/small_business.htm, Erişim Tarihi: 22.07.2013
- Uyar, S., Aygören, H., (2006), Basel II İlkelerinin KOBİ'lere Olası Etkileri: Finansman Maliyet Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme. Mali Çözüm İSMMMO Yayın Organı, Ağustos – Eylül – Ekim (77), 61
- Uz, R. (2004), Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, Türkiye Bankalar Birliği, Ankara, s.3
- Yayla, M., Kaya, Y. T., (2005), Basel-II: Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci. BDDK ARD Çalışma Raporları: 2005/18-19, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/1272calismaraporu_2005_3.pdf, Erişim Tarihi: 05.04.2013
- Yonar, Ö., KOBİ' lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Hukuk ve Politika Dergisi, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=258> Erişim Tarihi: 22.07.2013
- Yılmaz B. H., (2007), Basel II ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi 3(1), 11, <http://www.paradoks.org>, Erişim Tarihi: 03.07.2013

- Yüksel, A., (2005), “Basel II’ nin Kobi Kredilerine Muhtemel Etkileri”, BDDK Araştırma Raporları 2005/7, <http://www.bddk.org.tr/>, (10.07.2013)
- www.finansbank.com.tr/pdf/finansbanki-taniyin/.../2006/0824.pdf, Erişim Tarihi: 15.08.2013
- <http://www.seyhan.bel.tr/seyhan-tarihi.asp>(08.10.2013)
- <http://www.seyhan.bel.tr/genel-bilgi.asp>(08.10.2013)

EKLER

ANKET FORMU

Sayın Firma Yetkilisi,

Bu anket Basel II Düzenlemelerinin KOBİ'ler üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara verdiğiniz cevaplar “Basel II Düzenlemelerinin KOBİ'lere Etkileri, Adana / Seyhan İlçesi  rneği” adlı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Çalışma sonucunda firma unvanına ve kişisel bilgilere hiçbir şekilde yer verilmeyecektir.

Anket iki bölümden olunmaktadır. Birinci bölümde firmanızı tanımaya yönelik sorular, ikinci bölümde ise Basel II Düzenlemelerinin firmanıza etkileri hakkındaki görüşlerinizi ölçmeye yönelik sorular yer almaktadır.

Çalışmamızın başarısı ve durumun doğru şekilde tespit edilebilmesi tüm soruların eksiksiz cevaplanması ile mümkün olacaktır. Anketimize olan ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Zeliha TURPÇU

Okan Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü  ğrencisi

ANKET SORULARI

Firma Unvanı: .....

Formu Dolduran Kişi ve Unvanı/Görevi: .....

I. Bu bölümde firmanızın mevcut durumu ile ilgili firmanızı tanımaya yönelik sorular yer almaktadır.

Lütfen firmanızın durumunu en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz ve ilgili alanları doldurunuz.

1) Firmanızın hukuki durumunu işaretleyiniz.

- a) Limited şirket   b) Anonim şirket   c) Kollektif şirket   d) Şahıs İşletmesi

2) Firmanızın faaliyet alanı nedir?.....

3) Firmanızın faaliyet süresi aşağıdaki gruplandırmalardan hangisine girmektedir?

- a) 1-5 yıl   b) 6-9 yıl   c) 10-15 yıl   d) 15 yıldan fazla

4) Firma yöneticiniz/yöneticileriniz aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Aile üyeleri   b) Ortaklar   c) Profesyonel Yöneticiler

5) Firmanızda finansman yetkilisi aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Finansman departmanı   b) Firma sahibi   c) Muhasebe departmanı   d) İdari işler departmanı

6) Firma yöneticinizin öğrenim durumunu işaretleyiniz.

- a) İlkokul   b) Ortaokul   c) Lise   d) Üniversite
e) Lisansüstü   f) Diğer:.....

7) Firmanızdaki toplam çalışan sayısı aşağıdaki gruplandırmalardan hangisidir?

- a) 1 - 9   b) 10 - 49   c) 50 - 250   d) 250'den fazla

8) Firmanızın karşı karşıya kaldığı sorunları önem derecesine göre numaralandırınız (1 en az önemli, 5 en çok önemli).

- ( ) Finansman
( ) Yönetim
( ) Üretim
( ) Araştırma ve Geliştirme
( ) Pazarlama
( ) Diğer: .....

9) Firmanızın yıllık net satış hasılatı/cirosu aşağıdaki gruplandırmalardan hangisine girmektedir?

- a) 1 Milyon TL veya daha az
b) 1,1 Milyon TL ile 5 Milyon TL arası
c) 5,1 Milyon TL ile 25 Milyon TL arası
d) 25,1 Milyon TL ile 50 Milyon TL arası
e) 50,1 Milyon TL ile 105 Milyon TL arası
f) 105,1 Milyon TL'den fazla

10) Finansman sağlamanızda kredi kullanımını ne kadar önemlidir?

- a) Çok önemli
- b) Büyük Ölçüde Önemli
- c) Kısmen Önemli
- d) Önemli değil
- e) Hiç önemli değil

11) Firmanızın kaç bankayla kredi ilişkisi vardır?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4 veya daha fazla
- e) Herhangi bir bankayla kredi ilişkim yoktur.

12) Her bir bankadan kullandığınız kredi miktarı aşağıdaki gruplandırmalardan hangisine girmektedir?

- a) 2,1 Milyon TL (1 Milyon Euro) veya daha az
- b) 2,1 Milyon TL'den (1 Milyon Euro'dan) fazla

13) Tüm bankalardan kullandığınız kredi miktarı aşağıdaki gruplandırmalardan hangisine girmektedir?

- a) 1 Milyon TL veya daha az
- b) 1,1 Milyon TL ile 2 Milyon TL arası
- c) 2,1 Milyon TL ile 3 Milyon TL arası
- d) 3,1 Milyon TL ile 4 Milyon TL arası
- e) 4,1 Milyon TL veya daha fazla

II. Bu bölümde Basel II Düzenlemelerinin firmanıza etkileri hakkındaki görüşlerinizi ölçmeye yönelik sorular yer almaktadır. Lütfen konuyla ilgili görüşlerinize en yakın seçeneği işaretleyiniz.

14) Basel II Düzenlemeleri konusunda hangi oranda bilgi sahibisiniz?

a) Tam olarak biliyorum b) Büyük Ölçüde biliyorum c) Kısmen biliyorum d) Hiç bilmiyorum

15) “Basel II Düzenlemelerine göre, bir firmanın bir bankadaki kredi miktarı (nakdi + gayri nakdi) 1 milyon Euro’yu geçiyorsa firma bağımsız derecelendirilme notunu kullanma veya derecelendirilmeden %100 risk ağırlığına tabi tutulma gibi iki seçenekle karşı karşıya kalmaktadır. 1 milyon Euro’nun altındaki krediler derecelendirme notu gerekmeden % 75 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır.” Bu durumda, yüksek risk ağırlığının kredi maliyetlerini artırdığını göz önünde bulundurduğunuzda firmanızın risk profiline göre hangi seçeneği tercih edersiniz?

a) Bağımsız derecelendirme yaptırıp bu derecelendirme notunu kullanmak

b) Bağımsız derecelendirme yaptırmamak

c) Kredi miktarı 1 milyon Euro’yu (2,2 milyon TL) geçmeyecek şekilde kredi kullanmak